

HYTTEBRUKERUNDERSØKELSE PÅ SJUSJØEN 2010/2011

Av Thor Flognfeldt

**Høgskolen
i Lillehammer**

Lillehammer University College • hil.no

Kr. 200,-

ISSN 0806-8348
ISBN 82-7184-348-6

Alle synspunkter står for forfatterne sin regning. De må ikke tolkes som uttrykk for oppfatninger som kan tillegges Høgskolen i Lillehammer. Denne artikkel kan ikke reproduseres - helt eller delvis - ved trykking, fotokopiering eller på annen måte uten tillatelse fra forfatteren.

Any views expressed in this article are those of the authors. They should not be interpreted as reflecting the views of Lillehammer University College. This article may not be reprinted in part or in full without the permission of the author.

Thor Flognfeldt,
førsteamanuensis, Høgskolen i Lillehammer

HYTTEBRUKERUNDERSØKELSE PÅ SJUSJØEN 2010/2011

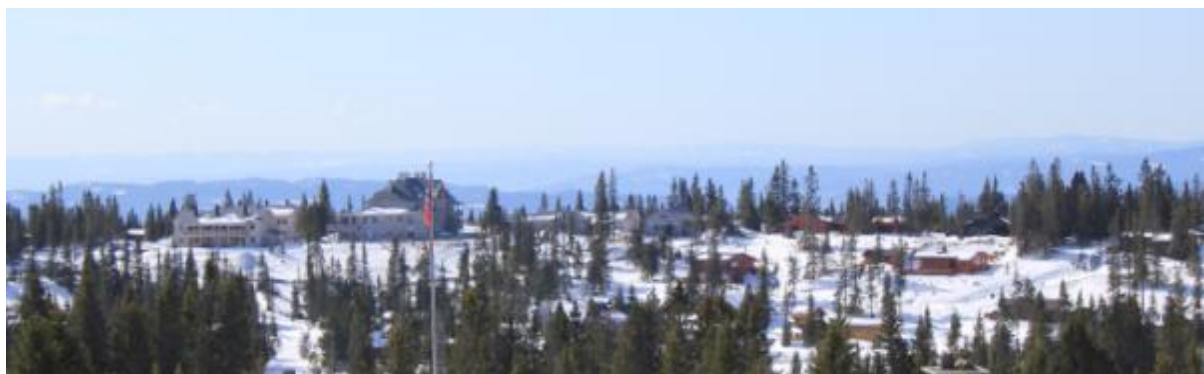
Dette er den tredje undersøkelsen om bruk av hytter på Sjusjøen i Ringsaker kommune. Dette er landets største konsentrasjon av fritidshus. De tidligere undersøkelsene fant sted i 1992 og 2004 og har blitt hyppig brukt i arbeidet med å utvikle reiseliv, i dag mest basert på det som eiere av 4.000 hytter etterspør.

Stikkord: Hytter/fritidshus, hytteeiere, forbruk, aktivitets- og servicebehov, Sjusjøen i Ringsaker.

Study of usage of Second Homes at Sjusjøen, municipality of Ringsaker, Norway

This report is the third study among recreation home owners at the Sjusjøen area, municipality of Ringsaker, Norway. Sjusjøen is the largest second home area in the country. More than 4.000 cabins are located in this area. The previous studies took place 1992 and 2003 and the findings have been utilized by municipally and landowners for providing a services and activities to those visiting their second homes and other tourists.

Keywords: Second/recreational homes and their owners, expenditures, demand of activities and services, Sjusjøen, Ringsaker, Norway

Innholdsfortegnelse

Side

1. Innledning – bakgrunn for oppdraget	5
2. Om å lage brukeranalyser basert på hytteeieres opplysninger	6
2.1. Utvikling av fritidshusområder de siste 20 årene – med særlig vekt på Sjusjøen	8
2.2. Om sjølve hyttebrukerundersøkelsene 2011	10
2.3. Litt om Ringsaker som hyttekommune	11
2.4. Nøkkeltall om respondentene og hyttene	14
3. Bakgrunnsdata om hytteeierne og om hyttene	17
3.1. Om hyttas eiere og eierskap	17
3.1.1. Hytteeiers tilknytning til Sjusjøen / Mjøsområdet	18
3.1.2. Hvor bor hytteeierne?	20
3.1.3. Hytteeiernes utdannelsesnivå	24
3.1.4. Eierhusholdningenes inntektsforhold	26
3.1.5. Hytteeierne fordelt etter kjønn og alder	28
3.1.6. Eier eller disponerer hytteeierne på Sjusjøen andre fritidshus og boenheter	30
3.1.7. Hva slags yrker har hytteeierne?	32
3.1.8. Hvem er så hytteeierne på Sjusjøen? En oppsummering	33
3.2. Hyttestørrelse og tilgang på "bekvemmeligheter"	34
3.2.1. Hvor store er hyttene på Sjusjøen?	35
3.2.2. Antallet sengeplasser i hytta	37
3.2.3. Ønsker om utvidelser av hytta / fritidsboligen	39
3.3. Tilgang til "bekvemmeligheter" på hytta	40
3.3.1. Interessen for å kople seg på nytt vann- og avløpssystem	42
3.4. Interesse for å bruke hytta annerledes enn bare som egen fritidsbolig	43
3.5. Medlemskap i velforeninger	45
4. Bruk av hyttene på Sjusjøen og Ljøseheim	47
4.1. Vegtilgjengelighet fram til hyttedøra	48
4.2. Data for hvor ofte hyttene er i bruk – månedsvis 2010?	48
4.2.1. Antallet bruksnetter	49
4.2.2. Antallet overnattinger	51
4.2.3. Utleie av de private hyttene	53
4.3. Hvor ofte besøkes hytta?	54
4.4. Antallet besøk opp mot mulighetene for å avspassere fra jobben	58
4.5. Bruk i 2010 mot eierskap/disponering av fritidsbo-/overnattingsmuligheter andre steder	59
4.6. Bruk om vinteren og forvinteren 2010 mot bilvegtilgjengelighet vinterstid	60
4.7. Bruk i 2010 sammenliknet med tidligere bruk og hvordan hytteeierne tror bruken blir framover	61
4.8. Hva viser undersøkelsen i 2010 sammenliknet med det de tidligere viste?	63
5. Hva gjør hytteeierne og deres husholdning når de er på hytta?	65
5.1. Viktighet og kvalitet på ulike aktivitets- og opplevelsestilbud	65
5.2. Kvalitetsmålingene	69
5.3. Bruk av aktivitetstilbud innenfor dagsturavstand fra hytta	72
5.3.1. Interessen for aktiviteter målt mot respondentenes alder	76

5.3.2. Holdninger til foreslåtte nye tilbud	77
5.4. Hytteeierne og Birkebeinerarrangementene	79
5.5. Oppsummering av hytteeiernes aktivitetsbruk og –preferanser	84
6. Forholdet til grunneierne og Ringsaker kommune	85
6.1. Interessen for fortsatt å ha hytte på Sjusjøen?	85
6.2. Forholdet til grunneierne	86
6.3. Deltakelse i aktiviteter og foreninger i Ringsaker	87
6.4. Hvor bør framtidige servicetilbud lokaliseres	87
6.5. Viljen til å betale for løypekjøring	88
6.6. Bruk av informasjonskilder for besøk på hytta	89
7. Forbruk og utgifter tilknyttet det å besøke og eie hytta	91
7.1. Forbruk direkte knyttet til besøk på hytta	91
7.1.1. Spesifiserte forbrukstall – særlig for matvarer og opplevelser	92
7.1.2. Forbruk for de som kun har oppgitt totaltall	95
7.1.3. Sammenlikning av forbruk målt for hytteeiere på Sjusjøen og i Synnfjellet	97
7.2. Utgifter tilknyttet bruk av hytta	98
7.3. Utgifter til utbygging og ombygging samt fornyelse og vedlikehold	100
7.3.1. Andelen av utleggene som finner sted i Ringsaker kommune	105
7.4. Historisk oversikt over forbruket blant hytteeiere på Sjusjøen	106
7.5. Noe om forbruksområder som vi ikke spurte om	108
7.6. Ønsker om muligheter til kjøp/bestillinger fra lokale leverandører	108
7.7. Hytteeiernes bidrag til lokal økonomi	111
8. Oppsummeringskapitel	112
9. Referanser	114

Vedlegg:

Spørreskjemaet

For litt over 70 år siden var dette det mest moderne hotellet i Innlandet.

1 Innledning

Dette er hovedrapporten fra Hyttebrukerundersøkelsen på Sjusjøen/Rømåsen i 2011. Den viser en mengde tabeller og beskriver hovedtrekkene fra undersøkelsen. Seinere vil det skrives både forskningsrapporter og fagartikler ut fra dette materialet. Rapporten her gjøres nå allment tilgjengelig på Internett. Håpet er at mange leser den og gjerne kommenterer den. En slik rapport blir nemlig aldri perfekt, så observante lesere vil ganske sikkert finne feil. Hvis noe oppfattes feil eller usikkert – så ta gjerne kontakt med meg på epost thor.flognfeldt@hil.no slik at vi raskt får korrigert dette – i seinere utgaver.

Det vil etter hvert også bli laget artikler baserte blant annet på sammenlikninger med data fra de tidligere undersøkelsene på Sjusjøen i 1992 og 2003. Denne første rapporten vil ta for seg de store linjene i materialet – og basere seg for det meste på tre sett med bakgrunnsvariable: *hyttetype* og *lokaliseringssted* på Sjusjøen/ Ljøsheim samt *hvor hytteeierne bor permanent*. Seinere vil vi bruke flere andre variable for å forklare funnene våre. Men da vil vi konsentrere oss å lage tematiske underrapporter.

Denne gangen har også et utvalg av hytteeiere i Ljøsheimområdet fått tilsendt skjemaer. Sjøl om Ljøsheim-området ikke direkte er knyttet til Sjusjøen, vil vi iblant bruke begrepet Sjusjøen om hele undersøkelsesområdet også for denne rapporten. Dette fordi det blir litt tungvint til stadighet å skrive Sjusjøen/Ljøsheim. Men svært mange av tabellene vi presenterer her har med tall fordelt etter eiere i fire områder – hvorav Ljøsheimområdet er ett av disse.

Siden vi samtidig arbeider med en likeartet hyttebrukerundersøkelse på Synnfjell i Nordre Land kommune har vi også lagt inn noen sammenliknbare tall derfra.

Vi ønsker å rette en stor takk til våre samarbeidspartnere som også har finansiert datainnsamlingen - Ringsaker kommune, Ringsaker og Nes allmenninger samt Pihl AS. Det er spesielt spennende å få et oppdrag som gir muligheter til å bruke tidligere undersøkelser som mal – og dermed forsøke å se på langsiktige utviklingstrekk. Vi ser fram til mange gode diskusjoner om hvordan dette arbeidet kan brukes i oppdragsgivernes praktiske hverdag.

To studenter gjorde det meste av arbeidet med datainnsamlingen Kartrine Larsen og Benedicte Borge. De skrev også sine bacheloroppgaver med basis i deler av dette datamaterialet. Deres store arbeidsinnsats og systematiske vurderinger av spørreskjemaene har ført til at det er et godt data-materiale som kan brukes videre i mange sammenhenger. Kollega Even Tjørve har bidratt med kommentarer i hele prosessen og har også gjennomgått rapporten for å få luket vekk feil. Han har også bidratt med kartmateriale og arbeidet med å lage kodebok for databehandlingen.

Dataene i den rapporten som presenteres her skal det arbeides videre med. Det er minst tre utfordringer vi skal bruke tiden på framover – og som ikke er særlig godt presentert nå:

- Forholdet mellom hvor hytteeierne bor og bruken av hyttene og aktivitetstilbudene
- Se mer på utviklingstrekk fra 1992 via 2003 til 2010 samt på hva vi kan se av trekk i sammenlikning med data fra andre undersøkelser
- Bruke mer tid å få lagt inn flere reiselivsfaglig kommentarer

Storhove april 2012

Thor Flognfeldt, Førsteamanuensis

2 Om å lage brukeranalyser basert på hytteeieres opplysninger

Denne rapporten bygger på en fagtradisjon som for meg startet opp med Birgitta Ericssons og Peter Vonlanthens studie blant hytteeiere i Hol kommune i Buskerud på åttitallet (Ericsson & Vonlanthen 1986). Holprosjektet var et større integrert reiselivsprosjekt med mange delprosjekt som studerte reiselivsutviklingen. Hyttebrukeundersøkelsen var kun en av disse, men viste fram betydningen hyttebrukerne hadde for en reiselivsresort. Siden Fjellplanteamets arbeid på tidlig 1960-tall var dette den mest omfattende studien av reiseliv i fjellet (Sømme 1965). Flere av de andre delrapportene fra Holprosjektet ble også mønster for seinere reiselivsundersøkelser.

Fritidshusene og deres brukeres bidrag til det samlede reiselivsforbruket var imidlertid noe som det var vanlig å se bort fra. Mange mente at fritidshusene ikke bidro til lokal verdiskaping, mest fordi man ikke bodde i *kommersielle* bedrifter, og fordi det meste av forbruket ville man også hatt om oppholdet var på det permanente hjemstedet. Derfor var det heller ikke lett å få finansiert studier *av hvordan fritidshusene ble brukt*. Både politikere og forvaltere så gjerne på overnattingsanleggene i fjellområdene som to atskilte grupper, og brukte ord som "*varme*" og "*kalde senger*" for nettopp å skape et slikt skille – med varme senger som honnørordet. På mange måter ble private fritidshus i utbyggingsområder mest betraktet som et *problem* for reiselivsutviklingen.

Sjøl hadde jeg et par tiår arbeidet som reiselivsutvikler og særlig var det mine langvarige arbeider tilknyttet utviklingen av Hovdenområdet i Bykle kommune i Setesdal som gav meg innsikt i hva fritidshusene betydde for utviklingen og dermed tanker om hva som kunne utvikles videre (Flognfeldt 1983). Vi måtte imidlertid kunne dokumentere betydningen klarere om vi skulle ha muligheter til å inkludere fritidshusbruk tydeligere i kommunenes utviklingsplaner for reiseliv. Under årene 1991 – 93 hadde jeg ansvar for å veglede studenter på det treårige studiet i Reiseliv ved Oppland distrikthøgskole i feltarbeid i Rørosregionen og i Setesdal. I tilknytning til dette ble det også tatt initiativ til å se nærmere på hva fritidshusene betydde for reiselivet på disse stedene.

Fra 1990 har det blitt utført flere studier av fritidshusbruk her ved ODH/HiL og vi har deltatt i internasjonalt forskningssamarbeid om temaet fritidshus/dobbelt bosetting. *Sjusjøenområdet* er det området hvor det er lagt ned mest tid på å studere hyttebrukernes atferd og hyttene i seg sjøl. Derfor er det spennende å få legge fram den tredje Sjusjøundersøkelsen.

I tilknytning til ODHs reiselivsstudenters sommerfeltarbeid i Rørosregionen og Setesdal 1991-1993 ble det altså behov for å se nærmere på hva fritidshusenes gjester bidro med til reiselivsutviklingen. Tre studenter utførte slike studier som diplomoppgaver (tilsvarende bacheloroppgaver) på Reiselivsstudiet her ved Oppland distrikthøgskole våren 1992 – det var i Bykle i Aust-Agder (Larsen 1992), Holtålen i Sør-Trøndelag (Israelsen 1992) og Os i Østerdalen i Hedmark (Brox 1992). I tilknytning til disse studiene ble det også laget rapporter fra Røros kommune, og litt seinere hjalp to av disse studentene Larsen og Israelsen til med å skaffe data fra hytteeierne på Sjusjøen 1992/93 (Flognfeldt 1994). Samtidig ble det også utført en hyttebrukerundersøkelse i Risør kommune i tilknytning til AKUP-prosjektet om mulige effekter av eventuelt oljesøl i Skagerak (Kleiven 1992). Parallelt med feltarbeidene i Røros-regionen og Setesdal hadde ODH feltarbeid i Risør. En samlet oversikt basert på feltarbeidene og hytteundersøkelsene ble så presentert i en artikkel i boka fra NLVFs Bygdeutviklingsprosjekt (Flognfeldt 1997).

I motsetning til mange andre prosjekt har våre hyttebrukerstudier på Sjusjøen blitt til et slags kontinuerlig utviklingsarbeid hvor samarbeid med grunneierne og i noen grad Ringsaker kommune har vært viktig. Etter å ha skrevet den første Sjusjøenrapporten i 1993 (Flognfeldt 1994) har jeg "hele tiden" hatt god kontakt med såvel grunneierne (Pihl AS, Brøttum og Ringsaker allmenning) som Ringsaker kommune med vekt på hvordan disse kunne nyttiggjøre seg funnene vi i undersøkelsene. Jeg har blant annet holdt flere foredrag og deltatt på skogdager, styre- og årsmøter samt jubileumstur for Pihl AS (Gotaas 2009). Dessuten har jeg holdt innlegg på møter i regi av velforeningene. I tilknytning til dette har jeg fått mange kommentarer og spørsmål som jeg etter hvert har trukket inn i neste undersøkelse. Erfaringene fra disse prosjektene har jeg også brukt andre steder i mange sammenhenger – som foredrag og iblant mindre konsulentoppdrag.

De faglige resultatene fra disse undersøkelsene har også blitt publisert i internasjonale bøker samt presentert på møter og konferanser både her i Norge og utenlands, og jeg har deltatt på flere arbeidsmøter hvor temaet har vært reiselivsutvikling i områder med store andeler fritidshus og –leiligheter. Erfaringene fra slike kontakter har hele tiden vært med på å prege de nye analysene vi nå utfører. Men såvel kontinuitet og fornyelse har vært med på utforme det spørreskjemaet denne rapporten bygger på.

Historien videre på Sjusjøen har vært slik:

Etter den første undersøkelsen i 1992 ble jeg i 2003 igjen spurt av grunneierne om å utføre en ny hyttebrukerundersøkelse på Sjusjøen, og datainnsamlingen ble foretatt våren 2004. Det er laget en arbeidsrapport fra dette arbeidet, men denne er kun publisert internt (Flognfeldt 2005). Data derfra er likevel brukt i mange rapporter (se nedenfor). En oppsummeringsartikkel er trykket i en artikkelsamling fra reiselivsforskningsmiljøet i Lillehammer (Flognfeldt i Teigen, Mehmetoglu & Haraldsen 2009). Et par år seinere spurte rådmannen i Os kommune, Jon Ola Kroken, meg om vi kunne gjennomføre en ny hyttebrukerundersøkelse i kommunen. Denne ble utført våren 2008 med basis i bruken året før. Det foreligger to rapporter derfra, men også disse er kun publisert internt.

Materialet fra disse undersøkelsene har likevel blitt til noe mer enn rapporter til oppdragsgiver og konsulentoppgaver. Jeg har ved å skrive fagartikler basert på dette materialet også tatt del av en spennende nasjonal og internasjonal forskning siden midten av 1990-tallet, noe som gjør det mulig å plassere funnene fra Sjusjøen og andre steder i Norge inn i en større internasjonal sammenheng (Flognfeldt, diverse år – se referanselista, Flognfeldt & Tjørve 2009). Dette har igjen gitt gode impulser tilbake til de mer empiriske og praktiske undersøkelsene som denne analysen er en del av.

Internasjonalt har jeg hatt glede av samarbeid med en lang rekke forskere, men følgende har betydd mer enn andre: Førstvar det på åttitallet kollegaer i Uppsala i Sverige, Hans Aldskogius og Magnus Bohlin (som seinere flyttet til Borlänge) som var inspiratorer. Fra slutten av nittitallet har Dieter Müller i Umeå i Sverige samt hans kollega Roger Marjavaara, Michael Hall i Dunedin og seinere Christchurch i New Zealand og hans kollega Donna Keen, Gustav Visser i Bloemfontain og Gijsbert Hoogendoorn i Wiswatersrand i Sør-Afrika, samt Jarkko Saarinen, Oulo i Finland og flere av hans kollegaer. I Norge er det miljøet på Østlandsforskning, særlig Birgitta Ericsson og Kjell Overvåg samt Jan Velvin ved HiBu i Kongsberg som vi har hatt hyppig kontakt med.

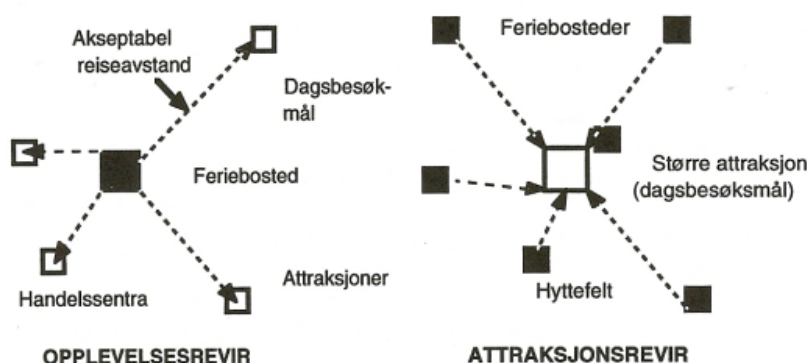
Mange av disse har forskerne indirekte hjulpet til både med spørreskjemaer og analyser og noen av disse artiklene er nevnt i litteraturlista sjøl om de ikke direkte er trukket inn i arbeidet med denne rapporten.

2.1 Utvikling av fritidshusområder de siste 20 årene – med særlig vekt på Sjusjøen

Fra begynnelsen av 1990-tallet har det som gjerne omtales som ”hytter” fått en ny betydning og diskusjonen om dette et nytt innhold. I ”OL-regionen” som strekker seg fra Ringeby og sørover til Hamar og Gjøvik ble det bygget større vann- og avløpsanlegg i tilknytning til at det skulle satses på innkvartering av mediaansatte og dermed måtte skaffes ny innkvartering. Dette ble på mange måter starten til å bygge fritidshus av langt høyere standard enn før, først kom disse i tilknytning til alpinanleggene langs traseen til Hafjellanlegget i Øyer kommune.

Siden også Sjusjøen ble knyttet til en slik vann- og avløpsledning, ble det også slike muligheter i deler av området. Vår første undersøkelse kom akkurat på det tidspunktet en slik tilknytning ble mulig. Derfor var også slike muligheter til å legge inn vann og avløp i hyttene noe vi spurte om.

Hele denne perioden har Sjusjøen vært ett av Norges største hytteområder, og når Ringsaker i skrivende stund fortsatt er den største hyttekommunen i landet blir det ekstra aktuelt å utføre vår tredje hyttebrukerundersøkelse. Inntil 2004 var Sjusjøen nesten å betrakte som et av de få større hytteområdene i fjellet som var uten større alpinanlegg. Fortrinnet her var at på vinterstid ble området holdt oppe av et meget godt utbygget langrenns- og turløypenett. Men også sommer-tilbudene og -mulighetene har vært store for de som har hytte der. Med hjelp av en personbil kan svært mye oppleves innenfor en reiseavstand på omtrent noe over en time. Dette som vi kaller for *opplevelsesreviret* (se figur 1.1). Hvor langt man kan dra ut på dagstur fra fritidshuset, blir svært viktig for hytteområdets attraktivitet. En registrering av hvilke attraksjoner som hytteeierne besøker under sine opphold på hytta blir sammen med hvor de foretar ulike typer innkjøp meget nyttig for å kunne finne ut noe om mulig verdiskaping.

Figur 2.1 Opplevelses- og attraksjonsrevir. (Flognfeldt 1995)

For vinteropplevelsene var det et meget viktig supplement at skibakkene i Natrudstilen åpnet i jula 2003. Dette betydde at Sjusjøen nå fikk et mer komplett tilbud, i hvert fall til barnefamilier og til personer med kun begyinnererfaringer i alpinbakker. Sjøl om det ikke er mer enn en dryg halvtimes bilreise til Hafjellanlegget, så var et slikt tilbud vesentlig for mange familier.

Anlegget ble raskt utstyrt med kanoner for å produsere kunstsne, noe som gjør det konkurransedyktig under tidligsesongen i november /desember, da kulda kommer tidlig hit. De som har hytter på Sjusjøen og krever mer fall i alpinbakkene kan kjøre bil til Hafjell som ligger ca 35 kms reise unna. Hvis noen av hyttebrukerne har skaffet seg sesongpass fra Lillehammer Ski Resort kan begge anleggene benyttes på samme kort.

Den tidlige kulda har føret til at det nå også er utbygget et omfattende langrennsanlegg rett i nærheten av skisenteret ved Natrudstilen. Etter hvert har dette blitt utviklet til et anlegg som omfatter asfalterte langrenns- og skiskyttermuligheter som forholdsvis raskt kan blir et snødekket anlegg på grunn av installasjoner av snekanoner. Dette anlegget er i tillegg utformet for TV-produksjon. På forvinteren 2011/12 ble dette anlegget brukt til World Cup-arrangement både i langrenn og kombinert. Det var da ett av Europas få tilgjengelige konkurranseanlegg. Men først og fremst har suksessen bestått i det å være vertskap for et komplett treningsanlegg for langrenn, skiskyting og ski-orientering. Den siste grenen har det også vært holdt internasjonale mesterskap for på Sjusjøen.

I tillegg er det også et skistadion oppe på sjølve Sjusjøen som også er i hyppig bruk til konkurranser og trening samt at flere av Birkebeinerarrangementene går rett igjennom området. Derfor har vi også lagt inn en egen "Birkebeinerundersøkelse" i denne rapporten (se kapittel 5.3).

Siden det til nå har blitt foretatt tre likeartede "hyttebrukerundersøkelser" på Sjusjøen, har vi også en unik mulighet til å se nærmere på hvordan utviklingen av hytteturismen har vært i denne perioden. Her skal vi forsøke å se på noen av "de viktigste trekkene" i en slik utvikling, mens vi i de enkelte kapitlene noen ganger kommer inn på mer spesifikke forhold.

Datagrunnlaget vårt varierer denne gangen noe fra våre tidligere undersøkelser:

De to første gangene vi laget hyttebrukerundersøkelser på Sjusjøen, i 1992 og 2003, trakk vi utvalget av hytter representativt for de tre grunneiernes områder fra Rømsåsen, seinere også med Natrudstilen, i sør og inn til Elgåsen og Aksjøen i nord – i områdene til Pihl AS samt Brøttum og Ringsaker allmenninger. Siden det våren 2011 hersket stor usikkerhet om hva som Brøttum allmennings videre skjebne ville innebære, så ble ikke hyttene i dette område med denne gangen. Da valgte vi å utvide vårt grunnlag med opplysninger fra hytteeiere i Ljøsheimområdet. Her er det hyttetomter som både tilhører Pihl AS og Nes allmenning. På noen spørsmål vil dette bety at vi ikke kan trekke direkte sammenlikninger tilbake, mens det for analysene av andre spørsmål ikke er noe problem.

Da vi startet opp med hyttebrukerundersøkelser etter denne malen i 1991 var det enda ikke satt i gang med de standardforbedringstiltakene som den nybygde vann- og avløpsledningen fra Sjusjøen over Nordseter ned til Lillehammer gav muligheter til, men de var ferdig planlagt. Da undersøkte vi først og fremst interessen for å delta i oppgradering av eksisterende fritidshus. I flere områder på Sjusjøen er denne prosessen nesten fullstendig gjennomført nå, og derfor er det nå mer fokus på å registrere hvilke forbedringer som virkelig har funnet sted og deretter se mer på "hva som kan være vegen videre".

Nå har grunneierne og Ringsaker kommune gått sammen om å finansiere en ny vann- og avløpsledning via Sjusjøen/Mesnali og ned til Moelv. Denne gir nye muligheter til å kople fritidshus på et ledningsnett og både de delene av Sjusjøen og kanskje også hytter på Ljøsheim/Grunnåsen kan

trekkes med. Derfor har vi også med spørsmål til hytteeierne om de ønsker å kople seg inn på et slikt ledningssystem og dermed ønsker oppgradere hyttene sine til "moderne standard".

Vi håper at også data fra denne rapporten kan bli brukt aktivt av grunneierne, kommunen, de mange næringsdrivende i området og ikke minst av hytteeierne sjøl. Takk til hytteeierne for all hjelp til å få samlet inn svar på det vi har spurt om i et komplekst spørreskjema. Vi håper også dere får direkte nytte av at dette arbeidet er utført.

2.2 Om sjølve hyttebrukerundersøkelsen i 2011

Som nevnt innledningsvis har også i denne *hyttebrukerundersøkelsen* spørreskjemaet blitt utarbeidet i samarbeid med grunneierne Pihl AS, Ringsaker og Nes allmenninger og næringsavdelingen i Ringsaker kommune. Disse var også våre oppdragsgivere. På grunn av uvissheten om framtida til Brøttum allmenning på det tidspunktet vi gjorde ferdig spørreskjemaet ble ikke hytter derfra med i denne undersøkelsen, i motsetning til de to tidligere i 1992 og 2003. Men vi utvidet denne gangen studieområdet til å ta med hytteeiere i Ljøsheimområdet, slik at en større del av "hyttekommunen Ringsaker" – landets største i antall fritidshus – nå er med.

Når hytteeierne mottar spørreskjemaet har vist seg å være viktig. Skjemaet ble også denne gangen sendt ut uka før vinterferien 2011 og purret på uka før påskeferien. Dette er det samme systemet som vi benyttet i 1992 og 2003. Skjemaet vil bli lagt ved den endelige utgaven av denne rapporten (vedlegg nr 1). Arbeidet med utsendelse og registrering av spørreskjemaer samt innlegging av opplysningene på data er utført av Benedicte Borge og Katrine Larsen, som også brukte deler av data-materialet i sine Bacheloroppgaver på Opplevelsesstudiet ved Høgskolen i Lillehammer i juni 2011.

Det ble sendt ut 1 384 spørreskjemaer og vi fikk inn 606 utfylte svar. I tillegg fikk vi 36 skjemaer/brev i retur, mest fordi adressaten ikke var tilgjengelig på den adressen vi hadde fått oppgitt. Ti skjemaer var ikke tilfredsstillende utfylt, slik at det i alt er 596 skjemaer som har blitt definert som komplette og dermed har blitt brukt i analysene. Dette gir en gyldig svarprosent på 44 % – som er noe lavere enn de to tidligere årene, men fortsatt fullt tilfredsstillende. Men det er viktig å understreke at hvert spørsmål har sitt eget antall gyldige svar, og når det presenteres krystabeller skjer det ofte at begge variablene ha fått et redusert antall svar. Noen ganger oppgir vi ikke antallet "ubesvarte" i tabellene, rett og slett fordi dette gjør tabellene for omfattende.

Vi vil bruke begrepet "*hytteeier*", "*eier*" og "*respondent*" om hverandre i denne rapporten. Leserne bør da være oppmerksomme på at ordet "*hytteeier*" gjerne brukes om de som har besvart vårt spørreskjema. Sjøl om vi mener en undersøkelse med så høy svarprosent som vår er representativ, kan nødvendigvis ikke våre tall alltid tilbakeføres til å gjelde alle de som har hytter i området. På de enkelte spørsmålene hvor vi har lavere svarsandel enn den for "hele undersøkelsen" kan dette bety at våre svar noen ganger er mindre representative for helheten. Da vil dette legges vekt på både i kommentarene og drøftingene av tabellene.

Det er også grunn til å tro at noen av de som *ikke* svarer på en slik undersøkelse er de som bruker hyttene sjelden. Derfor må vi der hvor vi vet at gjennomsnittstallene er pålitelige ikke alltid gange opp med et fullstendig antall hytter om vi skal anslå totalsummer for eksempel for omsetning. Noen ganger vil antagelig det å gange med en faktor på 0,9 gi et mer realistisk totaltall.

Den siste tiden har mange forskere stilt spørsmål om vi fortsatt skal bruke begrepet "hytte" for en moderne fritidsbolig på opp til 125 kvadratmeters størrelse med full service for vann, avløp og strøm samt både bad og badstue og med tilgang til all den elektronikk som et storbyhus har i dag. Begrep som "sekundærbolig" og "fritidsbolig" brukes stadig oftere, og "det å bo på flere steder" (på engelsk "multiple dwelling") er stadig oftere bruk for å illustrere utviklingen av det å eie flere "hus". Vi har derfor i vårt skjema spurt om eierskap til en rekke andre typer fritidsboliger, og i tillegg om de som ikke eier slike, men har tilgang til å benytte fritidsboligene – her kaller vi det "å disponere". Ofte gjelder dette barn til eldre eiere.

2.3 Litt om Ringsaker som hyttekommune

Ringsaker er den kommunen i Norge som har flest hytter (Statistikknett@Reiseliv 2011). Derfor har utviklingen av områdene med fritidshusene etter hvert blitt ett av de viktigere elementene i kommunens næringspolitikk. Spørsmålet som stilles da er *hva kommer framtidens hyttebesøkende til å etterspørre?* Forhåpentligvis vil denne rapporten bidra til å sette et enda sterkere fokus på de krav til kommunen og ditto næringsmuligheter som en "hyttekommunestatus" stiller. Dette gjelder både for det som hytteeierne kjenner til og for nye tilbud som blir utviklet og tilbudt i vårt studieområde. Skiløyper og alpinbakker produsert med kunstsne var ikke aktuelle da vi laget den første undersøkelsen i 1992. I dag er disse viktige deler av områdets totale profil.

Men når det gjelder nybygg av hytter har kommunen havnet langt nede på de nasjonale "listene" de siste årene. Årsaken er at det ikke har vært mulig å knytte nye hytter på Sjusjøen til vann- og avløpsnett. Snart blir dette endret på, men for en del opplysninger som kommer fram i denne rapporten vil det være viktig å ha denne "byggepausen" klart for seg. Allerede de neste årene kommer dette til å endre seg. Men først må arbeidet med det nye ledningsnettet settes i gang.

Basert på opplysninger fra Statistikknett@Reiseliv per desember 2011 kan vi lage følgende tabell som viser hvordan kommune er plassert som hyttekommune i Norges og Hedmarks sammenheng:

Tabell 2.1 Ringsaker som hyttekommune – basert på opplysninger fra Statistikknett@Reiseliv

	Ringsaker	Hedmark	Norge
Antall private hytter per 2010	6.294	35.252	398.686
Hytter per 100 innbygger	19,4	17,1	14,8
Hytter per kvadratkilometer areal	5,6	1,2	1,3
Posisjon som hyttekommune		1	1

Vi ser i tabell 2.1 at Ringsaker er en svært stor hyttekommune uansett hvordan dette måles – unntaket blir når man i figur 2.1 ser antallet hytter per 100 innbyggere. I motsetning til mange andre hyttekommuner i norsk fjellverden er Ringsaker en kommune med mange permanent bosatte.

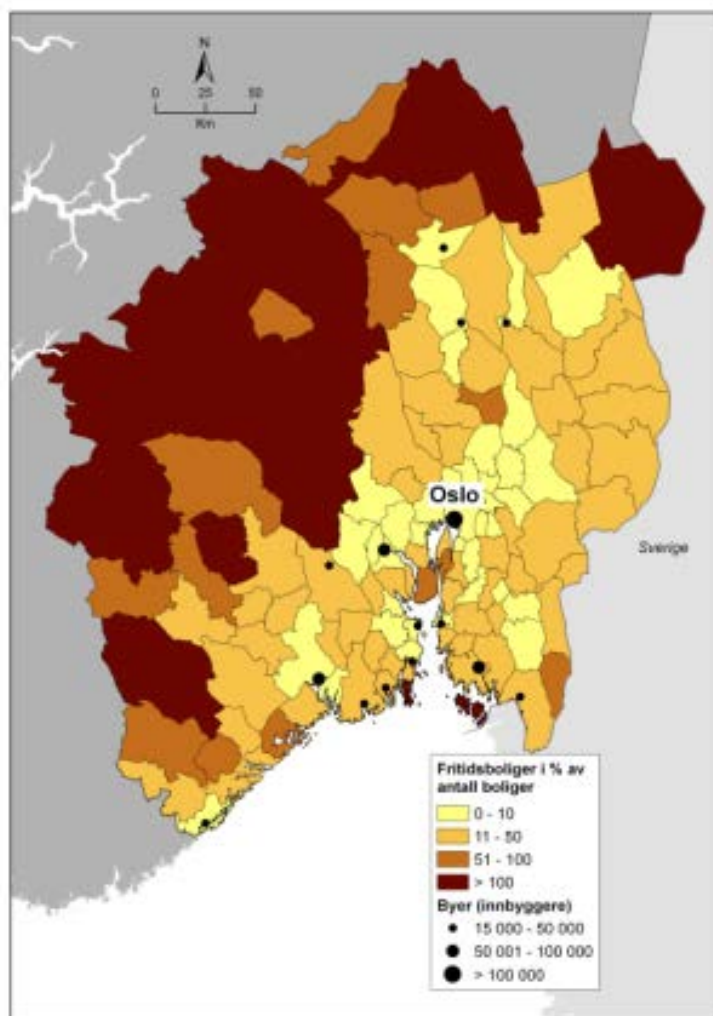
Vi kan regne med at mer enn halvparten av fritidshusene i kommunen finnes innenfor vårt undersøkelsesområde og om hytter Brøttum almenning (som vi har med i de to tidligere undersøkelsene) også tas med, har vi opplysninger fra eiere i områder med mer enn 4.000 fritidshus. At kommunen er nummer 1 i Hedmark og i landet som helhet når det gjelder antall hytter er viktig å ha med seg. Om vi går ut fra at hvert fritidshus har minst seks senger blir det en "hyttesengkapasitet" på ca 40.000 senger i kommunen – altså kan man samtidig ta imot flere midlertidige innbyggere enn permanente også i en så folkerik kommune.

Tabell 2.2 Ringsaker som hyttekommune – utviklingen av antallet private hytter 2000 – 2010

År	Antall hytter	Forandring fra år 2000
2000	5.794	
2005	6.020	
2006	6.023	
2007	6.118	
2008	6.252	
2009	6.316	
2010	6.294	+ 8,6 %

I tabell 2.2 ser vi hvordan hytteutbyggingen har foregått det siste tiåret. Det er registrert 9 % flere fritidshus i 2010 sammenliknet med ved Tusenårsskiftet. At det er stagnasjon og litt tilbakegang i 2010 skyldes byggestopp på Sjusjøen og at hytter nær byområdene kanskje har blitt forandret til boliger. Hvis vi, som nevnt foran, setter ett moderat sengetall på 6 for hvert fritidshus, har kommunen en hyttesengkapasitet som gjør det mulig å ta imot nærmere 40.000 ekstra innbyggere samtidig. I vårt studieområde er det minst 25.000 senger.

Figur 2.1 Sentrale Østlandsområdet – fritidsboliger i % av antall boliger kommunevis

Kilde: Kjell Overvåg, Østlandsforskning

Vi har her tatt med en figur som Kjell Overvåg ved Østlandsforskning har utarbeidet for oss basert på en artikkel han har skrevet (Overvåg & Gunnerud Berg 2011). Her ser vi at fritidshusene i Ringsaker utgjør en "bomasse" på mindre enn 50 % av antallet boliger i kommunen. Kommunen ligger her i mellomskiktet mellom Hamar, Gjøvik og Lillehammer som alle har langt flere permanentboliger enn hytter og mange av fjellkommunene i Hedmark og Oppland hvor antallet fritidshus ofte overstiger antallet private boliger.

I markedet for reiseliv oppfattes Sjusjøen gjerne som beliggende noe nærmere Lillehammer enn Hamar. Dette er noe som alltid på grunn av fylkestilhørighet har medført organisatoriske utfordringer. Oftest har Sjusjøen vært "markedsført" som en del av reisemålet "Lillehammerområdet" sjøl om området i blant også har deltatt i kampanjer fra reiselivsorganisasjonene i Hedmark. Alpinanlegget på Natrudstilen er i dag med i skipassordningen "Lillehammer Ski Resort". For noen år siden var hotellområdet Sjusjøen aktivt med som en del av et Lillehammer-produkt, men i dag er hotellaktiviteten på Sjusjøen betydelig mindre og all organisering i støpeskjeen.

Det kan også være interessant å se på hvordan regional utvikling av antallet fritidshus har vært i perioden 2000 til 2010. Vi ser først på de som ligger innenfor grensen av det felles skipasset – Lillehammer Ski Resort – og så trekker vi i tabell 2.2 også inn tall fra noen andre nabokommuner.

Tabell 2.2 Hytteutvikling 2000-2010 i utvalgte kommuner etter Statistikknett Reiseliv 2011.

	2010	2000	Endring
Ringsaker	6294	5794	8,6 %
Lillehammer	1351	1163	16,2 %
Øyer	2132	1598	33,4 %
Gausdal	2297	1540	49,2 %
Ringebu	3555	2677	32,8 %
Sør-Fron	1636	1382	18,4 %
Nord-Fron	2090	1847	13,2 %
Lhmr Ski Resort	19355	16001	22,2 %
<i>Noen andre naboer:</i>			
Nordre Land	2308	1956	18,0 %
Hamar	586	483	21,3 %
Gjøvik	891	805	10,7 %
Løten	1034	718	44,0 %
Samlet	4819	3962	24,2 %

Samlet antall hytter innenfor Lillehammer skipassområdet var i 2010 over 19.000 noe som er 22 % høyere enn det var ti år før. Kommuner som Gausdal, Ringebu og Øyer har hatt sterkest prosentvis vekst sammen med Løten hvor den sterke vekstensærlig har vært i Budorområdet. Det er i Lillehammer, Gjøvik og Hamar kommuner som det er registrert lavest vekst i antall hytter, mens Ringsaker har hatt lav prosentvis vekt – sjøl om det er bygget 600 nye hytter. Med en samlet vekst på over 3.300 hytter i skipassområdet over en tiårsperiode og på nesten 4.300 i de kommunene som er nevnt i tabell 2.2 – sammen med utvidelser og standardheving av mange eksisterende hytter – betyr at det har vært svært stor byggeaktivitet dette første tiåret i det nye tusenåret.

Også den regionale utbyggingen kan være viktig for Sjusjøen, spesielt når det gjelder aktiviteter som langrennsløypene på Natrudstilen og Birkebeineraktivitetene. Men også til nye aktiviteter som ikke andre hytteområder har kan det tenkes at det vil komme dagsbesøk.

2.4 Nøkkeltall om respondentene og hyttene

Hvem har vi henvendt oss til og hvem svarte på spørreskjemaet?

Tabell 2.1 Nøkkeltall for respondentene basert på fire lokaliseringssteder:

<i>Lokaliseringssted:</i>	<i>Indre Sjusjøen</i>	<i>Sentrale Sjusjøen</i>	<i>Ringsaker almenning</i>	<i>Ljøsheim</i>	<i>Totalt*</i>
Temaer:					
Antall svar:	120	181	148	142	596
• Prosent av alle svarene	20 %	30 %	25 %	24 %	100%
Eierskap:					
• Eies av husstand alene	108	162	132	126	533
• Flere husstander	9	26	12	10	47
• Eies av firma	-	2	2	-	4
Eiers hjemsted:					
• Mjøsområdet	42 %	32 %	24 %	54 %	38 %
• Osloområdet	42 %	44 %	52 %	35 %	42 %
• Andre steder	17 %	24 %	25 %	11 %	20 %
Huseiers tilknytning til (% av svar)					
• Ringsaker	33 %	28 %	21 %	54 %	33 %
• Mjøsområdet ellers	23 %	25 %	22 %	16 %	22 %
• Tidligere bodd i Ringsaker	11 %	15 %	14 %	13 %	13 %
• Tidligere bodd i Mjøsområdet	6 %	12 %	8 %	9 %	9 %
Eiers utdanning menn:					
• Kun grunn skole	3 %	6 %	7 %	6 %	6 %
• Videregående skole	25 %	17 %	18 %	20 %	20 %
• Fagbrev	10 %	7 %	9 %	5 %	9 %
• Høgskole / universitet	55 %	61 %	62 %	58 %	58 %
• Ubesvart**	7 %	7 %	6 %	8 %	7 %
Eiers utdanning kvinner:					
• Kun grunn skole	3 %	3 %	2 %	1 %	3 %
• Videregående skole	3 %	7 %	5 %	4 %	5 %
• Fagbrev	13 %	9 %	9 %	11 %	10 %
• Høgskole / universitet	33 %	29 %	36 %	29 %	32 %
• Ubesvart *	48 %	51 %	49 %	55 %	51 %
Brutto husholdningsinntekt i kr 2010:	874.384	941.306	1,121.520	784.596	932.117
Barn i husholdningen – gjennomsnitt absolutte tall:					
• 0 - 7 år	0,07	0,10	0,22	0,04	0,11
• 7 – 10 år	0,10	0,09	0,20	0,06	0,12
• 11 - 14 år	0,15	0,10	0,24	0,15	0,16
• 15 – 19 år	0,18	0,12	0,29	0,23	0,20
• Over 20 år	0,09	0,20	0,26	0,22	0,20
Samlet antall barn i husholdningen	0,59	0,61	1,21	0,70	0,79
Kan avspassere fra jobben:	73 %	73 %	72 %	73 %	73 %

**I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering*

*** Ubesvarttallene for utdanning er høyest for kvinner fordi menn som eiere har fylt ut skjemaet alene*

Ovenfor har vi lagt inn noen basisdata for *hvem som har svart og hva slags fritidshus disse eier*. I kapitel 3 kommer vi nærmere inn på mange av de opplysningene som er tatt med i de to tabellene som presenteres nedenfor. Men dette må sees på som en introduksjon.

Vi har først laget en oversikt for *hvem som har svart på spørreskjemaet* mest basert på hvor hyttene er *lokalisert*. Mange av disse opplysningene kommer vi tilbake til i kapitel 3, men det kan være greit å lage en slik felles oversikt. Når antallet barn per hytteeierhusholdning er så lavt skyldes det at de aller fleste respondentene er eldre personer med meget få hjemmeværende barn i husholdningen. Hadde vi også spurt om antallet barnebarn de hadde så ville antagelig tallet blitt mye høyere

Tabell 2.2 Nøkkeltall for fritidshusene basert på fire lokaliseringssteder:

<i>Lokaliseringssted:</i>	<i>Indre Sjusjøen</i>	<i>Sentrale Sjusjøen</i>	<i>Ringsaker almenning</i>	<i>Ljøsheim</i>	<i>Totalt*</i>
Temaer:					
Antall fritidshus:	120	181	148	142	596
• Prosent av alle svarene	20 %	30 %	25 %	24 %	100 %
Hyttetyper:					
• Tradisjonelle hytter	97 %	85 %	66 %	89 %	84 %
• Moderne hytter	2 %	13 %	33 %	8 %	14 %
• Andre typer fritidshus	1 %	2 %	1 %	3 %	2 %
Disponerer /eier annen hytte (antall):					
• På fjellet	22	32	19	26	101
• I byer/tettsteder	5	7	3	1	17
• Ved kysten	17	24	19	12	72
• I utlandet	5	11	12	6	34
Hyttenes byggeår:					
• Før 1971	67 %	73 %	43 %	60 %	61 %
• 1971- 1990	23 %	18 %	22 %	15 %	20 %
• 1991-2000	6 %	3 %	15 %	13 %	9 %
• Etter 2000	4 %	6 %	19 %	12 %	10 %
Hyttenes størrelse:					
• Under 75 kvm	52 %	50 %	43 %	58 %	50 %
• 75 – 100 kvm	38 %	28 %	28 %	28 %	30 %
• 101-125 kvm	7 %	15 %	23 %	9 %	14 %
• Større enn 125 kvm	3 %	7 %	6 %	5 %	6 %
Antall sengeplasser:					
• 5 eller færre senger	15 %	19 %	11 %	29 %	19 %
• 6 – 7 senger	37 %	31 %	27 %	27 %	30 %
• 8 – 10 senger	36 %	38 %	46 %	37 %	41 %
• Mer enn 10 senger	12 %	12 %	16 %	7 %	10 %
Bekvemmeligheter i prosent:					
• Innlagt vann	5 %	50 %	77 %	9 %	37 %
• Vannklosett	2 %	44 %	76 %	7 %	35 %
• Tilknyttet offentlig avløp	2 %	41 %	76 %	1 %	37 %
• Elforsyning fra nettet	15 %	98 %	99 %	79 %	77%

**I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering*

Tallene i tabell 2.2 ovenfor illustrerer godt forskjellene i hytte-/fritidshusbestanden mellom de fire lokaliseringsområdene vi har fokusert på. Mens mange av hyttene i Ringsaker almenning som er bygget det siste tiåret har meget høy standard, så er hyttene i det Indre Sjusjøenområdet enkle og med lav standard, noe som delvis er tilfellet også med hyttene i Ljøsheimområdet. I Sentral Sjusjøen er det hytter av alle typer standard. Det er en større andel hytter under 100 kvadratmeters størrelse i Indre Sjusjøområdet og på Ljøsheim og disse har også et noe lavere antall senger.

Når det gjelder bekvemmelighet – her målt etter innlagt vann, vannklosett, tilknytning til offentlig avløp og med elforsyning fra nettet – så er mønsteret meget klart: Lavest bekvemmelighet for de som er lokalisert i det Indre Sjusjøenområdet, så følger Ljøsheim og deretter Sentrale Sjusjøen. De fleste høgstandard hyttene er i Ringsaker almennings områder.

3 Bakgrunnsdata om hytteeierne og om hyttene

Spørsmålene om *hvem som eier hytter på Sjusjøen* og om *det er forskjeller mellom eiere i de ulike lokaliseringsstedene*, er viktige og derfor har vi med mange slike spørsmål.

For å presentere analyser fra en slik undersøkelse trenger vi opplysninger om *hvem hytteeierne er* og slike som *beskriver hyttebestanden* i det området våre respondenter har hytter. I dette kapitlet legger vi vekt på at disse to typene bakgrunnsopplysninger skal kunne brukes til å forstå de andre spørsmålene vi har stillet. Dette blir en meget omfattende beskrivelse av hvem våre respondenter er og om fritidshusene deres.

3.1 Om hyttas eiere og eierskap

Det må understrekes at det er *hytta eller fritidshuset som er i fokus* i undersøkelsen og ikke hytteeierne. Utgangspunktet for å trekke adresser som vi skulle sende spørreskjemaer til var at hytteeiere fra de ulike stedene rundt i undersøkelsesområdet skulle ha like store sjanser til å komme med i undersøkelsen. Beskrivelsene av *hvem våre respondenter er*, viser nettopp dette. Vi har også med opplysninger om *hvor eierne bor*, basert på at de oppgav postnummeret til hjemmeadressen. Vi har med mange spørsmål omkring eierskapet til fritidshusene på Sjusjøen. Spørreskjemaene er sendt ut til et utvalg av adresser basert nettopp på lister over adresser til hytteeierne som vi fikk av grunneierne. Foreløpig er bare noen av disse spørsmålene analyserte. I tabell 3.1 nedenfor ser vi på fordelingen av hytteeierne både etter de ulike lokaliseringsstedene og etter eierskap. Det er gjort noen få "justeringer" i materialet slik at det skal stemme godt overens med reell lokalisering. Vi kommer for det meste til å bruke disse fire lokaliseringsstedene i analysene videre sjøl om vi også har muligheter til å presentere et mer finmasket lokaliseringsalternativ, særlig for de hyttene som ligger i det området som omtales som "Indre Sjusjøen". Problemet da er at vi får få hytter med i hvert område og noen ganger ikke kan få problem med å holde på anonymitetskravet vårt.

Tabell 3.1 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Hvem eier hytta fordelt etter lokalisering i området.

Hvor ligger hytta? Hvem eier hytta	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt
Eies av husstanden alene	108	162	132	126	533
Eies av husst. sammen med andre	9	26	12	10	47
Eies av firma*	-	2	2	-	4
Uoppgitt	3	1	2	6	12
Totalt	120	181	148	142	596
Totalt prosent	20 %	30 %	25 %	24 %	100 %
Andel bosatte i Ringsaker kommune	26 %	13 %	7 %	35 %	20 %

*I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering

**Firmaalternativet var ikke oppgitt i skjemaet, så det kan være at tallet hadde vært høyere om det hadde vært et eget alternativ å krysse av.

Hvert av de fire lokaliseringsstedene har minst 20 % av totalbestanden noe som er temmelig likt det antallet som vi sendte ut av skjemaer. Siden hytter lokalisert i Ljøsheimområdet er med i denne undersøkelsen for første gang, vil noen historiske tall kun være sammenliknbare for de som ligger i de tre andre områdene. Når det gjelder *andel av hytteeierne* i hvert område som er *bosatte i Ringsaker kommune* så er denne høyest på Ljøsheim og dernest i Indre Sjusjøen, men det sentrale

Sjusjøområdet og Ringsaker allmenning har langt færre lokale hytteeiere. Vi har som nevnt foran ikke med data fra eiere av hytter innenfor Brøttum almennings område denne gangen, men disse inngår når vi trekker sammenlikninger fra de to forrige undersøkelsene.

Andelen bosatte i Ringsaker som eier tradisjonelle hytter på Sjusjøen/Ljøsheim er på 20 %, mens det er en noe lavere andel, 15 %, av de lokale som oppgir å eie moderne hytter i området. Blant den lille gruppen "andre hytteformer" så er 60 % er bosatte i Ringsaker. Her inngår andre bygninger som f eks seterhusvære.

3.1.1 Hytteeiers tilknytning til Sjusjøen / Mjøsområdet

Vi har også i tidligere undersøkelser sett nærmere på hva "tidligere tilhørighet" til kommunen eller regionen hvor hyttene ligger betyr for at man har skaffet seg hytte her. Foreløpig har vi ikke kunne trekke vekk de som nå bor i Ringsaker kommune fra tabellene 3.2-3.3, men etter hvert skal også dette tas med. Det var slik at man oppgav egne svar på de fire spørsmålene som behandles i disse tabellene, noe som kan bety at enkelte respondenter svarte "positivt" på flere av spørsmålene.

Tabell 3.2 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Hytteeiers tilknytning til Ringsaker/Mjøsområdet.

Tilknytningsform	Hvor ligger hytta?	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
Familiemedlemmer kommer fra Ringsaker kom.		33 %	28 %	21 %	54 %
Famliemedlemmer kommer fra Mjøsområdet		23 %	25 %	22 %	16 %
Har tidligere bodd i Ringsaker kommune		11 %	15 %	14 %	13 %
Tidligere bodd i annen kommune i Mjøsområdet		6 %	12 %	8 %	9 %

Det er et ganske stort innslag av hytteeiere som enten bor i Ringsaker eller har familietilknytning dit blant våre respondenter. Hver tredje hytteeier har altså familie i eller fra Ringsaker. Trekker vi inn hele Mjøsområdet som "lokalområde" blir det langt over halvparten. I tillegg har hver åttende hytteeier tidlige bodd i Ringsaker og hver ellefte i en annen kommune i Mjøsområdet. Ser vi på svarene etter hvor hyttene ligger er det blant hytteeierne i Ljøsheimområdet at det er sterkest tilknytning, mens den er svakest for de som har hytter i Ringsaker almenning.

Tabell 3.3 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Hytteeiers tilknytning til Ringsaker/Mjøsområdet.

Tilknytningsform	Hva slags hytte?	Tradisjonell hytte	Moderne hytte	Totalt*
Familiemedlemmer kommer fra Ringsaker kom.		34 %	28 %	33 %
Famliemedlemmer kommer fra Mjøsområdet		22 %	20 %	22 %
Har tidligere bodd i Ringsaker kommune		13 %	18 %	13 %
Tidligere bodd i annen kommune i Mjøsområdet		9 %	11 %	9 %

*I denne summen inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering

Bruker vi i stedet *hyttetyper* til fordeling av svarene på spørsmålet om tilknytning til Sjusjøen og Mjøsområdet, så er tilhørighet i form av familie fra Ringsaker og Mjøsområdet sterkest blant de som eier tradisjonelle hytter, mens en høyere andel av de som tidligere har bodd i Ringsaker eller Mjøs-området ellers har skaffet seg moderne hytter.

Hvis vi deler hytteeierne inn etter hvor de bor i dag (se kart figur 3.1) så er det spesielt to bosteds-områder, Mjøsområdet og Osloområdet, som er viktige. Her er tilknytningen, naturlig nok, sterkes for de som bor i Mjøsområdet og har familie som kommer fra Ringsaker – denne tilknytningen et

utgjør 57 % av alle som bor i Mjøsområdet – og mange av disse bor nok i Ringsaker i dag. Derfor blir det viktigere å se tilknytninger blant de som nå bor permanent i Osloområdet. Det er da slik at hver femte av disse har familiemedlemmer som kommer fra Ringsaker (her har vi sett på de som oppgir postnummer i Ringsaker) og hver sjettede har i tillegg familiemedlemmer fra andre kommuner i Mjøsområdet. I tillegg har omtrent hver tiende bodd tidligere i Ringsaker og en nesten like stor andel har tidligere bodd i ”Mjøsområdet ellers”. Så tilknytningen til regionen er stor også for de som bor i Oslo og omegn. Tidligere har vi sett på hvordan hytteeiere på Sjusjøen i 2003 og i Os kommune i 2007 som bor i Osloområdet har registrert tilknytning til hytteområdet i form av familie derfra og tidligere opphold i kommunen (Tjørve, E; Flognfeldt & Tjørve, K 2012).

Tabell 3.4 Hytteeiernes tilknytning etter hvor de bor nå

Hvor bo du nå?	Mjøs-området	Oslo-området	Andre steder
Tilknytningsform			
Familiemedlemmer kommer fra Ringsaker kom.	57 %	19 %	11 %
Famliemedlemmer kommer fra Mjøsområdet	31 %	17 %	14 %
Har tidligere bodd i Ringsaker kommune	15 %	11 %	16 %
Tidligere bodd i annen kommune i Mjøsområdet	8 %	9 %	11 %

Siden dette er den tredje hyttebrukerundersøkelsen med utgangspunkt på Sjusjøen spurte vi også om de hytteeierne som er respondenter i denne undersøkelsen hadde vært med i noen av de to andre gangene i 1991 og 2003. Når vi fordeler dette etter lokalisering av hyttene i området, så vi tar med at hytteeiere i Brøttum almenning var med i de to tidligere undersøkelsene, men de som har hytte på Ljøsheim ikke var med da.

Tabell 3.5 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Var med i tidligere hyttebrukerundersøkelser. Lokalisering.

Hvor ligger hytta?	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
Var med?				
Begge undersøkelsene	16 %	17 %	12 %	4 %
Bare i 1992-undersøkelsen	2 %	4 %	2 %	1 %
Bare i 2004 undersøkelsen	13 %	11 %	18 %	2 %
Totalt tidligere med	31 %	32 %	32 %	7 %*

For hytteeiere i de tre områdene som har vært med hele tiden er det omtrent hver tredje som har vært med i disse undersøkelsene tidligere, mens hver sjettede har vært med alle gangene. Noen få var med i 1992, men ikke i 2004. Dette skyldes at vi ved hver ny undersøkelse har foretatt en sjølstendig uttrekking av respondenter basert på adresselister. Det har alltid vært studenter som har foretatt denne utvelgelsen.

Tabell 3.6 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Var med i tidligere hyttebrukerundersøkelser. Hyttetype.

Hva slags hytte?	Tradisjonell hytte	Moderne hytte	Totalt
Var med			
Begge undersøkelsene	12 %	13 %	12 %
Bare i 1992-undersøkelsen	3 %	1 %	3 %
Bare i 2004 undersøkelsen	11 %	13 %	11 %
Totalt tidligere med	26 %	27 %	26 %

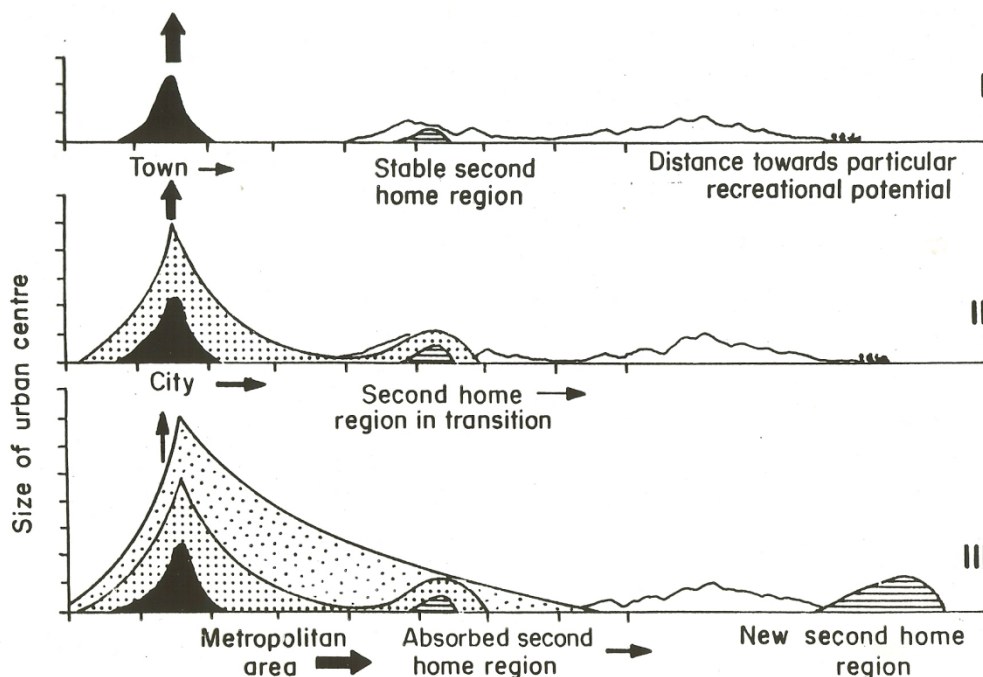
Når vi ser på hyttetyper er det ikke store forskjeller i andeler, sjøl om hyttetyper i seg sjøl ikke var med som utvalgsgrunnlag når vi sendte ut skjemaene. Hvis vi sammenlikner svarene i tabellene 3.4 og 3.5 ser vi at hver fjerde respondent har vært med tidligere, mens det for de tre ”faste hytte-

områdene” er en tredjedel som var med tidligere. Årsaken ligger som nevnt ovenfor i at hytteeiere i Brøttum almenning ikke var med denne gangen, mens de tidligere har utgjort ca en fjerdedel av hele utvalget vårt.

3.1.2 Hvor bor hytteeierne?

Det kan være interessant å se *hvordan hytteområder blir ”valgt” ut fra hytteeiernes hjemsted* – altså i en undersøkelse som denne etter *hvor hytteeierne bor permanent*. Den svensk/canadiske geografen Jan Lundgren (1974) har laget en modell for utbredelsen av et storbyområde over tid. Her kan vi bruke som eksempel hytteeiere som bor i Osloregionen. Hvordan virker bostedet der inn på hvor man velger lokalisering av hytte når den skal kjøpes eller arves. Hvis vi ser på fase II i Lundgrens modell finner vi at det ”second home” området som skisseres her kan være den nordre delen av Nordmarka eller Romeriksåsene. I stadium III blir mye av dette hytteområdet inkludert i Oslos dagpendlingsomland og det søkes til nye hytteområder, og et slikt vil da være Ringsaker-fjellene. Sjøl om noen få fritidshus fortsatt finnes i nærområdet, så er nå Sjusjøen og Ljøseheim blitt områder innenfor akseptabel reiseavstand til så vel weekend- som feriebesøk. ”Hyttemarkedet” er nå lokalisert slik at de som bor nord for Oslo sentrum, slik både figur 3.1 og 3.3 viser, vil være de viktigste potensielle nye hytteeierne på Sjusjøen.

Figur 3.1. Lundgren's (1974) modell for urban ekspansjon og lokalisering av fritidshusområder

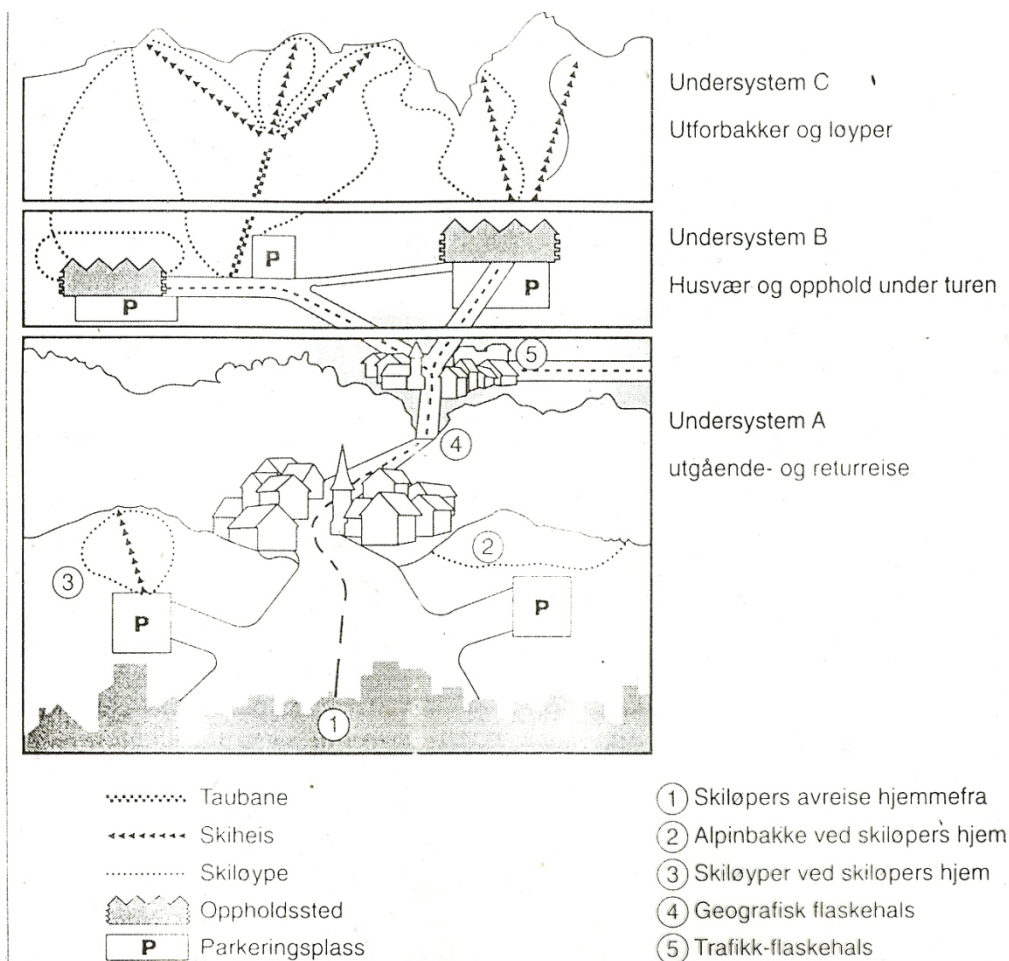
I tilknytning til at jeg laget en lærebok i Reiselivsgeografi for videregående skole (Flognfeldt 1995b) omformet jeg en tegning av Pearce (1987) til norske forhold (se figur 3.2). Denne figuren viser hvordan ei reise fra storbyen til vintersportsstedet i fjellet kunne foregå og hva som ble passert underveis og som hadde vært aktuelle steder å stoppe – hvis det var tomtemuligheter der - kanskje også steder for å bygge/kjøre seg fritidshus. Besøket på hytta på Sjusjøen blir da å finne i den øverste delen av denne figuren.

Riktignok er eksemplene hentet fra områder hvor skisportsbaserte vinteraktiviteter må analyseres ved hjelp av lokaliseringsforhold for alpinanlegg, men det er viktig å peke på at næranlegg (pkt 3 i figur 3.2) ikke må oppfattes som konkurrenter, men som en slags ”apetittvekker” til besøk på hyttene i

fjellet. Hva som er rimelig kjøretur fra et fritidshus til for eksempel det nærmeste alpinanlegget varierer av flere forhold, blant annet hva slags tilbud hyttebrukerne har på hjemstedet sitt.

Ved å se figurene 3.1 og 3.2 i sammenheng kan vi vurdere hvordan hytteområdene i denne undersøkelsen er plasserte i forhold til markedene, og i figur 3.3 ser vi dette som den reelle plasseringen.

Figur 3.2 Skiturismen i natur- og kulturlandskapet (kilde Flognfeldt (1995 b)).

De tidligere undersøkelsene og analysene av datamaterialet derfra (Tjørve, E; Flognfeldt & Tjørve, K 2012) viser at avstanden fra permanent bosted til der fritidshuset ligger har betydning for *hvor ofte* og *hvordan* fritidshusene blir brukt. Men slike betraktninger kan ikke brukes isolert om vi skal forstå bruksmønstre. Tidligere, men da var ikke Ljøseheimhyttene med, har det vist seg at andelen lokale eiere er høyest i de indre områdene av Sjusjøen. Men samtidig var dette hytter som ikke var tilgjengelige fram til døra med bil og som heller ikke hadde særlig mange bekvemmeligheter innlagt. Så sjøl om avstanden var kort hjemmefra var det ikke slik at disse hyttene ble mer brukt en andre (Flognfeldt 2005). Det blir derfor på nytt viktig å se på disse forholdene.

Generelt kan vi antyde at det oftest vil være slik at hytteeiere fra nærområdene vil komme på flere dagsbesøk enn andre, mens de som har et par timers kjøretur til hytta vil ha flere weekendbesøk. Antallet feriebesøk vil avhenge av mer enn reiseavstand, for eksempel tilgang til flere enn ei hytte – se tabell 3.24 seinere.

Tabell 3.7. Sjusjøenundersøkelsen 2011. Fordeling av permanentbosteder for hytteeierne.

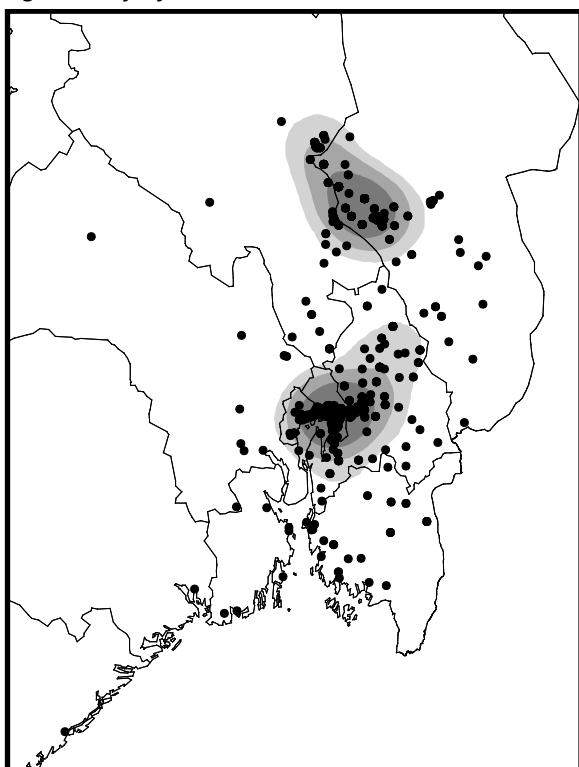
Hvor er hytta lokalisert	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt*
Lokalt/Mjøsområdet	42 %	32 %	24 %	54 %	38 %
Oslo/Romerike	42 %	44 %	51 %	35 %	43 %
Andre steder	17 %	24 %	25 %	11 %	20 %

*I denne summen inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering

Det er 221 bor i Mjøsområdet, 254 i Oslo/Romerike og 121 respondenter som har hytter på Sjusjøen som bor utenfor disse to hovedområdene.

I figur 3.3 er det slik at "Kernelpolygonene" (se nedenfor) bedre enn punktene viser hvor de fleste hytteeiernes permanente bosted er lokalisert.

Figur 3.3 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Hvor bor hytteeierne til daglig - markedet.

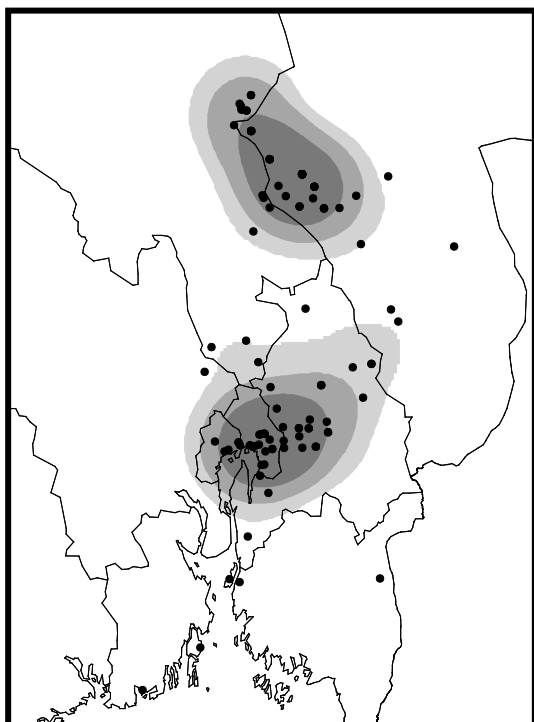
Alle faste bostedsadresser plottet på postnummer. Kernel-polygoner på 90% (ytterst), 75% og 50% (innerst)

På kartet i figur 3.3 vises hvor hytteeierne bor. Disse opplysningene er basert på oppgitte postnummer for hjemsted. To bostedsområder skiller seg ut – Oslogryta strukket oppover mot Romerike/Gardermoen og Mjøs-området. De øvrige hytteeierne bor spredt rundt om på Østlandet – representert med de mange enkeltpunkter på kartene som ligger utenfor de mørkere områdene. Vi vil i videre analyser oftest beskrive denne restposten som "andre steder".

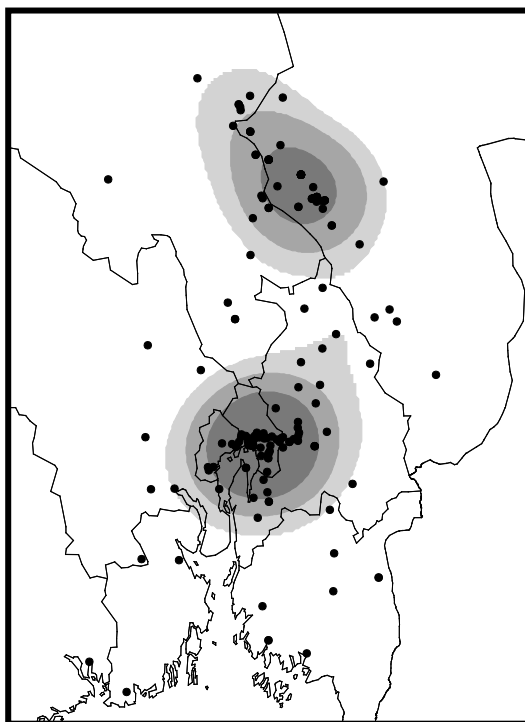
I tabell 3.7 viser vi noe av grunnlaget for kartet i figur 3.4. Her er bare de hytte- og bostedslokaliseringene som brukes i de uthevet områdene på kartet figur 3.4 tatt med. Mens det for Ljøsheim er hovedvekt av hytteeiere som bor i Mjøsområdet, er dette likt fordelt for hytter som ligger i den indre delen av Sjusjøen. For den sentral delen av Sjusjøen (Pihl) er det flere eiere fra Osloområdet, mens det for hytter i Ringsaker almennings område er over dobbelt så mange fra Osloområdet som fra områdene rundt Mjøs. Hver femte hytteeier bor dog andre steder enn de som er uthevet i kartene, men de aller fleste bor ett eller annet stedet i den østlige delen av Østlandet.

Figur 3.4 a-d Bostedet til hytteeierne fordelt etter hvor på Sjusjøen hyttene ligger.

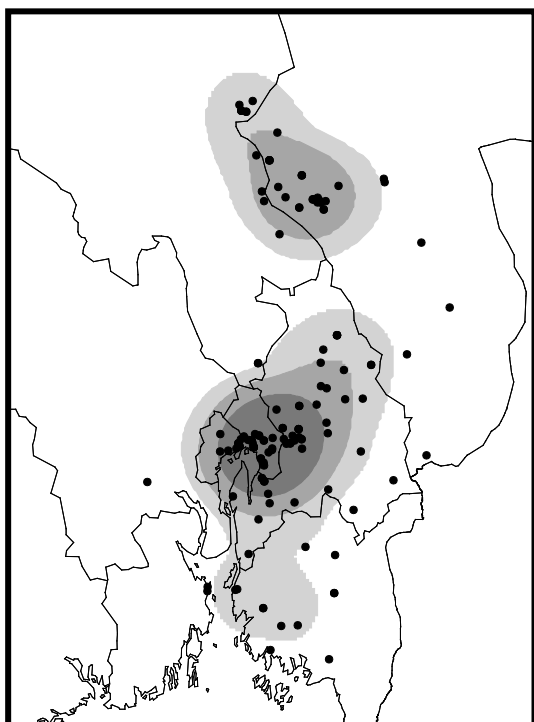
a: Indre Sjusjøen

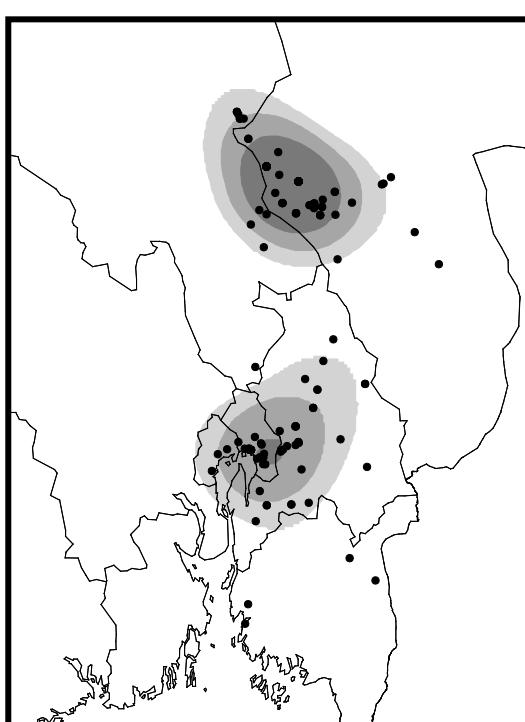
b: Sjusjøen Sentralt

c: Ringsaker almenning

d: Ljøsheim

Alle faste bostedsadresser plottet på postnummer. Kernel-polygoner på 90% (ytterst), 75% og 50% (innerst), Målestokk 1:1,5 mill (i full størrelse, noe redusert her).

Det er interessant at eiere med hytter i Ringsaker almenning har et større, mer omfattende "markedsområde" – her representert med 50 %-polygonet – enn det de andre lokaliseringsstedene har. Vi kan anta at dette har med bygging av nye moderne hytter å gjøre. Det tyder på at mulighetene til å bygge nye høystandard fritidshus også rekrutterer kjøpere i nye område

3.1.3 Hytteeiernes utdannelsesnivå

Betyr utdanningen til hytteeierne noe for eierskap til og bruk av hytta? Dette er spørsmål som ikke umiddelbart kan sammenliknes med de vi hadde fra de tidligere undersøkelsene, da det i løpet av de 20 årene som er gått siden den første hyttebrukerundersøkelsen blitt uteksaminert mange flere studenter enn tidligere i Norge slik at gjennomsnittlig utdanningsnivå i dag er langt høyere enn tidligere. Vi har med opplysninger om utdanningsnivået hos de som svarte på skjemaet og har fordelt disse på menn og kvinner. Som nevnt tidligere er det en overvekt av menn som har svart på skjemaene. Når det gjelder kvinnene er det derfor færre svar og dermed i tabell 3.9 nesten halvparten så mange respondenter som i tabell 3.8. Dette skyldes at det oftere er menn i husholdningen som har fylt ut skjemaet enn begge sammen (se tabell 3.17).

Tabell 3.8 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Respondentenes utdannelse. *Menn*. Hyttetype.

Hva slags hytte? Utdannelsesnivå	Tradisjonell hytte	Moderne hytte	Totalt
Grunnskole	6 %	5 %	6 %
Videregående skole	23 %	11 %	19 %
Høgskole/universitet	60 %	68 %	58 %
Fagbrev	11 %	7 %	9 %
Samlet besvart	100 %	100 %	100 %
Andel ubesvart	6 %	9 %	7 %

Vi opererer i tabellene 3.8-3.11 først med en prosentfordeling av alle som har svart på utdannings-spørsmålet, og så med en prosentsats som viser hvor stor andel av menn/kvinner som ikke svarte.

I de aller fleste skjemaene finner vi at menn har vært med på å fylle ut disse. Derfor har vi fått svar på utdanningsnivå for nesten alle menn. Kun 5 % av skjemaene i tabell 3.8 er det ikke noen mann som har oppgitt utdanning. Over halvparten av de mannlige hytteeierne har høgskole eller universitetsutdanning og svært få har bare grunnskole. Det er en noe høyere andel med høgskoleutdanning og noe lavere med fagbrev blant mennene som eier moderne hytter.

Tabell 3.9 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Respondentenes utdannelse. *Kvinner*. Hyttetype.

Hva slags hytte? Utdannelsesnivå	Tradisjonell hytte	Moderne hytte	Totalt
Grunnskole	4 %	4 %	6 %
Videregående skole	12 %	4 %	10 %
Høgskole/universitet	61 %	83 %	63 %
Fagbrev	21 %	9 %	20 %
Samlet besvart	100 %	100%	100%
Andel ubesvart*	52 %	45 %	51 %

- * Prosenttallet viser at antall kvinner som ikke har svart er omtrent hvert annet skjema

Når det gjelder kvinner som respondenter så er det altså kun svar på utdanningsnivå for halvparten av spørreskjemaene. Men blant de som har svart på utdanning og bor i moderne hytter i tabell 3.9 så er de en enda høyere prosentandel med høgskole eller universitetsutdanning blant de kvinnelige respondentene enn blant mennene. Slik utdanningsekspløsjonen har vært i Norge de seinere årene blir også dette representativt for befolkningen etter hvert.

Tabell 3.10 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Respondentenes utdanning. *Menn*. Lokalisering

Hvor ligger hytta? Var med?	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
Grunnskole	3 %	7 %	7 %	6 %
Videregående skole	27 %	18 %	19 %	22 %
Høgskole/universitet	59 %	66 %	66 %	58 %
Fagbrev	11 %	8 %	7 %	13 %
Samlet besvart	100 %	100 %	100 %	100 %
Andel ubesvart	7 %	7 %	6 %	8 %

Vi tar også med to tabeller som viser hvordan respondentenes utdanning fordelt på kjønn sett i forhold til hvor hyttene er lokalisert. Det er forskjeller å registrere etter hvor hyttene er lokaliserte. Blant hytteeiere på Sentrale Sjusjøen og i Ringsaker almennings område finner vi en høyere ande som har utdanning på høgskole/universitets nivå enn for de som har hytter i de andre områdene. Dette har å gjøre med at en høyere andel av de som har hytter her bor permanent i Osloområdet. Hytteeiere i det Indre Sjusjøenområdet og på Ljøsheim har en høyere andel menn med fagbrev.

Tabell 3.11 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Respondentenes utdanning. *Kvinner*. Lokalisering

Hvor ligger hytta? Var med?	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
Grunnskole	6 %	6 %	4 %	2 %
Videregående skole	6 %	15 %	10 %	9 %
Høgskole/universitet	69 %	59 %	70 %	64 %
Fagbrev	28 %	19 %	17 %	25 %
Samlet besvart	100 %	100 %	100 %	100 %
Andel ubesvartbesvart	48 %	51 %	49 %	55 %

De høyeste andelenene med universitets og høgskoleutdanning finner vi blant kvinner som er respondenter og har hytter enten i Ringsaker almenning eller i det Indre Sjusjøenområdet. Det også en stor andel blant kvinnene som har fagbrev, mest for hytteeiere i IndreSjusjøenområdet og på Ljøsheim.

Figur 3.5 Hyttene på sørsida av Sjusjøen ble bygget tidlig, men mange er moderniserte.

Samlet ser vi si at mange av hytteeierne i vårt studieområde har et høyt utdanningsnivå. Andelen med høgskoleutdanning eller enda lengre utdanning er meget stor. Men det er ikke registrert store forskjeller etter hvor hyttene i Sjusjøenområdet hyttene er lokalisert, men eiere av nyere hytter har høyere utdanning enn de som eier eldre. Neste steg blir da å se på inntektene til hytteeierne.

3.1.4 Eierhusholdningens inntektsforhold

Hvem er det som eier og kjøper hytter i Sjusjøenområdet i dag og hva karakteriserer disse eierne, for eksempel når det gjelder inntekter?

Vi har allerede pekt på noen andre karakteristika blant våre respondenter. Det stilles ofte spørsmål om moderne hytter i fjellet kun er noe for de aller rikeste eller om såkalte "vanlige folk" også kan eie slike hytter. Derfor er ytterligere en måte å finne ut noe om respondentene er da å se på inntektene de disponerer. Vi spurte om "husholdningens samlede bruttoinntekt år 2010". Siden skjemaene ble sendt ut etter at husholdningen hadde fått tilsendt forhåndsutfylte selvangivelsespapirer fra skatteetaten, så har de fleste hytteeierne hatt lett tilgang til tall som gjør at de kan gi oss denne informasjonen. Vi har også med andre opplysninger om respondentene, f.eks. husholdningsstørrelse og antallet barn. Hyttetyper og hvor hyttene ligger i området er også viktig bakgrunnsinformasjon.

Tabell 3.12 Gjennomsnittlig husholdningsinntekt blant respondentene etter hyttas beliggenhet.

Hvor ligger hytta:	Gjennomsnittsinntekt	Antall svar	Standardavvik
Ringsaker allmenning	1121 525	120	1233 073
Aksjøen	810 588	17	206 836
Elgåsen	931 000	30	572 781
Kuåsen	898 750	24	739 414
Lunkelia/Kroksjøen	814 450	20	427 769
Sjusjøen/Heståsen/Storåsen	910 152	133	606 326
Ljøshem/Grunnåsen	786 148	112	348 613
Gjennomsnitt for alle respondenter	932 117	468	788 430

Hele fire av fem respondenter har da oppgitt sin husholdningsinntekt. Gjennomsnittlig husholdningsinntekt finner vi høyest hos de som har hytter i Ringsaker allmenning. Dette er også det området som har størst andel "moderne hytter" og hvor det også har vært høyest byggeaktivitet de siste årene. Den er lavest husholdningsinntekten fant vi blant eiere av hytter i området Ljøshem/ Grunnåsen hvor de fleste hyttene er av noe eldre dato.

Tabell 3.13 Sjusjøenundersøkelsen 2011.

Husholdningsinntekt etter hva slags hytte respondentene definerer sin som.

Hva salgs hytte:	Gjennomsnittsinntekt	Antall svar	Standardavvik
Tradisjonell hytte	895 024	394	792 010
Moderne hytte	1186 591	66	763 350
Gjennomsnitt for alle respondenter	932 117	468	788 430

Som vi tidligere har pekt på så lot vi hytteeierne sjøl bestemme hvilken kategori de anså sin hytte å tilhøre. Derfor vet vi ikke eksakt om denne inndelingen stemmer overens med vår egen oppfatning av begrepet. En interessant påstand er at hytter med veg helt fram både er av høyere standard, altså oftere betraktet som "moderne", og har eiere med høyere inntekter enn de hyttene som ikke har vinterveg. Påstanden bekreftes delvis i vårt materiale.

At det å kjøpe ei ny og moderne hytte krever høyere inntekt enn det å eie eller arve en eldre og tradisjonell, er ikke særlig overraskende. Den standarden mange moderne hytter har fått "krever" at eierne har god økonomi.

Tabell 3.14 Fra Synnfjellundersøkelsen 2011.

Hytteeiernes samlede brutto husholdningsinntekt 2010 fordelt på hyttetyper.

Hva salgs hytte:	Gjennomsnittsinntekt	Antall svar	Standardavvik
Tradisjonell hytte	907 038	130	757 917
Moderne hytte	1367 180	100	676 910
Andre hyttetyper	904 875	16	566 094
Gjennomsnitt for alle respondenter	1093 947	246	747 378

Siden det parallelt pågår en undersøkelse i Synnfjellområdet i Nordre Land kommune har vi valgt å ta med en tabell med data over brutto husholdningsinntekt også derfra. Vi ser at de som har moderne hytter i Synnfjell har en klart høyere brutto husholdningsinntekt sammenliknet med Sjusjøeneierne. Noe skyldes nok at sjølve bestanden av moderne hytter i Synnfjell både er større i kvadratmeter og bygget noe seinere enn på Sjusjøen hvor det noen tid når har vært tilnærmet byggestopp. Men vi regner med at det også er andre årsaker. Vi vil bruke disse to tabellene (3.11-3.12) som sammenlikningsgrunnlag også seinere.

Tabell 3.15 Sjusjøenundersøkelsen 2011.

Husholdningsinntekt etter om hytta har vinterveg fram til døra.

Hva salgs hytte:	Gjennomsnittsinntekt	Antall svar	Standardavvik
Vinterveg?			
Hytte med vinterveg	1003 847	291	941 616
Hytte uten vinterveg	814 189	177	407 413
Gjennomsnitt for alle respondenter	932 117	468	788 430

Ut over høye standardkrav – som vi skal se på seinere - kan vi regne med at helårs tilgjengelighet og at hytta ligger ved vinterbrøytet veg, også oftere forekommer for de moderne hyttene. Vi har, som påpekt ovenfor, ikke lagt noen kriterier for hva slags hyttetyper det er som faller inn under kategoriene - uten det at vi oppgav alternativene ved "navn". Derfor er disse opplysningene kun basert på hvor eierne sjøl mente å plassere hytta si. Eierne av moderne hytter, som er de som er bygget seinest, har som vi ser betydelig høyere gjennomsnittlig husholdningsinntekt enn de som eier mer tradisjonelle hytter. (Vi gjør oppmerksom på at oversikt over vegtilgjengelighet vises først i tabell 4.1)

Tabell 3.16 Sjusjøenundersøkelsen 2011

Husholdningsinntekt etter om hytteeierne bor i Ringsaker kommune eller ikke.

Hva salgs hytte:	Gjennomsnittsinntekt	Antall svar	Standardavvik
Bosted			
Ringsaker	643 996	90	323 285
Andre steder	1000 717	378	849 006
Gjennomsnitt for alle respondenter	932 117	468	788 430

Vi hadde i Sjusjøenundersøkelsen ikke med noe direkte spørsmål om hytteeierne bodde i Ringsaker eller ikke, men vi hadde spørsmål om postnummeret (adressen). Ved å legge inn postnummerne fra Ringsaker finner at vi har med 118 hytteeiere fra Ringsaker - ca 20 % av alle - og av disse har 90 oppgitt brutto sin husholdningsinntekt. Vi finner altså i tabell 3.16 at innenbygds boende hytteeiere har klart lavere husholdningsinntekt enn de "andre". Det kan være mange årsaker til dette, men vi skal foreløpig la en videre drøfting ligge ubesvart.

3.1.5 Hytteeierne fordelt etter kjønn og alder

For noen av våre spørsmål kan det være at eiers/respondents alder kan være med på å forklare resultatene. Det samme vil iblant også gjelde for kjønn. Men vi bad også de som mottok skjemaene om å ta disse med på hytta for å fylle ut opplysninger som de hadde der, blant annet fra hyttebøker. Vi har derfor valgt å la respondentene legge inn både sine fødselsår og kjønn til de/den som har fylt ut skjemaet. Vi har derfor lagt inn "kjønnsalternativ" som betyr at vi har fødselsår for begge kjønn med – og går ut fra at disse har fylt ut hele eller deler av skjemaet sammen.

Tabell 3.17 *Sjusjøenundersøkelsen 2011* Respondentenes kjønn

Kjønn +	Absolutte tall	Prosentvis
Kun fylt ut av menn	162	27 %
Kun fylt ut av kvinner	115	19 %
Fylt ut av begge kjønn sammen	300	50 %
Fylt ut av bedrift (uten kjønn) ,*	4	1 %
Ikke besvart hvem som fylte ut	15	3 %

- Bedriftsalternativet er ikke med i skjemaet så dette er på eget initiativ. Det er flere bedriftshytter med.

Vi har allerede brukt noe av informasjonen i tabell 3.17 for å lage tabellene 3.8-3.11. Halvparten av skjemaene er fylt ut av personer fra begge kjønn sammen, f eks mann og kone /samboere. Når det gjelder der kun en person har fylt ut skjemaet er det noe overvekt av menn. Vi kommer til å bruke kjønns som tre ulike grupper der hvor vi mener dette er med på å forklare noe av forbruksatferden blant hytteeierne.

Vi kan gå ut fra at mange hytteeiere er å betrakte som "familiens eldste", sjøl om det etter hvert også er slik at også yngre generasjoner skaffer seg eget fritidshus. For noen av de eldste eierne er det slik at de ikke lengre bruker hyttene særlig hyppig, men "låner de ut til" yngre familiemedlemmer – gjerne neste generasjon. Vi vet at noen ganger har denne generasjonen fylt i skjemaet som "disponenter", men kan gå ut fra at de fleste svarene er fra reelle eiere. Når det gjelder å oppgi respondentenes alder så stemmer ikke tallene helt med kjønnsfordelingen i tabell 3.17 ovenfor, men vi har med egen rubrikk i spørreskjemaet for alder og menn og for alder og kvinner. Vi har valgt å dele opp i grupper som representere ca 25 % av svarene innenfor kjønnsgruppen.

I tabellene 3.18 og 3.19 har vi delt opp svarene fra hvert kjønn i fire aldersgrupper hver med nesten like mange respondenter – altså ca 25 % i hver klasse. Klassene blir omfattet av ulike fødselsår siden kvinnene som respondenter er noe yngre i gjennomsnitt enn mennene.

Tabell 3.18 *Sjusjøenundersøkelsen 2011. Respondentenes aldersgrupper mot hyttetyper Menn*

Aldersgruppe	Tradisjonell	Trad. %	Moderne	Mod. %	Totalt	Totalt %
Eldst (f. 1916-1943)	132	27 %	12	14 %	146	25 %
Noe eldre (1944-51)	123	25 %	21	25 %	145	24 %
Noe yngre (1952-59)	106	21 %	28	33 %	137	23 %
Yngst (1960-1991)	114	23 %	19	22 %	137	23 %
Kun besvart av kvinner	24	5 %	5	6 %	31	5 %
Antall svar fra menn	475		80		565	

For menn som eier tradisjonelle hytter avviker fordeling lite fra 25 percentilklassene, så her er alle aldersgruppene noenlunde likt fordelt. (25 percentilklasser betyr at vi deler opp respondentene i fire klasser slik at den laveste består av de første 25 %, så kommer den neste 25 % osv.) Det samme gjelder for totaltallet – noe som var utgangspunktet for fordelingen i grupper. For de som har moderne hytter er da aldersgruppen sommer født mellom 1952 og 1959 noe overrepresentert.

Tabell 3.19 Sjusjøenundersøkelsen 2011 Respondentenes aldersgrupper mot hyttetyper Kvinner

Aldersgruppe	Tradisjonell	Trad. %	Moderne	Mod. %	Totalt	Totalt %
Eldst (f. 1916-1945)	74	15 %	8	9 %	83	14 %
Noe eldre (1946-52)	59	12 %	10	12 %	70	12 %
Noe yngre (1953-62)	52	17 %	17	20 %	71	12 %
Yngst (1963-1982)	56	11 %	13	15 %	71	12 %
Antall svar kun fra menn	358	52 %	37	44 %	301	51 %
Antall svar fra kvinner	241		48		295	

Tabellen for kvinnelige respondenter er også prosentfordelt i forhold til det totale samplet. Derfor er det viktigst å se på de absolutte tallene. Den eldste gruppen har litt overvekt blant de som eier tradisjonelle hytter, mens det igjen er den noe yngre gruppen (født 1953-1962) som er størst blant de som eier moderne hytter.

De fleste hytteeierne i undersøkelsen er født mellom 1945 og 1965 altså befinner de seg i aldersgruppen fra 45 til 65 år, mens en fjerdedel kan regnes som tilhørende pensjonistalderen. Den yngste gruppen er fra 30 til 45 år gamle. Men vi må også regne med at mange av de som ofte bruker hyttene er yngre enn dette, men at de ofte er barn eller andre slektninger som "disponerer", gjerne låner hytta av eier som oftest er en generasjon eldre i familien. Sjansene for at "disponentene" har barn som ikke er registrert i vår undersøkelse blir dermed stor. Ved besøk i skiløypene og i alpinanlegget på Natrudstilen ser vi trolig at det er mange flere barn på besøk i fritidshusene enn det tabellene nedenfor skulle tyde på.

Tabell 3.20 Sjusjøenundersøkelsen 2011.

Antallet hjemmeboende barn i husholdningen – etter hyttetype.

Hyttetyper: Barn i aldersgrupper	Tradisjonelle Hytter	Moderne hytter	Totalt
0 – 7 år	0,10	0,17	0,11
7 – 10 år	0,10	0,23	0,12
10 - 14 år	0,13	0,31	0,16
15-19 år	0,19	0,29	0,20
Over 19 år	0,20	0,29	0,20
Totalt antall	0,72	1,22	0,79

For å utvikle ulike aktivitetstilbud er det viktig å vite om hytteeierne som målgruppe for ulike tilbud representerer store barnfamilier eller kun består av pensjonister. Vi har derfor sett på hvor mange barn det var i hver husholdning. Det må gjøres oppmerksom på at i disse tallene inngår kun respondentenes hjemmeboende barn. Egentlig burde vi også spurt om antallet "barnebarn" som er med foreldre som iblant disponerer hytta, men siden skjemaene hadde nok av spørsmål fra før har vi ikke med slike opplysninger.

Eierhusholdningene er ikke preget av å bestå av så være store barnefamilier. Først ser vi på barn i ulike aldersgrupper etter hyttetyper. Det er få hjemmeboende barn her, men markant flere blant de som eier moderne hytter. Det er få små barn, så vi finner flest aldersgruppene fra 10 år og oppover. At det er flest barn blant de som eier moderne hytter stemmer godt overens med det vi ser i tabell 3.18 at eierne av disse hyttene er noe yngre i gjennomsnitt.

Tabell 3.21 Sjusjøenundersøkelsen 2011.

Antallet hjemmeboende barn i husholdningen – etter hyttelokalisering

<i>Aldersgrupper Lokaliseringssted</i>	0 – 7 år	7 – 10 år	11 – 14 år	15 – 19 år	Over 19 år	Totalt*
Indre Sjusjøen	0,07	0,10	0,15	0,18	0,09	0,59
Sentrals Sjusjøen	0,10	0,09	0,10	0,12	0,20	0,61
Ringsaker allmenning	0,22	0,20	0,24	0,29	0,26	1,24
Ljøsheim	0,04	0,09	0,15	0,22	0,23	0,73
Totalt for hele området	0,11	0,12	0,16	0,20	0,22	0,79

**I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering*

Hvis vi hadde hatt personopplysninger både fra eldre hytteeiere og barna deres som "disponenter", ville vi antagelig funnet en langt høyere andel barn i "brukerfamiliene" våre. Derfor kan ikke det at vi finner få barn hos eierfamiliene tilsi at det ikke bør satses på "barnevennlige aktivitetstilbud". Mange av barna som besøker hyttene tilhører tredje generasjon, og vi har ikke foretatt noen registrering av antallet barnebarn.

Hvis vi hadde hatt personopplysninger både fra eldre hytteeiere og barna deres som "disponenter", ville vi antagelig funnet en langt høyere andel barn i "brukerfamiliene" våre. Derfor kan ikke det at vi finner få barn hos eierfamiliene tilsi at det ikke bør satses på "barnevennlige aktivitetstilbud". Mange av barna som besøker hyttene tilhører tredje generasjon, og vi har ikke foretatt noen registrering av antallet barnebarn.

Det som drøftes ovenfor kan ha en sammenheng med hyttetyper. At det er nesten dobbelt så mange barn i husholdningene som har hytter i Ringsaker almennings område som blant de som har hytter i det indre Sjusjøenområdet, kan skyldes den mye høyere andelen moderne hytter i området rundt Natrudstilen. Eiere av hytter i Ringsaker allmennings område har kanskje kjøpt hytter her fordi det her også er et alpentilbud tilpasset familier med yngre barn. Likevel må det påpekes at hytteeiere på Ljøsheim har flere barn i alderen fra 15 år og oppover sammenliknet med de som har hytter på Sjusjøen.

3.1.6 Eier eller disponerer hytteeierne på Sjusjøen andre fritidshus og boenheter

Som pekt på innledningsvis eier eller disponerer stadig flere norske husholdninger mer enn en overnattingsmulighet for å bruke i fritida – det vi kaller "å eie/disponere en fritidsbolig". Dette virker naturligvis inn på hvor ofte hytta er i bruk, men kanskje ikke så sterkt som man skulle tro. Mange av de som har tilgang til flere fritidsbosteder bruker også store deler av fritiden sin på disse. Når vi skal vurdere bruken av fritidshus, er det viktig å vite om respondentene eier eller har tilgang til andre fritidsbosteder både som permanente bygg eller "bevegelige overnattingssteder". Vi har også med spørsmål om fritidsboliger "andre steder på fjellet", i byer/tettsteder, ved kysten og i utlandet. Dessuten spurte vi denne gangen om respondentenes tilgang til bobil/campingvogn og fritidsbåt med overnattingsmuligheter.

Tabell 3.22 Sjusjøenundersøkelsen 2011.

Eierskap/disponering av andre fritidshus enn på Sjusjøen mot lokalisering av hytta

<i>Hvor ligger hytta?</i>	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt*
<i>Andre fritidshus</i>					
<i>På fjellet:</i> Eier	12	16	11	15	54
Disponerer	10	16	8	11	47
<i>I byer/tettsteder:</i> Eier	5	6	2	-	13
Disponerer	-	1	1	1	4
<i>Ved kysten:</i> Eier	8	13	15	11	47
Disponerer	9	11	4	1	25
<i>I utlandet:</i> Eier	4	7	7	2	20
Disponerer	1	4	5	4	14
Samlet antall eiet:	29	42	35	28	134
Samlet antall disponert:	20	32	18	17	90

**I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering*

Samlet eier respondentene våre hele 134 fritidshus utenfor Sjusjøen og i tillegg disponerer de 87 som de ikke direkte eier. De fleste av disse fritidshusene ligger enten andre steder på fjellet eller ved kysten, men 20 respondenter oppgir at de også eier fritidshus i utlandet. Det ville også være interessant å se nærmere på hva tilgang til andre fritidshus betyr for bruk av hytter i vårt område.

Tabell 3.23 Eierskap/disponering av bil/campingvogn og fritidsbåter mot lokalisering av hytta

<i>Hvor ligger hytta?</i>	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt*
<i>Andre overnattingsmuligheter</i>					
<i>Bil/campingvogn</i>					
Eier	5	5	7	6	23
Disponerer	1	-	1	1	4
<i>Fritidsbåt med overnattingsmulighet</i>					
Eier	8	5	13	6	32
Disponerer	2	3	1	1	7

**I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering*

Det er altså slik at bil/campingvogn eller fritidsbåt med overnattingsmuligheter eies av 55 respondenter og disponeres av 11 ytterligere. Slik sett eier eller disponerer våre respondenter nesten 300 overnattingsmuligheter ut over hyttene på Sjusjøen. Det vil si at hvis det ikke er overlapping her har omkring 50 % av respondentene ytterligere ett overnattingstilbud. Men det er mye som tyder på at når vi får sett nærmere på dette, er andelen med flere tilbud en god del lavere. Siden fritiden, her betraktet som tid tilgjengelig for å oppholde seg utenfor primærbostedet, for de aller fleste er begrenset så kan vi anta at eierskap til flere "fritidsboligheter" kan bety at flere av våre respondenter sprer fritida på sine ulike fritidsboliger, og at de som har tilgang til andre fritidshus derfor kan forventes å bruke noe mindre tid på Sjusjøen enn de som bare har hytte der. Foreløpig er dette kun en arbeidshypotese, men vi skal se nærmere på dette.

Summert opp viser tabell 3.24 at hver tredje hytteeier som har svart oss på spørreskjemaet har tilgang til minst ei hytte til eller et annet fritidstilbud med sengeplasser ut over hytta i Ringsaker.

Tabell 3.24 Sjusjøenundersøkelsen 2011.

Eierskap/disponering av annet overnattingstilbud mot lokalisering av hytta. Prosent

<i>Hvor ligger hytta?</i> <i>Andre overnattingsmuligheter</i>	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt*
Eier	26 %	20 %	24 %	23 %	23 %
Disponerer	10 %	13 %	7 %	10 %	11 %
<i>Både eier og disponerer</i>	2 %	1 %	3 %	1 %	2 %
Sum som eier og disponerer	38 %	34 %	34 %	35 %	35 %

**I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering*

Denne andelen viser små forskjeller mellom de fire lokaliseringsstedene som vi benytter. Vi skal seinere se mer spesifikt på hva slags overnattingstilbud dette dreier seg om.

3.1.7 Hva slags yrker har hytteeierne?

Er det noen yrker som er oftere representert blant hytteeierne enn andre? For noen år siden var det en fordel å være håndverker eller i hvert fall å ha kunnskap om hvordan bygge og reparere hytta for at et hyttekjøp skulle være så rimelig som mulig. I et så stort område som vi undersøker her, kunne vi forvente at det finnes mange ulike grupper av hytteeiere. Vi har derfor også med noen spørsmål som kan hjelpe oss til bedre å forstå hvem hytteeierne er. Vi har med noe spørsmål som beskriver både hytteeierne og deres familie. Forhold som yrkestilhørighet, antall barn i husholdningen og muligheter til å avspassere i jobben er alle med på denne beskrivelsen, også inntektsforhold og tilhørighet til Ringsaker kommune og Mjøsområdet teller med her.

Tabell 3.25 Sjusjøenundersøkelsen 2011.

Hva slags yrker har hytteeierne etter hva slags hytte de har

<i>Hva slags hytte?</i> <i>Hytteiers yrke m m</i>	Tradisjonell	Moderne	Totalt*
Pensjonist	107	9	119
Helse- og omsorg	54	11	66
Offentlig ansatte	54	5	59
Skole- og utdanningsansatte	42	7	50
Finans- og bankvesen	31	13	44
Handels- og serviceansatte	34	9	43
Bygg- og anleggsarbeidere	27	3	34
Selvstendige næringsdrivende	16	4	21
Landbruk	14	5	19
Design / kunst	9	-	9
Transportselskaper	7	-	8
Ansatte i olje-/offshoreyrker	6	1	7
Underholdning/opplevelser	5	1	6

**I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering*

Yrkesbakgrunn spurte vi derfor også om. Det er langt fra alle som har oppgitt dette. I tillegg var det slik at nesten hver fjerde respondent oppgav å være pensjonist. De tre neste gruppene var oftest å finne innenfor offentlig sektor som helse- og omsorgsjobber, offentlig ansatte eller ansatte i skoler og utdanningsinstitusjoner. Blant de private var finans- og bankvesen samt ansatte i servicebedrifter de største gruppene. De som arbeider i finansinstitusjoner var den største gruppen eiere av moderne fritidshus.

Hva slags fritid er det som brukes til hyttebesøk? Før var det for det meste to typer fritid som ble brukt på hytta – ferie og helgefri. Sjøl vokste vi opp da det enda ikke var vanlig med lørdagsfri fra skole eller arbeid. I dag er det derimot mange andre muligheter til å organisere både arbeids- og fritid. Dette har ført til økt bruk av feriehusene i såkalte ovale weekends – hvor weekend kan begynne med at man reiser på hytta allerede på onsdag eller torsdag kveld.

Tabell 3.26 Sjusjøenundersøkelsen 2011.

Avspassing – muligheter på jobb og hyppighet i forhold til hyttebruk.

Lokalisering/ Hyppighet	Indre Sjusjøen	Sentral Sjusjøen	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt*
Mulighet*	73%	73%	72%	73%	73%
Hver gang	2%	3%	1%	1%	2%
Ofte	33%	22%	29%	32%	29%
Iblant	27%	34%	32%	27%	30%
Sjelden	13%	10%	10%	11%	11%
Uaktuelt	6%	10%	7%	11%	8%
Ubesvart	21%	21%	21%	19%	20%
Totalt antall svar	120	181	148	142	596

**I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering*

Vi ser at nesten tre av fire hytteeiere alle steder har anledning til å ta avspassing fra arbeid. Nesten hver tredje hytteeier gjør dette ofte eller hver gang hytta besøkes, mens kun hvert tolvte ikke har anledning eller ikke ønsker å bruke hytta under avspassing. Hver femte respondent har ikke svart på det siste spørsmålet.

3.1.8 Hvem er så hytteeiere på Sjusjøen? En oppsummering.

Vi finner det ganske håpløst å karakterisere hytteeierne på Sjusjøen og Ljøsheim med noen enkle felles karakteristika. Her har vi i stedet svært mange grupper av hytteeiere, noe som gjør at flere behov må dekkes om alle skal være tilfredsstillet i framtida. Med bakgrunn i både datamaterialet vårt og samtaler med hytteeiere og grunneiere antar vi at vi har fortsatt følgende grupper representert:

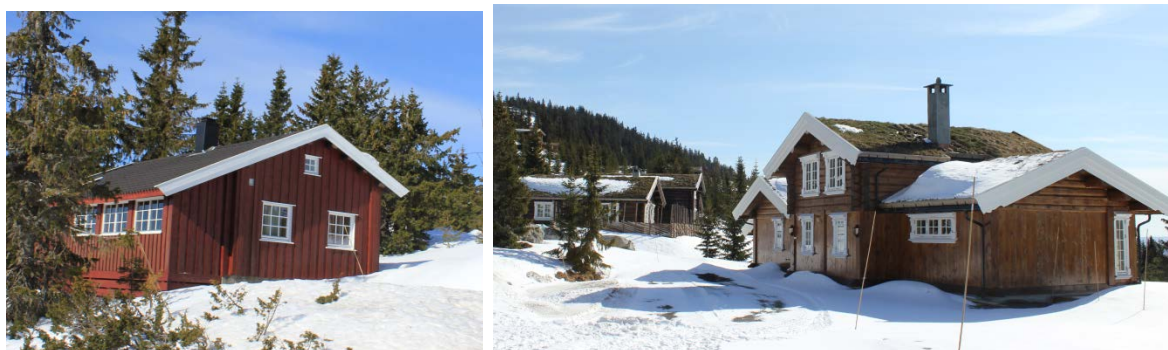
- Sjølbyggere med behov for ei enkel hytte som han/hun sjøl kan utforme videre – gjerne også sterkt friluftslivsorientert og plukker bær og sopp.
- Personer bosatte i nærmiljøet – gjerne Mjøsområdet – som trenger et krypinn og gjerne bruker hytta som mål eller utgangspunkt for dagsturer – har lavere bekvemmelighetskrav enn andre hyttebrukere da mange behov dekkes på hjemstedet som ligger på rimelig avstand
- Besteforeldre som ønsker å ha ei hytte som er stor nok til at tre generasjoner kan møtes der og samtidig utføre ulike aktiviteter tilpasset hver generasjons behov. Låner ofte ut hytta til barna sine.
- Sportsfamilien som gjerne vil ha en moderne hytte med høy bekvemmelighet og som trener til ulike sportsarrangement – idealet her er den som trener for "Birkebeinertrippelen".
- Bekvemmelighetssøkere som har mange behov, men hvor nærhet til større alpinanlegg ikke er blant de viktigste
- De som har arvet hytta og tilbrakt hele sin hyttefritid her og eventuelt også på ei tilsvarende hytte ved "sjøen" – hyttas historie og familien felles opplevelser der er da svært viktige både for bruken av fritidshusene og for interessen til å beholde hytta.

Utfordringen framover blir å beholde flest mulig av disse eiergruppene på Sjusjøen og gjerne minimere mulige konflikter dem imellom. Kanskje kan gjennomgang av noen data fra denne undersøkelsen være til hjelp i dette krevende arbeidet!

3.2 Hyttestørrelse og tilgang på "bekvemmeligheter"

De fritidshusene som er bygget etter årtusenskiftet er noen helt andre bygninger enn de som ble bygget i tidlig etterkrigstid. Men dette er jo også situasjonen for private boliger. Sjøl vokste jeg opp i en rekkehusleilighet på 60 kvadratmeter og vi var mor, far og fire søsken. Nå bor vi tre på 150 kvadratmeter. Samme utvikling måles for hytter. Likevel bruker vi her fellesbetegnelsen "hytter" på alle. I en mer vitenskaplig oppbygget artikkel hadde det vært riktig å skille mellom "tradisjonelle hytter" og "moderne fritidsboliger". Vi valgte å la hytteeierne sjøl bruke begrepene tradisjonelle og moderne om sine hytter. Men vi har også med flere opplysninger om noe som kan kalles for "hyttestandard".

Figur 3.6 Tradisjonelle (til venstre) og moderne (til høyre) hytter på Sjusjøen

Det er mange faktorer som spiller inn på hvor "bekvem" et fritidshus er. At det er tilstrekkelig plass for de som oppholder seg der, innlagt elektrisitet samt vann og avløp og muligheter til å komme nærmest mulig med egen bil; alt dette er i dag nesten å regne som "*basisbekvemmligheter*" for nye fritidshus. Teletekniske installasjoner er også viktig deler av hyttelivet nå. Da vi foretok de første undersøkelsene i 1991/92 var det spørsmål om hvordan hyttene kunne koples på telefonnettet. I dag er det mobiltelefon og mobilnett/bredbånd for TV og PC som er viktigst.

Diskusjoner med utviklere viser at attraktivt hytteområde i dag helst skal være utstyrt med muligheter til å kople seg på det meste innenfor telekommunikasjoner. For det meste av Sjusjøen- og Ljøsheimområdene er dette problem greit løst nå. Men det finnes fortsatt hytteeiere også innenfor det relativt store Sjusjøenområdet vår undersøkelse omfatter, som har uttrykket (i møter med andre hytteeiere, kommunen og grunneierne) at de gjerne vil ha ei hytte *uten* slike muligheter. Dette fordi de nettopp under hyttebesøket ønsker å "avpassere" fra det de gjør i dagliglivet ellers. Fritid skal da nettopp benyttes til å kople av fra jobb og hverdagsmas.

Som det allerede er gitt eksempler på kommer vi til å bruke to typer bakgrunnsvariable – *moderne* og *tradisjonelle* hytter - samt også å vurdere forskjellen etter *fire lokaliseringssteder* på Sjusjøen/-Ljøsheim for å beskrive hyttestandard og bruk. Her følger en tabell hvor hyttetyper og lokalisering av hyttene blir sett i sammenheng.

Tabell 3.27 Sjusjøenundersøkelsen 2010 – hvor ligger moderne og tradisjonelle hytter?

Lokalisering Hyttetyper	Indre Sjusjøen	Sentral Sjusjøen	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt*
Tradisjonelle hytter	97 %	85 %	66 %	89 %	84 %
Moderne hytter	2 %	13 %	33 %	8 %	14 %
Andre hyttetyper	1 %	2 %	1 %	3 %	2 %
Antall hytter totalt	120	181	148	142	596

*I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering

Det er altså en ujevn fordeling av hyttetyper etter hvor hyttene er lokalisert i Sjusjøenområdet, noe som både har med når hyttene opprinnelig er bygget og tilgjengelighet til vann- og avløpsløsninger å gjøre. I det Indre Sjusjøenområdet er så å si alle hyttene tradisjonelle, mens hver tredje hytte innenfor Ringsaker almennings område blir av eierne oppfattet som moderne. I det sentrale Sjusjøenområdet og på Ljøsheim er det en mindre del av hyttene som er moderne. Det er i disse områdene vi i framtida kan forvente at langt flere av hyttene ombygges til å bli moderne eller at det kommer nye høystandard hytter.

3.2.1 Hvor store er hyttene på Sjusjøen?

Som tidligere nevnt er de hyttene som bygges i fjellet i dag atskillig større enn de som for eksempel ble bygget rett etter krigen. For å få greie på hvor store gjennomsnittshyttene i området nå er har vi bedt respondentene om å plassere dem i ulike størrelsesklasser. Disse klassene er ikke helt like de størrelsene som vi har brukt i de to tidligere undersøkelsene, men like med de som ble brukt i undersøkelsen for Os i Østerdalen 2007. Også i den pågående undersøkelsen i Synnfjellet bruker vi denne størrelsesinndelingen som er vist tabell 3.27 nedenfor. Nå er det flere steder mulig å bygge hytter opp mot 125 kvadratmeter på Sjusjøen. I tillegg burde det kunne vurderes å øke denne grensa ved andre former for eie, f. eks. når det bygges en tregenerasjoners hytte.

Tabell 3.28 Hyttestørrelse etter hva slags hytte respondentene definerer sin som

Antall kvadratmeter	Tradisjonell hytte	Moderne hytte	Andre former	Totalt*
➤ 50 kvm	49	0	0	52
50-75 kvm	239	6	2	247
76 – 100 kvm	141	34	1	176
101 – 125 kvm	43	38	1	82
126 – 150 kvm	9	5	0	14
150 kvm +	3	0	1	4
Totalt antall svar	484	83	5	575

*I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering

Mens tyngdepunktet for størrelse blant de tradisjonelle hyttene ligger på 50-75 kvadratmeter, så er dette 101-125 kvadratmeter for moderne hytter. Mye tyder på at de fleste nybygde hyttene ligger på en størrelse nær opp til det maksimalt tillatte på 125 kvadratmeter. Her er det også viktig å se på hvordan hyttene bygges i terrenget, da hytter plassert i skrånende lende gjerne har en form for sokkeletasje – som kanskje ikke kommer med i størrelsene som oppgis.

Tabell 3.29 Sjusjøenundersøkelsen 2011

Hyttestørrelse etter hva slags hytte respondentene definerer sin som

Antall kvadratmeter	Tradisjonell hytte	Moderne hytte	Andre former	Totalt*
➤ 50 kvm	10 %	0	0	11%
➤ 75 kvm	58 %	7 %	40 %	41 %
➤ 100 kvm	88 %	47 %	60 %	79 %
➤ 125 kvm	98 %	93 %	80 %	97 %
➤ 150 kvm	99 %	94 %	80 %	99 %
150 kvm +	100 %	100 %	100 %	100 %
Totalt	v	85	5	595

*I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering

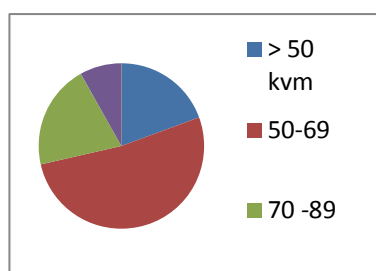
I tabell 3.29 har vi vist denne fordelingen kumulativt, d v s slik at vi kan studere hvor mange hytter som er mindre enn en angitt øvre kvadratmetergrense. Mens kun hver åttende hytte som eierne regner som tradisjonell er over 100 kvadratmeter store, så gjelder dette for mer enn halvparten av de moderne hyttene. Det størrelsesmessige tyngdepunktet i 2011 blant de tradisjonelle hyttene ligger i klassen fra 50 – 75 kvadratmeter. For de som har moderne hytter er det i klassen fra 100 til 125 kvm hvor vi finner flest hytter. Svært få hytter på Sjusjøen er større enn 125 kvadratmeter – så de nåværende størrelsesgrensene er nok riktige for ”vanlige hyttekjøpere”, men det er også markeder for større hytter som for eksempel bygges bevisst for bruk av tre generasjoner samtidig.

Tabell 3.30 Sjusjøenundersøkelsene 1992, 2003 og 2011 etter hyttestørrelser.

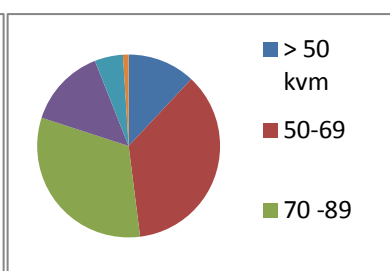
Antall kvadratmeter	1992 kumulativt	2003 kumulativt	2011* kumulativt
➤ 50 kvm	19 %	12 %	11 %
➤ 70 kvm (*75)	70 %	48 %	41 %
➤ 90 kvm (*100)	90 %	80 %	79 %
➤ 120 kvm (*125)	98 %	94 %	97 %
➤ 150 kvm	100 %	99 %	99 %
150 kvm +	100 %	100 %	100 %
Totalt antall svar	493	558	575

• Tallene i parentes er de som ble brukt i spørreskjemaet for 2011.

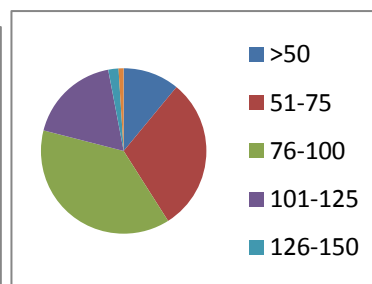
Når vi skal forsøke å sammenlikne ”bestanden av hytter” (basert på de som har svart på spørreskjemaet) i de tre undersøkelsene vi har foretatt må det gjøres oppmerksom på noen forhold. Vi brukte de samme størrelsesklassene i 1992 og 2003, men har altså endret grensene noe i den siste undersøkelsen (grensene står i parentes i tabell 3.30).

Figur 3.8 Hytter på Sjusjøen 1992 Størrelsesfordeling

Figur 3.9 Hytter på Sjusjøen 2003 Størrelsesfordeling

Figur 3.10 Hytter på Sjusjøen/Ljøsholm 2011 Størrelsesfordeling

Brøttum allmennings hytteeiere var med i de to første undersøkelsene, men ikke i 2011-undersøkelsen. I stedet er det hytter i Ljøsheimområdet som mer med nå. Mye tyder på at den gjennomsnittlige bestanden i Ljøsheimområdet både er eldre og størrelsesmessig noe mindre enn den er i Brøttum allmennings område.

Hvordan har hyttestørrelsene utviklet seg de siste 20 årene? Vi ser at det er en forskyvning i data-materialet vårt mot større hytter. Hadde vi kun registrert hytter bygget etter år 2000 ville vi nok finne en annen struktur. Det som er bygget etter den gang er gjennomgående større fritidshus. I tabell 3.29 og figurene 3.6 - 3.8 bruker vi størrelsesklasser registrert i de tre undersøkelsene våre for å se på hvordan hyttestørrelsene har utviklet seg. Vi har ikke brukt helt samme størrelsesklassene hele tiden, fordi vi ønsket at 2011 undersøkelsen på Sjusjøen skulle være sammenliknbar med den vi utførte i Os 2007 og den vi utfører i Synnfjell i 2011.

Tabell 3.31 Sjusjøenundersøkelsen 2011 Hyttestørrelse fordelt etter byggeår.

Størrelsesklasser Byggeår	Under 50 kvm	51-75 kvm	76 – 100 kvm	101 – 125 kvm	126 – 150 kvm	150 kvm og mer	Totalt antall
Før 1971	12,5 %	48,1 %	24,2 %	8,9 %	3,3 %	0,3 %	360
1971 - 1979	4,8 %	49,4 %	24,2 %	7,2 %	-	1,2 %	83
1980 – 1989	2,9 %	38,2 %	35,3 %	17,6 %	-	2,9 %	34
1990 – 1994	3,7 %	25,9 %	51,9 %	14,8 %	-	-	27
1995 – 1999	4,0 %	32,0 %	48,0 %	16,0 %	-	-	25
2000 - 2004	-	4,3 %	34,8 %	43,5 %	8,7 %	-	23
Etter 2004	-	5,7 %	31,4 %	57,1 %	-	2,9 %	35
Gjennomsnitt	8,7 %	41,5 %	29,6 %	13,8 %	2,4 %	0,7 %	584

Vi har i spørreskjemaet også med angivelse av byggeår for hver enkelt hytte. Når vi da ser på størrelser må vi være oppmerksomme på at mange hyttene kan ha blitt utvidet og ombygget etter at hytta første gang ble bygget. Dette har vi data for men enda ikke analysert.

Det kan være at vi ikke alltid har "bestandstall" som er helt sammenliknbare. Derfor vil kanskje tabellene i noen tilfeller være gale, fordi noen hytter er ombygget/utvidet etter at de først ble bygget. Samlet bør imidlertid tabellen gi noen gode utgangspunkt for diskusjoner. Særlig hytter, her burde vi nok bruke begrepet "sekundærboliger", som er bygget etter år 2000 er atskillig større og ditto har de flere bekvemmeligheter enn det som ble bygget tidligere. Men fortsatt er over 60 % av de hyttene vi har med i undersøkelsen bygget for mer en 40 år siden, noe som forklarer at gjennomsnittstørrelsen ikke forandres mye fra undersøkelse til ny undersøkelse.

3.2.2 Antallet sengeplasser i hytta

Hvor stor er hyttenes gjennomsnittlige overnattingskapasitet? En av de store forandringene når det gjelder utforming av "hytter" de to siste tiårene gjelder antallet sengeplasser og soverom. Soverom var tidligere sjelden å oppfatte som rom for annet enn nettopp det å sove, samtidig som det kanskje var noen skap der til å lagre klær i. I dag er soverommet mer å betrakte som oppholdsrom. For mange er "det gamle hyttesoverommet med to køyesenger" – en mot hver vegg – erstattet med ett oppholdsrom for hvert barn samt et eget soverom modell dobbeltseng for foreldrene. Noen hytter har også egne gjesterom. Dette gjør at forandringene i antall sengeplasser også skulle ha vært målt opp mot antallet soverom.

Tabell 3.32 Antall sengeplasser i hytta etter hva slags hytte respondentene definerer sin som

Antall sengeplasser	Tradisjonell hytte	Moderne hytte	Andre former	Totalt
➤ 4	59	2	1	62
5	47	2	-	50
6	114	7	1	122
7	46	9	-	55
8	96	14	-	110
9	44	9	1	56
10	48	21	-	69
11	21	7	1	29
12	12	8	1	21
13+	8	6	-	14
Totalt antall svar	495	85	9	589
Modus	6	10		6

Hvor mange "ordinære sengeplasser" har gjennomsnittshytta? De fleste hyttene i vårt materiale har fra 6 til 8 sengeplasser, men mange har også muligheter til periodisk å ta imot flere gjester, for eksempel ved å bruke sofaer og soveposer/madrasser. Det er mer enn 4.000 registrerte hytter i undersøkelsesområdet (da er hyttene i Brøttum allmenning tatt med) og med 7 senger i gjennomsnitt samtidig som det fortsatt er noen kommersielle senger i området, betyr det at bort imot 30.000 personer kan overnatte i dette området samtidig hvis kapasiteten er fullt utnyttet.

Tabell 3.33 Antall sengeplasser i hytta etter hva slags hytte respondentene definerer sin som.

Kumulativ fordeling.

Antall sengeplasser	Tradisjonell hytte	Moderne hytte	Andre former	Totalt
➤ 4	59	2	1	62
➤ 5	106	4	1	112
➤ 6	220	11	2	234
➤ 7	266	20	2	289
➤ 8	362	34	2	399
➤ 9	406	43	3	455
➤ 10	454	64	3	524
➤ 11	475	71	4	553
➤ 12	487	79	5	574
Totalt antall svar	495	85	9	589

I alle våre undersøkelser de siste årene (Sjusjøen 2003, Os i Østerdalen 2007 og Synnfjell i Nordre land 2011) er det slik at antallet senger i gjennomsnitt ligger på mellom 7 og 8. Så sjøl om hyttestørrelsen øker mye, blir det sjelden særlig mange flere senger i hver hytte. I stedet utvides antallet soverom og kanskje nye rom for andre bekvemmeligheter som f.eks badstue. Det som tidligere ble betegnet som soverom med køyesenger blir i dag bygget som et kombinert sove- og oppholdsrom tilnærmet slik som barne- eller ungdomsværelset hjemme i primærboligen. Når de tradisjonelle hyttene kumulativt har sju senger eller færre har halvparten kommet med, mens dette først skjer ved ni senger for de moderne hyttene. Likevel er det lite som tyder på at de mye større fritidsboligene som nå bygges får så mange flere senger enn det tidligere var i forholdsvis små hytter. Det viser seg også her at det er størrelsen på soverommene som utvides mest, ikke sengeantallet. Soverommene blir som beskrevet ovenfor etter hvert også egne oppholdsrom.

Når det gjelder *sengekapasitet* er det vanskelig å finne akkurat fram til *den typiske Sjusjøenhytta*. Her har vi hytter fra svært ulike tidsperioder og bygget i perioder med forskjellige inntektsnivåer blant befolkningen, så nesten alle typer fjellhytter er med i vårt materiale. Det som vi ikke finner mange av her er de aller største ”hyttepalassene” – det har alltid vært slik at den som skulle bygge ei hytte på Sjusjøen stod overfor arealbegrensinger – og i dag er dette som oftest på 125 kvadratmeter.

3.2.3 Ønsker om utvidelser av hytta/fritidsboligen

Mange som overtar eksisterende hytter på Sjusjøen har og har hatt ønsker om standardheving. Vi spurte derfor både i 2003 og 2010 hytteeierne om de hadde *behov for utvidelser* og hva slags rom de da kunne tenke seg å utvide med på hytta. Her må vi være oppmerksomme på at noen steder i området har det vært lettere å få til slike utvidelser enn andre steder. Men dette er opplysninger som er interessant å se nærmere på for den som skal utvikle Sjusjøen videre. Ved å gange opp med fem vil det være en antydning om potensialet for utvidelser basert på denne undersøkelsen. Dette fordi antallet fritidshus som inngår i undersøkelsen er noe lavere enn 20 % av det totale antallet registrerte hytter i området.

Tabell 3.34 Interesse for å utvide hytta mot lokaliseringssted.(Prosent som ønsket utvidelse)

Hvor ligger hytta? Hva som ønskes utvidet:	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt
Bad / våtrom	26 (22%)	43 (24%)	20 (13%)	33 (23%)	124 (21%)
Soverom	19 (16%)	34 (19%)	16 (11%)	24 (17%)	94 (16%)
Kjøkken	8 (7%)	16 (9%)	4 (3 %)	8 (6%)	36 (6%)
Stue	4 (3%)	9 (5%)	8 (5%)	7 (5%)	28 (5%)
Badstue	5 (4%)	6 (3%)	2 (1 %)	8 (6%)	21 (4%)

Andre utvidelsesbehov som ble oppgitt var:

Anneks 12; Garasje/bod 6; Uthus 4; Gang/entre 2; Vaskerom/dusj 2; Kontorplass 2.

Det er to *viktige utvidelsesbehov* som registreres her: *Baderom/våtrom og soverom*. Hver femte respondent ønsker *bademuligheter* – og dette dreier seg nok for det meste om de som ikke har slike nå. Hvorvidt det i hvert enkelt tilfelle er mulig å legge inn bad/vannforsyning der hytta ligger er en annen sak. På forsommer 2011 var det møter i Pihls område hvor det ble orientert og diskutert omkring slike muligheter. For de som har hytte i Ringsaker allmennings område har vi registrert en lavere andel som vil ha bad, antagelig fordi det er en nyere bygget hyttebestand blant våre respondenter her. Hver sjuende hytteeier vil ha større eller flere *soverom* på hytta. Mønsteret mellom lokaliseringssteder er likt med det for utvidelser av bad. De andre tilbudene som vi spurte om har kun få registrerte hytteeiere på hvert sted.

Tabell 3.35 Interesse for å utvide hytta mot hva slags hytte dette er . Prosent som ønsket utvidelse

Hva slags hytte? Hva som ønskes utvidet:	Tradisjonell	Moderne	Totalt
Bad	23 %	2 %	21 %
Soverom	17 %	6 %	16 %
Kjøkken	7 %	1 %	6 %
Stue	5 %	1 %	5 %
Badstue	4 %	-	4 %

Vi ser at utvidelser i form av flere rom først og fremst er ønsket av de som har mer tradisjonelle hytter. For eiere av moderne hytter – som gjerne er bygget på et mye seinere tidspunkt - er det kun soveromskapasiteten som ønskes utvidet. Den siste gruppen har forholdsvis nybygde hytter, så det er ikke overraskende at behovet her er lavere.

Det ser ut til å være noe lavere interesse for å sette i gang med utvidelser av hyttene nå i 2011/12 enn det var ved undersøkelsen i 2003. Antagelig skyldes dette at flere hytteeiere i den sørlige delen av Sjusjøenområdet (i Sjusjøen sentralt og Ringsaker almeningsområder) nettopp har fått anledning til å foreta slike forbedringer ved at de har fått lagt inn vann og avløp og dermed ikke lengre trenger ytterligere utvidelser. Tilbud om standardforbedring innover i fjellet i Pihl As sitt område vi antagelig forandre denne situasjonen.

3.3 Tilgangen til "bekvemmeligheter" på hytta

Da vi første gang la fram resultatene av undersøkelsene i 1992 på et møte i Sjusjøen Vel, var det stor skepsis når vi pekte på at hele 17 % - 26 % av de som hadde svart på spørsmålet – ønsket å kople seg på et vann- og avløpssystem. Det var mange som mente at en slik andel var "fullstendig urealistisk!" "Sjarmen var å ha ei primitiv hytte". Anlegget i form av vann- og avløpsledning ned til Lillehammer ble finansiert av OL-utbyggingen. Etter hvert har det vist seg at brorparten av de som har muligheter faktisk kopler seg på for å få tilgang til "alle bekvemmeligheter".

Noe som kommer klart fram av forskningen på hyttebruk de seinere årene er at "bekvemmelighet" blir stadig viktigere for hyttekjøp og hyttebruk. Vi har i alle tre studiene på Sjusjøen registret hva slags bekvemmeligheter som hyttene til våre respondenter har. Innledningsvis her bruker vi å dele inn hyttene etter om de har vinterveg inn til hytta eller ikke. Det siste, tilgjengelighet, er å betrakte som en bekvemmelighet i seg sjøl.

Tabell 3.36 Har hytta elektrisitetsforsyning? Prosent etter om hytta har vinterveg "fram til døra"

Hva slags hytte? Elforsyning?:	Veg til	Ikke veg	Totalt
Nei	2 %	15 %	7 %
Ja	93 %	51 %	77 %
Nei, men ønsker	2 %	16 %	8 %
Ubesvart	2%	17 %	8 %

I noen grad ønsker vi også å vise den utviklingen som har vært når det gjelder å oppgradere hytter i Sjusjøenområdet, men sammenlikninger som omfatter hele området kan bli noe vanskelige mellom 2003 og 2011 siden vi har "erstattet" hyttene i Brøttum allmenning som har relativ høy grad av bekvemmelighet på noen områder, med hytter i Ljøseheimområdet som på noen "bekvemmelighetsområder" har hatt mindre muligheter for å installere noen typer bekvemmeligheter.

Elektrisitetsforsyning er i dag et mer komplekst begrep enn det var da vi startet opp med hyttebrukerundersøkelser. Nå kan dette både dreie seg om "å være koplet på et leverandørnett" og det kan dreie seg kun å ha et "solcellepanel". Vi skal seinere spesifisere typen elforsyning nærmere. Blant de som har veg helt til hyttedøra har så å si alle oppgitt at de har elforsyning, mens dette kun gjelder for halvparten av de som ikke har så god tilgjengelighet vinterstid. Men igjen er det her ikke slik at vi har spesifisert hva slags elforsyning. For hver femte hytte uten tilgjengelighet med vinterveg

er det nå slik at eier ønsker nå å få lagt inn elektrisitet. Her finnes også de hytteeierne som fortsatt ønsker å leve med og i "den primitive norske hyttedømmen".

Innlagt vann er en annen type bekvemmelighet som vi har registrert. Litt over en tredjedel oppgir å ha innlagt vann i en eller annen form. I 1992 var det 16 % som hadde vannløsning og kun 3 % som hadde dette via vannverk. I 2003 var det 40 % som oppgave å ha innlagt vann, mens det i denne undersøkelsen kun er 37 %. Denne tilsynelatende nedgangen kommer av at vi har erstattet hyttene i Brøttum allmenning med hytter på Ljøsheim hvor det ikke er store muligheter for å få innlagt vann enda. Over halvparten av de som har vinterveg har nå fått innlagt vann.

Tabell 3.37 Har hytta innlagt vann? Prosent etter om hytte har vinterveg "fram til døra"

<i>Hva slags hytte?</i> <i>Vannforsyning?:</i>	Veg til	Ikke veg	Totalt
Nei	43 %	89 %	61 %
Ja	56 %	7 %	37 %
Ubesvart	1%	3 %	2 %

Avløp, og da også særlig *do-* eller *toalettløsninger*, er en stor utfordring som etter hvert må løses i alle "noe eldre" hytteområder. På forsommeren 2011 var det to informasjonsmøter for hytteeierne om mulighetene til å få slike løsninger, ett på Sjusjøen Fjellkirke og ett på Hygga på Ljøsheim. Det var stort engasjement begge steder, men særlig på Ljøsheim var det stor interesse for å få koplet seg til et vann- og avløpsnett.

Tabell 3.38 Hva slags toalettløsning har hytta? Prosent etter om hytte har vinterveg "fram til døra".

<i>Hva slags hytte?</i> <i>Toalettype?:</i>	Veg til	Ikke veg	Totalt
Vannklosett	53 %	5 %	35 %
Elektrisk doløsning	7 %	7 %	7 %
Mulldo	13 %	30 %	20 %
Annen doløsning	3 %	5 %	4 %
Kun utedass	23 %	52 %	34 %
Ubesvart	-	2 %	1 %

I dag ser vi at hver tredje hytte i Sjusjøenområdet har fått lagt in vannklosett, men at dette er mest vanlig blant de som har vinterveg til "hyttedøra". Ytterligere en tredjedel har kun utedass, mens den siste tredjedelen fordeler seg på mange ulike doløsninger. At hytter i Brøttum allmenning ikke er med i undersøkelsen denne gangen, og er erstattet med hyttene på Ljøsheim kan være noe av forklaringen på at det ikke er store forskjeller far tallene fra 2003 undersøkelsen. Men at det delvis har vært utbyggingsstopp for å legge inn vann og avløp på grunn av manglende kapasitet i ledningsnettet, teller også med her.

Hvis så vi fordeler toalettløsningene etter hvor hyttene er lokalisert så er det igjen store forskjeller (tabell 3.39). Kun hver fjerde hytte i Ringsaker allmennings område er uten vannklosett og kun 7 prosent har bare utedass. For det Indre Sjusjøenområdet og Ljøsheim har omkring halvparten kun utedass. I 1992 var det 8 % som hadde vannklosett og mer enn halvparten som kun hadde utedo.

Tabell 3.39 Hva slags toalettløsning har hytta? Prosent etter hyttelokalisering.

Hvor ligger hytta? Toaletttype	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
Vannklosett	2 %	44 %	76 %	7 %
Elektrisk doløsning	1 %	8 %	3 %	16 %
Mulldo	38 %	14 %	12 %	19 %
Annen doløsning	3 %	5 %	2 %	5 %
Kun utedass	56 %	29 %	7 %	48 %
Ubesvart	-	-	-	5 %

Det har nå blitt forhandlet fram en løsning på finansiering av et vann- og avløpsystem fra Sjusjøen og eventuelt seinere også fra Ljøsheim ned til Moelv. Dette vil etter hvert føre til at store deler av hytteområdene i Ringsakerfjellet får muligheter til å installere vann og avløpsløsninger til de aller fleste hyttene.

3.3.1 Interesse for å kople seg på nytt vann- og avløpsnett?

Det eksisterende ledningsnett for vannforsyning til og avløp fra Sjusjøen går over Nordseter og ned til Lillehammer. Anlegget som ble bygget til OL i 1994 er fullt utnyttet nå. Derfor er det planlagt å bygge et nytt ledningsnett ned til Moelv. Interessen for å benytte dette nye ledningsnett var det viktig å måle. Vi hadde derfor med et par spørsmål om interessen for å kople seg på et nytt anlegg for vannforsyning og avløp. Det er prosenttallene som er viktigst å feste seg ved her, og en sammenlikning mellom Ja- og Nei-svar betyr da mest. For Ringsaker almenning er det slik at for 75 % av respondentene var spørsmålet ikke aktuelt, og for Sjusjøen Sentralt sin del var dette gyldig for omtrent halvparten av hytteeierne da de antagelig allerede har en løsning.

Tabell 3.40 Interesse for å kople seg til nytt vann- og kloakkanlegg? Prosent etter hyttelokalisering.

Hvor ligger hytta? Interessert i å kople...	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
Ja – antall Ja-svar absolutte tall	37	60	20	55
Ja - % av antall respondenter	31 %	33 %	13 %	39 %
Nei	59 %	20 %	10 %	41 %
Ikke aktuelt*	3 %	36 %	58 %	5 %
Ubesvart*	7 %	11 %	18 %	15 %

*Prosenten her utgjør antagelig mest for de som allerede har en tilfredsstillende løsning.

Viktigst for grunneierne (og kommunen) var å måle interessen for tilkopling særlig der hvor dette enda ikke er tilbudt. Dette gjelder mest blant eiere i Ljøsheimområdetsentralt, men etter hvert også for enkelte eiere Ljøsheim og Indre Sjusjøen. Det viser seg at hver tredje hytteeier på Indre Sjusjøen og en enda høyere andel i Ljøsheim-området ønsker en slik tilkopling – et noe lavere antall i det indre området. Erfaringene fra de tidligere undersøkelsene er at denne andelen stiger når det blir aktuelt å kople seg på, og i tillegg stiger den når de tradisjonelle hyttene kommer til salg. Prosessen for å modernisere er å regne som ”snart fullført” i Ringsaker almennings område.

Hvis det skal bygges på spørsmålene har tabell 3.40-41, så burde Ljøsheimområdet prioriteres når det gjelder slik utbygging, da det her også er tomtemuligheter for nybygging. Interesse for å modernisere er lavere i det Indre Sjusjøenområdet er i vårt materiale mindre, og på de hytteeiermøter vi har vært til stede er det også uttrykket mye skepsis til oppgradering av eiere i dette området.

Tabell 3.41 Interesse for å kople seg til nytt vann- og kloakkanlegg ved kostnad 200.000 kr?

Prosent etter hyttelokalisering.

Hvor ligger hytta? Interessert i å kople...	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
Ja – sikkert	15 %	7 %	2 %	12 %
Muligens	9 %	15 %	2 %	20 %
Ikke	61 %	23 %	12 %	56 %
Ubesvart/uaktuelt	16 %	55 %	84 %	12 %

Spørsmålet ble også koplet til et anslag over kostnader ved tilkopling på kr 200,000. Da har hver fjerde hytteeier i Indre Sjusjøenområdet sikkert eller muligens tenkt seg å legge inn vann og avløp, mens det for eiere av hytter ved Ljøsheim dreier seg om hver tredje hytteeier. Vi vet at det har gått ut ytterligere spørreskjemaer til den enkelte hytteeier i regi av grunneierne, så svarende derfra bør samordnes med de vi har fått.

3.4 Interesse for å bruke hytta annerledes enn bare som egen fritidsbolig

Skillet mellom permanent bosted og fritidsboliger hvistes ut når nyere fritidsboliger oppføres i tilnærmet høyeste boligstandard. Mye tyder på at både grunneierne og kommunen vil står overfor nye utfordringer omkring noe vi kan kalle for "fritidsboligenes funksjon" i årene framover. Skal det tillates at noen velger å "bosette seg permanent på hytta"? For nye hyttefelt med "full bymessig standard" er dette neppe noe stort problem, men generelt byr dette på utfordringer som det raskt bør tas stilling til.

Vi spurte også om interessen for å leie ut hytta samt bosette seg der på langtidsferie. Dette kommer i tillegg til de som allerede har oppgitt at de leier ut hytta. Allerede i dag er det mange som leier ut hytta gjennom en av de to formidlingsfirmaene som eksisterer på Sjusjøen. Slik dette markedet har utvidet seg er Sjusjøen hytteformidling i dag antagelig den største kommersielle aktøren når det gjelder antallet gjestedøgn.

Tabell 3.42 Interesse for å leie ut hytta gjennom hytteformidling mot lokalisering av hytta

Hvor ligger hytta? Leie ut gjennom hytteformidling	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt*
Sannsynlig	1	7	5	4	17
Kanskje	5	13	14	8	40
Lite sannsynlig	30	47	29	39	147
Helt sikker ikke	77	99	88	86	352
Helt sikkert ikke – prosent**	64%	55%	60%	61%	59%
Sannsynlig/kanskje – prosent***	5%	11%	13%	8%	10%

*I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering

** De som svarte "helt sikker" i prosent av samtlige svar

*** De som svart "sannsynlig" eller "kanskje" i prosent av samtlige svar

Hver tiende respondent tenker å leie ut hytta gjennom hytteformidling. Vi ser at fordelingen etter lokalisering er noe ulik – kanskje fordi standarden på hyttene teller her. Størst er denne interessen hos de som har hytter i det Sentrale Sjusjøområdet og Ringsaker allmenning. Her finnes det allerede lokale utleiefirmaer som tilbyr pakkeløsninger. Disse svarene kommer i tillegg til de som allerede leier ut. Hvis 10 % av hytteeierne ønsker å leie ut gjennom hytteformidling nå, så er det et potensial

på 400 hytter til slik utleie. Tallet kan nok oppfattes som noe høyt, men vi kan trygt påstå at flere ønsker å få inntekter gjennom slik utleie enn de som allerede leier ut gjennom hytteformidling.

Tabell 3.43 Interesse for å leie ut hytta på åremål mot lokalisering av hytta

Hvor ligger hytta? Leie ut på åremål	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt*
Sannsynlig	1	2	1	1	5
Kanskje	1	5	6	2	14
Lite sannsynlig	20	30	21	30	101
Helt sikker ikke	86	117	99	100	407
Helt sikkert ikke – prosent**	72 %	65 %	67 %	70 %	68 %
Sannsynlig/kanskje – prosent***	2 %	4 %	5 %	2 %	3 %

*I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering

** De som svarte "helt sikker" i prosent av samtlige svar

*** De som svarte "sannsynlig" eller "kanskje" i prosent av samtlige svar

Derimot viser det seg at interessen for åremålsutleie av hytta ikke er særlig høy. Da er utleie gjennom formidlingsbyrå langt viktigere. Årsaken ligger nok gjerne i at de to formene for utleie gir helt ulike muligheter for inntekter til hytteeieren. Åremålsutleie passer bedre for dårlig vedlikeholdte hytter som er lokaliserte i spredtbygde områder hvor nettopp det å trekke ansvar for vedlikehold inn i kontraktene er minst like viktig for eier som de inntektene som åremålsleien gir.

Tabell 3.44 Interesse for å bosette seg på hytta som langtidsferie mot lokalisering av hytta

Hvor ligger hytta? Bosette seg på hytte - langtidsferie	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt*
Sannsynlig	9	16	12	8	46
Kanskje	23	36	34	37	131
Lite sannsynlig	35	47	32	34	153
Helt sikker ikke	43	57	54	50	207
Helt sikkert ikke – prosent**	36 %	32 %	37 %	35 %	35 %
Sannsynlig/kanskje – prosent***	27 %	29 %	31 %	32 %	30 %

*I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering

** De som svarte "helt sikker" i prosent av samtlige svar

*** De som svarte "sannsynlig" eller "kanskje" i prosent av samtlige svar

Spørsmålet om å bosette seg på hytta under langtidsferie er interessant, men vil nok kreve at vi trekker inn flere variable før vi kan trekke om konklusjoner. Blant annet vil eiers alder og hyttas standard være viktig å se nærmere på her. I et land hvor folk lever stadig lengre og mange er sprekere i høy alder vil slike muligheter være viktige – men det har vist seg at dette også er avhengig av et godt lokalt servicetilbud der hyttene ligger.

At nesten hver tredje respondent kan tenke seg å benytte hytta under langtidsferie, er en meget interessant observasjon. Dette vil både gi interessante inntektsmuligheter for servicetilbydere i hytteområdet, og i noen tilfeller store utfordringer for helse- og sosialtjenestene i Ringsaker kommune. Det siste er kanskje et problem som burde vært tatt opp på nasjonalt plan. Siden forholdene ved det å bo på flere steder er uavklart i lokal beskatningssammenheng, og utgiftene tillegges kommunen der du befinner deg vil typiske hyttekommuner stå overfor store utfordringer.

Tabell 3.45 Interesse for å ha hytta som fast bosted mot lokalisering av hytta

Hvor ligger hytta? Ha hytta som fast bosted	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt*
Sannsynlig	-	6	3	1	10
Kanskje	6	10	10	10	36
Lite sannsynlig	24	42	28	39	134
Helt sikker ikke	79	96	87	83	349
Helt sikkert ikke – prosent**	66%	53%	59%	59%	59%
Sannsynlig/kanskje – prosent**	5%	9%	9%	8%	8%

*I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering

** De som svarte "helt sikker" i prosent av samtlige svar

*** De som svart "sannsynlig" eller "kanskje" i prosent av samtlige svar

Også svarene på spørsmålet om mulig flytting til og dermed å bosette seg fast på hytta er det viktig å analysere nærmere. At hver tolvte hytteeier kanskje kan tenke seg å bosette seg fast på hytta er egentlig et høyt tall, som kan forventes å stige etter hvert som servicetilbudene i området forbedres. Seinere skal vi også se på interessen for å ha verv, delta i politikk/arbeidsliv og organisasjoner i Ringsaker, noe som antagelig kan forklare mer enn bare det å ha hytta som bosted fast.

3.5 Medlemskap i velforeninger

I tilknytning til presentasjon av resultater fra de to forrige undersøkelsene har velforeningene vært viktige formidlere – både fordi de gjerne vil at medlemmene skal vite hva vi har funnet ut, og fordi styremedlemmer har vært aktivt med på å utforme spørreskjemaene. Da har de gjerne kommet med noen spørsmål som de finner viktige å få besvart. Men velforeningene er også viktige medspillere i den praktiske utformingen av hytteområdene – gjerne i samarbeid med grunneierne. For de som har arbeidet med disse prosjektene har lederne av velforeningene ofte kommet med gode, nyttige og kritiske kommentarer undervegs.

Tabell 3.46 Hvem er medlemmer i velforeninger etter hyttetyper.

Hva slags hytte? Hvilken velforening	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Andel medlemmer av samtlige medlemmer i velforeninger i området
Sjusjøen vel	84 %	15 %	30 %
Rømsåsen vel	70 %	29 %	16 %
Elgåsen, Aksjøen og Kuåsen vel	98 %	1 %	14 %
Ljøsheim og omegn vel	91 %	7 %	22 %
Flere velforeninger	3 %	7 %	3 %
Ikke medlemmer av velforeninger	78 %	18 %	12 %
Totalfordeling	84 %	14 %	

Samlet er det høyest andel medlemmer i velforeninger hos de som bor i tradisjonelle hytter, mens det er litt færre blant de som har kjøpt moderne hytter. Dette kan skyldes at det tar tid for velforeningene å rekruttere medlemmer.

Betyr lokalisering av fritidshusene eller hjemstedene til eierne noe for medlemskap i velforeninger?

I tabell 3.47 vises forholdet mellom hvor hyttene ligger og hvilken velforening eierne er medlem i.

Tabell 3.47 Hvem er medlemmer i velforeninger etter hvor hytta er lokalisert

Hvor ligger hytta? Hvilken velforening	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt*
Sjusjøen vel	19 %	77 %	10 %	-	30 %
Rømåsen vel	-	1 %	65 %		16 %
Elgåsen, Aksjøen og Kuåsen vel	69 %	-	1 %	-	14 %
Ljøsheim og omegn vel	-	1 %	-	87 %	22 %
Flere velforeninger	12%	1 %	10 %	1 %	3 %
Ikke medlemmer av velforeninger	9 %	18 %	12 %	8 %	12 %

*I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering

Så å si alle er medlemmer i den foreningen som lokaliseringen skulle indikere at de var med i. Unntakene er få og betyr antagelig at noen har medlemskap fra tidligere, f eks at de har hatt en hytte et annet sted før, og dermed ønsker å holde kontakten. Alle steder er det et stort flertall som er medlemmer, noe som kan tyde på at det settes pris på arbeidet foreningene gjør.

Tabell 3.48 Hvem er medlemmer i velforeninger etter hvor hytta er lokalisert

Hvor bor eierne ? Hvilken velforening	Mjøs-området	Oslo-området	Andre steder	Totalt*
Sjusjøen vel	26 %	32 %	35 %	30 %
Rømåsen vel	13 %	19 %	20 %	16 %
Elgåsen, Aksjøen og Kuåsen vel	15 %	15 %	11 %	14 %
Ljøsheim og omegn vel	31 %	16 %	14 %	22 %
Flere velforeninger	-	1 %	8 %	3 %
Ikke medlemmer av velforeninger	12 %	14 %	9 %	12 %

*I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt permanent bosted

Når vi fordeler medlemskapene på hvor hytteeierne bor, så finner vi at det nesten er like mange medlemmer som bor utenfor Mjøsområdet som det er lokale/regionale medlemmer.

Figur 3.11 På Pihls jubileumsrundtur i fjellet var også representanter fra velforeningene med

4 Bruk av hyttene på Sjusjøen og Ljøsheim

Hvor ofte og mye brukes hyttene på Sjusjøen og Ljøsheim? Allerede da vi presenterte tall fra de første undersøkelsene på begynnelsen av 1990-tallet (Flognfeldt 1994, 1996) viste det seg at *det gjennomsnittlige antallet bruksnetter* var høyere enn det man hadde trodd tidligere. Dette var viktige data fordi at:

Mytene var at *"private hytter nesten ikke var i bruk"*, og derfor var utbygging av slike ikke lønnsomt som *"næring"*. Man mente at dette ikke gav særlig store inntekter til lokalsamfunnet. Dette var det vi syntes var viktig å studere og vi var heldige og fikk midler fra Norges Landbruksvitenskaplig forskningsråd til å publisere resultatene (Flognfeldt 1996).

De kildene som var brukt for å beregne hyttebruk var ikke fra intervjuundersøkelser som spurte om bruk av hytta, men på spørsmål om *personers besøk på sine private hytter*. Da ekskluderes andre brukere av ei hytte enn intervjupersonen. Denne undersøkelsen ser i stedet på *den totale bruken av ei hytte*, uavhengig av hvem som bruker den. Derfor gir studier som denne oss viktig informasjon både for de som skal etablere næring og service og for de som skal tilby hytter til kjøp og leie. I undersøkelsen har vi flere spørsmål for å kunne belyse bruk og brukstid:

- Månedsvis fordeling av *"antall dager hytta var i bruk"* og antall *"overnattingsdøgn"* samt bruken av andre enn eiers familie.
- Sesongmessig fordeling av *"antall dagsbesøk"*, *"kortferie eller ukesluttbesøk"* samt *"ferieturbesøk"*. Dagsbesøk regnes ikke med i annen reiselivsstatistikk, men vi finner at dette er viktig å spørre om.
- Opplysninger om hvor ofte hytta var brukt i 2010 sammenliknet med tidligere år, og hvor ofte man regner med at hytta blir brukt i årene framover.

Ut fra disse opplysningene håper vi å kunne danne oss et bilde av hvordan brukene av hyttene er og kommer til å bli. Men det er også viktig å kunne finne fram til hva som er årsak til ulik bruk – for eksempel ser vi på:

- *Hyttetyper* – spesielt om hytta oppfattes av eierne som tradisjonell eller moderne
- *Lokalisering på Sjusjøen* – her har vi det opp Sjusjøen i fire deler: Indre Sjusjøen, Sentral Sjusjøen, Ringsaker allmennings område og Ljøsheimområdet
- *Sesong og reisetypen* – når på året foregår reisene og er de korte eller lengre.
- *Muligheter til å avspassere på jobben* – er det brukstidsforskjeller mellom de som kan avspassere og de som ikke kan?
- Eierskap til *andre overnattingstilbud for bruk i fritida* – som andre fritidsboliger, campingvogn/bobil og båter med sengeplass
- *Tilgjengelighet i området* - om det er vinterveg fram til hytta eller ikke

Hver enkelt av disse opplysningene kan bidra til å gi oss forklaringer som er viktige for å forstå hvorfor hytter brukes ulikt gjennom året, etter hvor hytteeierne har sitt permanente bosted og etter hvor på Sjusjøen/Ljøsheim de er lokalisert, men dette må på en eller annen måte settes inn i en sammenheng før vi helt vet nok om årsakene til bruksperioder og bruksmåter.

Disse utfordringene vil vi komme tilbake til i en seinere rapport som baseres på tall fra denne og andre undersøkelser, da temaet "hvem er de som eier flere fritidshus" er meget spennende sett i forhold til brukstid over årets ulike sesonger.

4.1 Vegtilgjengelighet fram til hyttedøra

Hvor lett er det å komme fram til hyttedøra – særlig om vinteren? Er det brøytet bilveg helt fram?

Siden stadig flere av besøkene på hytta er korte weekendbesøk om vinteren og fordi brukerne gjerne vil være aktive når de er der, så vil "sjølve besøkstiden være dyrebar". Mange er i dag ute etter å bruke mest mulig av denne fritiden på aktiviteter. Det betyr at hyttene bør være lette å komme fram til – spesielt når det er de snøkleddede områdene som skal besøkes. Men det vil også bety at for mange har oppholdet på hytta blitt organisert etter hovedaktiviteten de er kommet for å utføre.

La oss begynne med å se nærmere på hva slags "tilgjengelighet" hytteeierne har når de kommer inn i det store Sjusjøenområdet. Denne tilgjengeligheten kan vurderes på mange måter hvorav "tilgjengelighet helt hjemmefra" er en viktig del, og "muligheter til å komme helt fram til hyttedøra med bil" er en annen. Den siste ser ut til å være viktigst når det er snø i området – altså vinterstid. Spesielt for det å komme på kortere besøk på hytta antok vi at tilgjengelighet ville ha stor betydning.

Tabell 4.1 Har hytta veg helt fram vinterstid etter lokalisering.

Hvor ligger hytta? Veg helt fram til hytta om vinteren	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt*
Ikke helt fram	88 %	38 %	6 %	20 %	35 %
Veg helt fram	8 %	60 %	89 %	78 %	61 %
Ubesvart	5 %	2 %	5 %	3 %	4 %

*I rubrikken totalt inngår også de som ikke har oppgitt hyttelokalisering

Vi spurte altså om "hvor lett er det å komme fram til hytta – både om sommeren og om vinteren". Dette er viktige bakgrunnsforhold når vi skal se på hvor ofte hytta blir brukt. Vi har altså spurt om tilgjengelighet til hytta sesongvis. Hele 95 % oppgir at de har veg helt fram til hytta om sommeren, mens denne andelen er mye lavere vintertid. Det er i dag hele 61 % som oppgir at de har slik tilgjengelighet vinterstid. Som sees i tabell 4.1 er det store forskjeller i faktisk tilgjengelighet vinterstid når vi ser på hvor på Sjusjøen hyttene er lokalisert. Mens det nå er bilveg fram for nesten alle hytteiere i Ringsaker allmennings område, er det kun hver tolvte hytteeier i det indre Sjusjøenområdet som har en slik tilgjengelighet. Da skal det mer til for de sistnevnte å beslutte seg for å ta en korttur med overnatting til hytta. Slik vi vurderer dette når så betyr tilgjengelighet mer i dag når det er mange weekendbesøk enn før når lengre feriebesøk var viktigst.

4.2 Data for hvor ofte hyttene er i bruk – månedsvis 2010

Beregning av årlig samlet brukstid av private hytter er en vanskelig oppgave på nasjonalt plan. Mens hotell og herberger har såkalt *statistikkplikt*, som består at driverne må fylle ut et skjema hver måned hvor det er ei linje for antall overnattende hver natt, har beregningen av bruk av privathytter kun vært baserte på nasjonale intervjuundersøkelser av et meget begrenset antall norske personer. I tillegg kommer data fra gjesteundersøkelser for utenlandske turister i Norge, hvor det spørres om overnattinger på utleiehytter, men ikke på hytter hos "slekt og venner". Denne mangelfulle statistikk-ken fører gjerne til at offentlige og særlig journalistiske kommentarer om reiseliv som næring kun tar

for seg overnattinger i godkjente hotell og herberger samtidig som det er en mer ufullstendig statistikk over bruk av campingplasser og utleiehytter.

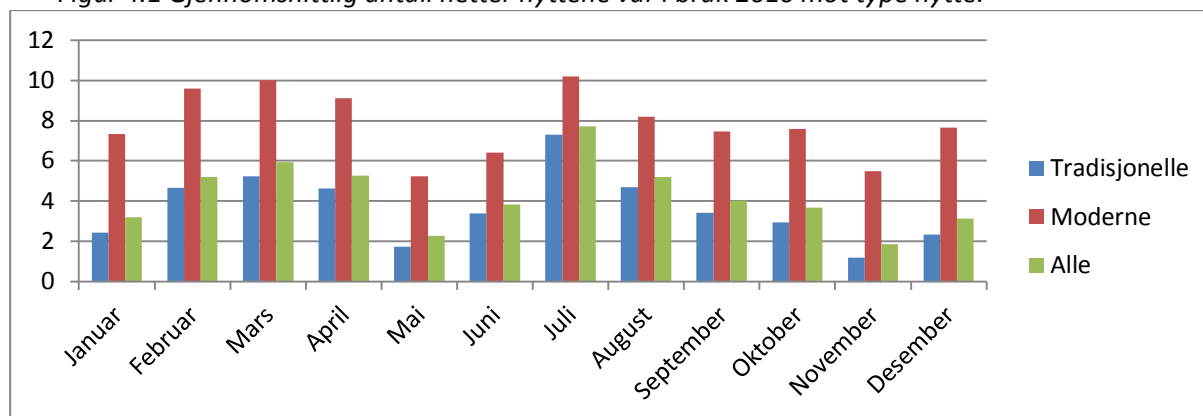
Vi har i spørreskjemaet opplyst om at "mange kanskje har hyttbok eller andre registreringer" som de kan bruke til å fylle ut deler av skjemaet" og nettopp når det gjelder antallet overnatningsdøgn og personer som har besøkt hytta viser det seg at mange bruker dette "hjelpemiddelet". Derfor anser vi at de besøkstallene som vises nedenfor er meget pålitelige opplysninger. Men det må understrekes at de ikke er fullstendige. Noen av de hytteeierne som ikke svarer på undersøkelsen vil kanskje ha hatt hytter som ikke var i bruk i 2010.

4.2.1 Antallet bruksnetter

Det er mange måter å registrere bruk av hyttene etter. Den første vi tar fram her er *antallet bruksnetter*. I reiselivet er telling av *antallet overnattinger* det som er det vanligste målet på volum. Begrepet bruksnatt brukes dog synonymt med det egentlig lite dekkende begrepet "gjestedøgn" – altså er det overnattingen som teller. I det meste av statistikk innenfor reiselivet *ignorerer dagsbesøk uten overnatting*, men for hyttebruk er de viktige og vi spurte derfor også om "antallet dagsbesøk på hytta". Dagsbesøkende som også er hytteeiere er også viktige kunder for aktivitetsanlegg som alpinbakkene i Natrudstilen og trenings-/konkurranseløypene. I tillegg kommer *dagsbesøkende fra et større regionalt marked*. Disse er personer som ikke har fritidshus og supplerer hyttegjestenes besøk og bidrar økonomisk til drift av anlegg som er viktige for å skaffe seg fritidshus. Men disse besøkende er ikke de vi studerer i denne undersøkelsen.

Først ser vi på er *antallet bruksdøgn* månedsvis – som egentlig er antallet netter noen overnattet på hytta. For de alle fleste månedene viser det seg at moderne hytter er langt hyppigere besøkt enn tradisjonelle. Det er særlig om vinteren at vi finner store forskjeller etter hyttetyper, noe som både har med bekvemmelighet og tilgjengelighet å gjøre. Kanskje teller også hjemstedslokalisering og jobbsituasjon med her.

Figur 4.1 Gjennomsnittlig antall netter hyttene var i bruk 2010 mot type hytte.

Mai og november er de to lavsesongmånedene om vi ser på alle hyttebrukerne. I november er det registrert meget stor forskjell i favør av de som har moderne hytter. Interessant er at mai og november har så å si like mange overnatningsdøgn, om vi ser på totaltallene, men i november er det få som overnatter i de tradisjonelle hyttene. Det samlede gjennomsnittlige besøkstallet fra eierhusholdningen til hytta blir på 51 besøksnetter. Dette er høyere enn noe vi tidligere har målt på Sjusjøen, men som går fram av tabell 4.2 så er dette over dobbelt så høyt for moderne hytter sammenliknet med de tradisjonelle.

Når vi i stedet ser på antallet bruksnetter for de to hyttetyperne per måned så blir bildet annerledes. Da er det langt flere bruksdøgn i de moderne hyttene, men i april faktisk litt færre enn i februar og mars. Enda større forskjeller finner vi på forvinteren og da særlig i desember. Samlet brukes ei moderne hytte neste dobbelt så mange netter årlig som ei tradisjonell.

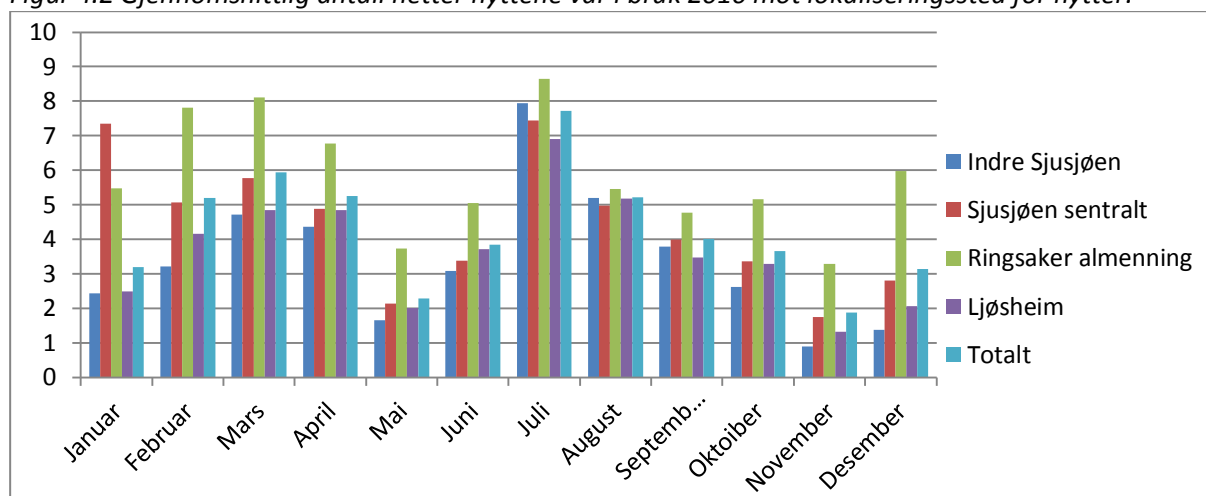
Tabell 4.2 Gjennomsnittlig antall netter hyttene var i bruk i 2010 mot type hytte.

	Tradisjonelle	Moderne	Alle*
Januar	2,44	7,34	3,2
Februar	4,66	9,59	5,2
Mars	5,23	9,99	5,94
April	4,62	9,10	5,25
Mai	1,73	5,24	2,29
Juni	3,38	6,40	3,85
Juli	7,29	10,19	7,72
August	4,68	8,18	5,21
September	3,41	7,47	4,02
Oktober	2,93	7,59	3,66
November	1,19	5,50	1,87
Desember	2,33	7,66	3,14
Hele 2010	43,89	94,25	51,35

*I rubrikken alle inngår også de som har oppgitt "andre hyttetyper"

Når vi ser på bruken av hyttene er viser tabell 4.2 langt større forskjeller månedsvis for bruken av tradisjonelle hytter. Her har mai og november svært lave besøkstall mens juli er klart viktigst. De moderne hyttene har et noe jevnere besøkstall og er faktisk i bruk hver fjerde natt gjennom året! En moderne hytte nær treningsanleggene – som de i Ringsaker almenings område - brukes i november like mange netter som en tradisjonell brukes i april eller august. Vi vil seinere prøve å se om det er flere årsaker til disse forskjellene. Ellers er det viktig å merke seg at høsten blir en stadig viktigere periode for fjellbesøk blant de som har hytter med fulle bekvemmeligheter. Dette er en tendens som kan sees nesten i alle undersøkelser nå.

Figur 4.2 Gjennomsnittlig antall netter hyttene var i bruk 2010 mot lokaliseringssted for hytter.

Det neste vi ser nærmere på er om mønsteret for hyttebruken er ulikt etter *hvor i Sjusjøområdet hyttene er lokalisert*. Det er store variasjoner mellom lokaliseringsstedene. Noe er forklart av den

sammensetningen de ulike områdene har av hyttetyperne som er omtalt tidligere. Også tilgjengelighet etter bilveg betyr som vi har pekt på mye for bruken. Tabell 3.27 foran viser fordelingen på hyttetyper mellom de fire lokalitetene – denne fordelingen er nyttig å ha foran seg når tabell 4.3 skal leses. Sett i forhold til sesongvariasjoner innenfor andre deler av reiselivets overnattingsforetak så er det antagelig en jevnere fordeling av brukstid for hyttene gjennom året enn for mange andre overnattingstilbud.

Tabell 4.3 Gjennomsnittlig antall netter hyttene var i bruk 2010 mot lokaliseringssted for hytter.

	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Alle*
Januar	2,44	7,34	5,47	2,49	3,20
Februar	3,21	5,07	7,82	4,16	5,20
Mars	4,72	5,77	8,11	4,84	5,94
April	4,37	4,88	6,77	4,85	5,25
Mai	1,65	2,13	3,74	2,00	2,29
Juni	3,09	3,38	5,05	3,71	3,85
Juli	7,95	7,44	8,65	6,90	7,72
August	5,20	4,97	5,46	5,18	5,21
September	3,79	4,00	4,78	3,48	4,02
Oktober	2,62	3,36	5,17	3,29	3,66
November	0,90	1,74	3,29	1,33	1,87
Desember	1,38	2,81	5,98	2,07	3,14
Hele 2010	41,32	52,89	70,29	44,3	51,35

*I rubrikken alle inngår også de som har ikke oppgitt hyttetype

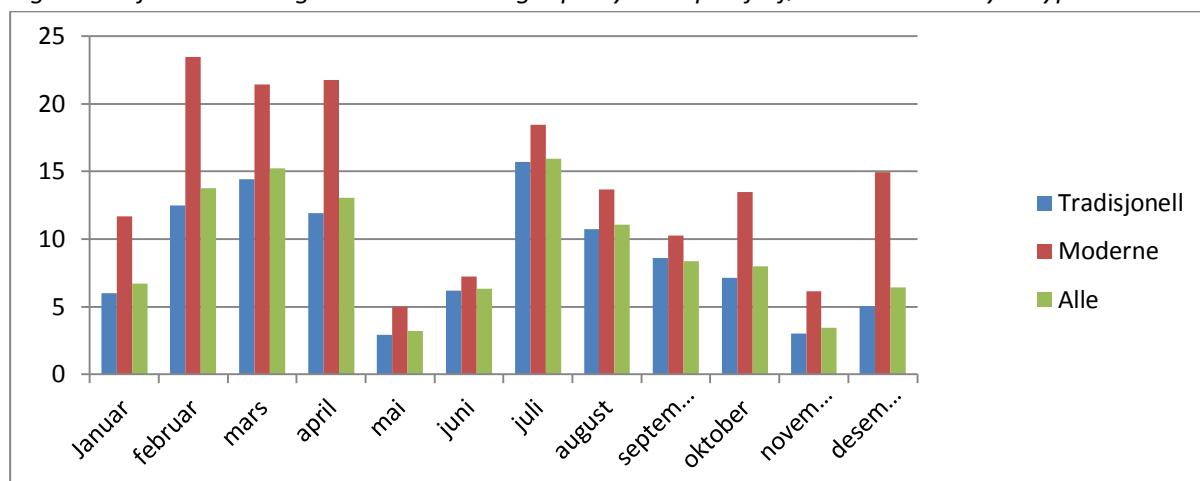
Hyttene i Ringsaker almenning ble altså brukt langt flere netter enn de andre stedene. Dette skyldes nok det vi så i tabell 4.3 at moderne hytter ble oftere brukt, siden det i Ringsaker almenning er flere moderne hytter enn de andre stedene. Forskjellene mellom områdene er, som vi kunne regne med, langt mindre under sommeren. Siden det nå skal settes i gang med fortetting og muligheter til å justere opp standarden i deler av Pihls områder kan det kanskje bli enda høyere antall bruksdager for Sentrale Sjusjøen i årene som kommer.

4.2.2 Antallet overnattinger

Når vi går over til å se på *antallet overnattinger* så vil disse avhenge av både antallet bruksnetter og av hvor mange som var på hytta under hvert besøk. Her kan vi for eksempel regne med at det er flere besøkende per natt i påskeukene enn det er under vanlige weekends. Da samles gjerne flere generasjoner i hytta og barn som ikke daglig bor sammen med foreldrene kommer "hjem til hytta". Men vi har merket oss at det de siste årene har blitt færre personer per hyttebesøk enn tidligere. Det kan være mange årsaker til dette. En kan være at den gjennomsnittlige husholdningen har minsket i størrelse. Dessuten er det stadig oftere slik at eldre eiere bruker hyttene mer enn før, og da er det gjerne par som reiser på hytta.

Det neste vi ser på er altså *antallet overnattinger* per måned. Spesielt under de kalde eller snødekte vintermånedene er det slik at de moderne hyttene blir oftere og mer brukt enn de tradisjonelle. Naturlig nok er det ikke noe stort skille i hovedmønsteret mellom antall bruksdøgn og antall overnattinger. Det ser ikke ut til at det er noen spesiell måned hvor hyttene har flere besøkende samtidig enn i andre måneder – ut over det vi kommenterte om påsken.

Figur 4.3 Gjennomsnittlig antall overnattinger på hyttene på Sjusjøen i 2010 mot hyttetyper.

Hvis hver hytte brukes i mer enn 120 overnattingsdøgn i året – et anslag på 10 for andre er nok lavt – så vil ca 4.000 hytter i det utvidete Sjusjøenområdet bety minst 500.000 gjestedøgn om vi bruker samme definisjoner som hotellstatistikken. Da er ikke hytteutleien til firmaer tatt med og den ligger nok samlet på nærmere 100.000 overnattingsdøgn.

Tabell 4.4 Gjennomsnittlig antall overnattinger på hyttene på Sjusjøen i 2010 mot hyttetyper.

	Tradisjonell	Moderne	Alle*
Januar	6,00	11,67	6,71
februar	12,47	23,46	13,78
mars	14,41	21,44	15,23
april	11,90	21,78	13,08
mai	2,94	5,00	3,21
juni	6,20	7,23	6,32
juli	15,71	18,43	15,94
august	10,76	13,65	11,08
september	8,61	10,25	8,37
oktober	7,13	13,46	7,98
november	3,01	6,13	3,43
desember	5,05	14,97	6,41
Sum året	104,19	167,47	111,54
Antall respondenter	390	63	462

*I rubrikken alle inngår også de som har oppgitt "andre hyttetyper"

Til sammenlikning kan vi opplyse med tall fra Statistikknett Reiseliv at antallet registrerte hotellovernattinger innenfor Ringsaker kommune i 2010 var på 89.000. For egentlig å sette slike tall i sammenheng må vi legge til at det er ytterligere 2.400 fritidshus til i Ringsaker som ikke har trukket inn disse beregningene. Grovt anslått står hotellenes gjester for mindre enn 10 % av overnattingene i Sjusjøen-/Ljøsheimområdet i dag. Om vi går tilbake til tidspunktet på begynnelsen av 1990-tallet da vi gjorde de første undersøkelsene blant hytteeierne på Sjusjøen, så har antallet hotell og dermed også gjestedøgn der, blitt redusert kraftig. I den samme 20 års perioden har antallet besøkende på fritidshusene, og antallet fritidshus økt.

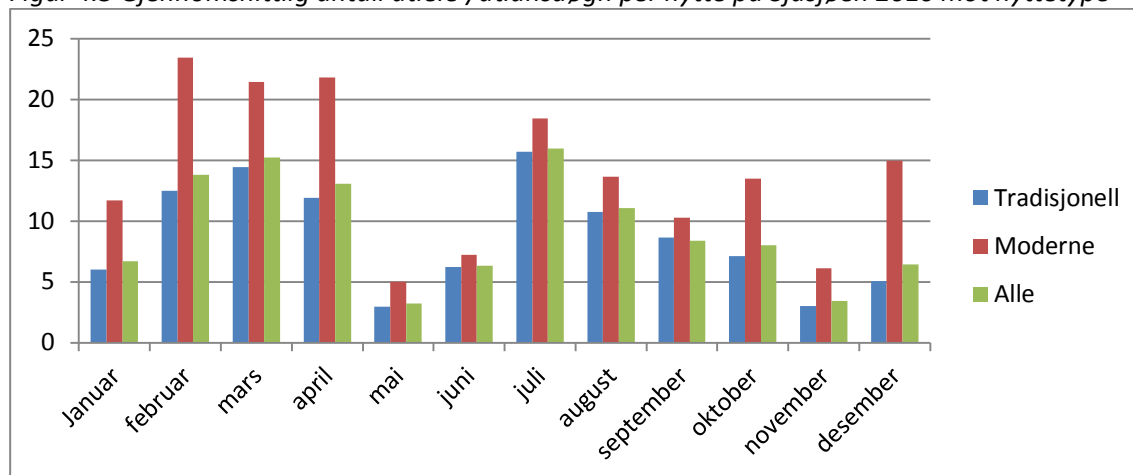
4.2.3 Utleie av de private hyttene

Utleiedelen er den vi har dårligst oversikt over. Den lever sitt eget liv med to profesjonelle lokale utleiefirmaer. Dessuten kan det fortsatt være hytter i området som leies ut gjennom internasjonale formidlingsbyråer, sjøl om vi har grunn til å tro at denne andelen har sunket etter at de lokale firmaene ble etablert.

Vi spurte i skjemaet om annen bruk av hyttene enn eiers og families bruk. Dette kan være at hytta er lånt av andre enn medlemmer av familien eller at hyttene var leiet ut. Utleie på det kommersielle markedet er nok ikke særlig ofte med i disse tallene. Vi regner ikke med at privat eierte hytter som hele tiden leies ut via hytteformidling har svart på våre skjemaer. Dette kan vi etter å ha snakket med hytteformidlere anslå til å være omkring 100-150 enheter. For året 2009 oppgir Sjusjøen Hytteutleie at de hadde 51.867 gjestedøgn fordelt på 103 boenheter med en toppkapasitet på 782 senger (Sjusjøen hytteutleie 2010). Vi vet også at tallet økte klart i 2010 og 2011. Vi kan anta at de fleste hytteeiere som har fått tilsendt spørreskjemaet vårt, men som leier ut hytta hele året, ikke har returnert skjemaet i utfylt stand.

Men vi har altså med noen tall for *utleie av hyttene*. Det er vintermånedene som er mest populære for besøk av de som låner eller leier hyttene. Også her er de moderne hyttene mest etterspurte. Men også juli og i noe mindre grad høstmånedene er besøkt. I tillegg ser vi at moderne hytter også har et godt besøk i desember, antagelig i tilknytning til juleferien.

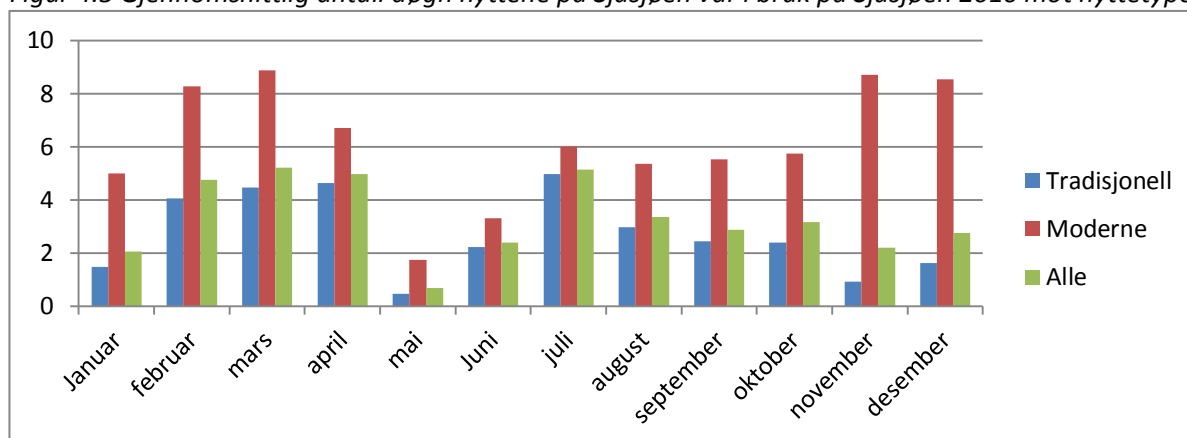
Figur 4.5 Gjennomsnittlig antall utleie-/utlånsdøgn per hytte på Sjusjøen 2010 mot hyttetype

Vi viser to ulike figurer for bruk av hyttene utenom eiere og nær familie samt venner som var med på hytta. Både utleie og lån av hytta til venner og bekjente er tatt med i figur 4.4. I figur 4.5 vises antall døgn per måned som hyttene var i slik bruk i 2010. Det er viktig å gjøre oppmerksom på at det totalt er et meget lavt antall hytter som inngår i disse figurene og at de da ikke er direkte sammenliknbare med tallene som er oppgitt i figurene 4.2-4.4, Det samme gjelder for tabell 4.5.

Det viktigste vi kan trekke fram her er den enorme forskjellen i antallet overnattingsdøgn etter som om hytteeierne betrakter hytta som moderne eller tradisjonelle. Med erfaring også fra tidligere studier ser det ut til at *hytter med høy bekvemmelighet* brukes stadig mer, mens det er en tendens til at fritidshus som har *lavere bekvemmelighetsstandard* brukes noe mindre enn før.

Figur 4.5 Gjennomsnittlig antall døgn hyttene på Sjusjøen var i bruk på Sjusjøen 2010 mot hyttetype

Når vi ber hytteeierne om å oppgi tall for bruk, så får vi noe varierende antall som svarer på hvert av de spørsmålene vi stiller. I tabell 4.5 har vi forsøkt å sette dette inn i en samletabell. Da har vi justert tallene noe sett i forhold til det som kom i tabell 4.3.

Tabell 4.5 Antall overnattingsdøgn per hytte på Sjusjøen 2010 mot hyttetype

	Tradisjonell	Moderne	Alle
Januar	1,48	5,00	2,07
februar	4,06	8,28	4,76
mars	4,47	8,88	5,21
april	4,63	6,72	4,98
mai	0,48	1,76	0,69
juni	2,22	3,32	2,41
juli	4,98	6,00	5,15
august	2,97	5,36	3,37
september	2,44	5,53	2,89
oktober	2,41	5,75	3,16
november	0,94	8,71	2,21
desember	1,63	8,54	2,76
Sum året	32,71	73,85	39,66
Antall resp.	123	25	148

4.3 Hvor ofte besøkes hytta?

Antall overnattinger er viktig å se på, men også *hyppigheten av besøk på/reiser til hytta* er viktig å kjenne til. For eksempel for de som skal arbeide med å forbedre tilgjengeligheten i form av veger og kollektiv transport treng et godt tallgrunnlag. Ser vi tilbake i tid så var hyttebruk for de som bodde noe vekk fra hytta tidligere innskrenket til noen få ukesopphold for eksempel i vinterferien, påsken og om sommeren. Seinere har dette blitt noe mindre av, men antall besøkende totalt kompenseres av at mange bruker hyttene mye oftere i såkalte "ovale weekender". Dette er noe vi har stor interesse av å se nærmere på. Vi har derfor med spørsmål om hvor ofte respondentene anslår at hytta deres ble hyttene blir besøkt i løpet av året 2010. Dette deles opp i tre ulike typer besøk:

- *Dagsbesøk* – som er besøk på hytta uten overnatting. Dette kan være at man tar en tur innom når man er på skitur, eller reiser opp etter arbeidstid en sommerkveld for å nyte en kaffekopp på hytta. I våre beregninger av antall dager hyttene blir besøkt settes et dagsbesøk til tallet 1. Men slike dagsbesøk er ikke trukket med i noen av beregningene i kap. 4.2 foran.
- *Kort- eller helgeturer* – her følger vi internasjonale betegnelser og da betyr dette at det er minst én og mindre enn fire overnattinger under et slikt besøk. Vi beregner antallet dager i gjennomsnitt til minst to sjøl om dette kanskje er i underkant, da et overnattingsbesøk betyr at man er minst to dager på hytta og maksimalt fire.
- *Feriebesøk* – definisjonen av en feriereise er at den har minst fire overnattinger. Vi regner med at på hytta er de fleste opphold på seks til sju netter, men legger oss på sju som beregningstall da det nok er noen som er på lengre feriebesøk på hytta fortsatt.

Vi har også fordelt antallet besøk på fire ulike sesonger, som har ulik lengde. Siden det har vist seg at for deler av hytteeierne på Sjusjøen har "treningssesongen" i november og desember blitt viktig – og annerledes enn høsten. Vi skiller nå mellom *høst* som betyr september og oktober og *forvinter* som består av overnattinger/bruk i november og desember. Fordi vi var interesserte i å måle hva *forvinteren* (november og desember) med de gode mulighetene for skiløping betydde, og fordi denne snødekte sesongen er klart annerledes enn høstmånedene september og oktober.

Tabell 4.6 Antall besøk på hytta i løpet av 2010 fordelt på sesong:

	Vinter	Sommer	Høst	Forvinter	Hele året	N
<i>Oppgitte tall:</i>	jan-apr	mai-aug	sep-okt	nov-des		
Dagstur	2,12	2,61	1,62	0,97	7,32	367
Kort/helgetur	4,17	3,53	2,86	1,8	12,36	448
Ferietur	2,05	2,35	1	0,67	6,07	427
Turer per sesong	8,34	8,49	5,48	3,44	25,75	
<i>Beregnete tall:</i>						
Dagstur	1,74	2,14	1,32	0,81	6,01	448
Kort/helgetur	4,17	3,53	2,86	1,8	12,36	448
Ferietur	2,01	2,3	0,94	0,64	5,89	448
Turer per sesong	7,92	7,97	5,12	3,25	24,26	
<i>Dagsbesøk per sesong:</i>						
Dagstur (1)	1,74	2,14	1,32	0,81	6,01	
Kort/helgetur (2)	8,34	7,06	5,72	3,6	24,72	
Ferietur (7)	14,07	16,1	6,72	4,48	41,37	
Besøksdager per sesong	24,15	25,3	13,76	8,89	72,1	

I tabell 4.6 viser vi først de tallene som våre respondenter har oppgitt. Det er disse talene som brukes videre i tabellene 4.7 og 4.8. Men siden det er færre som oppgir dagsbesøk enn de to andre besøks-typene, har vi *beregnet* om dette tallet til å gjelde for samtlige som har svart på spørsmålet. Da mener vi at de som ikke har vært på dagsbesøk på hytta antagelig er slike som ikke rekker fram til hytta fordi de bor for langt derfra, eller har andre hindre. Antallet dagsbesøk blir dermed justert ned noe. På denne måten kommer vi fram til at hytteeierne gjennomsnittlig besøker hytta 24 ganger i 2010 og at hvert fjerde besøk er uten overnatting.

Tabell 4.7 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Antall besøk på hytta i løpet av 2010
fordelt på sesong etter hva slags hytte respondentene oppgir å ha:

Tradisjonell	Vinter	Sommer	Høst	Forvinter	Hele året	N
<i>Oppgitte tall:</i>	jan-apr	mai-aug	sep-okt	nov-des		
Dagstur	1,98	2,5	1,45	0,73	6,66	315
Kort/helgetur	3,57	3,16	2,48	1,45	10,66	371
Ferietur	1,88	2,26	0,82	0,39	5,35	254
Turer per sesong	7,43	7,92	4,75	2,57	22,67	

Moderne	Vinter	Sommer	Høst	Forvinter	Hele året	N
<i>Oppgitte tall:</i>	jan-apr	mai-aug	sep-okt	nov-des		
Dagstur	3	3,15	2,76	2,61	11,52	47
Kort/helgetur	7,41	5,53	4,87	3,69	21,5	70
Ferietur	3,1	2,93	2,04	2,19	10,26	67
Turer per sesong	13,51	11,61	9,67	8,49	43,28	

Den andre beregningen vi foretar er for å finne antallet dager man var på hytta. Det er tradisjon i reiselivsundersøkelser å spørre om gjestenetter, altså overnattinger, siden det tradisjonelt har vært det å overnatte som man har betalt for. Et eksempel kan illustrere dette: "En overnatting på hytta mellom lørdag og søndag vil ofte for et alpinanlegg bety at de har inntekter av to dagsbesøk, ett på lørdag og ett annet på søndag." Årsaken til at det i statistikk opereres med to ulike måter å beregne "besøksdøgn" på, er at det tas utgangspunkt i den tiden kundene betaler for – *overnatting* på hotell (og da også på private hytter) og *bruksdøgn* i alpinanlegg.

Hvis vi forsøker å summere opp tilstanden for hele vårt Sjusjøen/Ljøsheim-område så er det en grei fordeling med omtrent en tredjedel besøk på hver fire måneders periode. Når det gjelder høsten og forvinteren, er det noen flere besøksdager under høsten enn i november og desember. Når vi foran (tabell 4.6) har kommet fram til at gjennomsnittshytta er i bruk 48 netter i året, og trekker fra de 6 dagbesøkene vi har registrert her, så er vi kommet fram til et tall på 66 besøksdager.

I tabell 4.7 har vi fordelt antallet besøk etter som om hytta oppfattes som tradisjonell eller moderne. Her ser vi at det er mange flere besøk i hytter som er moderne, nesten dobbelt så mange. Spesielt store forskjeller er det på høsten og forvinteren. Vi har ikke beregnet totalantallet dagsbesøk, men kan konstatere at moderne hytter er meget hyppig besøkt. I de tidligere undersøkelsene var det standard på hytta som var utgangspunktet vårt for slike tabeller, men siden klassifiseringen mellom moderne og tradisjonelle hytter fungerte godt i vår undersøkelse i Os i Østerdalen 2007 har vi også tatt med denne her.

Tabell 4.8 Antall besøk på hytta i løpet av 2010 fordelt etter hvor hyttene er lokalisert.

Indre Sjusjøen	Vinter	Sommer	Høst	Forvinter	Hele året	N
<i>Oppgitte tall:</i>	jan-apr	mai-aug	sep-okt	nov-des		
Dagstur	1,29	2,89	1,64	0,45	6,27	83
Kort/helgetur	3,36	3,57	2,9	0,79	10,62	90
Ferietur	2,02	3,03	0,95	0,21	6,21	87
Turer per sesong	6,67	9,49	5,49	1,45	23,10	

<i>Sentrale Sjusjøen</i>	Vinter	Sommer	Høst	Forvinter	Hele året	N
<i>Oppgitte tall:</i>	jan-apr	mai-aug	sep-okt	nov-des		
Dagstur	1,9	2,08	1,06	0,77	5,81	93
Kort/helgetur	3,83	2,69	2,52	1,37	10,41	127
Ferietur	1,55	1,6	0,62	0,43	4,20	119
Turer per sesong	7,28	6,37	4,2	2,57	20,42	
<i>Ringsaker alm</i>	Vinter	Sommer	Høst	Forvinter	Hele året	N
<i>Oppgitte tall:</i>	jan-apr	mai-aug	sep-okt	nov-des		
Dagstur	3,5	2,16	1,77	1,74	9,17	81
Kort/helgetur	4,92	3,57	2,97	3,26	14,72	118
Ferietur	3,35	2,96	1,67	1,55	9,53	112
Turer per sesong	11,77	8,69	6,41	6,55	33,42	
<i>Ljøsheim</i>	Vinter	Sommer	Høst	Forvinter	Hele året	N
<i>Oppgitte tall:</i>	Jan-apr	mai-aug	sep-okt	nov-des		
Dagstur	1,88	3,22	2,02	0,98	8,10	106
Kort/helgetur	4,46	4,48	3,16	1,58	13,68	109
Ferietur	1,58	1,24	2,03	0,75	5,60	106
Turer per sesong	7,92	8,94	7,21	3,31	27,38	

Bruken av hyttene varierer mye etter hvor hytta ligger. Her er det antagelig mange gode forklaringer som hver for seg trenger grundigere analyser enn det vi har gjort til nå, men vi skal prøve oss på noen innledningsvis.

Det er interessante forskjeller mellom besøksantallet til de ulike hytteområdene. Dagsturbesøkene er det registrert flest av for de som har hytter i Ringsaker allmennings område eller på Ljøsheim. Men det er store forskjeller avhengig av hvilken sesong det dreier seg om. Om sommeren er det flere dagsturer til hytter på Ljøsheim eller Indre Sjusjøen enn til de mer "nærbeliggende hytteområdene", mens dagsbesøk på forvinteren oftere går til hytter i Ringsaker allmenning enn til de andre stedene.

Samlet sett har hyttene i Ringsaker allmenning flest besøk, men ikke så mange som det var registrert for "moderne hytter" (tabell 4.4). Mønstrene overrasker ikke så mye, men det at det er flere besøk på hytter som ligger i Ljøsheimområdet enn på Sentrale Sjusjøen trenger vi mer omfattende analyser for å forklare. Noe kan kanskje ligge i det å se nærmere på hvor hytteeierne bor.

Historisk sett har vi spurt om antallet turer til hytta, og en foreløpig og grov beregning av hvordan gjennomsnittstall for turer har utviklet seg blant respondentene våre i de tre hyttebrukerundersøkelsene er vist i tabell 4.9.

Tabell 4.9 Sjusjøenundersøkelsene 1992, 2003 og 2010. Antallet turer til hytta i året.

Gjennomsnittsberegninger for alle respondentene.

Besøkstype	1992	2003	2010
Antall dagsturer	4	5	7
Antall wekend-besøk	10	12	12
Antall ferie-besøk	5	5	6
Totalt antall turer til hytta	19	22	25

Når antallet dagsturer i tabell 4.9 er lavere enn foran er det fordi gjennomsnittsberegningen tar med et "null-gangers-besøk" for de som ikke eller i liten grad har muligheter til å bruke hytta på dagstur. Men vi ser et mønster hvor antallet turer stiger for alle tre besøkstypene. Det må understrekes at 25 besøk per hytte sjelden betyr at det alltid var de samme personene som brukte hytta. Kombinasjonen av at eier og eiers barn med sine barn alle er brukere av den samme hytta gjennom året, men gjerne er der på ulike tidspunkt, er nok meget vanlig.

4.4 Antall besøk opp mot muligheter til å avspassere fra jobben

Det vi har drøftet til nå viser tydelig at *mønsteret for opphold på hytta* er under endring. Ukeslange feriebesøk har fått vike for hyppigere og kortere besøk. Tidligere har vi kastet fram påstanden om at *avspassering av overtid fra jobben* kan være en av årsakene til at det nå registreres flere korttids besøk på hyttene. Dette har vi med to spørsmål om for å teste påstanden. Vi spurte først om hvor mange som hadde anledning til å ta avspassere fra jobben.

Det var 435 som svarte Ja på at de kunne avspassere, 68 svarte Nei og det var 93 som enten mente dette var uaktuelt eller ikke valgte å besvare spørsmålet. I den siste gruppe kommer særlig mange av pensjonistene inn, men de kan også være med i gruppen som ikke kan avspassere. Dette bør i seinere analyser sjekkes opp mot respondentenes alder

Videre spurte vi om hvor ofte de som kunne avspassere fra jobben sin virkelig gjorde dette i tilknytning til besøk på hytta. Her svarte 2 % at de avpasserte "hver gang" når det var på hytta, 28 % "ofte", 30 % "iblant", 11 % "sjelden" og 29 % var ubesvarte eller "aldri". (Prosenttall oppgitt fordi vi ikke har laget egen tabell).

I de fleste sesongene reiser de som har muligheter til å avspassere oftere på hytta enn de som ikke har slik anledning. Når det gjelder "kortturer" som er der det er mest aktuelt å bruke avspassering, så er det klart flere turer for de med slike muligheter unntatt om sommeren. Men før vi kan bekrefte dette må vi også se nærmere på andre kjennetegn ved hyttene til de som kan avspasere.

Tabell 4.10 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Antall besøk på hytta i løpet av 2010 fordelt etter hytteeierenes muligheter til å ta avspassering fra jobben.

Muligheter til avspassering	Vinter	Sommer	Høst	Forvinter	Totalt 2010	Antall svar
Antall dagsturer:						
NEI	3,37	1,56	0,95	0,37	6,25	43
JA	2,00	2,86	1,79	1,09	7,74	270
Totalt dagsturer	2,12	2,61	1,62	0,97	7,32	367
Antall Kortturer;						
NEI	3,35	3,29	2,31	1,17	10,12	48
JA	4,46	3,55	2,95	2,07	13,03	345
Totalt kortturer	4,15	3,53	2,86	1,80	12,36	448
Antall ferieturer:						
NEI	2,02	2,00	0,56	0,30	4,88	44
JA	1,94	2,35	1,05	0,74	6,13	333
Totalt ferieturer	2,05	2,35	1,00	0,62	6,07	427

Når respondentene opplyser hvor hyppig de bruker avspassing til egne hyttebesøk, er det også på kortbesøk vi bør forvente de største forskjellene. De som ofte eller hver gang (kun få svar) de er på hytta bruker avspassingsdager har langt flere besøk enn de som sjelden bruker slike dager til hyttebesøk.

Tabell 4.11 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Antall besøk på hytta i løpet av 2010 fordelt etter hvor ofte hytteeierne tar avspassing fra jobben i forbindelse med hyttebesøk.

Hvor ofte avspasseres	Vinter	Sommer	Høst	Forvinter	Totalt 2010	Antall svar
Antall dagsturer:						
Hver gang	1,25	3,50	0,75	0,25	5,75	4
Ofte	1,72	2,00	1,39	1,00	6,11	109
Iblant	2,31	3,53	2,42	1,48	9,74	107
Sjelden	1,94	2,96	1,45	0,41	6,76	44
Antall kortturer:						
Hver gang	5,33	3,50	3,17	2,88	14,88	6
Ofte	5,25	4,14	3,25	1,76	14,40	138
Iblant	4,39	3,63	3,10	0,55	11,67	153
Sjelden	2,16	1,91	1,75	0,91	6,73	44
Antall ferieturer:						
Hver gang	3,40	5,60	3,00	2,00	15,00	5
Ofte	1,92	2,58	1,01	0,75	6,26	138
Iblant	1,98	2,31	0,49	0,85	5,61	140
Sjelden	2,02	1,23	1,10	0,23	4,48	43

Spørsmålet om hvordan *muligheter til å ta ut fritid gjennom avspassing* har endret norske reise- og fritidsvaner er et meget spennende forskningsfelt hvor det fortsatt gjenstår mye å spørre om. Det ser ut til at for de som ønsker å bruke denne anledningen til å reise, vil hyttebesøk gjerne konkurrere mest med besøk hos slekt og venner (utenom hyttene) og storby-weekendreiser. Det som taler for hyttebesøk er at dette ikke trenger å være særlig godt planlagt på forhånd, da det sjelden krever booking eller andre forberedelser. For de som eier private hytter alene og ikke leier disse delvis ut er beslutningsmulighetene til stede helt fram til avreise.

4.5 Bruk i 2010 mot eierskap/disponering av fritidsbolig/overnattings-tilbud andre steder

Det har i alle våre hyttebrukerundersøkelser på Sjusjøen vist seg at flere av våre respondenter disponerer andre fritidsboliger enn hytta på Sjusjøen. Betyr eierskap eller disponering av flere fritidshus at bruken av "Sjusjøenhytta" blir mindre hyppige enn for de som kun har hytte på Sjusjøen? Dette er svært interessante opplysninger som vi seinere skal gå nærmere inn på, men her kun ta fram noen hovedtrekk fra svarene vi har fått.

En hypotese for bruk av Sjusjøenhyttene er at det er vinterbruk som er mest interessant for de som også har hytter andre steder og at disse hytteeierne dermed skulle bruke hyttene på Sjusjøen mindre sommerstid. Vi finner belegg for dette når det gjelder sommerbruk, og for dags- og kortturer er det slik totalt at de med kun ei hytte bruker denne noe mer enn de som har flere. Når det gjelder antallet ferieturer totalt så er det slik at de med eierskap til minst ei hytte på andre steder er litt oftere på ferietur til Sjusjøen. Det kan være mange grunner til dette, kanskje er det slik at de som bor f eks i Oslogryta har kortere reise til kysthytta og derfor bruker denne mer om sommeren.

Tabell 4.12 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Antall besøk på hytta i løpet av 2010 fordelt etter om hytteeierne eier eller disponerer annet fritidshus eller annet fritidstilbud med overnattingsmuligheter

Type turer til hytta	Vinter	Sommer	Høst	Forvinter	Totalt 2010	Antall svar
Antall dagsturer:						
Eier minst ett annet	2,65	2,22	1,01	0,71	6,59	80
Disponerer minst ett annet	1,12	2,95	1,66	0,71	6,64	41
Eier og disponerer – ” -	0,71	1,43	0,29	0,29	2,72	7
Har kun denne hytta	2,15	2,74	1,86	1,12	7,87	237
Antall kortturer:						
Eier minst ett annet	4,53	2,74	2,88	1,38	11,53	99
Disponerer minst ett annet	3,00	2,65	2,31	3,69	13,65	49
Eier og disponerer – ” -	3,50	1,50	1,75	1,63	8,38	8
Har kun denne hytta	4,28	4,02	2,99	1,63	12,92	290
Antall ferieturer:						
Eier minst ett annet	2,37	2,08	1,19	0,69	6,33	95
Disponerer minst et annet	1,92	2,58	1,01	0,75	6,26	138
Eier og disponerer – ” -	1,98	2,31	0,49	0,85	5,61	140
Har kun denne hytta	2,02	2,73	1,10	0,23	6,08	43

Tidligere har vi påstått at det er én gruppe som må betegnes som ”dedikerte fritidshusbrukere” hvor besøk på fritidshus antagelig er den viktigste formen for rekreasjon de har. Det skulle ha vært meget interessant å foreta en mer dybdeintervjubasert undersøkelse av denne gruppen av hytteeiere, men det får være en utfordring til seinere undersøkelser.

4.6 Bruk vinteren og forvinteren 2010 mot bilvegtilgjengelighet vinterstid

Vi har foran i tabell 4.1 vist hvordan tilgjengelighet med bilveg helt fram til hytta varierer etter hvor hyttene er lokalisert i våre fire lokaliseringssteder. Siden hele 95 % av hyttene har veg helt fram om sommeren har vi ikke sett på atferden til de sommerbesøkende her: Vi har i stedet konsentrert oss om besøk under de to sesongene som vanligvis har snødekke – *vinteren* fra januar til og med april og *forvinteren* november og desember.

Tabell 4.13 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Hvor ofte (antall turer) besøkes hytta om vinteren og forvinteren basert på om eier har veg fram til hytta.

Sesong/besøkstype	Har ikke vinterveg til hyttedøra	Har vegforbindelse
Dagsturer vinterstid	1,16	2,72
Kortturer vinterstid	3,23	4,71
Ferieturer vinterstid	1,69	2,25
Dagsturer forvinter	0,38	1,36
Kortturer forvinter	0,88	2,36
Ferieturer forvinter	0,27	0,92

Det er markante forskjeller i antallet turer etter om man har bilvegforbindelse på alle de tidspunktene som vi har med i tabell 4.11. Hytter med vinterveg fram til ”døra” brukes under alle sesonger mye hyppigere enn de som ikke har slik vegforbindelse. Det å ha veg helt fram til hytta betyr altså mye for hvor ofte hytta er i bruk vinterstid.

Spesielt viktig for de som vi har registrert med *hyppig bruk av dagsturer vinterstid* ser det ut til at god tilgjengelighet med bilveg er. De som foretar dagsturer er gjerne hytteeiere som ikke bor permanent særlig langt vekk fra hytta, for eksempel eiere fra Ringsaker og andre kommuner i Mjøsområdet. For denne gruppen av hytteeiere er det greit å komme opp til hytta og ta turer ut fra denne, også når de ikke har tenkt å overnatte.

Tabell 4.14 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Antall turer til hytta fordelt etter permanente bosteder.

Hvor bor respondentene? Type reise/Sesong	Mjøsområdet	Oslo/Romerike	Andre steder	Totalt
Dagsturer: Vinter 2010	2,68	1,99	0,92	2,12
Sommer 2010	3,88	1,55	1,52	2,61
Høst (sep/okt) 2010	2,42	1,08	0,64	1,62
Forvinter (nov/des) 2010	1,28	0,91	0,29	0,97
Dagsturer hele 2010	8,26	4,53	3,37	7,32
Kortturer/Weekendture:				
Vinter 2010	4,24	4,42	3,48	4,17
Sommer 2010	3,72	3,66	2,86	3,53
Høst 2010	2,79	3,18	2,28	2,86
Forvinter 2010	1,23	2,49	1,31	1,80
Kortturer hele 2010	11,99	13,75	9,95	12,36
Ferieturer:				
Vinteren 2010	1,86	2,20	2,11	2,05
Sommer 2010	2,24	2,42	2,42	2,35
Høst 2010	0,70	1,26	1,04	0,67
Forvinter 2010	0,35	1,08	0,48	0,67
Ferieturer hele 2010	5,15	6,96	5,95	6,17

Om vi både bruker *hjemsted* og *hvor hyttene ligger* på Sjusjøen som bakgrunn for å se på antallet ganger hytta blir besøkt, finner vi at antallet dagsbesøk er høyest for de som bor i nærheten av hytta, i Mjøsområdet. Disse har mer enn 8 dagsbesøk i gjennomsnitt og flest under sommeren, men slår vi samme høst- og forvintermånedene til en fire måneders periode, så er det i denne perioden at dagsbesøkene er hyppigst.

De som bor lengre vekk fra Mjøsområdet har kun halvparten så mange dagsbesøk, men de fra Osloområdet har litt flere weekendbesøk. Høsten/forvinteren er viktigste årstid for weekendbesøk for Osloboerne. De har også flere ferieturer til hytta enn de som bor i Mjøsområdet.

4.7 Bruk i 2010 sammenliknet med tidligere bruk og hvordan hytteeierne tror bruken blir framover

Kan undersøkelsen antyde noe om hvordan framtidig bruk av hyttene kommer til å bli? Det kan være flere måter å forsøke å besvare dette spørsmålet på. Vi vet at til nå har:

- Heving av standard på eksisterende fritidshus – bidratt til økt og hyppigere bruk
- Forbedret tilgjengelighet i området – for eksempel gjennom vinterbrøyting – også bidratt til økt bruk
- Hytteeiers bruk av ulike aktiviteter som Sjusjøen og omgivelsene tilbyr – teller også med.
- Men dessuten vil *eiers forventninger om framtidig bruk* være viktige å ta rede på

Vi har i samtlige av våre undersøkelser stilt spørsmålet om hvor representativt for bruken av hytta undersøkelsesåret var. Her stiller vi egentlig to spørsmål: *Om hvordan hyttebruker i undersøkelsesåret var sammenliknet med tidligere år, og hvor mye hytteeieren tror hytta vil bli brukt framover.* Svarene i tabell 4.15 stemmer godt overens med det vi har funnet i tidligere års studier. Det er flere som regner med at hytta blir mer brukt enn før i framtida enn de som mente at hytta var mer brukt tidligere. Det er også slik at noen av de som svarer at hytta kommer til å bli **mindre brukt** sier at de ønsker å selge hytta, og noen av de som vil *bruke hytta mer* påpeker at de snart er pensjonister og akter å bruke hytta mye i årene framover.

Tabell 4.15 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Hvordan var fjorårets bruk av hytta og hvordan vil hytta blir brukt i tida framover sammenliknet med tidligere år?

Bruk	Tidligere års bruk	Framtidas bruk
Var/vil bli brukt mer enn før	11,4 %	30,7%
Var/vil bli bruk som før	56,0%	56,0%
Var/vil bli mindre brukt enn før	27,0%	3,9%
Ubesvart/ikke relevant	5,5%	9,4%

Hvis den "tidligere års bruk" viser hva som reelt kommer til å skje, så vil hyttene brukes noe mer i framtida. Dette har vi tidligere sett at stemmer – for hver undersøkelse vi har foretatt blir hyttene noe hyppigere brukt. Derfor er det ønskelig å se de samme spørsmålene fordelt på hyttetype (tradisjonell – moderne) og på lokaliseringssted. I hovedsak er mønstrene ganske like både etter lokalisering og hyttetype, men det er noen forskjeller.

I tabellene 4.16 - 4.19 har vi separert svarene om tidligere og framtidig bruk både etter hvor hyttene er lokalisert og *hva slags hytter* det er.

Tabell 4.16 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Hvordan var fjorårets bruk av hytta sammenliknet med tidligere års bruk? Fordelt på lokalisering.

Hyttas tidligere bruk	Indre Sjusjøen	Sjusjøen Sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
Var brukt mer enn før	14,2 %	12,2%	10,1%	9,9%
Var brukt som før	50,8%	54,1%	59,5%	58,5%
Var mindre brukt enn før	31,7%	27,6%	22,3%	27,5%
Ubesvart/ikke relevant	3,3%	6,2%	8,1%	4,2%

På den ene siden svarer flere av hytteeierne her at hyttene deres *var mer brukt før*. Men de vil gjerne mene/håpe at hyttene skal bli mer brukt i tida framover. Det er også slik at noen vet at de kommer til å bruke hyttene mer framover, kanskje gjelder dette særlig personer som skal fylle 60 år eller gå av med pensjon, som dermed har flere fridager til å være på hyttene – og ønsker å kunne bruke disse slik.

Tabell 4.17 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Hvordan var fjorårets bruk av hytta sammenliknet med tidligere års bruk? Fordelt på hyttetyper.

Hyttas tidligere bruk	Tradisjonell hytte	Moderne hytte
Var brukt mer enn før	10,6%	16,5%
Var brukt som før	55,7%	61,2%
Var mindre brukt enn før	28,9%	15,3%
Ubesvart/ikke relevant	4,8%	7,1%

Respondentene opplyser at de moderne hyttene var i 2010 brukt noe mer enn før, mens de tradisjonelle ble brukt noe mindre enn før.

Tabell 4.17 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Hvordan vil hytta bli brukt i tida framover sammenliknet med tidligere år? Fordelt på lokalisering

Hyttas framtidige bruk	Indre Sjusjøen	Sjusjøen Sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
Blir brukt mer enn før	38,3%	30,4%	28,4%	27,5%
Blir brukt som før	45,8%	55,2%	60,1%	62,0%
Blir mindre brukt enn før	6,7%	3,9%	2,0%	3,5%
Ubesvart/ikke relevant	9,1%	10,5%	9,4%	7,0%

Når vi ser på hytteområdene og respondentenes forventet bruk framover, så er mønsteret litt klarere. I områder med hovedsakelig hytter av lavere standard og lengre fra vinterveg som det er i Indre Sjusjøen ønsker man at hyttene skal bli mer brukt framover, men det viser seg nok ofte at dette ikke helt holder. Bekvemmelighet får stadig større betydning for besøk på hyttene og neste generasjons eiere ønsker gjerne å ha en mer bekvem hytte.

Tabell 4.18 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Hvordan vil hytta bli brukt i tida framover sammenliknet med tidligere år? Fordelt på hyttetyper

Hyttas framtidig bruk	Tradisjonell hytte	Moderne hytte
Blir brukt mer enn før	30,2%	32,9%
Blir brukt som før	56,3%	57,6%
Blir mindre brukt enn før	4,6%	-
Ubesvart/ikke relevant	9,0%	9,4%

Når det gjelder framtidens bruk (tabell 4.17-18) er det slik at der hyttebestanden er av nyere dato sier eierne at hytta ikke blir vil brukt så mye mer. Dette er antagelig fordi den allerede er så hyppig brukt. Her er det små forskjeller basert på om hytta er tradisjonell eller moderne.

4.8 Hva viser undersøkelsen i 2010 om bruken av hyttene sammenliknet med det de tidligere viste?

Som påpekt flere ganger før er dette den tredje hyttebrakerundersøkelsen på Sjusjøen og da kan det være greit å se på noen utviklingstrekk for hyttebruk de siste 20 årene. I grove trekk var det slik at gjennomsnittlig antall bruksnetter eier og dennes familie hadde på hytta i 1992 var på 37, i 2003 på 45 netter og i 2010 på 51 på netter. Bak gjennomsnittstallene skjuler det seg store variasjoner. Derfor håper vi etter hvert å kunne bruke flere variabler til å se nærmere på dette. Tabell 4.9 viser dessuten utviklingen i antallet årlige reiser til Sjusjøen.

Tabell 4.19 Sjusjøenundersøkelsene 2003 og 2010.

Utvikling av antallet bruksnetter på hyttene etter lokalisering i området.

Sted	2003	2010	Differanse 2010-2003
Brøttum almenning	53	*	
Ringsaker almenning	43	71	+ 28 netter
Indre Sjusjøen	38	41	+ 3 netter
Sentrale Sjusjøen	43	53	+ 10 netter
Ljøsheim	*	44	

*Hytter fra disse områdene var ikke med i undersøkelsen det året

Foran har vi vist noen årsaker til de forandringene som foregår – vi skal i det videre arbeidet med de innsamlete dataene prøve å finne mer ut om årsakene til disse forandringene – og tenke nærmere på hva dette kan føre til av utvikling framover.

Figur 4.6 Hygga Fjellkro på Ljøsheim er et unikt samlingspunkt for hytteeiere og andre besøkende.

5 Hva gjør hytteeierne og deres husholdning når de er på hytta?

Det er mange spørsmål i undersøkelsen om hva hytteeierne og deres familiemedlemmer gjør eller ønsker å gjøre under oppholdet. Vi spør først og fremst om hva de vanligvis gjør og om hvordan de rangerer dette etter viktighet og kvalitet for helt konkrete aktiviteter, men vi ser også på interessen for nye aktiviteter og opplevelsestilbud. Siden dette dreier seg om Sjusjøen har vi også med en egen gruppe spørsmål omkring Birkebeinerarrangementene. Vi starter opp med å vurdere slike tilbud som finnes i nærområdet til fritidshuset, men har også med opplysninger om tilbud innenfor rimelig dags-turavstand med bil fra fritidshuset.

For noen av de spørsmålene vi stiller kan det være slik at respondenter som bor i Mjøsområdet ikke sier at aktiviteten er viktig i tilknytning til hyttebesøk, men kanskje hadde aktiviteten i stedet vært viktig om vi hadde spurt om hva de gjør når de bor hjemme (i sin permanente bolig). Det kan bety at de gjerne utøver aktiviteten hyppig, men ikke i tilknytning til besøk på hytta. For eksempel vil en hytteeier som bor på Lillehammer neppe reise fra hytta sin til Maihaugen og en hytteeier som bor på Hamar ikke reise dit for å bade i Ankeskogen.

5.1 Viktighet av ulike aktivitets- og opplevelsestilbud

Når det er ønskelig å måle hvordan hytteeierne oppfatter kvalitet på ulike tilbud, så spør vi først om *hvor viktige disse tilbudene* er for bruken av hyttene. Det blir da slik at noen som krysser av for at "bruken ikke er viktig" og derfor heller ikke svarer på kvalitetsspørsmålene. Dermed blir svarene på kvalitetsspørsmålene å oppfatte som hvordan de respondentene som er interesserte i disse aktivitetene har "opplevd kvalitet". Men det er noen som også oppgir svar på aktivitetens kvalitet uten at de har oppgitt at "tilbudet er viktig". Vi går ut fra at de da iblant har benyttet tilbudene eller observert disse, men som ikke benytter de ofte.

Tabell 5.1 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Hvor viktige er aktivitets- og fritidstilbudene generelt

	Antall svar	Score	Prosent viktig/ meget viktig
Vandrestier/fotturmuligheter sommerstid	548	4,09	75
Sykkelkjøring generelt	539	3,21	46
Utendørs bademuligheter	537	2,84	21
Utfluktsmuligheter med bil	543	2,79	32
Fiskemuligheter generelt	540	2,74	30
Aktivitetsmuligheter for små barn	537	2,44	24
Alpintilbudet på Natrudstilen	539	2,3	23
Sykkeltreningsmuligheter for Birkebeinerritt	518	2,08	19
Fjellkirka - seremonier og arrangement	539	2,08	16
Riding/hesteaktiviteter generelt	530	1,84	9
Akt. i regi av "Lucky Næroset"	519	1,7	9
Riding/aktivit. ved Mesnali Islandshestsenter	523	1,67	7
Jaktmuligheter generelt	530	1,67	10
Isfiskemuligheter	529	1,64	7
Terrengsykling downhill i Hafjell	525	1,33	3

I tabellene som presenteres her har vi først laget en "score" som vekter både *viktighet* og *kvalitet* innenfor en skala hvor 5 er høyest og 1 laveste score. Middelscoren blir da 3,0. I tillegg til å presentere denne scoren har vi noen ganger tatt med en prosentverdi for de som krysser av for de to høyeste scoreverdiene, henholdsvis "viktig" og "meget viktig" eller "bra" og "meget bra".

Det kan være lurt å skille mellom etterspørselen etter mer *generelle tilbud* som turgåing i fjellet og de mer *spesifikke* som bruk av Fjellkirka, riding på Islandshest samt jakt og isfiske. For flere av de siste kan det være at når 5 – 10 % av respondentene gir høgt viktighets- eller høge kvalitetssvar så viser dette til at det kan være et "marked" som antagelig er på 100 – 200 personer blant alle som har hytter på Sjusjøen/ Ljøsheim. For noen aktiviteter er dette et tilstrekkelig grunnlag for å starte opp.

Dog vil det hele tiden være slik at for aktiviteter som det skal betales for må den som er "produsent" helst ha flere bein å stå på, særlig under en oppbyggingsfase. På den ene siden vil fordelingen mellom *gratistilbud* som finansieres som *fellesgoder* og (på sikt) *kommersielle tilbud* som trenger støtte i en introduksjonsperiode være viktig. På den andre siden vet vi at de tilbud som eksisterer i et område også er med på å danne grunnlaget både for *tomtepriser* og for *salgsmulighetene* for eksisterende hytter. Dette gjør at systematisk arbeid med å utvikle nye tilbud er nødvendig – og at en undersøkelse som denne forhåpentligvis kan være til stor hjelp i en slik prosess.

Tabell 5.2 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Hvor viktige er aktivitets- og fritidstilbudene generelt Score fordelt på hjemsted.

Tema	Bosted	Andre steder	Mjøs-området	Oslo-området
Vandrestier/fotturmuligheter sommerstid		4,20	3,92	4,20
Sykkelkjøring generelt		3,38	2,90	3,41
Utendørs bademuligheter		2,85	2,90	2,88
Utfluktsmuligheter med bil		3,00	2,81	2,67
Fiskemuligheter generelt		2,79	2,81	2,63
Aktivitetsmuligheter for små barn		2,53	2,24	2,57
Alpintilbudet på Natrudstilen		2,35	2,06	2,49
Sykkeltreningsmuligheter for Birkebeinerritt		2,17	2,10	2,32
Fjellkirka - seremonier og arrangement		2,14	2,10	2,03
Riding/hesteaktiviteter generelt		1,94	1,62	1,98
Akt. i regi av "Lucky Næroset"		1,71	1,69	1,71
Riding/aktivit. ved Mesnali Islandshestsenter		1,76	1,54	1,74
Jaktmuligheter generelt		1,69	1,80	1,55
Isfiskemuligheter		1,87	2,07	1,90
Terrensykling downhill i Hafjell		1,27	1,32	1,37

Vi har brukt lokalisering av permanent bosted som grunnlag for tabell 5.2. Hvis vi bruker hvor slik lokalisering som bakgrunn for å vurdere viktighet av disse aktivitetene, så ser vi at en rekke aktiviteter er viktigere for de som bor i Osloområdet enn for de som bor i Mjøsområdet: Dette gjelder vandrestier, sykkelkjøring og –trening, alpintilbudet på Natrudstilen, rideaktiviteter og aktivitets-tilbudet for små barn. For de som bor i Mjøsområdet er jakt, fiske og isfiske viktigere enn for de andre. Sjøl om det ikke er registrert store forskjeller her så har vi belegg for å si at de som kommer fra Oslo-området er noe mer aktivitetsorienterte enn de mer lokale – med å ha de tankene om hva man gjør ut fra et hjemsted i Mjøsområdet som vi nevnte foran i bakhodet.

Tabell 5.3 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Nærmere om viktighet av turskiltilbudene.

	Antall svar	Score	Prosent viktig/ meget viktig
Turskimuligheter generelt Sjusjøen/Åstadalen	536	4,43	79
Turskiløyper: preparering	543	4,43	81
Turskiløyper: merking og skilting	544	4,4	80
Turskiløyper: variasjon i tilbudet	539	4,25	76
Utfartsmål - skistuer/serveringstilbud i løypenettet	531	3,03	25
Lysløyper - muligheter for kveldsturer	529	2,39	22
Benytte lysløypene	523	2,2	19

Vi ser her, som i tidligere undersøkelser, at *kjerneproduktet* for hytteeierne på Sjusjøen er turskiløping. Derfor gir alle spørsmålene om dette emnet meget høye scorer for viktighet. Fire av fem eiere synes at dette er viktige tilbud. Lysløypene er ikke så viktige for samtlige hytteeiere, men for hver femte blir de likevel viktige. For personer som kommer opp til hytta på fredag kveld og ønsker å trene er kanskje tilgjengelighet av lysløyper det avgjørende for å ha hytte på Sjusjøen.

Tabell 5.4 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Nærmere om viktighet av turskiltilbudene.

Score fordelt på permanent bosted

Tema	Bosted	Andre steder	Mjøs-området	Oslo-området
Turskimuligheter generelt Sjusjøen/Åstadalen		4,67	4,20	4,52
Turskiløyper: preparering		4,66	4,21	4,51
Turskiløyper: merking og skilting		4,62	4,23	4,44
Turskiløyper: variasjon i tilbudet		4,65	4,00	4,30
Utfartsmål - skistuer/serveringstilbud i løypenettet		3,18	2,68	3,33
Lysløyper - muligheter for kveldsturer		2,61	2,15	2,51
Benytte lysløypene		2,40	1,94	2,32

Hvis vi ser på viktigheten etter *hvor hytteeierne har sitt permanente bosted*, så er det også et klart mønster. *Turskiløping er det tilbudet som er absolutt viktigst for hytteeierne*. Men alle turskiltilbud har fått en lavere viktighetsscore fra de som bor i Mjøsområdet enn de har for de som bor "andre steder" eller i Oslo-området. Fortsatt er løypetilbudene meget viktige for alle og utfartsmål/ serveringssteder og lysløyper av noe mindre viktighet.

Tabell 5.5 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Nærmere om viktighet av tilbudene på skiarenaene på Natrudstilen og Sjusjøen

	Antall svar	Score	Prosent viktig/ meget viktig
Natrudstilen/Sjusjøen: Langrennstilbudet vinter	501	2,76	34
Skianleggene - konkurranser i disse	488	1,52	7
Natrudstilen: Langrennstilbud på asfalt sommer	489	1,49	7
Natrudstilen: Skiskytteranlegget vinteren	487	1,48	6
Egen bruk av konkurranseanleggene	490	1,48	7
Natrudstilen: Skiskytteranlegget sommer	486	1,32	4

Den som, særlig i tiden før jul, besøker skianleggene på Natrudstilen, vil tro at disse er meget populære, også blant de alle fleste hytteeierne. Når vi ser på datamaterialet i denne undersøkelsen, så ser vi at for mange hytteeiere er disse skiarenaene mer å betrakte som nisjetilbud, og kanskje er dette langt viktigere for treningsivrige personer på korte besøk enn for de fleste hytteeierne. Mye tyder dog på at sjølve anlegget er viktig for de som nå beslutter seg for å kjøpe en hyttetomte eller eldre hytte nær Natrudstilen.

For de fleste hytteeierne er det slik at *standard på det øvrige skiløypenettet* i området er viktigst. Dette betyr likevel ikke at trenings- og konkurranseanleggene er uvesentlige, men at det er det *generelt høye nivået på løypepreparering som er viktigst*. At det så er slik at arbeidet med å utvikle arenaanleggene skaper en kompetanse som gjør at det øvrige løypenettet blir meget godt preparert betyr naturligvis indirekte mye for hytteeierne.

Når vi skal se nærmere på skiarenaene på Sjusjøen og Natrudstilen så velger vi i stedet å bruke lokalisering av hyttene i Ringsakerfjellet for å studere forskjellene. I tabellen her legger vi også inn hvor viktig lysløypebruken er.

Tabell 5.6 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Nærmere om viktighet av tilbudene på skiarenaene på Natrudstilen og Sjusjøen

<i>Tema:</i>	<i>Hyttelokalisering</i>	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
Natrudstilen/Sjusjøen: Langrennstilbudet vinter		2,45	2,90	3,30	2,21
Skianleggene - konkurranser i disse		1,39	1,54	1,74	1,35
Natrudstilen: Langrennstilbud på asfalt sommer		1,31	1,51	1,83	1,21
Natrudstilen: Skiskytteranlegget vinteren		1,30	1,51	1,68	1,35
Egen bruk av konkurranseanleggene		1,25	1,59	1,77	1,18
Natrudstilen: Skiskytteranlegget sommer		1,18	1,38	1,50	1,13
Lysløyper - muligheter for kveldsturer		2,28	2,59	2,69	1,87
Benyttet lysløypene		2,12	2,62	2,32	2,13

Hvis vi bruker hyttelokaliseringssted som grunnlag ser vi at sjøl om viktigheten av de fleste tilbudene er lav, så er den høyere for hytter i Ringsaker almenning og Sentral Sjusjøen. Oftest har alle spørsmål om viktighet innenfor langrenns- og turskiløpingsfeltet størst score blant de som er hytteeiere i Ringsaker almenning.

Tabell 5.7 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Nærmere om viktighet av fotturtilbudene

	Antall svar	Score	Prosent viktig/ meget viktig
Fotturmuligheter - variasjon innenfor stinettet	543	4,12	75
Bruken av merkete fotturstier	541	4,09	74
Turmuligheter i fjellterrenget	539	4,21	77
Turmuligheter i skogsterrenget	526	3,58	53
Fotturmuligheter for bevegelseshemmede	498	2,47	24
Informasjon langs stier og veger i området	531	3,45	49

Det å kunne *vandre, rusle* eller *løpe* på stier i fjellet og skogsterreng oppfattes også som meget viktig for bruken av hyttene. Foreløpig er det slik at turmulighetene i skogsterrenget oppfattes som noe mindre viktig enn de samme mulighetene i (snau-)fjellet. *Fotturmuligheter for bevegelseshemmede*

har fått lavere viktighetsscore, men nesten hver fjerde respondent synes også dette er viktig. Dette er langt flere enn de vi kan anta at har bevegelseshemmede i husholdningen. Kanskje burde vi her se litt nærmere på hva alder betyr. Men da må vi også ta i betraktning at aldersvariabelen kun gjelder for den/de som har fylt ut skjemaene, ikke alltid for alle brukerne av hytta.

Figur 5.1 Stier gjennom verneområde i Aoraki/Mt Cook nasjonalpark på Sørøya i New Zealand

At noe tilrettelegging mange steder er viktig kan vi vise ved hjelp av to måter å tilrettelegge stier i en nasjonalpark i New Zealand. I bakgrunnen er Oseanias høyeste fjell Aoraki. Ved å tilrettelegge på denne måten bevares de helt nære omgivelsene meget godt.

5.2 Kvalitetsmålingene

På samme måte som vi bad om at respondentene vurderte viktighetene av ulike "tilbud" eller aktivitetsmuligheter bad vi også om at de vurderte kvaliteten på disse. Da er det ofte slik at de som har satt meget lav score for viktighet ikke svarer på kvalitetsspørsmålene.

Tabell 5.8 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Kvalitet på aktivitets- og fritidstilbudene generelt

	Antall svar	Score	Prosent bra/ meget bra
Vandrestier/fotturmuligheter sommerstid	434	4,02	59
Sykkeltreningsmuligheter for Birkebeinerritt	234	3,86	27
Sykkelkjøring generelt	345	3,85	39
Alpintilbudet på Natrudstilen	308	3,71	33
Utfluktsmuligheter med bil	320	3,70	32
Fjellkirka - seremonier og arrangement	246	3,57	21
Riding/akt ved Mesnali Islandshestsenter	190	3,43	13
Terrengsykling downhill i Hafjell	160	3,38	10
Fiskemuligheter generelt	320	3,30	23
Akt. I regi av "Lucky Næroset"	187	3,18	10
Riding/hesteaktiviteter generelt	211	3,09	9
Isfiskemuligheter	208	3,08	9
Jaktmuligheter generelt	194	3,06	8
Utendørs bademuligheter	323	2,90	13
Aktivitetsmuligheter for små barn	271	2,74	8

Ser vi bort fra tilbudene for turskiløpere av alle kategorier som blir behandlet i egen tabell 5.9 nedenfor, så er det vandre-/fotturtilbudet som gir høyest kvalitetsscore. Siden dette også var det tilbudet som hytteeierne syntes var viktigst (tabell 5.5) må disse svarene være meget hyggelige for de som har ansvar for tilrettelegging i området. At aktivitetsmuligheter for barn får forholdsvis lav score samtidig som hver fjerde hytteeier mente disse var viktige (tabell 5.1) forteller oss at det er et område som bør sees noe nærmere på. Her må vi skille mellom slike tilbud som kun kan være noe få steder, f eks alpinbakken i Natrudstilen, og tiltak som ligger noe nærmere de enkelte hytteområdene.

Hvor mye betyr lokalisering av hyttene og hjemstedet for vurdering av kvalitet på aktivitetene?

Vi har trukket fram fire generelle aktiviteter og sett på disse. Husk at mange velger å ikke svare her om de mener at dette er uvesentlige aktiviteter for dem.

Tabell 5.9 Sjusjøenundersøkelsen 2010

Kvalitet på aktivitetstilbud fordelt etter hyttelokalisering og hjemsted.

Hyttelokalisering Hjemstedslokalisering/tema	Indre Sjusjøen	Sjusjøen Sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
<i>Alpinanlegget på Natrudstilen:</i>				
Andre steder:	3,92	3,85	3,61	3,83
Mjøsområdet	4,18	3,57	3,51	3,73
Osloområdet	3,09	3,39	3,82	3,82
<i>Vandrestier/foturmogigheter om sommeren:</i>				
Andre steder:	3,89	3,24	4,00	3,73
Mjøsområdet	4,15	3,14	4,19	3,87
Osloområdet	4,03	3,13	4,19	3,92
<i>Aktivitetsmuligheter for små barn:</i>				
Andre steder:	2,36	3,00	2,88	2,88
Mjøsområdet	2,60	2,38	2,72	2,68
Osloområdet	2,61	2,86	3,00	2,85
<i>Sykelkjøring generelt:</i>				
Andre steder:	4,00	3,57	3,83	3,67
Mjøsområdet	3,96	3,67	3,61	3,73
Osloområdet	3,83	4,02	4,02	3,82

Det er ikke spesielt store forskjeller når vi kombinerer disse lokaliseringsvariablene. *Alpinanlegget* på Natrudstilen får ganske gode kvalitetsscorer av nesten alle – høyest av hytteeiere på Indre Sjusjøen som kommer fra Mjøsområdet og lavest har de som har hytter samme sted men kommer fra Osloområdet. Det *generelle vandre- eller turgåringstilbudet sommerstid* oppfattes som brukbart av de fleste, men best av de som har hytter i Ringsaker almenningens område – uavhengig av hjemsted, og som mye dårligere av hytteeiere på Sentrale Sjusjøen også dette uavhengig av hjemsted. Tilbudene til *små barn* oppfattes av alle som forholdsvis dårlige av alle, men best av hytteeiere på Sentrale Sjusjøen som kommer fra "andre steder" og de som har hytter i Ringsaker almenning og bor i Osloområdet. Det siste som trekkes fram i denne tabellen er *sykelkjøringstilbudet generelt*.

Vi ser at flere av tilbudene oppfattes som å ha god kvalitet, for eksempel mulighetene for å sykle. For et område som skal profilere seg vil nettopp slike tilbud være viktige å oppgradere, fordi det viser seg at når det allerede er god interesse og forholdsvis god kvalitet *så ligger mulighetene til ytterligere forbedringer der*. Slik har man tidligere tenkt omkring langrennstilbudene på Sjusjøen og alt tyder på at den oppgraderingen var meget vellykket!

Tabell 5.10 Sjusjøenundersøkelsen 2010

Kvalitet på naturaktivitetstilbud fordelt etter hyttelokalisering og hjemsted.

Hyttelokalisering Hjemstedslokalisering/tema	Indre Sjusjøen	Sjusjøen Sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
<i>Fiskemulighetene generelt:</i>				
Andre steder:	3,53	2,83	3,25	*
Mjøsområdet	3,83	3,11	3,17	3,14
Osloområdet	3,30	3,30	3,20	3,52
<i>Isfiske mulighetene</i>				
Andre steder:	3,60	2,91	3,33	*
Mjøsområdet	3,14	3,68	3,13	3,13
Osloområdet	3,52	2,89	2,93	3,25
<i>Jaktmuligheter generelt:</i>				
Andre steder:	3,14	2,92	3,00	*
Mjøsområdet	3,40	3,33	3,50	3,21
Osloområdet	3,07	2,83	2,57	3,08
<i>Ride- og hesteaktivitet generelt:</i>				
Andre steder:	*	2,92	3,21	*
Mjøsområdet	3,19	2,94	3,33	2,75
Osloområdet	3,20	3,05	2,75	3,23

*Færre enn 10 respondenter

Vi ser i tabell 5.1 at mulighetene for jakt, fiske og riding ikke har særlig stor viktighet. Men for de som ønsker å utføre slike aktiviteter på hytta er det likevel viktig at vi betraktet kvaliteten på produktene. Vi skulle kanskje tro at noen har skaffet seg hytte i området nettopp fordi det er muligheter til slik utøvelse, for eksempel at fiskemulighetene var større i Ljøsheimområdet og Indre Sjusjøen enn ved de mer "sentrale hytteområdene". Vi kan her si at det ikke ser ut til at hytter i vårt studieområde er anskaffet for å drive jakt eller fiske og at de som har slike interesser ikke finner produktene av særlig stor kvalitet.

Tabell 5.11 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Nærmere om kvalitet på turskitilbudene

	Antall svar	Score	Prosent bra/ meget bra
Turskiløyper: preparering	449	4,56	71
Turskiløyper: variasjon i tilbudet	433	4,48	66
Turskiløyper: merking og skilting	449	4,47	69
Turskimuligheter generelt Sjusjøen/Åstadalen	455	3,72	69
Lysløyper - muligheter for kveldsturer	276	3,57	25
Benytte løysløypene	243	3,44	18
Utfartsmål - skistuer/serveringstilbud i løypenettet	341	3,21	23

Turskitilbudet er som vi ofte før har nevnt kjernen i Sjusjøproduktet – og her er områdets tilbud antagelig i øvre verdensklasse. Men en slik status forplikter, og noe vi har sett gjennom studiene de siste 20 årene er at "kravene til å være på topp innenfor langrenns- og turskitilbud hele tiden øker". Dagens topptilbud er kanskje ikke i "eliteserien" om ti år. Derfor må man følge med i utviklingen – noe som forvinteren 2011 har vist at anleggene i Natrudstilenområdet og resten av Sjusjøen nettopp er.

Tabell 5.12 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Nærmere om kvalitet på tilbudene på skiarenaene på Natrudstilen og Sjusjøen

	Antall svar	Score	Prosent bra/ meget bra
Natrudst/Sjusj: Langrennstilbudet vinter	256	4,36	35
Natrudst: Langrennstilbuds på asfalt sommer	168	3,77	16
Natrudstilen: Skiskytteranlegget vinteren	153	3,76	15
Natrudstilen: Skiskytteranlegget sommer	146	3,73	13
Skianleggene - konkurranser i disse	161	3,66	14
Egen bruk av konkurranseanleggene	167	3,59	14

Hver tredje hytteeier legger stor vekt på hva som skjer på skistadionene og i konkurranseløypene. Men det er kun hver femtende som har helt spesielle interesser av å bruke disse anleggene ofte (tabell 5.3). Når vi ber om at de skal vurdere kvaliteten gis det forholdsvis høy score, men kanskje litt lavere enn det vi kunne forventet. Unntaket er det generelle langrennstilbudet som får meget høy kvalitetsscore. Kanskje skyldes de lavere scorene at dette er et meget kravstort marked, og at de som bruker disse "helst ikke vil ha køer". På den andre siden er køer og mange som bruker anleggene viktig for den som skal drive og finansiere disse. Vi kommer nærmere inn på diskusjonen om betaling for bruk av løypenettet seinere i rapporten (se kap. 6.5).

Tabell 5.13 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Nærmere om kvalitet på fotturtilbudene

	Antall svar	Score	Prosent bra/ meget bra
Turmuligheter i fjellterrenget	445	4,13	62
Fotturmuligheter - variasjon innenfor stinettet	448	4,01	60
Bruken av merkete fotturstier	444	3,95	57
Turmuligheter i skogsterrenget	391	3,79	43
Informasjon langs stier og veger i området	398	3,32	29
Fotturmuligheter for bevegelseshemmede	251	2,88	10

Når det gjelder *fotturproduktet* gis kvaliteten høy score – dog oppfattes tilbudet i snau fjellet som noe bedre enn det i skogsterrenget. Men fortsatt oppfattes dette tilbudet ikke som spesielt bra for de som er bevegelseshemmede, noe som betyr at både bedre tilrettelegging av veg/sti rundt Sjusjøen som har blitt pekt kraftig på i de tidligere undersøkelsene, og andre stier/gangveger utenfor bilvegnettet bør vurderes utbygget og forbedret.

5.3 Bruk av aktivitetstilbud lokalisert innenfor dagsturavstand fra hytta

De to tidligere undersøkelsene har vist oss at hytteeierne på Sjusjøen bruker fjellet nær hytta det meste av tiden om vinteren, men at mange om sommeren bruker hyttene som en base for dagsturer med bil. Utflukter med bil var den tredje viktigste "aktiviteten" i tabell 5.1. Spørsmålet er da "hvor drar hytteeierne på slike utflukter" – og like viktig vil det være å finne ut om de reiser samme sted hver gang eller nye steder etter hvert. Alt dette har vi enda ikke svar på.

Vi har også spurt om viktighet og kvalitet på mange aktivitets- og opplevelsestilbud som ligger utenfor sjølve Sjusjøområdet, men innenfor det som kan kalles *dagsturreviret* for hytteeierne (se figur 2.1-2.2). I tabellene her har vi sett på disse spørsmålene også ut fra hvor hyttene ligger. Vi starter opp med å se på noen tilbud som ligger "i retning Lillehammer".

Tabell 5.14 Sjusjøenundersøkelsen 2010

Aktiviteter på dagsturavstand mot Lillehammer – etter hvor hyttene ligger

Hva slags aktivitet	Hyttested	Viktighet antall	Viktighet Score	Kvalitet Antall akt.	Kvalitet Score
Maihaugen	Indre Sjusjøen	109	2,51	69	4,16
	Sjusjøen sentralt	155	2,49	103	4,10
	Ringsaker alm	134	2,67	86	4,26
	Ljøsheim	113	2,18	69	4,13
	Totalt	514	2,47	327	4,16
Aktiviteter i Lillehammer Olympiapark	Indre Sjusjøen	105	2,01	50	3,68
	Sjusjøen sentralt	143	1,97	86	3,78
	Ringsaker alm	131	2,10	62	3,68
	Ljøsheim	108	1,72	48	3,58
	Totalt	496	1,96	246	3,70
Lillehammer Kunstmuseum	Indre Sjusjøen	104	1,95	52	3,79
	Sjusjøen sentralt	154	2,11	83	3,81
	Ringsaker alm	133	2,08	61	3,86
	Ljøsheim	110	1,75	50	3,74
	Totalt	504	1,99	246	3,79
Norsk Vegmuseum	Indre Sjusjøen	105	1,93	58	3,47
	Sjusjøen sentralt	148	1,76	77	3,69
	Ringsaker alm	131	1,85	52	3,56
	Ljøsheim	110	1,75	51	3,63
	Totalt	497	1,81	228	3,67
Hunderfossen Familiepark	Indre Sjusjøen	105	2,52	88	3,58
	Sjusjøen sentralt	154	2,35	141	3,63
	Ringsaker alm	134	2,60	117	3,76
	Ljøsheim	112	2,24	106	3,80
	Totalt	508	2,43	449	3,69
Lilleputthammer/Hafjell sommer	Indre Sjusjøen	103	2,21	52	3,75
	Sjusjøen sentralt	150	1,99	81	3,42
	Ringsaker alm	132	2,17	64	3,73
	Ljøsheim	112	1,92	55	3,62
	Totalt	506	2,05	252	3,61

Når det gjaldt viktighetsscore var besøk på Maihaugen og Hunderfossen Familiepark viktigere enn de andre attraksjonene i Lillehammerområdet. Dette er ikke særlig overraskende siden dette også er de to sterkeste attraksjonene i regionen både for lokalbefolkningen og andre grupper av tilreisende. Disse to må sees på som *basistilbud* også for hyttebruk på Sjusjøen om sommeren. Antallet som svarer på viktighet ligger hele tiden på godt over 80%. Det er nesten ikke forskjeller som kan begrunnes i hvor hytta ligger, sjøl om enkelte attraksjoner er litt mindre viktige for de som har hytte på Ljøsheim. Dette virker ikke urimelig siden reisestrekningen er lengre for denne gruppen hytte-eiere.

Den tabellen som presenteres foran (tabell 5.14) må brukes på den måten at hvert enkelt tilbud vurderes sjølstendig. Noen av tilbudene er *repeterende* slik at stor interesse betyr hyppig bruk – f eks hyppigere bruk av ”serveringstilbud” eller bruk av ”tilrettelagte sykkelstier og fiskeplasser”. Andre tilbud er om en- eller få-gangers tiltak – f eks skiteknikk- eller golfkurs. Disse blir ikke suksessrike tilbud i seg sjøl, men stimulerer til å delta mer i de nevnte aktivitetene. Noen tiltak vil det koste penger å benytte seg av, mens andre vil være å betrakte som infrastruktur som står tilnærmet gratis til disposisjon for hytteeiere og andre besøkende. Når vi ser på kvalitetsbedømmingen, så er det slik

at Maihaugen skiller seg ut med meget høy kvalitetsscore. For de andre attraksjonene oppfattes kvaliteten som jevnt over god. Mens det er svært mange som oppgir kvalitetsscore for Hunderfossen familiepark og middels mange for Maihaugen, så er det kun 40 % som oppgir dette for de andre attraksjonene. Heller ikke for kvalitet er det store forskjeller etter hvor hyttene ligger.

Tabell 5.15 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Aktiviteter på dagsturavstand mot Lillehammer etter hjemsted. Kvalitetsscore

Hjemsted	Andre steder	Mjøsområdet	Osloområdet
Hva slags aktivitet			
Maihaugen	4,15	4,37	4,11
Aktiviteter i Lillehammer Olympiapark	3,61	3,81	3,65
Lillehammer Kunstmuseum	3,70	3,83	3,81
Norsk vegmuseum	3,57	3,79	3,61
Hunderfossen Familiepark	3,94	4,19	3,89
Lilleputthammer/Hafjell sommerstid	3,54	3,75	3,66

Betyr hvor du bor noe for din vurdering av aktivitetene i Lillehammerområdet? Hytteeiere bosatte i Mjøsområdet setter en høyere kvalitetsscore hele veien enn de som bor andre steder og i Oslo-området. Maihaugen oppfattes som det produktet som har høyest kvalitet, men de som bor i Mjøs-området gir også Hunderfossen familiepark et bra kvalitetsstempel. Alle produktene får en rimelig bra gjennomsnittlig kvalitetsscore av hytteeierne.

Tabell 5.16 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Aktiviteter på dagsturavstand mot Ringsaker og Hamar – etter hvor hyttene ligger

Hva slags aktivitet	Hyttested	Viktighet antall	Viktighet Score	Kvalitet antall	Kvalitet Score
Prøysenhuset	Indre Sjusjøen	107	2,12	53	3,62
	Sjusjøen sentralt	155	2,06	84	3,40
	Ringsaker alm	131	2,08	57	3,75
	Ljøsheim	112	2,04	60	3,57
	Totalt	508	2,07	254	3,57
Snilsberg familiepark	Indre Sjusjøen	99	1,67	42	3,38
	Sjusjøen sentralt	148	1,66	65	3,18
	Ringsaker alm	129	1,64	46	3,30
	Ljøsheim	109	1,65	50	3,32
	Totalt	496	1,65	205	3,30
Halla Gardspark	Indre Sjusjøen	102	1,53	37	3,32
	Sjusjøen sentralt	143	1,50	57	3,19
	Ringsaker alm	130	1,44	40	3,18
	Ljøsheim	107	1,46	43	3,28
	Totalt	487	1,48	177	3,24
Aktiv. Nes og Helgøya	Indre Sjusjøen	102	1,58	37	2,43
	Sjusjøen sentralt	147	1,44	60	3,33
	Ringsaker alm	130	1,49	44	3,34
	Ljøsheim	109	1,72	48	3,44
	Totalt	492	1,55	189	3,38
Skibladner	Indre Sjusjøen	107	2,14	52	3,77
	Sjusjøen sentralt	152	1,99	77	3,66
	Ringsaker alm	132	2,05	58	3,69
	Ljøsheim	111	1,98	58	3,98
	Totalt	497	1,99	245	3,77

Hedmarksmuseet	Indre Sjusjøen	103	1,82	43	3,53
	Sjusjøen sentralt	152	1,78	72	3,51
	Ringsaker alm	131	1,79	49	3,67
	Ljøsheim	109	1,82	56	3,71
	Totalt	498	1,80	219	3,61

I den neste tabellen (5.16) ser vi på aktivitetene i Hedmark. Ingen av disse er spesielt viktige for besøk på hytta sjøl om ganske mange har besøkt dem en eller annen gang. Vi ser at det er stor overensstemmelse mellom svarene etter hvor hyttene er lokalisert. Tilbud på Hamar er noe viktige for hytteeierne på Ljøsheim enn for de andre delene av Sjusjøen. Dette kan kanskje forklares med nærhet, men vi bør også se nærmere på hvor hytteeierne bor slik vi gjorde i tabellene 5.9 og 5.10. Men foreløpig legger vi en slik ambisjon til siden og konstaterer at interessen for besøk er lav, men de som har vært der oppfatter kvaliteten for de fleste opplevelsene på å være noe over middels bra.

Tabell 5.17 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Aktiviteter på dagsturavstand mot Ringsaker/Hamar etter hjemsted. Kvalitetsscore

Hjemsted	Andre steder	Mjøsområdet	Osloområdet
Hva slags aktivitet			
Prøysenhuset	3,68	3,54	3,53
Snilsberg familiepark	3,20	3,29	3,27
Halla Gardspark	3,18	3,32	3,25
Aktiviteter på Nes og Helgøya	3,24	3,51	3,32
Skibladner	3,54	3,98	3,74
Hedmarksmuseet	3,55	3,70	3,55

Hedmarksattraksjonene oppfattes "midt på treet" når det gjelder kvalitet og det er små forskjeller etter hytteeierens hjemsted. Unntaket er Skibladner som gis markant høyere kvalitetsscore blant de som bor i Mjøsområdet. En årsak til dette kan være at det å se Skibladner på Mjøsa i seg sjøl er sjølve sommertegnet for mange av oss. At de to mindre familieparkene Snilsberg og Halla ikke rekker opp til Hunderfossen i kvalitet har nok mye med parkenes egne ressurser å gjøre.

Tabell 5.18 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Aktiviteter på dagsturavstand - sportsaktiviteter – etter hvor hyttene ligger

Hva slags aktivitet	Hyttested	Viktighet antall	Viktighet Score	Kvalitet antall	Kvalitet Score
Mjøsen golf, Moelv	Indre Sjusjøen	103	1,35	39	3,33
	Sjusjøen sentralt	150	1,33	56	3,20
	Ringsaker alm	130	1,32	42	3,26
	Ljøsheim	108	1,37	41	3,32
	Totalt	494	1,34	178	3,27
Hafjell Golf, øyer	Indre Sjusjøen	103	1,26	37	3,19
	Sjusjøen sentralt	148	1,29	55	3,11
	Ringsaker alm	129	1,29	40	3,31
	Ljøsheim	108	1,33	41	3,20
	Totalt	491	1,29	173	3,20
Ankerskogen	Indre Sjusjøen	101	1,58	44	3,55
	Sjusjøen sentralt	146	1,38	65	3,38
	Ringsaker alm	130	1,68	49	3,59
	Ljøsheim	107	1,76	52	3,71
	Totalt	490	1,60	210	3,55

Vikingskipet, Hamar	Indre Sjusjøen	104	1,71	43	3,41
	Sjusjøen sentralt	148	1,49	60	3,25
	Ringsaker alm	131	1,63	45	3,49
	Ljøsheim	110	1,80	50	3,54
	Totalt	496	1,64	198	3,43

Vi har også med spørsmål om bruk av fire idrettsanlegg ut over de skianleggene som ligger på sjøve Sjusjøen – tabell 5.18. Det dreier seg om golfbanene på Hafjell/Hunder og Moelv samt Ankerskogen svømmeanlegg og Vikingskipet i Hamar. Egentlig bør også vurderingene av tilbudene i Lillehammer Olympiapark i tabell 5.16 tas med her. Ingen av disse anleggene har særlig stor viktighetsscore og de holder seg kun litt over middelsscore når det gjelder kvalitet. Svømmeanlegget på Ankerskogen har fått noe høyere kvalitetsscore enn de andre. Det vi ikke vet noe om foreløpig er om disse anleggene vurderes kun i tilknytning til hyttebruk eller om det er mange som bor i nærheten av anleggene som har vurdert disse. Seinere skal vi se litt på denne bruken også ut fra hytteeiernes primærbosted.

Samlet er det slik at attraksjonene både i Lillehammer- og Ringsaker-/Hamar-området er viktige for hyttefolket, men siden mange av hytteeierne er eldre personer kan vi ikke alltid forvente at de som satser på barn som markeds har like stor betydning blant våre respondenter som de kanskje har blant "disponentene" – altså neste generasjon hyttebrukere.

5.3.1 Interessen for aktiviteter målt mot respondentenes alder

Vi vet at behovet for aktivitetstilbud forandres med økende alder – både hos hytteeierne sjøl og deres barn. Vi har i tabellene 5.19 og 5.20 laget fire like store aldersgrupper for mannlige og kvinnelige respondenter. Her skal vi bruke disse på noen illustrasjonseksempler og da på tilbud som vi på forhånd hadde grunn til å tro at ville få ulike scorere etter respondentenes alder og kanskje også kjønn. Vi har da valgt ut "aktivitetstilbud for små barn", bruk av "alpinanlegget på Natrudstilen" og "fotturmuligheter for bevegelseshemmede" som fordypningsstudier. Dette er tilbud som ikke er beregnet på alle husholdningene som har hytter i området, men samtidig tilbud som hvis de fungerer godt kan få flere til å reise hit.

Tabell 5.19 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Vurdering av viktighet og kvalitet på aktivitetstilbudet for barn etter respondentenes kjønn og alder

Aldersgruppe	Eldst	Noe eldre	Noe yngre	Yngst	Antall svar
<i>Kjønn</i>					
<i>Viktighet</i>					
Menn	2,34	2,71	2,26	2,47	516
Kvinner	2,51	2,77	2,45	2,64	255
<i>Kvalitet</i>					
Menn	2,51	2,66	2,87	2,83	261
Kvinner	2,63	2,45	2,70	2,81	137

Når vi ser nærmere på barnetilpassete aktiviteter, så er ikke dette noen spesielle aktiviteter som vi har plukket ut, men respondentenes egne vurderinger av hva Sjusjøenområdet har av slike aktiviteter generelt. Aldersgruppene slår ikke spesielt sterkt ut når det gjelder viktighet av slike tilbud. (Vi har seinere muligheter til også å se på de som har små barn i husholdningen opp mot de som ikke har). Når det gjelder oppfattet kvalitet på tilbudene, er heller ikke dette så ulikt, men faktisk oppfatter de yngste respondenter en noe høyere kvalitet enn de eldste.

Tabell 5.20 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Vurdering av viktighet og kvalitet på alpinanlegget på Natrudstilen etter respondentenes kjønn og alder

Aldersgruppe Kjønn	Eldst	Noe eldre	Noe yngre	Yngst	Antall svar
Viktighet					
Menn	1,88	2,40	2,21	2,77	507
Kvinner	2,00	2,21	2,16	2,87	270
Kvalitet					
Menn	3,93	3,68	3,64	3,69	298
Kvinner	3,81	3,73	3,58	3,76	161

Alpinanlegget på Natrudstilen kan først og fremst oppfattes som et tilbud til familier med små barn, sjøl om det her er bakketilbud/nedfarter som er mer krevende. Her er viktigheten en del høyere blant de som er i den yngste respondentgruppen, men fortsatt er ikke dette tilbudet betraktet som spesielt viktig. Kvaliteten på anlegget oppfattes som bra hos alle grupper, sjøl om den ikke kommer opp i noen "utmerketklasse".

Når det gjelder "fotturmuligheter for bevegelseshemmede" er dette viktigst for kvinner i den eldste respondentgruppen, mens de eldste gruppene mener at kvaliteten er bedre enn det de yngre mener. Kanskje har dette noe å gjøre med at de eldste hytteeierne har lavere krav til stier og veger enn det de yngre har. Men kvaliteten oppfattes fra middels og lavere, så her er det klart potensiale for bedre tilbud.

Tabell 5.21 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Vurdering av viktighet og kvalitet på fotturmuligheter for bevegelseshemmede etter respondentenes kjønn og alder

Aldersgruppe Kjønn	Eldst	Noe eldre	Noe yngre	Yngst	Antall svar
Viktighet					
Menn	2,59	2,64	2,30	2,36	481
Kvinner	2,93	2,60	2,23	2,35	250
Kvalitet					
Menn	2,89	3,11	2,85	2,67	243
Kvinner	3,00	3,10	2,76	2,74	132

Samlet ser vi ikke at respondentenes alder betyr særlig mye i vurderinger av viktighet og kvalitet for de tilbudene vi trakk fram. Dette betyr ikke at vi kan avvise ideen om at alder har betydning, men at vi må se nærmere på også andre variable før vi kan trekke noen fullstendig konklusjon på dette området. Kompletterende intervjuer med de som er i området, men som ikke er hytteeiere vil også være viktige å foreta. Vi håper å få noen studenter som til å gjør dette som del av sine bachelor-oppgaver. Men disse vil ikke bli fullført før denne rapporten er utgitt.

5.3.2 Holdninger til foreslåtte nye tilbud

I de tre undersøkelsene vi har foretatt blant hytteeiere på Sjusjøen har vi hver gang også forsøkt å få svar på interessen for "nye tilbud". Spørsmålene om disse tilbudene har kommet fram gjennom at vi har spurt våre oppdragsgivere og deres medarbeidere om hva slags tilbud de mener at det er aktuelt å få belyst interessen for. Det er altså forslag på nye tilbud fra mange ulike interesser samt opplevelser vi kjenner til at produseres andre steder som vi spør om her.

Tabell 5.22 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Interessen for å bruke foreslåtte nye/forbedrede tilbud blant hytteeierne

Type aktivitet	Styrken i interesse:	Ingen interesse	Noe interesse	Meget stor interesse	Aktive svar
Tilrettelagte sykkelstier – utenfor dagens vegnett		101	166	107	374
Serveringstilbud på "besøkssetre" i helgene/ferieuker		70	239	74	383
Seterbesøk / oppleve "aktivt seterliv"		75	249	59	383
Padling i Åstadalen		146	130	40	316
Bruke tilrettelagte fiskeplass f eks i Åstadalen		129	177	30	336
Teknisk skiinstruksjon		162	109	30	301
Guidete tematiske vandringar – eks. dyre- og plantelivet		123	172	20	315
Videreutvikle ridetilbudet – korte rideturer		176	101	19	296
Preparere / smøre skiene profesjonelt (Natrudstilen)		182	95	19	296
Videreutvikle ridetilbudet – dagsturer og lengre		191	83	17	291
Leie av utstyr for sykkelsturer (sykler, hjelmer etc)		171	110	16	297
Leie av skiutstyr		196	98	15	309
Kurs i orientering / turorientering		206	72	15	293
Rideturer med avsluttende servering på Islandshestsenter		197	79	12	288
Bruk av treningsfelt for fuglehunder		231	25	12	268
Guidede fjellvandringar		148	104	9	261
Leie av stall for egen hest		183	49	9	241
Fiskekurs		186	89	8	283
Golfkurs på Mjøsens bane i Moelv		240	26	3	269

Denne gangen tok vi ikke med spørsmålet om "gangveg/fottursti langs Sjusjøvatnet" siden dette hadde fått så sterk positiv interesse i de tidligere undersøkelsene at vi ikke mente at det var grunn til å spørre en gang til for å få bekreftet interessen. Dessuten vet vi at arbeidet med å få denne stien ferdig er i meget god gjenge nå.

Tabell 5.18 rangeres etter antallet som oppgir "meget stor interesse". Det som får høyest rangering er å få "tilrettelagte sykkelstier utenfor dagens vegnett" så følger det å få fram noen besøkssteder ut i naturen, både nedlagte setre og steder hvor man kunne oppleve "aktivt seterliv". Ellers er det få tilbud som attraheres sterkt av mer enn ti prosent, men padling, fiske fra til rettelagt plass samt å få teknisk skiinstruksjon ligger der. Dette betyr ikke at interessen ikke er stor nok for å etablere bedre eller nye tilbud.

Guidete fjellvandringar er et godt eksempel her. Det var kun 9 som mente dette var avmeget stor interesse, mens hele 104 viste "noe interesse", som kan tolkes til at mer enn hver fjerde hytteeier kan tenke seg å delta på slike tilbud.

Vi spurte også om *aktiviteter som hytteeiernes husholdning hadde benyttet*. I tabell 5.16 er disse aktivitetene rangert etter hvilke som er mest benyttet. Der har vi også med kolonner for de som "aldri har benyttet" eller som "ønsker å benytte" disse aktivitetene. Når rangeringen er basert på de som "har benyttet" tilbudene finner vi at "skiturer i preparerte løyper" og bruk av "veg- og stinettet til fotturer" nesten brukt av alle respondentene, mens golfspill, jakt og leie av båter nesten ikke benyttes. Blant de som hadde ønsker om å delta i aktiviteter var fotturer og bærplukking det som var registrert for flest. Det er interessant å se at meget få husholdninger hadde kjøpt årskort i Lillehammer Ski Resort. Dette kan tolkes på mange måter, både til at det skiheistilbudet som er i Natrudstilen oppfattes som tilstrekkelig, eller at til at hytter ikke brukes så ofte at et sesongkort for hele Lillehammer-området er verdt pengene.

Tabell 5.23 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Hvilke aktiviteter benytter hytteeierne?

Type aktivitet	Styrken i interesse:	Aldri benyttet	Ønsker å benytte	Benyttet	Aktive svar
Skiturer i preparerte løyper		22	36	475	533
Brukt veg- og stinettet til fotturer		36	54	432	522
Plukket bær eller sopp		117	56	328	501
Brukt veg- og stinettet til sykkelstur/trening		150	42	291	483
Badet utendørs		185	42	261	488
Besøkt Luddenhytta		208	41	250	499
Besøkt Åstadalen		202	36	247	485
Fisket i området		226	38	220	484
Alpinanlegget i Natrudstilen		245	31	216	492
Deltatt på Rønmåsstevnet		285	35	173	488
Lengre skiturer utenfor løypenettet		275	34	155	464
Deltatt i seterbesøk med aktiviteter		305	29	153	487
Kjørt alpint i Hafjell eller Kvitfjell		309	24	145	478
Langrenns/skiskytteranlegget i Natrudstilen m m		362	19	98	479
Løpt tur- eller konkurranseorientering		400	18	63	481
Gått på jakt		407	19	52	478
Leid båt på fjellvann		412	26	39	477
Spilt golf på Mjøsens bane, Moelv		448	9	21	478
Kjøp årskort i Lillehammer Ski Resort		449	8	16	473
Spilt golf på Hafjellbanen		458	8	12	478

Disse to tabellene (5.22-5.23) inneholder opplysninger som kan brukes videre til å analysere både behov og produksjonsmuligheter. Her kan det hende at vi kan bidra med spesielle utredninger hvor flere opplysninger i dette datamateriale sees i sammenheng.

5.4 Hytteeierne og Birkebeinerrangementene

De fleste Birkebeinerrangementene har løyper som enten går gjennom eller har start på Sjusjøen. Navnet Sjusjøen blir ofte nevnt i tilknytning til disse arrangementene og de aller fleste deltakerne vil derfor vite godt hvor Sjusjøen er. Vi var interesserte i *”hva Birkebeinerrangementene betyr for hytteeierne”* og har i dette årets undersøkelser med en rekke spørsmål tilknyttet disse arrangementene. Vi ønsket å få greie på hva Birkebeinerrangementene betyr både for hytteeierne og for gjester på hyttene. Dessuten er det slik at det er mange potensielle deltakere som velger å trene i løyper, på sykkelveger og vanlige bilveger. Derfor er også slike aktiviteter er viktig å få med seg kunnskap om.

Birkebeinerrangementene er følgende:

- *Birkebeinerrennet i mars* – med hovedrenn på lørdag samt fredagsrenn i form av stafett, Ungdomsbirken, Barnas Birkebeinerrenn søndagen før hovedrennet samt IngaLåmi et kvinneskirenn som går uka før sjølve Birken.
- *Birkebeinerrittet i august* – med hovedritt på lørdag og et suppleringsritt på fredag, pluss Ultra-Birken på fredag som er enda lengre enn hovedrittet
- *Birkebeinerløpet i september* – her er det også ungdoms- og ultraløp i tilknytning til hovedarrangementet.
- Det eksisterer nå også planer om et *landevegsritt i Birkebeinernavnet* – også dette fra Rena til Lillehammer.

Både Rittet og Rennet går fra Rena til Lillehammer, mens Birkebeinerløpet starter på Sjusjøen. Inga-Låmi og Barnas Birkebeinerrenner går ikke innom Sjusjøen da Birkebeinern Skistadion nærmere Lillehammer er både utgangspunkt og målgangsområde for disse. Men vi tok med spørsmål om deltakelse her også.

Samlet ser det ut til at svært mange av hytteeierne på en eller annen måte har vært med på Birkebeinerarrangementene. I denne undersøkelsen spurte vi både om det å være *deltaker* og *frivillig*, som begge er å se på som en *aktiv deltakelse* i sjølve arrangementene. Vi spurte dessuten om det å være *supporter* eller *tilskuer*, som må anses å være noe mer *passiv deltakelse*. Samtlige av disse formene for "deltakelse" viser at disse sportsarrangementene har stor betydning for mange hytteeiere. Tallene i tabellene nedenfor antyder at minst en person i hytteiernes husholdning en eller annen gang har vært aktiv.

Figur 5.2 Birkebeinerløypene på Sjusjøen – noen dager etter at løpet var arrangert.

Birkebeinerrennet, skirenn fra Rena til Lillehammer, er det eldste og mest tradisjonelle arrangementet. Det startet opp i 1932 og har gått årlig i mars siden da, men unntak av avlysninger under annen verdenskrig. Det er imponerende hvor mange av hytteeierne som har et forhold til rennet. Nesten hver tredje respondenthusholdning oppgir at de har noen medlemmer som en eller annen gang har deltatt i Birkebeinerrennet. Nesten like mange har vært tilskuere, mens det kun er et fåtall som har stilt opp som frivillige eller som supportere til deltakere. Vi vet ikke om når og hvor ofte, men tallene er likevel høye. Det var mulig å krysse av for flere alternativer på disse spørsmålene. Deltakelsene sprer seg godt når vi ser på hvor hyttene er lokalisert.

Tabell 5.24 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Hytteiernes (og husholdnings) forhold til Birkebeinerrennet

Hvor ligger hytta? "Deltatt" i Birkebeinerrennet som:	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt
Deltaker – absolutte tall	41	63	52	40	197
Frivillig - absolutte tall	5	4	2	2	13
Supporter til deltaker – abs. tall	8	16	6	7	37
Tilskuer - absolutte tall	33	47	42	41	163
Deltakere i prosent av alle svar:	34 %	35 %	35 %	28 %	33 %

Når det gjelder de absolutte tallene i tabellene nedenfor baseres disse på 596 respondenter. Det betyr at vi kan gange opp med fem for å finne fram til hvor stor interessen for arrangementene totalt er blant hytteeierne på Sjusjøen/Ljøsheim. Vi antar at det er flere som har vært tilskuere enn det vi får fram her, men tallet er antagelig basert på at respondentene våre tenker på et mer aktivt tilskuerforhold enn det å befinne seg langs løypa når rennene pågår.

Tabell 5.25 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Hytteeierne (og husholdnings) forhold til Birkebeinerrittet

Hvor ligger hytta? "Deltatt" i Birkebeinerrittet som:	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt
Deltaker – absolutte tall	34	40	47	32	153
Frivillig - absolutte tall	4	4	2	0	10
Supporter til deltaker – abs. tall	10	8	6	5	29
Tilskuer - absolutte tall	28	39	35	32	136
Deltakere i prosent av alle svar:	28 %	22 %	32 %	23 %	26 %

Hver fjerde respondent oppgir at noen i husholdningen en eller annen gang har deltatt i *Birkebeinerrittet* – det lange sykkelrittet over fjellet. Også her er det en jevn spredning etter hvor hytta er lokalisert. Noen har kommentert for oss at dette rittet er meget problematisk når det gjelder tilgjengelighet til hytta. Enkelte veger er stengt i denne perioden, og det gis uttrykk for behov for å forbedre mulighetene til å være på hytta under "Birkebeinerritt-weekenden".

Tabell 5.26 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Hytteeierne (og husholdnings) forhold til Birkebeinerløpet

Hvor ligger hytta? "Deltatt" i Birkebeinerløpet som:	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt
Deltaker – absolutte tall	26	36	22	25	100
Frivillig - absolutte tall	1	1	1	1	4
Supporter til deltaker – abs. tall	6	8	4	1	19
Tilskuer - absolutte tall	12	25	18	15	70
Deltakere i prosent av alle svar:	22 %	20 %	15 %	18 %	17 %

Det er langt færre som har deltatt i *Birkebeinerløpet* enn i de to andre Trippelarrangementene – kun deltakere fra hundre hytter i alt. Løpet går fra Sjusjøen og ned til Lillehammer/Birkebeiner'n ski-stadion. Deltakelsen er spredt fra alle de fire hyttelokaliseringsstedene. Men det er svært få som er med som frivillige under løpet.

Tabell 5.27 Hytteeierne (og husholdnings)forhold til Birkebeinertrippelen

Hvor ligger hytta? "Deltatt" i Birkebeinertrippelen som:	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt
Deltaker – absolutte tall	14	14	12	8	48
Frivillig - absolutte tall	1	1	-	-	2
Supporter til deltaker – abs. tall	2	2	1	-	5
Tilskuer - absolutte tall	5	7	9	8	29
Deltakere i prosent av alle svar:	12 %	8 %	8 %	6 %	8 %

Birkebeinertrippelen er ikke et eget arrangement, men en belønning/et diplom for de som i løpet av et år har deltatt i og fullført alle disse tre arrangementene. For spørsmålet om hytteeierne "deltakelse i Birkebeinertrippelen" er det kun svarene som deltaker som er reelle. Hvis du har vært tilskuer, supporter eller frivillig under ett av de tre arrangementene ovenfor, betyr det egentlig at du også har vært med på trippelen. Men her kan det være at spørsmålet vårt egentlig er stillet slik at svarene kun

koples til om noen har hatt deltakere på alle tre arrangementene. Noe vi ikke spurte om, men som vi håper å få sett på seinere er om Birkebeinerarrangementene har hatt betydning for kjøp av hytte i området.

Tabell 5.28 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Hytteeiernes (og husholdnings) forhold til IngaLåmi

Hvor ligger hytta? "Deltatt" i IngaLåmi som:	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt
Deltaker – absolutte tall	7	16	21	13	57
Frivillig - absolutte tall	1	1	-	-	2
Supporter til deltaker – abs. tall	-	3	-	-	2
Tilskuer - absolutte tall	2	5	3	2	13
Deltakere i prosent av alle svar:	6 %	9 %	14 %	9 %	10 %

Kun en av ti hytteeiere eller deres familiemedlemmer har deltatt i kvinneskiløpet *IngaLåmi*. De fleste deltakerne i det rennet har hytter i Ringsaker allmennings område eller sentralt på Sjusjøen. For øvrig så betyr deltakelse i dette jentelangrennet forholdsvis lite for hyttebruk på Sjusjøen. Som nevnt foran går det fra Birkebeiner'n skistadon i rundløype via Mesnasaga tilbake til stadion 15 eller 30 kilometer langt. For svært mange er dette arrangementet kun noe som kvinnene skal gjennomføre, mens de fleste andre Birkebeinerkonkurransene er svært mye baserte på "gå greie merketiden" – noe som også er skisportens adelsmerker.

Tabell 5.29 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Hytteeiernes (og husholdnings) forhold til Ungdomsbirken arrangement

Hvor ligger hytta? "Deltatt" i Ungdomsb. arrange. som:	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt
Deltaker – absolutte tall	6	10	10	7	34
Frivillig - absolutte tall	2	2	-	-	4
Supporter til deltaker – abs. tall	-	2	-	-	2
Tilskuer - absolutte tall	1	6	2	3	11
Deltakere i prosent av alle svar:	5 %	6 %	7 %	5 %	6 %

Mange av Birkebeinerkonkurransene har egne ungdomsløp. Ofte er disse kortere og delvis i egne traseer. *Ungdomsarrangementene* er sett på under ett i dette spørsmålet, uten at dette fører til særlig høy deltakelse. Igjen er det i de som har fritidshus i de sentrale områdene hvor vi finner deltakerne. Få er frivillige eller supportere her.

Tabell 5.30 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Hytteeiernes (og husholdnings) forhold til Barnas Birkebeinerrenn

Hvor ligger hytta? "Deltatt" i Barnas birkeb.renn som:	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt
Deltaker – absolutte tall	8	5	5	4	22
Frivillig - absolutte tall	1	2	1	-	4
Supporter til deltaker – abs. tall	-	1	2	-	3
Tilskuer - absolutte tall	3	4	4	1	11
Deltakere i prosent av alle svar:	6 %	3 %	3 %	3 %	4 %

Barnas Birkebeinerrenn foregår nede på Birkebeineren skistadion – som ligger ganske langt fra Sjusjøen. Det blir derfor tydeligvis ikke særlig attraktivt for de som er på hytta på fjellet. Kanskje

hadde et parallelt barnearrangement opp i Birkebeinerløypa på Sjusjøen under IngaLåmi-dagen eller seinere vært mer attraktivt om hyttebeboerne skulle aktiveres.

Hvis vi ser nærmere på hva slags hytte respondentene har og setter dette i sammenheng med deltakelse i vid forstand under Birkebeinerarrangementene så ser vi en tendens til noe hyppigere deltakelse blant de med moderne hytter. Unntaket er IngaLåmi og i noen grad Barnes Birkebeinerrenn hvor det er noe høyere deltakelse blant de som eier tradisjonelle hytter.

Tabell 5.31 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Hytteeiernes (og husholdnings) deltakelse i ulike Birkebeinerarrangement etter hyttetype

<i>Hyttetype? Arrangementstype:</i>	Tradisjonell hytte	Moderne hytte	Totalt
Rennet	32 %	39 %	33 %
Rittet	25 %	29 %	26 %
Løpet	16 %	21 %	17 %
Trippelen	8 %	9 %	8 %
IngaLåmi	10 %	7 %	8 %
Ungdomsarrangement	5 %	8 %	6 %
Barnes Birk.renn	4 %	1 %	4 %

Omkringarrangementene: I tilknytning til Birkebeinerarrangementene holdes det også *salgsmesser* for sportsklær og – utstyr i Håkons Hall og flere *kulturarrangementer*. Vi spurte om hytteeiernes besøk og deltakelse her.

Tabell 5.32 Sjusjøenundersøkelsen 2010. *Hytteeiernes (og husholdnings) deltakelse i ulike "tilleggshendelser" til Birkebeiner-arrangement etter hyttetype og lokalisering*

<i>Tilleggshendelser? Arrangementstype:</i>	Salgsmesser	Kulturarrangementer
<i>Hyttetype:</i>		
Tradisjonell hytte	22 %	6 %
Moderne hytte	31 %	6 %
<i>Lokalisering på Sjusjøen:</i>		
Indre Sjusjøen	25 %	5 %
Sentrale Sjusjøen	24 %	7 %
Ringsaker almenning	28 %	4 %
Ljøsheim	16 %	6 %
Alle hytter	23 %	6 %

Som vi ser i tabell 5.32 var det langt flere av hyttebrukerne som hadde vært på *salgsmessene* tilknyttet Birkebeinerarrangementene enn på *kulturarrangementene*. Blant de som eier moderne hytter har flere besøkt salgsmessene enn de som eier tradisjonelle. De som har hytter i Ringsaker almenning har i flere tilfeller vært på salgsmessene, mens de som har hytter i Ljøsheimområdet i mindre grad har vært på slike messer. Forskjellene her kan skyldes mange ting, men avstanden til Håkons Hall – hvor de fleste arrangementene holdes - er nok viktig. Når det gjaldt kulturarrangementene i tilknytning til rennene var det kun en liten gruppe, omkring 6 % som hadde interesse av disse. Mye kan skyldes at kulturarrangementene nesten utelukkende foregår på kvelden i Lillehammer. Vi har sett bort fra arrangementer på startstedet Rena i våre analyser.

5.5 Oppsummering om hytteeiernes aktivitetsbruk og – preferanser

De som eier hytter i Sjusjøen-området har i dag tilgang til svært mange sports- og rekreasjonsaktiviteter, både om sommeren og om vinteren. Disse oppfattes ofte både som viktige og av brukbar kvalitet, sjøl om det også ser ut til å være rom for kvalitetsforbedringer. De fleste av aktivitetstilbudene som ligger innenfor sjølve hytteområdet bygger enten på bruk av sti- og løypenett eller består av andre naturbaserte aktiviteter. I tillegg er det enkelte arrangementer og Fjellkirka på Sjusjøen brukes både til gudstjenster og konserter. Ut over et alpinanlegg er det ikke så mange ”skapte aktivitetstilbud” i hytteområdene, slike må man oftest bruke privatbil for å komme til.

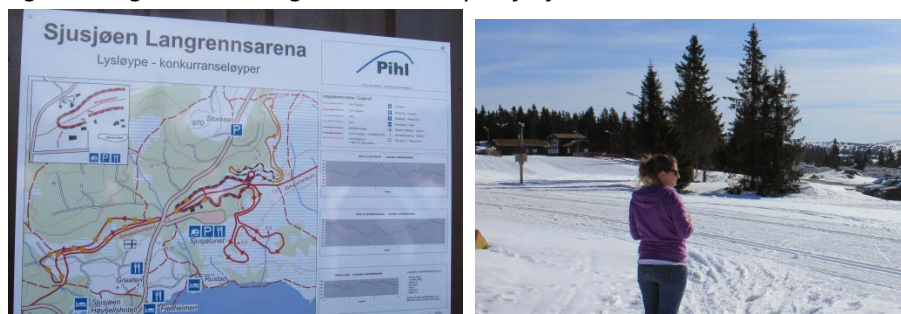
De siste årene har det blitt arrangert noen *større internasjonale idrettskonkurranser* – både i sjølve Sjusjøområdet og i nærheten. I Natrudstilenområdet har det vært World Cup i kombinert langrenn og i november 2011 også i spesiallangrenn og dessuten det har vært internasjonale mesterskap i ski-orientering. Ut over dette har en lang rekke nasjonale og regionale ski- og skiskytterkonkurranser blitt holdt her. Disse fungerer både for deltakelse og som grunnlag for tilskueropplevelser, men først og fremst gir disse anleggene store muligheter for trening også for vanlige (det vil si ”litt sprekere”) mosjonister.

Dessuten er anlegget på Natrudstilen ofte brukt som *reservearena* for store arrangement. Hvis snøen kommer seint på Østlandet har det vist seg at Sjusjøen iblant er det eneste stedet hvor det går an å avholde konkurranser på forvinteren og da blir det gjerne trengsel i så vel treningsløyper som av ulike ski- og skiskytterkonkurranser hold samme dag. Vi vet ikke når og hvor ofte, men tallene er likevel høye. Vi har kun dataene fra Birkebeinerkonkurransene som bakgrunn for å vite hva som utviklingen av forvinterens sportsaktiviteter betyr for hyttebruken. Dette er et poeng som bør sees nærmere på.

Om sommeren er det slik at *opplevelsesreviret* (se figur 2.1) strekker seg mye lengre ut enn vintertid. Det å ha hytte på Sjusjøen gir mange muligheter, sjøl om nesten alt vil være basert på at hytteeieren kommer til Sjusjøen i privatbil. Mange gode opplevelsestilbud for kulturinteresserte og for barnefamilier ligger innenfor rimelig dagsturavstand, og det er innenfor en times kjøretur nå hele fem byer man kan besøke for å handle.

Det som mangler er mer systematisk oppbygging av enklere naturbaserte anlegg for ”nye” opplevelsestilbud innenfor sjølve Sjusjøområdet. Da må dette være noe som gir de samme brukerunderlaget om sommeren som turski- og konkurranseskiløypene gjør om vinteren. Terreng- og skogsbilvegsyking er sannsynligvis det som enklest kan utvikles her. I tabell 7.15 ser vi at produktet til rette-lagte sykkelstier har klart flest tilhengere blant respondentene våre. Her er det mye å ta fatt på.

Figur 5.3 og 5.4 Fra Langrennsstadion på Sjusjøen.

6 Forholdet til grunneierne og Ringsaker kommune

Våre oppdragsgivere var grunneierne og kommunen. Begge gruppene er opptatte både av hvordan de fungerer overfor hyttebrukerne og hva som skal til for at kontakten blir enda bedre. Vi ble derfor bedt om å ta med noen spørsmål som var viktige for kommunen og for grunneierne i tilknytning til videre utvikling på Sjusjøen. Først ser vi på hvor viktig det er for dagens hytteeiere å bli på Sjusjøen framover – eller om de ønsker å selge hytta. Så ser vi på hvordan de oppfatter grunneierne mer generelt. Her har vi med en rekke kommentarer, som vi skal komme tilbake til seinere.

Vi ser også på lokaliseringen av det servicetilbudet som det er ønskelig å ha i framtida og på viljen til å betale for løypekjøring. Til slutt ønsker vi å få en oversikt over hvor hytteeierne henter inn informasjon om Sjusjøen, både før besøk og mer allment. Det var også med en rekke ”åpne spørsmål” om disse temaene. I denne omgangen har vi ikke hatt tid til å se nærmere på disse, men svarene vil bli vurdert i en seinere rapport.

6.1 Interessen for fortsatt å ha hytte på Sjusjøen?

Hvordan kommer hytteeiermarkedet til å utvikle seg framover? I de to tidligere undersøkelsene har hytteeierne fått en mulighet for å ytre seg om dette, og da ser vi først på hytteeiernes framtid på Sjusjøen, slik de sjøl oppfatter denne. Vi har med spørsmål om ”eierne kan tenke seg å bosette seg permanent på hytta” og om de i stedet tenker på å selge hytta og skaffe seg ny hytte et annet sted. Et spørsmål som ofte diskuteres i dag er om hvordan hytteeiernes framtid på Sjusjøen kommer til å bli. Ønsker de å selge hytta eller vil de gå den andre vegen – å søke om å flytte permanent til hytta, for eksempel når de pensjonerer seg.

Tabell 6.1 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Hvor fornøyd er du med å ha fritidshus på Sjusjøen? Fordelt etter hyttelokalisering.

<i>Hvor ligger hytta?</i> <i>Spørsmål:</i>	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt
Vurderer å selge hytta og kjøpe nytt annet sted – Ja	5 %	7 %	10 %	6 %	7 %
Vurderer ikke å selge hytta	87 %	82 %	85 %	85 %	85 %
Har anbefalt andre å skaffe seg fritidshus på Sjusjøen/Ljøsheim	58 %	58 %	69 %	62 %	62 %
Kan tenke seg å bosette seg permanent her.	8 %	10 %	14 %	11 %	11 %

Mellom 5 og 10 % kan tenke seg å selge hytta. Her er andelen høyest for hytteeiere i Ringsaker almenning, antagelig fordi at eiere av moderne hytter kan ha et noe ”løsere” forhold til hytta enn de som eier eldre familiehytter som mer eller mindre er bygget av familiemedlemmer. Vi ser overalt et nytt mønster i eierskap som består at noen kjøper og selger fritidsboliger etter en slags livssyklus i husholdningen, hvor det kan tenkes at Sjusjøen er ideelt for barnefamilier, mens familier med ungdomsmedlemmer kanskje flytter hytta til et sted med mer utfordrende alpinanlegg, for så når eierne blir eldre å flytte tilbake til steder som Sjusjøen.

Omkring 60 % har *anbefalt andre* å skaffe seg hytte på Sjusjøen. Her er det små forskjeller etter lokalisering av hytta. Vi antar at de fleste som får slike anbefalinger har livsmønstre temmelig nær til de som er våre respondenter.

Hver niende eier kan tenke seg å bosette seg permanent på hytta en gang i framtida. Andelen her er lavest for hyttene på Indre Sjusjøen, naturlig nok da disse har lavest standard. *Et tankespill:* Om dette gjelder alle hytteeiere i området, ca 4.000 og det er to personer i hver hyttehusholdning, så ville dette føre til 8.000 ekstra innbyggere i Ringsaker om alle besluttet dette. Men det er nok langt dit, sjøl om det i kommunen kanskje burde tenkes mer strategisk rundt disse utfordringene.

Et råd til både kommunen og grunneierne fra vår side er at de strategisk tenker gjennom hvordan denne utfordringen skal møtes. *Spørsmålet om permanent bosetting kommer før eller seinere til å måtte vurderes.* Dette vil være viktigst der hvor de moderne fritidsboligene nettopp er fullverdige boliger og hvor de ligger langs et vegnett likt det som er i et villaområde.

6.2 Forholdet til grunneierne

Så til forholdet hyttebeboerne har til grunneierne. Det er de som hver gang har vært initiativtakere, både til å få laget undersøkelser og til å diskutere hvordan resultatene kan brukes videre i deres praktiske hverdag. De har dessuten stor nysgjerrighet om hvordan hytteeierne oppfatter kontakten.

Det ble spurt både om hvordan hytteeierne oppfattet kontakten med grunneierne (se tabell 6.2) og så bad vi de som hadde kommentarer om å gi oss disse. Sjusjøen og Ringsakerfjellet ellers er annerledes enn andre deler av Fjell-Norge når det gjelder grunneierforhold. Det er få grunneiere som eier store områder og så å si alt er forvaltet kollektivt, enten gjennom bygdeallmenninger eller et spesielt aksjeselskap Pihl AS (Heyerdahl-Jenssen 1970; Gotaas 2009). Pihl AS har en forvaltning som ligger nær opp til bygdeallmenningenes.

Pihl er representert i Indre Sjusjøen, Sjusjøen Sentral og deler av Ljøsheim-områdene; Ringsaker almennings områder har egen lokalisering i tabell 6.2, og ut over Pihl så er også Nes almenning grunneier i Ljøsheimområdet.

Tabell 6.2 Hvor fornøyd er du med kontakten til grunneierne? Fordelt etter hyttelokalisering.

Hvor ligger hytta? <i>Spørsmål:</i>	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt
Har god kontakt	28 %	31 %	38 %	32 %	33 %
Kontakten kunne vært bedre	20 %	25 %	24 %	16 %	22 %
Har ingen kontakt	23 %	17 %	20 %	19 %	19 %
Har ikke behov for kontakt	18 %	12 %	11 %	22 %	15 %
Ubesvart	12 %	14 %	7 %	11 %	11 %

Hver tredje hytteeier oppgir å ha god kontakt med grunneieren. Denne kontakten er målt høyest for eiere i Ringsaker almenning og lavest i Indre Sjusjøen. I det siste området har mange av hyttene vært i samme families eie i flere år, så behovet for kontakt er antagelig mindre. Men mellom hver fjerde og femte hytteeier mener at kontakten med grunneier "kunne ha vært bedre". Denne andelen er høyest i Sjusjøen sentralt og Ringsaker almenning. Under halvparten av hytteeierne oppgir at de enten ikke har noen kontakt eller ikke har behov for å ha slik kontakt. Når mer enn hver femte hytteeier mener at kontakten med grunneierne kunne vært bedre, så er det grunnlag for å tenke over hvordan slike forbedringer kan foregå.

6.3 Deltakelse i aktiviteter og foreninger i Ringsaker

Det var sterke ønsker i Ringsaker kommune om at vi også skulle teste om det var interesse blant hytteeierne for å delta mer aktivt i kultur- og næringslivet i kommunen. Vi tok derfor med spørsmål om "noen i husholdningen er med i lag eller foreninger i Ringsaker" og om "man kunne tenke seg å være styremedlem i næringsbedrifter i kommunen". Ett problem som har oppstått er at vi egentlig ikke har spurt om hvilke av våre respondenter det er som bor i Ringsaker, men dette skal vi seinere få fram ved å se på postnummerne.

Tabell 6.3 Interesse for å være aktive "Ringsakerborgere", fordelt etter hyttelokalisering.

Hvor ligger hytta? Deltar eller ønsker å delta:	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentral	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt
Med i lag/forening i Ringsaker	21 %	10 %	10 %	18 %	14 %
Kan tenkes å være med i lag/f	6 %	2 %	3 %	5 %	4 %
Kan ta styreverv (abs. tall)	5	6	4	4	18

Det var ganske mange som er med i lag og foreninger, oftest de som har hytter i det Indre området på Sjusjøen eller på Ljøsheim. Vi har en mistanke om at denne andelen er høyere fordi det er flere lokalt boende hytteeiere her. Dette vil bli sjekket opp seinere.

Tabell 6.4 Interesse for å være aktive "Ringsakerborgere", fordelt etter hjemstedslokalisering.

Hvor ligger hjemstedet? Deltar eller ønsker å delta:	Andre steder	Mjøs- området	Oslo- området
Med i lag/forening i Ringsaker	2 %	30 %	5 %
Kan tenkes å være med i lag/f	-	9 %	2 %
Kan ta styreverv	2 %	3 %	4 %
Kan ta styreverv – absolutte tall	2	7	10

Når vi ser det samme spørsmålet ut fra hvor hjemstedet er lokalisert, så er det klare forskjeller. Nå er bosted i Mjøsområdet et vidt begrep, hvor vi vet at mange bor i Ringsaker og dermed er medlemmer i lag og foreninger på hjemstedet. Mest interessant er dog at det er litt flere som kunne tenke seg styreverv blant de som bor i Osloområdet. 19 personer er ikke noe høyt tall, men en begynnelse.

6.4 Hvor bør framtidige servicetilbud lokaliseres?

Hvordan er holdingen til en framtidig utvikling av et serviceområde på Sjusjøen. Hvor skal i så fall et slikt område lokaliseres? Mye tyder på at hyttefolket vil etterspørre flere produkter og tjenester i tida framover, og at flere av disse er arealkrevende og avhengige av gunstige lokaliseringer i forhold til kundene. Her er det viktig å se respondentenes lokalisering av hytte og hjemsted i sammenheng med disse svarene, men foreløpig har vi kun tatt fram tall med bakgrunn i hyttelokaliseringen.

Tabell 6.5 Hvor bør servicesentrum bygges ut. Fordelt etter hyttelokalisering.

Hvor ligger hytta? Sted	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentral	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt
Sjusjøen (sentrum)	105	158	100	18	387
Mesnali	1	2	14	15	32
Natrudstilen (ved alpinanlegg)	-	1	17	3	21
Både Sjusjøen og Mesnali	-	-	3	-	2
Uaktuelt å svare på/ubesvart	12 %	11 %	10 %	74 %	26 %

Vi opererte med tre lokaliseringalternativer for servicetilbud: På det sentrale Sjusjøenområdet hvor Graaten og hotellene lå, i tilknytning til Natrudstilen og nede i lokalsamfunnet Mesnali. Men noen har valgt å kommentere at både Sjusjøen og Mesnali var aktuelt.

De hytteeierne som holder til i det "gamle sentrale Sjusjøenområdet" ønsker for det meste å ha servicetilbud sentralt på Sjusjøen, mens de som holder til på Ljøsheim i høyere grad vil ha tilbud i Mesnali. Dog er det også slik at holdingene til de fastboende i Sjusjøenområdets nærområder bør trekkes inn før slike beslutninger fattes. Kanskje bør det legges op til en produksjonsdeling som består av at service som retter seg først og fremst mot hyttefolk legges til sentral Sjusjøen, mens de som trenger et stabilt kundegrunnlag gjennom hele året også kan legges til Mesnali. Avstandene mellom de to stedene er ikke avskrekkende.

Svarene på lokaliseringsspørsmålene bør også kunne sees i sammenheng med hva slags servicetilbud som etterspørres – se tabellene 7.14-7.16 seinere. Det kan også tenkes at noen av hytteeierne ønsker ulike typer service lokalisert til ulike steder.

6.5 Vilje til å betale for løypekjøring

En av de større utfordringene i framtida blir å finansiere løypekjøring og opparbeiding av skiløyper og fotturstier. Dette kalles ofte for "*fellesgodefinansiering*", men da knyttes gjerne dette sammen med andre felles kostnader som det å holde en reiselivsorganisasjon i gang. Vi spurte om viljen blant hytteeierne til å betale en årlig avgift uten å spesifisere beløper – deretter bad vi om de sjøl kunne oppgi en øvre grense for et slikt beløp. (Det har mens denne rapport skrives blitt mye større fokus på dette spørsmålet enn da vi laget skjemaet. Nå er det slik at de snøkanonpreparerte løypene på Natrudstilen av eierne blir betraktet som en slags "stadion" hvor det kan tas dagsbetaling eller man kan være medlem av Skiforeningen.)

Tabell 6.6 Hvor forholder du deg til å betale en årlig avgift for løypekjøring på Sjusjøen?

Hvor ligger hytta?	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt
Spørsmål:					
Vi er villige til å betale årlig avgift	33 %	22 %	30 %	20 %	26 %
Dette avhenger av størrelsen...	37 %	35 %	36 %	43 %	38 %
Nei, vi vil ikke betale avgift	20 %	33 %	28 %	32 %	28 %
Ubesvart	10 %	10 %	6 %	6 %	8 %

Hvis vi trekker ut det mest positive vi kan av svarene, så er det slikk at to av tre hytteeiere er villige til å betale en årlig avgift for løypepreparering dersom denne ikke blir for høy. Derfor må vi også trekke inn svarene fra tabell 6.6 som viser at denne grensen antagelig ligger på omkring 400 kroner per hytte årlig. Siden det ikke er lovhjemmel for å pålegge dette som en allmenn avgift, kan vi si at hvis 60 % av hytteeierne betaler 300 kroner per hytte så gi dette et bidrag på omtrent en million kroner direkte fra hytteeierne. Dette er langt fra nok til å holde løypene i den stand de er i dag, men vil likevel være et betydelig bidrag. Det er til sammenlikning ikke mer enn én voksen person betaler for et dagskort i skiheisene.

For tiden er det etablert en organisasjon etter modell av Skiforeningen i Oslo, Sjusjøen og omegn Skiforening, og denne modellen er forhåpentlig vis en god nok modell til å skaffe et brukbart driftsgrunnlag for å holde løypenettet i god stand.

Tabell 6.7 Gjennomsnittlig øvre grense blant de som var villige til å betale. Lokalisering.

Hvor ligger hytta? Betalinggrenser	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim
Gjennomsnitt øvre grense	368 kr	417 kr	314 kr	254 kr
Antall positive svar	73	121	100	88
Standardavvik	383 kr	727 kr	377 kr	283 kr

Spørsmålet ovenfor var om betaling for å ha det *totale løypenettet i området rundt Sjusjøen* godt og kontinuerlig preparert. Dette er et meget stort løypenett som omfatter mesteparten av det området hytteeierne våre bor i. Kostandene for dette er meget høye og i dag er det ikke igjen hotell som har økonomisk evne til å bidra så kraftig som de gjorde i 1991.

Trekker vi i tillegg inn bruken av *trenings- og konkuranseløypenettet i Natrudstilen* i dette bildet, og ser på dette som et slags "avgrenset stadionanlegg" blir bildet noe annerledes. Noen ganger, særlig på forvinteren, er det asfalterte/kunssnøproduserte løypesystemet så etterspurt at det ikke plass til alle som ønsker å trene. Men ellers er dette en del av det ordinære løypenettet og gratis tilgjengelig for alle. Om vi antyder at det noen ganger bør være mulig å ta egen betaling for dette bruk av dette stadionanlegget, så ser det ut til at det er hytteeiere som vil akseptere dette. I hvert fall kan det antydes at dette må gjøres under topp treningssesong på forvinteren – slik at de som driver anlegget kanskje kommer noe nærmere en kostnadsdekning. Vi ser at det er de som har hytter sentralt på Sjusjøen som har satt øvre grense for betaling høyst.

Tabell 6.8 Gjennomsnittlig øvre grense blant de som var villige til å betale.

Lokalisering etter hyttetype.

Hvor ligger hytta? Betalinggrenser	Tradisjonell hytte	Moderne hytte	Alle hytteeiere
Gjennomsnitt øvre grense	332 kr	420 kr	343 kr
Antall positive svar	316	63	383
Standardavvik	510 kr	468 kr	503 kr

Spørsmålet om betaling for løypepreparering og utvikling av nye fellesgoder som turstier og sykkelstier må utredes nærmere og svarene i vår undersøkelse er kun et lite bidrag til denne viktige diskusjonen. Det som bør understrekes er at både våre Sjusjøenundersøkelser og undersøkelsene vi har foretatt i Os i Østerdalen (2007) og i Synnfjellet (2011) viser at topp kvalitet på skiløypenett er ett av de viktigste konkurransefortrinnene for disse hytteområdene.

6.6 Bruk av informasjonskilder for besøk på hytta

Her må det være viktig å minne på at datainnsamlingen forgikk våren 2011 og opplysningen som eierne gav oss er baserte på de typene informasjon som var tilgjengelig da og året før. Når det gjaldt hytteeiernes bruk av informasjonskilder for å holde seg ajour med hva som skjer på Sjusjøen hadde vi med noen svaralternativer ble forslått lokalt – av grunneiere og kommunen. Bruk av informasjonskilder varierer naturligvis etter hva slags behov man har og sannsynligvis også etter hvor langt borte fra Sjusjøen bostedet er. I ettertid ser vi at vi burde ha presisert hva de enkelte svaralternativene bestod av noe mer. Vi burde også presisert hva slags hensikt det var med ulike typer bruk av informasjonsmedier, for eksempel kunne vi skrevet "før helgebesøk" som ett alternativ og "for å vite om arrangementer" som ett annet.

Tabell 6.9 Bruk av informasjonskilder etter hva slags hytte de har.

Hva slags hytte? Viktigste infokilder om Sjusjøen	Tradisjonell	Moderne	Totalt
Lokalavisa	26 %	18 %	27 %
Turistinformasjonen	6 %	6 %	6 %
Hytteaviser	36 %	40 %	37 %
Ringsaker kommunes hj.sider	12 %	12 %	12 %

Interessen for å benytte hvert enkelt informasjonsmedium er det spurt om som et sjølstendig spørsmål. Prosenttallet betyr "andel av alle hytteeiere som benytter dette informasjonsmediet". Vi ser at verken turistinformasjonen eller Ringsaker kommunes hjemmesider er blant de viktigere informasjonsmediene. Lokalavisa, som vi heller ikke har spesifisert, ble brukt noe mer av de som har eldre hytter, mens hytteaviser har en stabil bruk blant omtrent hver tredje respondent. Før var den viktigste informasjonen å få på fatt i vær og løypemeldinger, men disse er nå direkte tilgjengelige på egne web.sider.

Tabell 6.10 Bruk av informasjonskilder etter hvor hytta ligger.

Hvor ligger hytta? Viktigste infokilder om Sjusjøen	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt
Lokalavisa	27 %	22 %	23 %	29 %	27 %
Turistinformasjonen	3 %	9 %	7 %	6 %	6 %
Hytteaviser	37 %	45 %	39 %	22 %	37 %
Ringsaker kommunes hjemmesider	12 %	11 %	16 %	5 %	12 %

Det er som vist ovenfor ikke spesielt store forskjeller mellom de som eier tradisjonelle og moderne hytter når det gjelder informasjonsbruk, men det er noen færre som leser lokalavis av de som eier moderne hytter. Antagelig vil dette forklares av hvor hytteeierne bor. Lokalavisene har noe større betydning blant hytteeierne på Ljøsheim som også har mindre bruk av hytteaviser.

Tabell 6.11 Bruk av informasjonskilder etter hvem er hytteeierne etter hvor hytta ligger.

Hvor bor hytteeierne? Viktigste infokilder om Sjusjøen	Andre steder	Mjøs-området	Oslo-området
Lokalavisa	28 %	59 %	28 %
Turistinformasjonen	22 %	15 %	26 %
Hytteaviser	29 %	59 %	28 %
Ringsaker kommunes hjemmesider	17 %	8 %	14 %

Når vi ser informasjonsbruk etter bosted kommer det fram et spennende mønster. Lokalavisen er ikke overraskende den viktigste informasjonskilden for de som bor tilnærmet lokalt. Turistinformasjonen er viktigere for de som bor lengre vekk. Ringsaker kommunes hjemmesider er viktigere for de som ikke bor i Mjøsområdet. Her hadde det vært spennende hatt med flere spørsmål, slik at vi hadde fått fram noen tilleggsopplysninger.

7 Forbruk og utgifter tilknyttet det å besøke og å eie hytta

Hvilke utlegg har en hytteeier og hvor mye av dette havner hos grunneiere, i lokale foretak og i kommunen? Hvis våre påstander om at fritidshusene i dag utgjør kjernen i reiselivsproduktet på Sjusjøen er riktig, så må vi kunne dokumentere dette. Vi hadde derfor med tilnærmet de samme spørsmålene som vi har brukt i de to foregående undersøkelsene. Dette dreier seg både om forbruk direkte koplet til de to siste besøkene på hytta, siste ukesopphold og siste weekendopphold, og om utlegg knyttet til bruk av hytta. Vi har også med informasjon om utlegg tilknyttet utbygging, vedlikehold og fornyelse av hyttas standard. Men det er også noen typer forbruk og utlegg som vi ikke har opplysninger om. Her skal vi presentere svarene som grovdata før vi seinere skal se på noen forbruksområder mer spesielt.

Siden vi har fått fram tall på den samme måten under alle undersøkelsene, så ønsker vi også å legge fram noen tall for hvordan forbruket har forandret seg over tid. Men her må vi igjen gjøre oppmerksom på at vi ikke har spurt det samme utvalget av hytteeiere hver gang. I tillegg er det slik at konsumprisindeksen eller prisnivået også har forandret seg på to tiår. Det har også kommet til noen nye "forbruksområder" etter hvert som tidligere respondenter ikke hadde. Noen har vi spesifisert i våre skjemaer, men det er også de som ikke all våre respondenter ikke har tenkt at de skulle ta med forbrukstall for. Skiheisanlegget på Natrudstilen er et slikt nytt forbruksområde som det ikke var mulig å spørre om forrige gang, da anlegget ikke eksisterte.

Det er viktig å understreke at det er stor usikkerhet når vi skal forsøke å presentere tallene: Vi har kun en utvalgsundersøkelse hvor om lag hver fjerde hytteeier kom med i utvalget og hvor noe under halvparten svarte. Spesielt vanskelig er å få oversikt over forbrukstallene. Det er slik at vi spør om utlegg til forbruksvarer ved siste weekend og ferieopphold. Disse er oftest om vinteren siden skjemaet ble sendt ut første gang i februar 2011. Forbruket kan være langt annerledes i sommer-sesongen eller om høsten. Tallene for årlige utlegg og for investeringer i fornyelse og utstyr til hyttene er antagelig mye nærmere korrekte tall, og her har vi også hatt muligheter til å korrigere med opplysninger fra noen leverandører/produsenter.

7.1 Forbruk direkte knyttet til besøk på hytta

Som nevnt ovenfor er det vanskeligste spørsmålet det å anslå sine direkte forbruksdata. Her hadde det egentlig vært mye bedre om vi hadde sendt ut et dagbokskjema hvor hytteeierne skulle før alle sine utlegg ved neste ukes- og weekendbesøk, fra de dro hjemmefra til de var tilbake i den permanente boligen. Men dette var ikke en del av sjølve prosjektet. Så det er grunn til å understreke at tallene for direkte forbruk er de minst pålitelige vi har og at det er færrest som har svart på dette når vi ber dem spesifisere. At våre respondenter sjelden får med seg alle sine utgifter er det også viktig å si noe om, så de tallene vi har i de nærmeste tabellene er de mer usikre. Da vi brukte kombinasjon av siste dagsforbruk og dagbok for neste døgn blant tilreisende i Ottadalen i 1995 fant vi at dagbokføring gav minst 25 % høyere forbrukssummer sammenliknet med de tallene som var basert på hukommelsen for siste døgn (Flognfeldt & Onshus 1996). Dette gjør påstanden om at denne undersøkelsens forbrukstall er minimumstall mer sannsynlig.

Vi har bedt om opplysninger om forbruk både for siste feriebesøk og siste weekendbesøk på hytta. Når vi spør om forbruksdata ved siste feriebesøk må vi være oppmerksomme på at dette vil dreie seg om en vinteruke for de aller fleste respondentene. Forbruk på museer, arrangement og guidete turer

vil nok helst høre til sommersesongen. Derfor er det vanskelig å gange opp tallene for denne siste ukas forbruk til å representere noe helårsforbruk. Sammenlikner vi med undersøkelsene i 1992 og 2003 så var det ikke noen skiheis av betydning å bruke penger på den gangen.

Siden vi har i gang en parallell undersøkelse på Synnfjell i Nordre Land kommune legger vi inn også sammenliknbare totaltall i noen av tabellene. Seinere skal vi kommentere dataene ut fra forskjellene i hyttestruktur på de to stedene. Det må understrekes at skjemaene til Synnfjell først ble sendt ut rett før påske, så det kan være at "sistebesøkene" ikke alltid faller ut helt på samme tid.

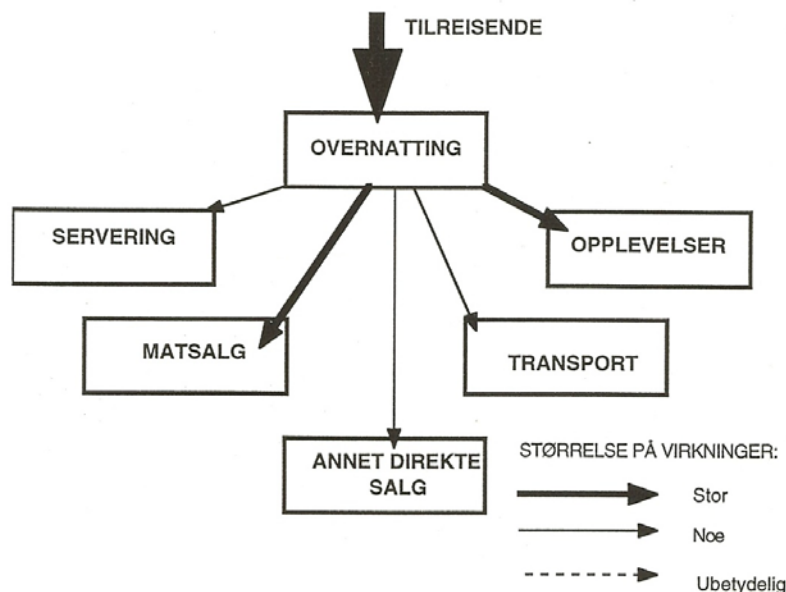
7.1.1 Spesifiserte forbrukstall særlig for matvarer og opplevelser

Måling av *direkte forbruk* er gjerne sett på som "alt du brukte penger på under en angitt periode". Dette er det vanlig å spørre om under såkalte *gjesteundersøkelser*, hvor personer på reise blir intervjuet på et sted under reisen og spurt for eksempel "hvilke utgifter har du hatt de siste 24 timene".

Modellen i figur 7.1 tar utgangspunkt i at intervjuene foregår på et overnattingssted, og den som intervjues der blir bedt om å spesifisere både hvor mye som er lagt igjen på dette overnattingsstedet og hvor mye som skal brukes på "servering, matsalg, opplevelser, transport og annet". Begrepet "overnatting" er her oppholdet på hytta, som vi ikke har med noen tallfesting av. Dette kommer vi tilbake til i avsnitt 7.8 hvor vi prøver å sette inn de dataene vi har fått i en sammenheng.

Vår undersøkelse blant hyttebrukerne går ut på å spørre om forbruk på to tidspunkt så nær som mulig opp til den dagen skjemaet fylles ut – *siste feriebesøk* (mer enn 3 overnattinger) og *siste weekendbesøk* (maks 3 overnattinger) på hytta. Det er mange problemer med en slik framgangsmåte, spesielt for de som hadde siste opphold noe tilbake i tid. Da oppstår gjerne "hukommelsesproblem" (recollection bias) som ofte fører til at det er utlegg som respondenten ikke husker eller som ble foretatt av andre i husholdningen. Generelt kan vi si at de utleggene som blir oppgitt nesten alltid er mindre enn de reelt var. *Tidspunktet for datainnsamling*, tiden fra vinterferien til og med påsken, representerer også et problem, da typiske forskjeller i forbruksatferd for sommer- eller høstopphold ikke registreres.

Figur 7.1 Oversikt over de direkte utleggene en hyttebesøkende har. (Kilde: Flognfeldt 1997)

Vi har spesifiserte forbruksopplysninger fra noe flere enn halvparten av respondentene – 287 hytteeiere har gitt oss tall for siste feriebesøk, mens 307 spesifiserte for siste weekend på hytta. I tillegg har 174 oppgitt anslag over sitt totalforbruk, det betyr at mer enn 80 % har oppgitt anslag over totalforbruk. De beregningene vi offentliggjør er gjennomsnittstall for de som har oppgitt forbruk på minst ett av de områdene vi spør om. Vi må understreke at det er noen som oppgir tall kun for noen områder og da setter vi "null" på de andre, sjøl om vi kan mistenke at respondenten i hvert fall har hatt forbruk på noen flere områder. Dette betyr at våre tall er *minstetall* og ikke noe maksimum.

Tabell 7.1 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Forbruk i kroner siste ferieuke. Fordelt etter hyttetyper.

<i>Forbruksområde:</i>	<i>Hyttetype</i>	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
Mat- og dagligvarer		1436	1794	1490
Klær, sports- og fritidsartikler		270	394	292
Måltider og drikkevarer		201	181	198
Bensin, olje og bilreparasjoner		158	151	158
Heiskort, skileie og skiskole		52	160	68
Andre sports- og fritidsaktiviteter		18	9	17
Museer og kulturaktiviteter		42	13	37
Guidete turer/arrangement		0	4	1
Kunst, brukskunst og gavevarer		10	0	8
Annet		158	70	143
Totalt – siste ferieuke		2445	2670	2411
Antall respondenter som svarte		240	43	287
Synnfjell: Totaltall		2615	2587	2784
Antall respondenter som svarte		75	59	141

Når det gjelder forbruk siste ferieuke så er dette registrert som litt høyere, ca 10 %, for de som har moderne hytter enn for det vi fant hos de med tradisjonelle hytter. Det er særlig for mat- og dagligvarer samt for klær, heiskort og skileie at de som har moderne hytter har brukt mer penger enn det de med tradisjonelle hytter har. Også de som før sesongen kjøper skipass faller utenfor her, da disse er slike som bruker heisanlegget ofte og helt sikkert har vært på hytta flere ganger i løpet av vinteren når skjemaene ble sendt ut. Kulturaktiviteter og guidete turer/arrangementer kan vi regne med at det brukes mer på under sommeren. Vi vet fra svar på andre spørsmål at mange besøker Maihaugen og Hunderfossen familiepark som begge krever entreavgifter.

Tabell 7.2 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Forbruk i kroner siste ferieuke. Fordelt på hyttelokalisering

<i>Hyttelokalisering</i>	Indre Sjusjøen	Sentrale Sjusjøen	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt
<i>Forbruksområde:</i>					
Mat- og dagligvarer	1.327	1.647	1.421	1.493	1490
Klær, sports- og fritidsartikler	219	223	524	183	292
Måltider og drikkevarer	174	124	124	499	198
Bensin, olje og bilreparasjoner	174	103	133	242	158
Heiskort, skileie og skiskole	44	50	74	106	68
Andre sports- og fritidsaktiviteter	46	-	25	3	17
Museer og kulturakt, arrangement	18	20	20	98	38
Kunst, brukskunst og gavevarer	9	12	5	6	8
Annet	192	86	79	249	143
Totalt – siste ferieuke	2.263	2.265	2.405	2.739	2411
Antall respondenter som svarte	59	86	74	66	287

Vi har også spesifisert forbruket under siste ferietur etter *hvor hyttene er lokalisert*. Her er det flere interessante forskjeller. Mest interessant er at det er de hytteeierne som holder til i Ljøsheim-området som har det høyeste totalforbruket. Når vi går inn i spesifikasjonene, så er det særlig for måltider at det er markante forskjeller. Det ser ut til at Ljøsheim-folket er mer lojale mot serveringsstedet Hygga enn eierne av hytter de andre stedene er mot sine tilbud. I hvert fall når de er på ferie-besøk. De bruker også mest penger på heiskort/skileie. Mellom de tre andre områdene er det mindre forskjeller i forbruket, men de som har hytter i Ringsaker allmennings område bruker mye på klær og forholdsvis mindre på måltider.

Tabell 7.3 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Forbruk i kroner siste weekendbesøk, fordelt etter hyttetyper.

Hyttetype	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
<i>Forbruksområde:</i>			
Mat- og dagligvarer	622	770	647
Klær, sports- og fritidsartikler	61	78	63
Måltider og drikkevarer	140	110	142
Bensin, olje og bilreparasjoner	88	56	85
Heiskort, skileie og skiskole	40	48	41
Andre sports- og fritidsaktiviteter	4	2	4
Museer og kulturakt, arrangement	3	-	2
Kunst, brukskunst og gavevarer	1	4	2
Annet	47	20	42
Totalt	1.006	1.085	1.028
Antall respondenter som svarte	253	52	308
Synnfjell: Totalt siste weekend	1513	1744	1476
Antall respondenter som svarte	73	55	134

Når vi ser på *forbruket under siste weekendbesøk* er forskjellene mellom eiere av de ulike hyttetyperne mindre, men også her er forskjellene størst når det gjaldt forbruket på matvarer. Det er først og fremst forbruk når det gjelder matvarer som dominerer og deretter "måltider og drikkevarer". For det sistnevnte utleggsområdet er forbruket høyere hos de med tradisjonelle hytter. Dette kan ha noe med at moderne hytter er utstyrt med langt bedre kjøkkenfasiliteter og er dermed bedre egnet for å lage mat mer avansert når man er "hjemme på hytta". Da blir behovet for å spise ute på serveringssteder høyere for de som bor i tradisjonelle hytter.

Tabell 7.4 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Forbruk i kroner siste weekend, fordelt etter hyttelokalisering

Hyttelokalisering	Indre Sjusjøen	Sentrale Sjusjøen	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt
<i>Forbruksområde:</i>					
Mat- og dagligvarer	666	592	719	621	647
Klær, sports- og fritidsartikler	75	102	29	44	63
Måltider og drikkevarer	211	139	54	177	142
Bensin, olje og bilreparasjoner	118	49	76	106	85
Heiskort, skileie og skiskole	10	27	76	46	41
Andre sports- og fritidsaktiviteter	-	-	15	-	4
Museer og kulturakt, arrangement	7	3	-	-	2
Kunst, brukskunst og gavevarer	2	2	-	2	1
Annet	86	19	12	62	42
Totalt – siste ferieuke	1.175	934	983	1.060	1.028
Antall respondenter som svarte	59	88	77	82	307

Også for weekendforbruk ser vi at Ljøsheimhyttene kjøper noen måltider ute, men her gjør også de som har hytter i det indre Sjusjøområdet det samme. Siden vi ikke vet hvor dette foregår, så har vi en mistanke og at dette for noen skjer undervegs enten til eller fra hytta, men det kan for Ljøsheim-beboerne også være at de tar et måltid på Hygga. Noen vil også under weekendopphold ha med seg cateringmat inn til hytta. Igjen betyr antagelig høyere hyttestandard at man lager måltider på hytta, mens lavere standard kan bety mer bruk av "ferdigmat".

Samlet er det igjen viktig å understreke usikkerheten i dette datamaterialet, men også å si at det er potensiale for videre utvikling av forbruket på Sjusjøen. Dessuten burde vi hatt noen studier av hvordan slikt forbruk er under sommermånedene. Hvis vi setter feriebesøk til fem overnattinger og weekendbesøk til to, blir det brukt omtrent 500 kroner per besøk på Sjusjøen per døgn. I tillegg kommer det man har med seg av matvarer pluss noe vi ikke får med i våre undersøkelser, nemlig hva man har handlet inn av matvarer og krydder etc for langtidslagring på hytta.

7.1.2 Forbruk for de som kun har oppgitt totaltall

Det er ikke lett å huske hva som man har brukt penger på, spesielt når dette foregikk noe tilbake i tid. Det er derfor ikke overraskende at langt fra alle respondentene kunne spesifisere sine siste forbruk. Dette har vi erfart hver gang vi har utført en slik undersøkelse. Derfor spurte vi de som ikke kunne spesifisere om det var mulig å *anslå* sine siste forbruk, men samtidig spesifisere disse på hvor de hadde funnet sted – på Ringsaker kommune, Lillehammer kommune eller andre steder. Hvis de ikke klarte dette heller bad vi om at de forsøkte å lage et anslag over "samlet totalforbruk".

Tabell 7.5 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Forbruk i kroner siste ukesbesøk og siste weekend, på ulike steder samt samlet. Fordelt etter hyttetyper.

Hyttetype	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
<i>Siste ferietur:</i>			
Ringsaker siste ferie	2.325	1.804	2.240
Lillehammer – " -	488	673	510
Andre steder – " -	369	340	359
Totalt siste ferie	3.182	2.817	3.109
Antall respondenter	113	23	138
<i>Siste weekend:</i>			
Ringsaker siste weekend	727	1.074	812
Lillehammer – " -	124	260	146
Andre steder – " -	144	355	180
Totalt siste weekend	995	1.689	1.138
Antall respondenter	111	25	138
<i>Kun oppgitt samlesum</i>			
Siste ferietur	3.331	1.613	3.013
Antall respondenter	35	8	43
Siste weekend	1.623	1.233	1.531
Antall respondenter	36	10	46

Når vi spurte de som ikke har kunnet spesifisere sitt forbruk om hvor mye de har brukt under siste ferieopphold, så var forbruket høyest blant eierne av tradisjonelle hytter. Det aller meste av forbruket foregikk i Ringsaker kommune, særlig høy var denne andelen hos de som har tradisjonelle hytter. For de som har tradisjonelle hytter var tre fjerdedeler av forbruket foretatt i Ringsaker, mens dette for de som hadde moderne hytter var noe lavere, omtrent to tredjedeler. Når vi kun bad om å

få totalanslag over forbruk så, ble det er så lavt antall respondenter at et par familier med meget høyt forbruk får stor innflytelse på gjennomsnittstallet. Derfor bør ikke tallene her brukes som annet enn illustrasjon.

Vi registrerte det stikk motsatte forholdet når vi spurte om totalforbruk ved siste weekendbesøk. Her er det oppgitte forbruket blant eiere av moderne hytter nesten dobbelt så høyt. Fortsatt er det slik at Ringsaker er den kommunen hvor det meste av forbruket til hytteeierne på Sjusjøen foregår – noe under to tredjedeler av totalen. Dessverre har vi ikke hatt en tilsvarende undersøkelse på høsten, noe som kunne besvart om forbruket av høyere på sommer/høst. Mye tyder på at folk reiser på lengre turer med bil da og for eksempel besøker Hunderfossen familiepark og museer oftere. Kanskje kunne en annen type undersøkelse basert på noen intervjuer med hytteeiere og andre Sjusjøen-gjester komplettert dette bildet.

Tabell 7.6 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Forbruk i kroner siste ukesbesøk og siste weekend, på ulike steder samt samlet. Fordelt etter hyttelokalisering

<i>Hyttelokalisering</i>	Indre Sjusjøen	Sentrale Sjusjøen	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt
<i>Siste ferietur:</i>					
Ringsaker siste ferie	3.280	1.944	2.233	1.828	2.240
Lillehammer – ” -	679	546	549	277	510
Andre steder – ” -	355	254	329	563	359
Totalt siste ferie	4.314	2.744	3.111	2.618	3.109
Antall respondenter	28	34	42	31	138
<i>Siste weekend:</i>					
Ringsaker siste weekend	854	506	882	1.015	812
Lillehammer – ” -	96	74	129	295	146
Andre steder – ” -	136	187	216	172	180
Totalt siste weekend	1.086	767	1,227	1.487	1.138
Antall respondenter	28	31	45	32	138
<i>Kun oppgitt samlesum</i>					
Siste ferietur	6.535	4.367	1.636	1.294 kr	3.013
Antall respondenter	8	9	16	9	43
Siste weekend	954	3.751	1.430	883	1.531
Antall respondenter	8	7	19	12	46

I tabell 7.6 er forbruket siste weekend spesifisert på hvor hyttene ligger. Disse tallene bør brukes forsiktig og først og fremst som korrektiv mot de foregående tabellene, men fordelingen etter hvor innkjøpene er foretatt er viktig å merke seg. Det viser seg da at Ringsakers butikker er de klart viktigste innkjøpsstedene. Siden de aller fleste besøkende kjører gjennom kommunen og passerer for eksempel Rudshøgda med meget stort tilbud på de fleste varer, så er det ikke overraskende at kommunen får store andeler av forbruket.

Vi har ikke her tatt med en fordeling av denne typen forbruk basert på hvor hytteeierens hjemsted er lokalisert. Det skal vi derimot bruke når vi ser på registrering av årlige utlegg for det å ha hytte i kapittel 7.2.

7.1.3 Sammenlikning av forbruk for hytteeierne på Sjusjøen og i Synnfjellet

Hvis vi først ser på de totale forbrukstallene for de to stedene vi i 2011 har hatt hyttebrukerundersøkelser, så ligger disse hele tiden noe lavere blant hytteeierne på Sjusjøen sammenliknet med det vi har registrert for de som har hytter i Synnfjellet. Det vil være mange årsaker til dette. Foreløpig kan vi bare spekulere, men vi skal etter hvert som vi kommer dypere inn i begge undersøkelsene forsøke å trekke inn flere forhold. Dette kommer til å presenteres i seinere sammenlikningsrapporter og ikke i disse basisrapportene.

Tabell 7.7 Sjusjøen- og Synnfjellundersøkelsen 2011.

Kun oppgitt totalforbruk i kroner under siste ferieopphold. Fordelt på hyttetyper.

Hyttetype Forbruksområde:	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
I Ringsaker	1850	1431	1777
I Lillehammer	383	529	637
Andre steder	288	280	306
Samlet forbruk	2521	2240	2720
Antall svar	142	29	174
Synnfjell:			
Samlet forbruk	2702	3037	2952
Antall svar	73	55	135
Andel i Nordre Land	73 %	64 %	65 %

Vi har tidligere (tabellene 3.12 og 3.13) sett at hytteeierne i Synnfjellet har en høyere gjennomsnittlig husholdningsinntekt, og vi vet at det kan være at noe mer av påskeforbruket inngikk i siste ferieuke (tabellene 7.7 og 7.8). Men det er også slik at på Sjusjøen var det et skiheisanlegg i drift som skulle ha stimulert til høyere forbrukstall her. Foreløpig lar vi videre sammenlikning ligge, men vi kommer tilbake til dette på et seinere tidspunkt.

Tabell 7.8 Sjusjøen- og Synnfjellundersøkelsen 2011.

Kun oppgitt totalforbruk i kroner under siste weekendopphold. Fordelt på hyttetyper.

Hyttetype Forbruksområde:	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
I Ringsaker	560	926	637
I Lillehammer	94	217	113
Andre steder	111	306	140
Samlet forbruk	765	1449	890
Antall svar	144	30	176
Synnfjell:			
Samlet forbruk	943	1568	1183
Antall svar	78	58	140
Andel i Nordre Land	60 %	63 %	72 %

I Synnfjellet, eller nærmere bestemt Synndalen, så var det i datainnsamlingsperioden ikke noe åpent hotell etter at Spåtindhotellet stengte. Derfor var det få forbrukstilbud i sjølve hytteområdet. For en nærmere beskrivelse av utfordringene for videre utvikling av hytteområdene i Synnfjellet vises til Flognfeldt (2010 og 2012b).

7.2 Utgifter tilknyttet bruk av hytta

Det andre settet av utlegg som vi spurte om var "utgifter tilknyttet bruk av hytta". Disse tallene er basert på utlegg man hadde hatt for hele året 2010. Også dette er noe vi har spurt om i de tidligere undersøkelsene og hvor vi får meget pålitelige svar, antagelig basert på at dette har mange spart på regninger for. Vi bad om opplysninger for forbruk på ni ulike kategorier. I tillegg har vi tatt med to rubrikker som mange sjøl har spesifisert med "*" under betegnelsen "annet". Her var de viktigste snørydding og eiendomsskatt. Disse to områdene er antagelig mye høyere, da langt fra alle har benyttet denne utgiftsposten. I denne omgangen skal vi se på dette i forhold til hyttetyper og etter hvor på Sjusjøen hyttene er lokalisert.

Tabell 7.9 Sjusjøenundersøkelsen 2011.

Utgifter i kroner tilknyttet bruk av hytta i 2010. Fordelt på hyttetyper.

Hyttetype Forbruksområde:	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
Tomteleie/bygsling	5 276	5 613	5 295
Elektrisitet	4 747	5 709	5 522
Vedkjøp	660	754	667
Parafin/fyringsolje	292	176	?
Vegavgift til hytta	868	933	878
Parkeringsavgift	258	98	232
Renovasjonsavgift	875	1296	928
Forsikring	1723	2518	1837
Annet/snømåking*	243	504	279
Annet/eiendomsskatt*	320	387	331
Annet uspesifisert	426	823	491
Samlete utlegg	15.688	18.812	16.721
Antall svar	422	71	500

Det er viktig å understreke at vi her hele tiden opererer med *gjennomsnittstall*. Over 80 % av hytteeierne har oppgitt slike utleggsdata. Men det kan være at vi har registrert noe for lave gjennomsnittstall fordi noen ikke husker utlegg de har hatt på alle områder og det derfor er registrert "nullforbruk" der det ikke har oppgitt noe. Tallene må derfor betraktes som minimumstall.

Utgiftene er størst til tomteleie/bygsling og elektrisitet og deretter følger utgifter til forsikring. Den siste er en såkalt "lekkasjeutgift". Det vil si at betalingen for dette forsvinner ut av kommunen. De samlede utgiftene er ca 20 % høyere for eiere med moderne hytter enn for de med tradisjonelle. Forskjellene er størst for elektrisitet og forsikring, men vises også på en rekke andre områder.

Hvordan har disse utgiftene utviklet seg over tid? Vi har tatt med summene fra en tilsvarende tabell som 7.10 fra undersøkelsen på Sjusjøen i 2003 og foretatt en sammenlikning mellom de to undersøkelsene. Det er da undersøkelser foretatt med sju års mellomrom. Vi må igjen gjøre oppmerksom på at gjennomsnittstallene omfatter hytter i noe ulike områder. Hytter i Brøttum almenning er ikke med i 2010 og erstattet av hytter i Ljøsheimområdet. Når for eksempel vegavgift til hytta stiger så mye skyldes mye at alle som skal til hyttene på Ljøsheim må betale vegavgift, mens dette gjaldt få eller ingen hytteiere i Brøttum almenning.

Tabell 7.10 Sjusjøenundersøkelsene 2003 og 2010.

Faste og variable utgifter i kroner tilknyttet det å ha hytte

Utleddsområde	2003	2010	Differanse 2010-2003
Tomteleie/bygslingsavg.	2622	5295	+ 2673
Strøm	3779	5522	+ 1743
Ved	616	667	+ 51
Parafin/fyringsolje	161	181	+ 20
Vegavgift til hytta	390	878	+ 468*
Parkeringsavgift	207	232	+ 25
Renovasjonsavgift	605	928	+ 323
Forsikring	1495	1837	+ 342
Annet	808	1181	+ 373
Sum utlegg	10283	15721	+ 5438
Antall svar	491	500	*

Det er særlig på tomteleie/bygslingsavgift og strøm at utgiftene har økt kraftig de sju årene. Tomteleien er blitt fordoblet. Dette kan også ha å gjøre med at nyere hytter er pålagt langt høyere avgifter enn de gamle har hatt, men også at det har vært mulig å ta ut høyere avgifter for grunneierne. Det samme er utviklingsmønsteret for elektrisitetspriser og samtidig var vinteren 2010 kald.

Tabell 7.11 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Utgifter i kroner tilknyttet bruk av hytta i 2010.

Fodelt etter hyttelokalisering.

Lokalisering Forbruksområde	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker allmenning	Ljøsheim	Totalt
Tomteleie/bygsling	5 772	5 545	6 774	3 186	5 296
Elektrisitet	875	7 107	8 306	4 865	5 522
Vedkjøp	648	824	728	475	667
Parafin/fyringsolje	630	285	56	184	271
Vegavgift til hytta	466	674	966	1347	878
Parkeringsavgift	606	215	93	95	232
Renovasjonsavgift	577	872	1 534	663	928
Forsikring	1 522	1 870	2 160	1 748	1 837
Annet/snømåking*	0	231	377	444	279
Annet/eiendomsskatt*	170	324	597	220	331
Annet uspesifisert	524	343	582	565	491
Samlete utlegg	11.790	18.310	22.113	13.792	16.861
Antall svar	102	143	124	127	500

De store økningene kommer innenfor tomteleie/bygsling og elektrisitet hvor utleggene er på veg til å fordobles, mens utlegg til for eksempel forsikring har er langt mindre økning. Det siste kan også ha noe med utvalget av hytteiere å gjøre.

Hvis vi splitter opp utleggene etter lokalisering av hyttene, så finner vi noen interessante mønstre. På de enkelte utleggsområdene er det større forskjeller når vi ser på lokaliseringssteder. Bestanden av hytter samt de bekvemmeligheter som tilbys hytteeierne i ulike område gir naturligvis grunnlag for flere av disse forskjellene. Bygslingsutgiftene er høyest i Ringsaker allmenning og atskillige lavere på Ljøsheim. Dette skyldes nok at det er forskjeller i når hyttene er bygget og at det er vanskeligere å øke tomteleie for eldre hytter. Siden svært få fritidshus i det indre Sjusjøområdet har tilbud om å legge inn elektrisitet, så er det atskillig lavere gjennomsnittlig utlegg for dette i det området.

Tabell 7.12 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Utgifter i kroner tilknyttet bruk av hytta i 2010.

Fordelt etter hvor permanent bosted er lokalisert..

Lokalisering Forbruksområde	Andre steder	Mjøsområdet	Osloområdet	Totalt
Tomteleie/bygsling	5 395	5 219	5 323	5 296
Elektrisitet	5 822	4 535	6 342	5 522
Vedkjøp	507	576	834	667
Parafin/fyringsolje	370	193	298	271
Vegavgift til hytta	812	967	824	878
Parkeringsavgift	288	249	189	232
Renovasjonsavgift	1003	918	903	928
Forsikring	1 951	1 681	1 934	1 837
Annet/snømåking*	275	263	295	279
Annet/eiendomsskatt*	304	306	368	331
Annet uspesifisert	352	328	716	491
Samlete utlegg	17 079	15 235	18 526	16.861
Antall svar	98	197	204	501

Når vi ser på disse utgiftene etter hvor respondentene bor, så er ikke forskjellene markante. Men, ikke overraskende, er de samlede utleggene noe lavere for de som bor i Mjøsområdet. Folk fra Osloområdet har først og fremst markert høyere oppvarmingskostnader – til elektrisitet og ved.

Samlet er det registrert nesten dobbelt så høye årlige bruksutlegg per hytte i Ringsaker allmenning sammenliknet med de som er oppgitt for hyttene i den indre delen av Sjusjøen. Men som vi ser i tabell 4.7 foran er også antallet besøk på hyttene betydelig høyere for de som bor på hytter i Ringsaker almenning.

7.3 Utgifter til utbygging og ombygging samt fornyelse og vedlikehold

Et annet viktig utleggsområde for hytteeierne og som samtidig har stor betydning for den verdiskapingen som lokale bedrifter i området står for, er utlegg i forbindelse om utbygging og fornyelse av eksisterende fritidshus. Her skal vi forsøke å beregne de utleggene som våre respondenter har hatt i tilknytning til vedlikehold og utbedringer på hytta. Også kostnader for anskaffelse av nye møbler tas med i disse beregningene. Vi har først registrert gjennomsnittlige utlegg som noen av våre respondenter har hatt på minst ett av utleggsområdene. Disse har vi i rubrikken "Totalt 1" i tabell 7.14 fordelt gjennomsnittlig. Deretter har vi registrert utleggene på hver utgiftspost og ganget disse opp for å beregne hvor mye hver hytteeier som hadde utlegg i gjennomsnitt brukte på hvert utleggsområde. Vi har dessuten spesifisert utleggene etter hvor innkjøpene er foretatt.

Vi vil også forsøke å beregne andelen av utleggene som fant sted innenfor kommunegrensen, altså i Ringsaker kommune. Sammenliknet med det vi har registrert andre steder er andelen i lokal-kommunen stor, noe som ikke overrasker siden Ringsaker er en mye større kommune enn de vi sammenlikner med.

Også her skal vi ta med en tilsvarende tabell fra undersøkelsen i 2003 og reflektere noe over utviklingen. Det må understrekes at i 2003 var det mye arbeid på eldre hytter som skulle fornyes eller bygges ut, mens det i 2010 nærmest var byggestopp. La oss først presentere tabellen fra undersøkelsene i 2003.

Tabell 7.13. Sjusjøenundersøkelsen 2003. Fordeling av oppgitt forbruk i kroner på innrednings-, utbyggings- og vedlikeholdstjenester

Innkjøpssted	Møbler	Redskap/ verktøy	Vedlikehold/ reparasjoner	Ominnredning tilbygg	Offentlige tilknytnings.
Ringsaker kommune	2.962	889	3.211	116.844	40.431
Lillehammer kommune	1.829	404	329	15.240	-
På hjemstedet	4.513	418	804	13.255	-
Undervegs til hytta	1.055	10	59	194	-
Andre steder	1.126	27	781	4.388	-
Samlet oppgitt innkjøp gjennomsn.	11.475	1.748	5.184	149.821	50.431
Antall som oppgav innkjøp	167	135	224	67	26
Antall ikke kjøpt noe	312	325	229	435	400
Antall ubesvarte	80	99	106	57	133
Innkjøp gjennomsn.	4.001	513	2 563	19.996	3.078

Tabell 7.13 Fortsatt

Innkjøpssted	Tilkoplings- kostnader	Annet	Samlet
Ringsaker kommune	64.652	6.168	
Lillehammer kommune	5.889	771	
På hjemstedet	-	3.259	
Undervegs til hytta	-	54	
Andre steder	-	771	
Samlet oppgitt innkjøp gj.s.	70.541	11.015	
Antall som oppgav innkjøp	36	59	26 - 224
Antall ikke kjøpt noe	426	396	229-426
Antall ubesvarte	97	104	57-133
Innkjøp gjennomsnitt	1.524	1.428	33.103

Særlig på feltet ombygging og tilbygg ble det i 2003 lagt ned mye penger på Sjusjøen. Da var interessen for ombygging/utvidelse av hytter i den sørlige delen av Sjusjøenområdet spesielt stor. Den såkalte "byggestoppen" som foregikk 2009-2010 er årsaken til at slik aktivitet er mye lavere i denne nye undersøkelsen.

Tabell 7.14 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Utgifter til utstyr, renovering og vedlikehold.

Innkjøp av møbler fordelt på hyttetype og innkjøpsted.

Innkjøpssted	Hyttetype	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
Ringsaker kommune		583	1.971	773
Lillehammer kommune		606	1.730	782
Undervegs til hytta		49	5	42
På hjemstedet		985	1.388	1.031
Andre steder		428	1.674	594
Totalt 1		2.651	6.768	3.221
Antall total svar		416	68	491
Antall med utlegg		132	27	162
Beregnet totalt gjennomsnitt *		8.218	16.920	9.670
Andel kjøpt i Ringsaker		22 %	29 %	24 %

Tabell 7.13 er laget på en noe annerledes måten enn den i 7.14 – 7.15 for utlegg i undersøkelsen i 2010, slik at ikke alle sammenlikninger går direkte. Vi har nå laget egne tabeller over de ulike typene av utlegg og så spesifisert disse utleggene til eiere av på tradisjonelle og moderne hytter. Først ser vi på utlegg til "utstyr, renovering og vedlikehold" med spesifisering på møbler, og så på innkjøp av verktøy og redskap. Deretter følger utgiftene til ombygging og avgifter (tabellene 7.16-7.17). Vi har også med egen tabell for "andre utlegg" (7.18). Omtrent hver fjerde av de som hadde oppgitt ett eller annet utlegg hadde kjøpt møbler. Nye møbler er ikke så viktig å skaffe seg for de som har tradisjonelle hytter som det er for de som har skaffet seg moderne fritidsboliger. Det er forholdsvis lite av møbelsalget som foregår fra foretak i Ringsaker, mindre enn en fjerdedel kommer derfra. Hjemstedet til eierne er viktigere å se nærmere på.

Vi har allerede påstått at dagens hytteeiere er i mindre grad sjølbyggere sammenliknet med det vi fant i tidligere studier, så derfor er ikke overraskende innkjøp av redskap og verktøy like viktig lenger. Nå redskap og verktøy er ikke lengre noe større utleggsområde slik det var på nittitallet. Men helt uten betydning er ikke disse utgiftene heller, og det er viktig å ha butikker som selger dette i nærheten av hyttene.

Tabell 7.15 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Utgifter i kroner til utstyr, renovering og vedlikehold. Innkjøp av redskap og verktøy fordelt på hyttetype og innkjøpsted.

<i>Innkjøpssted</i>	<i>Hyttetype</i>	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
Ringsaker kommune		425	891	486
Lillehammer kommune		84	120	89
Undervegs til hytta		32	20	30
På hjemstedet		156	242	166
Andre steder		65	5	57
Totalt 1		762	1.278	828
Antall total svar		416	68	491
Antall med utlegg		128	35	165
Beregnet totalt gjennomsnitt *		2.438	2.550	2.460
Andel kjøpt i Ringsaker		56 %	70 %	56 %

Siden undersøkelsen blant hytteeiere på Sjusjøen i 1992 har det foregått en kraftig utbedring og fornyelse av eksisterende hytter i deler av området. Mest har dette vært tilknyttet innlegging av vann, avløp og elektrisitet. Da har det vært de eldre fritidshusene som oftest har blitt oppgarderte.

Tabell 7.16 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Utgifter i kroner til utstyr, renovering og vedlikehold. Kostnader ved ominnredning og tilbygg fordelt på hyttetype og innkjøpsted.

<i>Innkjøpssted</i>	<i>Hyttetype</i>	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
Ringsaker kommune		9.942	24.738	13.075
Lillehammer kommune		841	484	780
Undervegs til hytta		43	1.330	221
På hjemstedet		651	300	593
Andre steder		5.240	786	4.550
Totalt 1		16.717	27.638	19.149
Antall total svar		416	68	491
Antall med utlegg		85	20	107
Beregnet totalt gjennomsnitt *		65.196	93.969	88.083
Andel kjøpt i Ringsaker		59 %	90 %	68 %

Vi ser i tabell 7.16 at denne oppgraderingen i gjennomsnitt for nesten 500 hytter har kostet nesten 20.000 kroner. Vi kan derfor anslå at også i 2010 ble de 500 hyttene vi har tall for oppgradert for 10 millioner kroner i form av bygg og materialer. Men det er faktisk nå de moderne hyttene som oppgraderes mest. Oppgraderingen av moderne hytter foregår nesten bare med innkjøp og arbeidskraft fra firmaer i Ringsaker kommune, mens andelen er betydelig lavere når de tradisjonelle hyttene blir opprustet.

Vi spurte også om hytteeiernes kostnader for kommunale *tilknytningsavgifter*, men disse var helt ubetydelige for året 2010. Dette kan skyldes at det var tilnærmet byggestopp for fritidshus på Sjusjøen i denne perioden siden det ikke lenger er kapasitet på vannledningsnettet. Det er en situasjon som raskt vil endre seg framover, siden det nå er vedtatt å bygge ny vann- og avløpsledning ned til Moelv.

Tabell 7.17 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Utgifter i kroner til utstyr, renovering og vedlikehold. Kostnader til kommunale tilknytningsavgifter fordelt på hyttetype og innkjøpstid.

<i>Innkjøpssted</i>	<i>Hyttetype</i>	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
Ringsaker kommune		1.097	1.261	1.105
Lillehammer kommune		47	-	41
På hjemstedet		53	-	46
Andre steder		77	-	67
Totalt 1		1.274	1.261	1,259
Antall total svar		416	68	491
Antall med utlegg		20	5	26
Beregnet totalt gjennomsnitt *		26.500	16.790	23.940
Andel kjøpt i Ringsaker		85 %	100 %	87 %

Resultater av "Byggestoppen" ser vi også når det gjelder arbeider med tilknytning og de utgifter dette medfører. Det er kun 26 som har oppgitt å ha slike kostnader, og da blir det meget lave gjennomsnittstall for som hadde utbyggings- eller vedlikeholdskostnader. For de som hadde slike arbeider i gang er likevel kostnadene betydelige.

Tabell 7.18 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Utgifter i kroner til utstyr, renovering og vedlikehold. Samt "andre kostnader" fordelt på hyttetype og innkjøpstid.

<i>Innkjøpssted</i>	<i>Hyttetype</i>	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
Ringsaker kommune		1.264	1.429	1.268
Lillehammer kommune		170	320	189
Undervegs til hytta		19	7	17
På hjemstedet		236	111	216
Andre steder		15	7	14
Totalt 1		1.704	1.874	1.704
Antall total svar		416	68	491
Antall med utlegg		81	12	94
Beregnet totalt gjennomsnitt *		8.821	10.668	8.995
Andel kjøpt i Ringsaker		71 %	76 %	71 %

Når vi ser på "de andre utleggene" til utstyr, renovering og vedlikehold, så representere dette ikke noen stor sum fordelt på alle, men for de som hadde slike utlegg utgjør dette nesten ti tusen kroner i gjennomsnitt. Det er litt høyere for de som bor i moderne hytter.

Tabell 7.19 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Utgifter til utstyr, renovering og vedlikehold.

Gjennomsnittsutlegg for alle som har oppgitt forbruksområde minst en gang fordelt på hyttetyper og innkjøpssted.

Utgiftsområde	Hyttetype	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
Møbler		2.651	6.778	3.221
Redskap og verktøy		762	1,278	828
Ominnredning og tilbygg		16.717	27.638	19.149
Offentlige tilknytningskostnader		240	*	230
Tilknytningskostnader/graving		1.274	1.261	1.259
Annet til fritidshuset		1.704	1874	1794
Samlet gjennomsnittsutlegg		23.318	39.129	26.481
Antall med gjennomsn.utlegg		416	68	491
Beregnet totaltall		9.760,000	2.660.000	13.000.000

Det er ikke lett å summere opp hva disse funnene samlet betyr. Men i tabellene 7.19 – 7.20 gjør vi et forsøk på dette. Vi ser både på hvor høye utlegg de som har oppgitt tall i gjennomsnitt hadde, og på hvor store andeler Ringsakers næringsliv og kommunen hadde av disse utleggene. Vi prøver også å beregne noen totaltall.

Gjennomsnittsutleggene er altså beregnet blant alle de som hadde oppgitt minst ett forbrukstall på ett av de områdene vi spurte etter. For mange vil det være slik at de nok har hatt utlegg på andre områder enn de som de har fylt ut tall for, men vi har satt *ikke-svar* til en "nullverdi" her. Dermed blir det godt belegg for påstanden om at dette er minimumstall.

Samlet havner vi på at tallene fra noe under 500 hytteeiere kan beregnes til minst 13 millioner kroner i 2010. Hvis disse tallene forstørres opp til ca 4.000 hytter i området, altså ganges med 7-8, så står hytteeierne på Sjusjøen og Ljøsheim-områdene (da også medregnet hytter i Brøttum allmenning) for utlegg til utbedring og vedlikehold på nær 100 millioner kroner i 2010. Dette i et år med meget liten aktivitet på det feltet som tidligere har gikk høy omsetning og ditto lokal sysselsetning.

Tabell 7.20 Sjusjøenundersøkelsen 2011. Utgifter i kroner til utstyr, renovering og vedlikehold fordelt på hyttetyper. Prosentandel utlegg foretatt i Ringsaker kommune

Utgiftsområde	Hyttetype	Tradisjonelle hytter	Moderne hytter	Totalt
Møbler		22 %	29 %	24 %
Redskap og verktøy		56 %	70 %	56 %
Ominnredning og tilbygg		59 %	90 %	68 %
Offentlige tilknytningskostnader		100*	-	100 %
Tilknytningskostnader/graving		85 %	100 %	87 %
Annet til fritidshuset		71. %	76 %	72. %

Det er mange undersøkelser av tilreisendes forbruk som kun tar for seg utleggene til matvarer, attraksjonsbesøk og aktiviteter. Når registrerer kostnader for overnatting i kommersielle bedrifter så inkluderer betalingen også mange av de utgiftstypene som vi har tatt med her. Dette kales da for "losji-utlegg". For eiere av fritidshus er dette et av de største utleggsområdene sammen med renter og avdrag på byggekostnader eller kjøp av ferdig hytte. Utleggene til se siste har vi ikke registrert i denne undersøkelsen.

7.3.1 Andelen av utleggene som finner sted i Ringsaker kommune

Ringsaker en stor kommune både i folketall og utstrekning. Kommunen har også et stort tilbud både innenfor vare- og servicesektoren. Dette gjør at vi kan forvente at en stor andel av hytteeierne utlegg finer sted nettopp innenfor kommunegrensene.

Men noe total oversikt over forbruk innenfor kommunegrensene har vi foreløpig ikke samlede tall for, men vi har gjort noen anslag for enkelte utgiftsområder. Det ser ut til at de som eier moderne hytter bruker større andel av sine utlegg nettopp i Ringsaker, og spesielt viktig er dette på store utleggsområdet "ominnredning og tilbygg". Men også tilknytningskostnader som graving etc. har store lokale andeler. Fortsatt har Ringsaker en lav andel når det gjelder salg av møbler til hytteeierne.

Tabell 7.21 Hvor handles det oftest under ferieopphold om sommeren.
Prosentfordeling etter bosted. A. Bor på "andre steder"

Hvor handler du oftest? Sommerferiehandelssted	Viktigste	Nest viktigste	Tredje viktigste
Hjemsted	17 %	17 %	26 %
Undervegs	8 %	8 %	13 %
Rudshøgda, Moelv, Næroset	20 %	28 %	21 %
Sjusjøen, Mesnali, Ljøseheim	51 %	36 %	10 %
Lillehammer	5 %	11 %	29 %

B. Bor i Mjøsområdet

Hvor handler du oftest? Sommerferiehandelssted	Viktigste	Nest viktigste	Tredje viktigste
Hjemsted	19 %	5 %	8 %
Undervegs	11 %	18 %	8 %
Rudshøgda, Moelv, Næroset	25 %	26 %	25 %
Sjusjøen, Mesnali, Ljøseheim	42 %	43 %	28 %
Lillehammer	4 %	8 %	33 %

C. Bor i Oslo-området

Hvor handler du oftest? Sommerferiehandelssted	Viktigste	Nest viktigste	Tredje viktigste
Hjemsted	6 %	7 %	15 %
Undervegs	13 %	9 %	16 %
Rudshøgda, Moelv, Næroset	26 %	36 %	22 %
Sjusjøen, Mesnali, Ljøseheim	50 %	29 %	22 %
Lillehammer	5 %	18 %	28 %

For de hytteeierne som bor "andre steder" vil under sommerferiebesøk (tabell 7.21 A), som gjerne strekker seg over flere dager, nærbutikkene være det viktigste handlestedet nærområdet til hytta. Dette oppgis også som det nest viktigste, del vil si at de som oppgir andre steder som viktigste innkjøpssted har "nærbutikkene" som nest viktigste område.

Også for de som bor i Mjøsområdet (tabell 7.21 B) ser vi et noenlunde likt handelsmønster som for de som bor andre steder. Det samme ser vi fr de som bor i Osloområdet (tabell 7.21.C), men her er Rudshøgda samt Moelv og Næroset nest viktigste innkjøpssteder.

I de tidligere undersøkelsene har en større andel av matvarehandelen til de som kommer fra steder lengre vekk vært på hjemstedene. Årsakene til at dette har endret seg ligger først og fremst i liberalisering av åpningstider. Nå er det mulig å reise rett etter arbeidstid og handle undervegs.

7.4 Historisk oversikt over forbruket blant eiere av hytter på Sjusjøen

I dette avsnittet skal vi se litt nærmere på hvordan forbruk/utlegg har utviklet seg i de to tiårene våre undersøkelser omfatter. Det er slik at spørsmålene våre har vært stillet noenlunde likt, men at det ikke alltid er de samme som svarer. For eksempel er hytter i Brøttum allmenning ikke med denne gangen, mens hytter i Ljøsheimområdet har kommet med. Dessuten er det forbruksområder som nå er med, men som tidligere hadde langt mindre betydning, for eksempel har vann- og avløpskostnader samt elektrisitet og vegavgifter økt kraftig, mens matvarer ikke har hatt samme kostnadsutvikling.

Tabell 7.22 Sjusjøenundersøkelsene 1992,2003 og 2010 Registrerte direkte forbrukstall i kroner

Tidspunkt	Sommer-ferieuke	1992	2003	2010	Sommertur Weekend	1992	2003	2010
Utleggsområde								
Matvarer etc		816	1.521	1.490		199	502	647
Klær og fritidsartikler		55	98	292		10	57	63
Måltider, drikkevarer ute		155	193	198		76	89	142
Bensin, olje, reparasjoner		120	95	158		76	81	85
Heiskort, skileie		57	246	68		5	44	41
Besøk på museer, attraksjon		15	52	55		2	6	8
Gaveartikler, brukskunst etc		*	*	8		*	*	2
Annet		141	128	143		8	32	42
Totalt		1.521	2.333	2.784		377	811	1.028

*Ble ikke spurt om i 1992 og 2003

Et annet viktig utleggsområde var *opprusting av eldre hytter*. Dette var svært viktig i 2003, og er for tida mindre viktig. Men med en ny avløpsledning ned til Moelv vil dette sette i gang nye prosjekter de nærmeste årene, noe som igjen øker omsetning hos de foretak som deltar i denne opprustingen.

Tabell 7.23 Sjusjøenundersøkelsene 1992,2003 og 2010. Utgifter i kroner til knyttet årlig bruk av hytta i 2010. Totaltall fordelt etter undersøkelsesår.

Undersøkelsesår	1992	2003	2010
Forbruksområde:			
Tomteleie/bygsling	1.213	2.622	5.295
Elektrisitet	1.322	3.779	5.522
Vedkjøp	276	616	667
Parafin/fyringsolje	169	169	?
Vegavgift til hytta	96	390	878
Parkeringsavgift	149	207	232
Renovasjonsavgift	*	605	928
Forsikring	*	605	1.837
Annet/snømåking*	*	*	279
Annet/eiendomsskatt*	*	*	331
Annet uspesifisert	519	808	491
Samlete utlegg	3.744	10.283	16.992

? Inngår nå i vedkjøpet.

*Dette er spesifikasjoner som tidligere ikke var med i spørreskjemaet.

Tidligere var all betaling for tomt og å ha hytte i området innenfor begrepene "bygsling". Nå er det tillatt å selge tomter, noe som skaffer grunneierne kapital, men antagelig lavere årlige inntekter.

Vi starter i tabell 7.22 med å se på "*direkte forbruk*" av mat, service og opplevelser. Her ser vi utviklingen mellom de ulike undersøkelsestidspunktene. Det som er mest overraskende er det store tallet for heiskort og skileie i 2003. Årsaken er klar. Natrudstilenanlegget var så vidt åpnet og få av hytteeierne hadde egne alpinski samt nesten ingen hadde årskort. Derfor leide man utstyr og testet anlegget med å kjøpe et dagskort. Seinere har kanskje de som fant tilbudene attraktive skaffet seg egne ski/snøbrett og kjøpt sesongkort. Dette kommer ikke med i denne tabellen.

Det mest pålitelige området å spørre om utlegg på har hele tiden vært "*utgifter til årlig bruk*" (tabell 7.23). Det er også det området hvor vi ser jevnest vekst i totalt utlegg. Sjøl om vi ikke har lagt inn noen form for konsumindeks i denne tabellen, er det lett å se at hytteeierne betaler mer både til grunneiere, kommunen og ulike serviceforetak etter som tida går. Det vi ser er at hytteeierne "aksepterer av nye eller voksende utgifter" ligger innenfor betegnelsen *bequemlichkeit*.

Tabell 7.24 Sjusjøenundersøkelsene 1992, 2003 og 2011. Utgifter i kroner til utstyr, renovering og vedlikehold fordelt etter undersøkelsesår. Utlegg foretatt i Ringsaker kommune

Utgiftsområde	Hyttetype	1992	2003	2010
Møbler		2.175	4.001	9.670
Redskap og verktøy		430	513	2.460
Ominnredning og tilbygg		3.567	19.996	19.149
Offentlige tilknytningskostnader		*	3.078	230
Tilknytningskostnader/graving		*	1.524	1.259
Vedlikehold/reparasjoner		1.355	**	**
Annet til fritidshuset		511	1.428	1.704
Totalt		6.037	33.103	32.704

*Ikke registrert i 1992

** Ikke registrert i 2003 eller 2010

Når det gjelder utgifter til *utstyr, renovering og vedlikehold* så har dette avtatt de siste årene. Det er mange årsaker til dette, blant annet usikkerheten omkring ny vann- og avløpsledning. Dessuten var det ikke uventet at fornyingsprosessen etter hvert ville avta når en stadig høyere andel av fritidshusene var oppgraderte reint standardmessig.

Men det kan være viktig å se framover og da er det flere områder hvor det er etterspørsel etter og muligheter for bygningsmessig fornyelse og kanskje koplet til en fortetting. I alle hytteområder vil det være de som mener at "*slik hytta er i dag dekker den vår husholdnings behov*". Dette må alltid være et akseptabelt argument, men som i noen områder må veies opp mot krav fra nabohytter og nye miljøforskrifter om å foreta nødvendige tiltak for å redusere for eksempel vannforurensning. Vår erfaring etter de to tidligere undersøkelsene er at langt flere vil fornye hytta enn de som skriver dette i svarene på vårt spørreskjema.

7.5 Noe om forbruksområder som vi ikke spurte om

Det er vanskelig å få en fullstendig oversikt over forbruk når du spør de reisende, enten de er tilfeldige turister intervjuet ”langs vegen” eller hytteeiere som i denne undersøkelsen. Spørreskjemaet vårt var meget omfattende, også når det gjaldt forbruksspørsmål. Likevel oppdager vi raskt at det var flere mulige utgiftsområder som vi ikke spurte om, og som det kanskje ikke var spesielt naturlig for respondentene å legge inn under rubrikkene ”andre utgifter”, for eksempel kunne dette også ha vært tatt med:

- Kostnader for TV og data-tilkopling på hytta og for utstyr til dette, pluss eventuelle kostnader ved å ha egen telefon på hytta, leie av film/video også nettbestilling av slikt
- Utlegg til aviser, ”ukeblader”, bøker og litteratur
- Sykler og sykkelie, samt annet utstyrleie som kano, kjøp av kart etc
- Ski og snøbrettkjøp samt sesongkort for heis og frivillig avgift til Sjusjøen og Omegn Skiforening
- Utlegg som tilskuer på sportsarrangement, festivaler og markeder
- Utlegg til helse, medisiner og kroppspleie
- Underholdning ut over deltakelse på arrangementer
- Kostnader for bruk av arkitekt og andre hjelpere ved utbygging og fornyelse av sjølve hytta
- Prosentskatt av hytteverdien (som betales til kommunen)
- Eiendomsskatt (der kommunen krever dette)
- Utlegg som dekkes av andre, f.eks. av forsikring, men som blir betalt under opphold på hytta/i kommunen (for utenbygdsboende)
- Transportkostnader ut over bensin og bilbruk

Noen av disse utleggsområdene har kanskje våre respondenter tatt med under ”andre utlegg”. Vi kunne derfor lagt til en mer spesifisert ”andre utgifter-post”, men vi var ute etter sammenliknbare basisutlegg. Derfor skal vi prøve å sette sammen en modell hvor vi får med både det vi har opplysninger om og det vi mangler. Dette gjør vi for å illustrere hvordan ”våre innsamlete data” inngår i et mer totalt forbruksmønster.

I tillegg kommer induserte og indirekte utlegg og multiplikatoreffekter, som vi ikke skal beregne her men likevel antyde litt om retningen av. Det ser ut til at mye av det som produseres, særlig i tilknytning til bygging og vedlikehold av hytter, bruker lokal arbeidskraft, noe som er viktig hvis det skal gi grunnlag for lokale multiplikatoreffekter.

7.6 Ønsker om muligheter til kjøp/bestillinger fra lokale leverandører

Vi hadde også med spørsmål for å måle interessen for å *bestille tjenester eller varer fra lokale leverandører*. I tabell 7.23 er svarene for slike interesser rangert etter hvor mange som har svart ”svært sannsynlig”. Også antallet som har oppgitt svaralternativene ”sannsynlig” og ”i spesielle tilfeller” er verdt å se nærmere på. For tilbudene om gourmetmat, leie av egen kokk og skipreparering vil nok ”i spesielle tilfeller” nettopp være den anledningen som skal til for en bestilling, da dette ikke er produkter som hytteeierne vil kunne tenkes kjøpe ved vanlige opphold, men mer ved spesielle anledninger.

Tabell 7.25 Ønsker om å kunne bestille tjenester / innkjøp fra lokale leverandører.

Kjøpsområde	Lite sannsynlig	I spesielle tilfeller	Sannsynlig	Svært sannsynlig
Snørydding av atkomst/tak	231	96	92	131
Kjøp av lokale matvarer "Bondens Marked"	326	89	104	37
Vedlikeholdstjenester	333	113	73	33
Kjøp av elgkjøtt lokalt på Sjusjøen	349	95	90	22
Faste vaktmestertjenester	397	92	46	17
Gourmetmat fra utested på Sjusjøen	430	86	26	14
Bestille ferske brødvarer	420	73	51	13
Vask av hytta etter besøk	485	44	17	10
Bestille skipreparering/smøring	446	70	33	10
Egen kokk ved spesielle anledninger	493	47	10	7
Matvarer på forhånd brakt til hytta	467	62	22	5

Snørydding av hyttetak er blitt et serviceområde som mange av hytteeierne kan tenke seg å benytte seg av – og mange steder har dette blitt et slags næringsområde for grunneiere eller andre tilbydere. I noen tilfeller vil dette om sommeren kunne utvides til å slå gress eller fjerne begynnende løvtrevekst fra torvtakene. Også interessen for å kjøpe lokale matvarer gjennom et slags "Bondens Marked" og mer spesifikt kjøp av elgkjøtt fra grunneierne ser det ut til å være et bærekraftig marked for.

Også vaktmester- og vedlikeholdstjenester er det interesse for å benytte seg av – kanskje nok til at slike tjenester kan etableres. Men dette må nok utvikles i sammenheng med andre former for sysselsetting, antagelig er en samordning med hytteutleiefirmaer en grei måte å organisere dette etter.

Tabell 7.26 Sjusjøenundersøkelsen 2010.

Ønsker om å kunne bestille tjenester / innkjøp fra lokale leverandører. Spesifisert på hytteområder

Kjøpsområde/ Lokalisering av hytta	Lite sannsynlig	I spesielle tilfeller	Sannsynlig	Svært sannsynlig	Ubesvart	Antall svar
Faste vaktmestertjenester:						
Indre Sjusjøen	86	13	11	3	7	120
Sjusjøen sentrum	117	32	14	3	15	181
Ringsaker allmenning	90	23	15	9	11	148
Ljøsheim	103	24	6	2	7	142
Snørydding av atkomst/tak						
Indre Sjusjøen	57	19	29	6	9	120
Sjusjøen sentrum	71	32	27	37	14	181
Ringsaker allmenning	44	22	19	51	12	138
Ljøsheim	57	22	17	36	0	142
Vask av hytta etter besøk:						
Indre Sjusjøen	94	12	4	2	8	120
Sjusjøen sentralt	144	15	6	3	13	181
Ringsaker allmenning	118	12	5	5	8	148
Ljøsheim	125	5	2	0	19	142
Vedlikeholdstjenester:						
Indre Sjusjøen	83	20	19	9	10	120
Sjusjøen sentralt	88	42	27	10	14	181
Ringsaker allmenning	84	26	18	11	9	148
Ljøsheim	94	25	9	4	10	142

<i>Gourmetmat fra utested:</i>						
Indre Sjusjøen	86	20	4	3	7	120
Sjusjøen sentralt	120	32	10	4	15	181
Ringsaker allmenning	94	28	10	7	9	148
Ljøsheim	126	6	2	-	8	142
<i>Egen kokk ved spes.anledn:</i>						
Indre Sjusjøen	104	4	3	2	7	120
Sjusjøen sentralt	146	18	1	2	14	181
Ringsaker allmenning	114	16	5	2	10	148
Ljøsheim	125	9	1	-	7	142
<i>Matvarer brakt til hytta:</i>						
Indre Sjusjøen	98	8	6	1	7	120
Sjusjøen sentralt	142	16	5	2	16	181
Ringsaker allmenning	109	24	4	2	9	148
Ljøsheim	114	14	7	-	7	142
<i>Bestille ferske brødvarer:</i>						
Indre Sjusjøen	85	11	15	2	7	120
Sjusjøen sentralt	126	22	11	7	15	181
Ringsaker allmenning	105	23	11	-	9	148
Ljøsheim	100	17	14	-	7	142
<i>Bestille skiprepar/smøring:</i>						
Indre Sjusjøen	99	9	3	2	7	120
Sjusjøen sentralt	131	22	10	3	15	181
Ringsaker allmenning	96	26	14	4	8	148
Ljøsheim	116	13	6	1	6	142
<i>Kjøp av lokale matvarer:</i>						
Indre Sjusjøen	66	14	23	10	7	120
Sjusjøen sentralt	90	28	36	11	16	181
Ringsaker allmenning	67	28	33	11	9	148
Ljøsheim	99	19	12	4	7	142
<i>Kjøp av elgkjøtt lokalt:</i>						
Indre Sjusjøen	77	15	15	4	9	120
Sjusjøen sentralt	92	36	32	6	15	181
Ringsaker allmenning	76	24	29	11	8	148
Ljøsheim	100	20	14	1	7	142

I tabell 7.26 er svarene spesifisert etter hvor hyttene er lokalisert. Denne tabellen er sterkt spesifisert siden disse svarene kan ha betydning for de som forvalter de enkelte områdene. Det bør være opp til de som skal levere disse varene eller tjenestene framover å ta tak i innholdet i denne tabellen for sitt videre arbeid. At noen av disse tilbudene finnes allerede har vi sett - etter at skjemaet ble besvart.

Også det som står i tabell 7.26 er satt opp for at det kan brukes i videre vurderinger av potensielle tilbydere. Noen av tilbudene, som skipreparering og smøring, eksisterer allerede, mens andre trenger en bedre arena for å få fram tilbudene sine.

Spørsmålet om hvordan Sjusjøen bør utformes som serviceområdet i framtida er meget viktig – det må også sees i sammenheng med lokaliseringsdiskusjonen både av butikker og andre salgsarenaer – som er oppsummert i tabell 6.4.

Tabell 7.27 Sjusjøenundersøkelsen 2010. Hvordan bør et serviceområde på Sjusjøen utformes.

Hvor ligger hytta? Foreslåtte utformingsmåte	Indre Sjusjøen	Sjusjøen sentralt	Ringsaker almenning	Ljøsheim	Totalt
Som gågate med butikker og servicetilbud	22 %	24 %	18 %	7 %	18 %
Som et kjøpesenterbygg med ulike tilbygg	9 %	12 %	14 %	7 %	11 %
Annen forslått utforming	13 %	6 %	7 %	3 %	7 %
Ubesvart/ønsker ikke noe senter	66 %	58 %	60 %	80 %	63 %

Av de foreslåtte mulighetene til å utforme et sentrum er det flest som ønsker at dette bygges som ei slags gågate. Også kjøpesenterbygget har sine tilhengere. Hver niende respondent går for dette alternativet. Men de fleste har ikke noe forhold til spørsmålet i det hele tatt. Interessen for sentra er høyest på de stedene som ligger nær, og meget liten blant hytteeierne på Ljøsheim.

I dag (2012) har Østlandsforskning under utarbeiding en egen rapport omkring servicetilbudene på Sjusjøen, så det skal bli spennende å se hvordan utformingen blir framover.

7.7 Hytteeernes bidrag til lokal økonomi

I dette kapitlet har vi forsøkt å se på hvor noen av de ulike utlegg hyttefolket har kan bidra til lokale økonomisk verdiskaping. Kort oppsummert ser det ut til at:

- *Matvarer og betaling for deltakelse i aktiviteter* er områder hvor forbruket kun holdet tritt med prisstigningen hvis ikke nye tilbud blir lanserte. Det ser ut til å være behov for serveringstilbud, men om dette er høyt nok til å skape grunnlag for flere bedrifter er vanskelig å spå om.
- *Utgifter til vedlikehold og utbygging* har sunket siden forrige periode, særlig fordi det har vært "byggestopp" når det gjaldt å legge inn vann- og avløp. Når dette nå kommer i gang igjen på grunn av nytt ledningsnett ned til Moelv kan det forventes høyere tall, men mange har allerede vært med på en slik prosess.
- *Faste utgifter til drift av hytta samt energi- og bekvemmelighetsutlegg* er et område hvor forbruket vokser mer enn prisstigningen. Det er mange årsaker til dette, først og fremst at hytteeierne etterspør stadig mer "bekvemmelighet"
- Noe økning skjer også fordi *hyttene brukes hyppigere*, helst som ovale weekends. Dessuten tyder noe på at større hytter lånes ut til flere familiemedlemmer og venner og at dette skaper større forbruk.

Dette er nok ei liste som lett kan gjøres lengre og det vil den antagelig bli gjennom drøftinger med ulike interessenter i årene framover.

8 Oppsummeringskapitel

Hva kan dette arbeidet så brukes til? De som bestilte undersøkelsen har fått to likeartete studier tidligere, så de vet nok mye om hvordan de kan bruke materialet.

I de tidligere kapitlene er det analyser mest basert på data fra spørreskjemaene som blir presentert. Når vi snakker med oppdragsgivere og andre som er i nær tilknytning til området og de besøkende får vi mange spørsmål. De fleste dreier seg om hvordan vi ser at utviklingen av den hyttebaserte turismen kommer til å være framover. Egentlig har vi størst kunnskap om hva som har skjedd til nå, så disse spørsmålene ligger ofte i grenselandet mellom forskning og det å være "spåmann".

Vi har i undersøkelsen dog med mange spørsmål om *hvordan hytteeierne ser på framtida* og hvilke behov og ønsker for nye tilbud de har. Ut fra disse kan vi både legge fram utviklingstrekk og prøve å systematisere ønskene. Men vi har også erfaringer fra tiden etter presentasjonen av de to tidligere undersøkelsene å bygge videre på. Oftest består disse av at utviklingen går raskere enn våre data gir grunnlag til å tro på, basert på de opplysningene hytteeierne gav. Derfor behøver ikke alltid et stort antall å være positive til et nytt tilbud for at dette skal testes ut som et reelt nytt produkt.

Ett eksempel på dette var at det var 27 % av hytteeierne langs traseen for *vann- og avløpsledning* ned til Lillehammer over Nordseter som i 1992 mente at de ville legge inn ledninger om de fikk tilbud. I tillegg var det 40 prosent som kanskje kunne tenke seg å legge inn ledninger, men som ikke nå kunne svare ja. Da jeg la dette fram på møter i velforeninger var det noen som gikk ut og sa at mine tall var altfor positive og neppe stemte. Derfor burde det ikke tillates å bruke denne avløpsledningen til å legge inn vann og avløp for annet enn kommersielle bedrifter. I dag er det nærmere 90 % av de som hadde muligheter som har benyttet seg av tilbudene. Spesielt viktig har mulighetene vært når hyttene selges eller overdras til neste generasjon fra foreldre, men også mange som ønsker å bruke hyttene som pensjonister føler i dag at det er godt å ha innlagt vann og avløp.

Tilsvarende er det når det gjelder *aktivitetstilbud*. Det var få i den første undersøkelsen som syntes at guidete turer var noe de kunne delta i under hytteoppholdene. Like etterpå så lanserte Kari Skanche sine Ludden-turer og seinere også sin Ludden-bok, baserte på fjelloriginalen Ludden og hans liv i fjell-områdene som denne rapporten bygger på, og på omtale av hans hytte i Sjusjøenfjellet. Dette ble klare suksesser og viste noe som gjorde at vi raskt måtte justere vår problemstilling. Heretter måtte vi spørre om mer konkrete guidete turtemaer. Der er interessen langt større enn når vi spør allment om "guidete turer". Derfor blir spørsmålet nå om "hva slags turer ønsker hytteeierne og deres husholdningsmedlemmer å delta på. Her ligger store utfordringer for den som skal produsere aktiviteter.

Når det gjelder etterspørselen etter *sportsaktiviteter* har vi også klare erfaringer om at resultatene våre blir brukt. Etter undersøkelsen i 2003 så mange at det var stor interesse blant grupper av hytte-eiere for å bruke treningsanlegg / gjerne også lysløyper for langrennsløpere på Sjusjøen. Noen av anleggene var allerede planlagt, men utformingen av disse ble fort til et mye mer spesifikt produkt-område enn det vi kunne spørre om i undersøkelsen i 2003. At det så snart skulle bli langrennsløyper med kunstsne var ikke noe som vi hadde spurt om, men vi hadde fått svar på at det var ønskelig med løyper basert på muligheter for å gå på ski på tidlig snø om høsten/forvinteren.

Det har i deler av pressen blitt mer og mer fokus på *trening som del av helsepolitikk* de siste årene – også i den deler av pressen som tidligere ikke omtalte idrettsprestasjoner. Her har særlig Birkebeiner-arrangementene blitt trukket inn som eksempler, og arrangørene av disse har flere ganger påpekt at det er mange som nå vil sponse deres arrangementer for å vise at trening til disse er helsemessig positivt. Utfordringene er å ”holde på dette treningsproduktet” også når det gjelder løypetilbudene i fjellet.

Men en annen del av framtida er hvordan vi organiserer produksjon i tilknytning til hyttebeboernes ulike forbruksbehov for å få til en større lokal verdiskaping. Her må vi nok se ut over hva en slik undersøkelse kan tolkes til, fordi de fleste løsningene nok ligger noe utenfor hva den enkelte hytteeiers meninger kan brukes til. Derfor er det viktig at vi som forskere også trekker inn andre deler av vår forskning når det gjelder å bidra til planlegging og utvikling. Dette har vi gjort på flere andre områder, men det får komme fram i oppfølgingen av rapporten.

Som nevnt i forrige kapittel mangler det salgsarenaer for mange ulike produkter. Butikkarealet oppe ved Graaten-området er sprengt når det gjelder parkeringsplasser og vareleveranser er vanskelige, samtidig som det ikke er utbyggingsarealer der. Enten må det skaffes konkrete utvidelsesmuligheter her, ellers så må nye arealer skaffes til veie. Alt tyder på at de beste arealene befinner seg på strekningen mellom Mesnali og Sjusjøen sentrum inklusive begge disse stedene.

Et marked på opp til 4.000 hytteeiere samt deres husholdningsmedlemmer og gjester er betydelig, og bør kunne sees nærmere på av aktørene på Sjusjøen. Vår undersøkelse viser noen tilbud som kan utvikles, men mange trenger flere undersøkelser før de kan etableres som produkter.

Figur 8.1 Et vegskilt på Ljøsheim antyder at det er fortsatt mye å gjøre.

9 Referanser

- Aasbrenn, K (1996): Opp og stå - gamle Norge. Landbruksforlaget
- Brox, M (1992): Fritidsbebyggelsen i Os kommune. Eksamensoppgave ved ODHs Treårige Reiselivsstudium. Lillehammer Mai 1992.
- Ericsson, B (2009): Fritidshusenes betydning for utvikling av turistdestinasjoner, Utmark nr.1: 2009.
- Ericsson, B & Vonlanthen, P (1986): Holprosjektet. Hytteundersøkelsen. En undersøkelse om bruk av de private fritidshusene og forbruk blant hytteeierne. Hol kommun1 1983/84. Samferdselsdepartementet/ Østlandsforskning.
- Flognfeldt, T (1983): Perspektivanalyse for Hovden som turiststad. Oppland distriktshøgskole.
- Flognfeldt, T (1993): The impact of second home users' spending on the Norwegian rural economy. Paper presented at the ISMR XII, Swansea, Wales On the use of and planning for second homes
- Flognfeldt, T (1994): Fritidshus på Sjusjøen som grunnlag for lokal og regional serviceetterspørsel. Høgskolen i Lillehammer.
- Flognfeldt, T (1995 a): Areal, sted og reiserute. Fagbokforlaget, Bergen.
- Flognfeld, T (1995 b); Reiselivsgeografi. Universitetsforlaget, Oslo.
- Flognfeldt, T (1996): Hvordan gjøre fritidshusene lønnsomme for bygda? i Aasbrenn, K (1996): Opp og stå - gamle Norge. Landbruksforlaget
- Flognfeldt, T (2003) Second Home ownership – A sustainable semi-migration. Artikkel i Hall, C M & Williams, A: Tourism and Migration. Kluwerts Publishers, The Hague, Netherlands
- Flognfeldt, T (2004): Second Homes as a Part of a New Rural Lifestyle in Norway. Artikkel i Hall, C M & Muller, D K: Tourism, mobility and second homes. Between Elite Landsapes and Common Ground. Aspects of Tourism. Channel View Publications. Clevedon, UK:
- Flognfeldt, T (2006): Second Homes, Work Commuting and Amenity Migrants in Norway's Mountain Areas in Moss, L.A.G. (Ed.) (2008): The Amenity Migrants: Seeking and Sustaining Mountains and Their Cultures. CABI Publishing, Wallingford, UK
- Flognfeldt, T (2008): The activity patterns of second home dwellers – based on two studies in the Mountain Areas of South-eastern Norway. Paper presented at the 17th Nordic Symposium in Hospitality and Tourism Research. Lillehammer.
- Flognfeldt, T (2009): Når fritidshus blir til likeverdig bolig – utfordringer for lokalsamfunn og storsamfunn. I Teigen H; Mehmetoglu, M & Haraldsen, T (red.): Innovasjoner, opplevelser og reiseliv. Fagbokforlaget, Bergen
- Flognfeldt, T (2010): Synnfjells fritidshus som utviklingsressurs. En rapport til Synnfjell Dokksfløy Utmarkslag. Storhove desember 2010.
- Flognfeldt, T & Onshus, T (1996): Reiselivsundersøkelsen i Ottadalen sommeren 1995. Rapport nr 1. Data om de tilreisendes forbruk målt i Ottadalen juni – september 1995. Høgskolen i Lillehammer arbeidsnotat nr. 25/1996.
- Flognfeldt, T & Tjørve, E (2009): Activity preferences among owners of second homes in the municipality of Os in Østerdalen, Norway. Paper presented at the 18th Nordic Symposium in Hospitality & Tourism. University of Southern Denmark, Campus Esbjerg, Denmark.
- Gotaas, T (2009): Pihl – en sprek 175-åring. Pihl AS. Ringsaker.

- Hall, C M & Muller, D K (2004): Tourism, mobility and second homes. Between Elite Landscapes and Common Ground. Aspects of Tourism. Channel View Publications. Clevedon, UK:
- Hall, C M & Williams, A (2003): Tourism and Migration. Kluwerts Pulisher, The Hauge, Netherlands
- Israelsen, T (1992): Hyttebrukerundersøkelsen i Holtålen kommune. Eksamensoppgave ved ODHs Treårige Reiselivsstudium. Lillehammer Mai 1992.
- Kleiven, J (1992): Hyttegjestene 1990. En brukerundersøkelse fra Risør kommune og noen generelle metodevurderinger. Rapport nr 6 Fra Olje/Friluftslivsprosjektet. AKUP, Norsk Institutt for Naturforskning. Lillehammer
- Larsen, M (1992): Hyttebrukerundersøkelsen i Bykle kommune. En generell rapport om hyttene, eierne, brukstid og aktivitetsbruk. Eksamensoppgave ved ODHs Treårige Reiselivsstudium. Lillehammer Mai 1992.
- Marjavaara, R (2008): Second Home Tourism. The Root to Displacement in Sweden? GERUM Kulturgeografi, Umeå. No 2008:1.
- Moss, L.A.G. (Ed.) (2008): The Amenity Migrants: Seeking and Sustaining Mountains and Their Cultures. CABI Publishing, Wallingford, UK
- Overvåg, K (2009): Second Homes in Eastern Norway. From Marginal Land to Commodity. Doctoral Theses at NTNU 2009:248. Trondheim.
- Overvåg, K & Gunnerud Berg, N (2011): Second Homes, Rurality and Contested Space in Eastern Norway. Tourism Geographies Vol. 12 No 3.
- Pearce, D (1987): Tourism Today. Longmans
- Schanche, K (1994); Fjellkongen "Ludden". Eget forlag. Lillehammer.
- Sjusjøen hytteutleie (2010): Notat til presentasjon på kurset i Snow Business. Februar 2010.
- Statistikknett@Reiseliv (per november 2011): Hytteturisme - se <http://www.statistikknett.com/>
- Sømme, A (1965); Fjellbygd og Feriefjell. Cappelen, Oslo.
- Teigen H; Mehmetoglu, M & Haraldsen, T (red.) (2009): Innovasjoner, opplevelser og reiseliv. Fagbokforlaget, Bergen
- Velvin, J; Drag, E & Soltvedt, L P (1996): En kartlegging av hytteturisme som ledd i utvikling av bærekraftige bygdesamfunn. En foreløpig rapport fra Hyttebrukerundersøkelsen i Sigdal og Krødsherad. Høgskolen i Buskerud. Kongsberg.

**Høgskolen
i Lillehammer**

Lillehammer University College • hil.no

HYTTEBRUKERUNDERSØKELSE PÅ SJUSJØEN 2010/2011 – purring / annen gangs utsending

Til personer som eier/disponerer hytte/fritidshus på Sjusjøen.

I 1992 og 2004 gjennomførte studenter ved Reiselivsstudiene ved Høgskolen i Lillehammer brukerundersøkelser blant hytteeiere på Sjusjøen. Undersøkelsene fikk høye svarprosent. Viktige forhold som hyttestandard, forbruk blant hytteeierne samt bruk og preferanser i forhold til aktiviteter og servicetilbud ble kartlagt. Det ble lagt vekt på å få frem bruk av aktiviteter og servicetilbud i hele nærområdet. De data som ble fremskaffet har vært til stor nytte for å få oversikt den faktiske aktivitet knyttet til etablering og bruk av fritidshus i regionen. Dessuten har undersøkelsen gitt grunnlag for å vurdere hensyn og tiltak i forhold til videreutvikling av reiseliv og service – også overfor hytteeierne.

På Sjusjøen ønsker våre oppdragsgivere Pihl AS, Ringsaker almenning og Ringsaker kommune å få gjennomført en ny undersøkelse blant hytteeierne. Denne gangen utvides studieområdet til også å ta med de som har fritidshus på Ljøseheim. Dette for både å fange opp utviklingstrekk og utfordringer og for konkret å kunne gjennomføre tiltak og legge til rette for at kommunens ”hytteinnbyggere” kan finne seg best mulig til rette. Hovedarbeidet med undersøkelsen gjøres av studentene Benedicte Borge og Katrine Larsen som vil benytte undersøkelsen i sine bacheloroppgaver. Førsteamanuensis Thor Flognfeldt jr er deres vegleder – og vil også ta ansvar for å utarbeide endelig rapport.

Dette er en purring på et skjema som ble sendt ut i februar. Til nå har hver tredje hytteeier svart. Men vi håper at dere tar bryet med å fylle ut denne gangen slik at vi kan få en enda mer representativ undersøkelse.

Instruks for utfylling av skjemaet

Spørreskjemaet sendes ut rett før vinterferien 2011. Vi håper de som mottar skjemaet tar seg tid til å fylle det ut og sende det tilbake så raskt som mulig i den frankerte svarkonvolutt. Grunnen til at vi sender ut skjemaet før vinterferien er at mange skal på hytta da og kanskje har hyttebok eller andre registreringer der som har betydning for utfyllingen av skjemaet.

Det vil det ikke bli publisert noen resultater som gjør at enkeltpersoners svar kan kjennes igjen. Slik kan vi garantere at alle svar blir behandlet konfidensielt.

Vi henvender oss primært til eieren av fritidshuset. Noen ganger vil det være slik at eier ikke benytter fritidshuset sjøl, men har overlatt disponeringen til andre, for eksempel barn eller søsken. Da ber vi om at skjemaet overlates det de som i hovedsak bruker fritidshuset. Dersom det er flere som disponerer/eier fritidshuset i fellesskap, ber vi om at det er de som benytter det mest som fyller ut skjemaet. Der hvor fritidshuset eies av et foretak, en organisasjon eller liknende, er det ønskelig at den som organiserer bruken også fyller ut skjemaet. I skjemaet benyttes ordene ”hytte” og ”fritidshus” som synonymer. Der vi spør om ”eier”, gjelder det den som fyller ut skjemaet, også når det ikke er den formelle eieren med den som disponerer.

Forsøk å fylle ut alle postene i skjemaet så godt det lar seg gjøre. Vi er klar over at de fleste av dere ikke har registrert alle data som vi ber om. Dersom dere ikke kan bygge på egne registreringer, håper vi likevel det lar seg gjøre å anslå tall på de aktuelle spørsmålene.

Vi ønsker belyst aktivitet, forbruk etc gjennom ett år fra januar til desember 2010, men noen spørsmål vil også dreie seg om vinteren 2010/2011 mer generelt. Skulle dere trenge ytterligere opplysninger for å fylle ut skjemaet eller har andre ting å spørre om kan fagansvarlig kontaktes på telefon 61 28 82 41 eller på epost **thor.flognfeldt@hil.no**. Kontakt til studentene er Benedicte Borge tlf 45 23 49 18 eller på epost **bennab@hotmail.com** og Katrine Larsen tlf 48 22 38 35 eller på epost **katrine_89_1@hotmail.com**.

På forhånd takk for hjelpen!

Lillehammer april 2011

Thor Flognfeldt

Førsteamanuensis/ansvarlig for undersøkelsen

ALLER FØRST ØNSKER VI Å VITE LITT MER OM HYTTA/FRITIDSHUSET

Hva slags fritidshus vil du si dette er?

- ☐ Tradisjonell hytte ☐ Moderne hytte
☐ Fritidsleilighet ☐ Seterhus
☐ Annen type, spesifiser
.....

2. Når ble hytta bygget?

- ☐ Før 1971 ☐ 1971-79 ☐ 1980-89
☐ 1990-94 ☐ 1995-99 ☐ 2000-04
☐ Etter 2004 (2005-2011)

3. Har du

- ☐ Bygget hytta sjøl ☐ Kjøpt hytta som nybygget
☐ Kjøpt hytta som brukt ☐ Overtatt/arvet hytta

4. Er hytta blitt påbygd/ombygd?

- ☐ Ja ☐ Nei
Hvis JA, når ble dette sist gjort årstall

5. Hvis du har kjøpt/overtatt hytta, når overtok du den?

- årstall
.... og fra hvem skjedde dette?
☐ Foreldre ☐ Søsken
☐ Andre slektninger ☐ Utenfor familien

6. Hvem er eiere av hytta i dag?

- ☐ Eies av denne husstanden alene
☐ Eies av denne husstanden sammen med andre
..... antall eiere
☐ Åremålskontrakt på mer enn 5 år

7. Hvor stort er brutto boareal?

- (Medregnet evt. annekst)
a. Under 50 kvm.
b. 50 – 75 kvm
c. 76 – 100 kvm
d. 101 – 125 kvm
e. 126 – 150 kvm
f. Større enn 150 kvm

8. Hva er antall sengeplasser i dag?

- (Medregnet evt. annekst)
.....antall senger.

9 Er det behov for utvidelser? I så fall hva:

- ☐ Bad / toalett ☐ Badstue
☐ Kjøkken ☐ Stue / oppholdsrom
☐ Soverom ☐ Kontor / arbeidsrom
☐ Annet, spesifiser:

10. Har hytta elforsyning, i så fall hva slags: ☐ Nei

- ☐ Strøm fra el-leverandør
☐ Solcellepanel
☐ Aggregat
☐ Hvis Nei – ønskes strøm fra leverandør ☐ Ja

11. Har hytta innlagt vann? ☐ Ja ☐ Nei

Hvis JA fra:

- ☐ Offentlig vannverk ☐ Privat vannkilde
☐ Fellesanlegg ☐ Borehull
☐ Brønn ☐ Annet, spesifiser:

12. Hva slags "Toalettløsning" – har hytta:

- ☐ Vannklosett
☐ Elektrisk "do-løsning"
☐ Muldo ☐ Utedo
☐ Annen løsning, hvilken.....

12. Hva slags avløpsløsning – har hytta:

- ☐ Synkekum med utslipp til grunn
☐ Utslipp til tett tank
☐ Tilknytning til offentlig/privat avløp

13. Er dere fornøyde med dagens løsninger for vann og avløp? Kommentar:

Vann: ☐ Ja ☐ Nei

Avløp: ☐ Ja ☐ Nei

14.a. Vann-/og kloakknett er fortsatt under utbygging på Sjusjøen. Ville du være interessert i å kople deg til dette om du ikke har tilgang nå?

☐ Ja ☐ Nei

b. Hvis det blir mulig å tilknytte hytta til offentlig vann- og avløp, vil dette være aktuelt med en pris på 200.000? (Mest for hytteiere på Ljøsheim og i Kroksjølia)

☐ Ja ☐ Muligens ☐ Nei

15. Er det bilveg helt fram til hytta?

Sommerstid ☐ Ja ☐ Nei

Vinterstid ☐ Ja ☐ Nei

Hvis nei, hvor langt er det til nærmeste parkeringsplass

Sommerstidmeter

Vinterstidmeter

16. Er det ønskelig med veg helt fram til hytta vinterstid?

Ja ☐ Nei ☐

Hvis dette ikke lar seg gjøre. Er det ønskelig med egen parkeringsplass vinterstid? ☐ Ja

17. Hvor på Sjusjøen ligger hytta?

(Se avgrensning av områder i vedlagt kart).

- ☐ Brøttum Almenning ☐ Ringsaker Almenning
☐ Aksjøen ☐ Elgåsen
☐ Kuåsen ☐ Lunkelia/Kroksjøen
☐ Sjusjøen/Heståsen/Storåsen (Pihl)
☐ Ljøsheim

18. Er du medlem av en velforening?

- ☐ Sjusjøen Vel ☐ Rømåsen Vel
☐ Elgåsen, Aksjøen og Kuåsen Vel
☐ Ljøsheim og omegn Vel
☐ Ikke medlem av noen velforening

VI TRENGER OGSÅ Å VITE OMTRENT HVOR MYE TID DU (OG ANDRE) HAR BRUKT HYTTA DE SISTE 12 MÅNEDENE – OG HVORDAN HYTTA TENKES BRUKT FRAMOVER

19...Hvor mange netter per måned har hytta vært i bruk og hvor mange overnattinger det har vært i løpet av året 2010.

Eventuell bruk av hytta av venner, slektninger og andre skal også regnes med. Opphold beregnes på følgende måter :

Juli måned: Første opphold: 4 personer x 3 netter = 12 overnattinger
 Andre opphold: 3 personer x 7 netter = 21 overnattinger
 I alt i juli (føres i kolonnene) 10 netter – 33 overnattinger.

	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni.	Juli	Aug	Sep.	Okt	Nov	Des
Antall netter												
Antall overnattinger												
Anslag overnatt. andre brukere												

Den siste raden brukes også der den som leverer skjemaet ikke har full oversikt, men foretar beregninger.

20. Hvordan var fjorårets (2010) bruk av hytta sammenliknet med tidligere år og hvor mye forventes hytta brukt framover?

I 2010 var hytta ☐ Mer brukt enn før ☐ Brukt som før ☐ Mindre brukt enn før

I tida framover vil hytta bli ☐ Mer brukt enn før ☐ Brukt som før ☐ Mindre brukt enn før

Hvis bruken framover forventes å endre seg mye, skriv gjerne noen ord om hvorfor.

21. Vi ønsker også å få et anslag på noe om hvor mange turer dere har tatt til hytta i 2010

Antall turer	Vinter (jan-april)	Sommer (mai-aug)	Høst (sept-okt)	Forvinter (nov-des)
Dagsturer (uten overnatting)				
Kort-/helgeturer (maks 3 overn.)				
Ferie-/langturer (mer enn 3 overn)				

22. Utleie av fritidshuset. Vi vil gjerne vite om fritidshuset har vært utleid i perioden Januar – desember 2010

A. Utleie

- ☐ Hytta har ikke vært leid ut (hopp over resten av spørsmålet)
- ☐ Hytta har vært leid ut privat
- ☐ Hytta har vært leid ut gjennom turistkontor
- ☐ Hytta har vært leid ut gjennom utleiefirma
- ☐ Vi er med i en internasjonal "byttelån-av-fritidshus-organisasjon"

B. Anslag over utleievolum.

(ta med det du har oversikt over, eller gjør anslag)

Totalt antall døgn hytta har vært "utleid"

Antall overnattingsdøgn norske brukere

Antall overnattingsdøgn utenlandske brukere

23. Om forholdene legges til rette kunne du da tenke deg å :

	Sannsynlig	Kanskje	Lite sannsynlig	Helt sikkert ikke
Leie ut hytta gjennom hytteformidling	☐	☐	☐	☐
Leie ut hytta på åremål	☐	☐	☐	☐
Bosette meg på hytta som langtidsferie	☐	☐	☐	☐
Ha hytta som fast bosted	☐	☐	☐	☐

Vi leier allerede ut hytta gjennom hytteformidling på Sjusjøen

Hele året ☐ Delvis ☐

Begrepet "hytta" omfatter her alle typer fritidsboliger

24. Hva er viktig for hvor ofte din husstand bruker hytta og hvordan vurderer du kvaliteten på dette?

VIKTIGHET

Ikke Noe Meget
viktig viktig Passe Viktig viktig

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

Avstand fra hjemstedet til hytta
Kollektiv transport til Sjusjøen
Kollektiv transport ut til der hytta ligger
Taxitilbudet på Sjusjøen/Mesnali
Brøyting av veger / parkeringsplasser
Shuttelbuss/transport mellom hytte og skianlegg
Værmeldinger for helga – temperatur-rapporter
Rapportert snømengde vinterstid
Informasjon på Sjusjøen på hjemmesider (Internett)
Åpningstider for kafeen på Hygga
Åpningstider for servering på Natrudstilen
Åpningstider for butikker Sjusjøen/Mesnali
Åpningstider for service på Lillehammer (byen)
Åpningstider for service i Ringsaker ellers

KVALITET

Meget Noe Meget
dårlig dårlig Passe Bra bra

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

25. Når var siste gang du var på dagsbesøk, ferie- eller helgetur på hytta? (Mellom Januar 2010 og Februar 2011).

	Vinteren 2010	Påsken	Mai – juni	Juli- august	Høsten	Forvinteren	I år (2011)
Ferieopphold	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Week-end	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dagsbesøk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

(Ferieopphold er av minst 4 netters sammenhengende varighet)

DET NESTE VI ØNSKER Å VITE NOE OM ER INNKJØP OG FORBRUK

26. Hvor handler du vanligvis matvarer for oppholdet på hytta?

(Sett 1 for det stedet du oftest handler på, og 2 det nest viktigste stedet samt 3 for det tredje viktigste.)

Hva slags opphold	Hjem- sted	Under- vegs	Rudshøgda/Moelv Næroset	Sjusjøen/Mesnali Ljøsheim	Lillehammer
Lengre ferieopphold sommer					
Lengre ferieopphold vinter					
Weekend sommer					
Weekend vinter					

27. Hvis du eller medlemmer av din husstand har vært på ferie/eller weekendopphold på hytta siste året – vennligst oppgi følgende:

(Ferieopphold er 4 netter eller lengre)

	Siste ferie- opphold	Siste weekend- opphold
Tidspunkt (uke nr)		
Oppholdenes varighet (ant. netter)		
Antall personer som var der		

	Siste ferie- opphold	Siste weekend- opphold
Mat-/dagligvarer		
Klær, sports- og fritidsartikler		
Måltider og drikkevarer på serveringssteder		
Bensin, olje og bilreparasjoner		
Heiskort, skileie og skiskole etc.		
Andre sports og fritidsaktiviteter		
Besøk på museer og kulturaktiviteter		
Guidete turer og arrangement		
Kunst, brukskunst og gavevarer		
Annet		

28. Kan du forsøke å fordele hvor mange kroner du da (under siste besøk på hytta) brukte på forskjellige varer og tjenester i Ringsaker.

(se neste spalte)

29 Hvis du ikke kunne spesifisere beløpene i forrige spørsmål, kan dere anslå hvor mange kroner dere brukte til sammen i tilknytning til oppholdet på hytta

	Siste ferie- opphold	Siste weekend- opphold
Samlet forbruk i Ringsaker		
Samlet forbruk i Lillehammer		
Samlet forbruk andre steder		

Kun totalt forbruk –
klarer ikke å spesifisere
på forbrukssted

30. Hvor høye var de disse utgiftene forbruk av hytta året 2010 på følgende poster?

Tomteleie/byggsling	ca. kr	
Elektrisitet	ca. kr	
Kjøp av ved	ca. kr	
Parafin/fyringsolje	ca. kr	
Vegavgift til hytta	ca. kr	
Parkeringsavgift	ca. kr	
Renovasjonsavgift	ca. kr.	
Forsikring av hytta	ca. kr	
Andre faste utgifter, spesifiser gjerne hvilke:		
.....	ca. kr	
.....	ca. kr	

31. Hvor mange kroner har dere i løpet av perioden Januar – desember 2010 brukt på følgende til hytta?

Sett kryss i angitt rute hvis ikke noe er kjøpt – sett ca kronebeløp hvis kjøp.

	Ingen utgift (Sett kryss)	Kjøpt i Ringsaker kommune	Kjøpt i Lillehammer kommune	Kjøpt undervegs	Kjøpt på hjemstedet	Kjøpt Andre steder
Møbler og innredningsartikler						
Diverse redskap og verktøy						
Ominnredning og tilbygg						
Tilknytningskostnader (offentlige)						
Tilknytningskostnader/graving (strøm, vann og avløp)						
Annet til fritidshuset						

32. Om forholdene ble lagt bedre til rette, kunne du da tenke deg å kjøp/bestille følgende fra lokale leverandører

	Lite sannsynlig	Bare i spesielle tilfeller	Sannsynlig	Svært sannsynlig
Kjøpe faste vaktmestertjenester	☐	☐	☐	☐
Kjøpe snørydding av atkomst/tak	☐	☐	☐	☐
Kjøpe vask av hytta etter besøk	☐	☐	☐	☐
Kjøpe vedlikeholdstjenester	☐	☐	☐	☐
Bestille gourmetmat fra utested på Sjusjøen	☐	☐	☐	☐
Bestille egen kokk for spesielle anledninger	☐	☐	☐	☐
Bestille matvarer på forhånd - brakt til hytta	☐	☐	☐	☐
Bestille ferske brødvarer	☐	☐	☐	☐
Bestille skipreparering/-smøring	☐	☐	☐	☐
Tilbud om kjøp av "lokalproduserte matvarer" ("Bondens Marked produkter o.l) på Sjusjøen	☐	☐	☐	☐
Tilbud om kjøp av elgkjøtt lokalt på Sjusjøen	☐	☐	☐	☐

33. Er det noen annen service som du ønsker at kan etableres på Sjusjøen som du også kunne kjøpe/betale for iblant.

Kommenter gjerne nedenfor:

34. Hvor viktig er handels- og servicetilbudene på Sjusjøen/Mesnalia/Ljøsheim for oppholdet på hytta?

	Svært viktig	Viktig	Passe	Litt viktig	Ikke så viktig
At det er mulig å kjøpe matvarer generelt	☐	☐	☐	☐	☐
At det er mulig å kjøpe matvarer på søndager	☐	☐	☐	☐	☐
Åpningstider på kvelden	☐	☐	☐	☐	☐
Utvalg av tilbudsvarer	☐	☐	☐	☐	☐
Prisnivå	☐	☐	☐	☐	☐
Service i butikkene	☐	☐	☐	☐	☐
Vareutkjøring til hyttene	☐	☐	☐	☐	☐
Posttjenester	☐	☐	☐	☐	☐
Taxitilbudet	☐	☐	☐	☐	☐
Busstilbudet fra Lillehammer	☐	☐	☐	☐	☐
Eventuelt nytt busstilbud fra Moelv	☐	☐	☐	☐	☐

VI ØNSKER OGSÅ Å VITE NOE OM HVA DERE BRUKER TIDEN TIL NÅR DERE ER PÅ HYTTA.

35. Hvor viktig er aktivitets- og fritidstilbud på Sjusjøen og i nærområdet for hvor ofte du bruker fritidshuset --- og hva synes du om kvaliteten på disse tilbudene. (Vennligst kryss av både for "viktighet" og "kvalitet". Hvis tilbudet / opplevelsen ikke er av interesse eller aldri benyttet – svar gjerne "Ikke viktig" og blankt på Kvalitet).

VIKTIGHET

Ikke Noe Meget
Viktig viktig Passe Viktig viktig

☐	☐	☐	☐	☐	Alpintilbudet på Natrudstilen
☐	☐	☐	☐	☐	Vandrestier/fotturmuligheter om sommeren generelt
☐	☐	☐	☐	☐	Fiskemuligheter generelt
☐	☐	☐	☐	☐	Isfiskemuligheter
☐	☐	☐	☐	☐	Jaktmuligheter generelt
☐	☐	☐	☐	☐	Aktivitetstilbudet for små barn
☐	☐	☐	☐	☐	Riding / hesteaktivitet generelt
☐	☐	☐	☐	☐	Riding / aktiviteter ved Mesnali Islandshestsenter
☐	☐	☐	☐	☐	Sykkeltkjøring generelt
☐	☐	☐	☐	☐	Sykkeltkjøring treningsmuligheter for Birkebeinerrittet
☐	☐	☐	☐	☐	Terrensykling downhill i Hafjell
☐	☐	☐	☐	☐	Utfluktsmuligheter med bil
☐	☐	☐	☐	☐	Fjellkirka – seremonier og arrangementer
☐	☐	☐	☐	☐	Utendørs bademuligheter
☐	☐	☐	☐	☐	Aktiviteter i regi av "Lucky Næroset"

Nærmere om turskiltilbudet generelt

☐	☐	☐	☐	☐	Turskimuligheten generelt i Sjusjøenomr./Åstadalen
☐	☐	☐	☐	☐	Turskiløyper: Merking og skilting
☐	☐	☐	☐	☐	Turskiløyper: Preparering
☐	☐	☐	☐	☐	Turskiløyper – variasjon i løypetilbudet
☐	☐	☐	☐	☐	Løyløyper -muligheter for kveldsturer
☐	☐	☐	☐	☐	Utfartsmål – skistuer/serveringstilbud i løypene
☐	☐	☐	☐	☐	Benytte løypene

Nærmere om tilbudene på Natrudstilen og Sjusjøen langrennsarena

☐	☐	☐	☐	☐	Langrennstilbudet om vinteren
☐	☐	☐	☐	☐	Skiskytteranlegget om vinteren
☐	☐	☐	☐	☐	Langrennstilbudet om sommeren (på asfalt)
☐	☐	☐	☐	☐	Skiskytteranlegget om sommeren (på asfalt)
☐	☐	☐	☐	☐	Konkurranser i disse anleggene
☐	☐	☐	☐	☐	Bruk av konkurranseløypa (for deg sjøll)

KVALITET

Meget Noe Meget
dårlig dårlig Passe Bra bra

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

VIKTIGHET

Ikke Noe Meget
Viktig viktig Passe Viktig viktig

Nærmere om fotturtilbudene:

☐	☐	☐	☐	☐	Fotturmulighetene – variasjon innenfor stinettet
☐	☐	☐	☐	☐	Bruken av merkede fotturstier
☐	☐	☐	☐	☐	Turmuligheter i fjellterrenget
☐	☐	☐	☐	☐	Turmuligheter i skogsterrenget
☐	☐	☐	☐	☐	Fotturmuligheter for bevegelseshemmede
☐	☐	☐	☐	☐	Informasjon langs stier og vegen i området

KVALITET

Meget Noe Meget
dårlig dårlig Passe Bra bra

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

36. Hvor viktig er aktivitets- og fritidstilbud innenfor dagsturavstand fra Sjusjøen for hvor ofte du bruker fritidshuset --- og hva synes du om kvaliteten på disse tilbudene. (Vennligst kryss av både for "viktighet" og "kvalitet")

VIKTIGHET

Ikke Noe Meget
Viktig viktig Passe Viktig viktig

☐	☐	☐	☐	☐	Maihaugen
☐	☐	☐	☐	☐	Aktiviteter i Lillehammer Olympiapark også hallene
☐	☐	☐	☐	☐	Lillehammer Kunstmuseum
☐	☐	☐	☐	☐	Norsk Vegmuseum på Hunderfossen
☐	☐	☐	☐	☐	Hunderfossen familiepark
☐	☐	☐	☐	☐	Lilleputthammer/Hafjell (sommer)
☐	☐	☐	☐	☐	Prøysenhuset på Rudshøgda
☐	☐	☐	☐	☐	Mjøsen Golfs bane på Moelv
☐	☐	☐	☐	☐	Snilsberg Familiepark
☐	☐	☐	☐	☐	Halla Gardspark (Brøttum)
☐	☐	☐	☐	☐	Opplevelsestilbud på Nes & Helgøya
☐	☐	☐	☐	☐	Skibladner
☐	☐	☐	☐	☐	Hafjell Golfbane
☐	☐	☐	☐	☐	Hedmarksmuseet Domkirkeodden
☐	☐	☐	☐	☐	Ankerskogen svømme og idrettsanlegg
☐	☐	☐	☐	☐	Aktiviteter i "Vikingskipet" Hamar

KVALITET

Meget Noe Meget
dårlig dårlig Passe Bra bra

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

37.- Hvilke av følgende aktiviteter, tilbud og arrangementer har du eller andre i din husholdning benyttet dere av i den tida dere har hatt fritidshus på Sjusjøen.

Aktivitet	Aldri benyttet	Siste gang benytter (oppgi årstall)	Antall ganger benyttet i 2010	Ønsker å benytte
Skiturer i preparerte løyper	☐			☐
Lengre skiturer utenfor løypenettet	☐			☐
Natrudstilen alpinanlegget	☐			☐
Natrudstilen langrenn- og skiskytteranlegget	☐			☐
Plukket bær og/eller sopp	☐			☐
Gått på jakt	☐			☐
Fisket i området	☐			☐
Spilt golf på Mjøsens bane	☐			☐
Spilt golf på Hafjellbanen	☐			☐
Løpt tur- eller konkurranseorientering	☐			☐
Kjørt alpint i Hafjell og/eller Kvitfjell	☐			☐
Hatt årskort i Lillehammer Ski Resort	☐			☐
Badet utendørs	☐			☐
Leid båt på fjellvenn	☐			☐
Deltatt i seterbesøk med aktiviteter	☐			☐
Deltatt på Rømsåsenstevnet	☐			☐
Besøkt Luddenhytta	☐			☐
Besøkt Åstadalen	☐			☐
Brukt veg- og stinettet til fotturer	☐			☐
Brukt veg- og stinettet til sykkelstur/trening	☐			☐

38 Det arbeides med å utvikle nye og forbedrede aktivitets- og fritidstilbud på Sjusjøen

I hvilken grad benytter medlemmer av din husholdning slike tilbud i dagliglivet – og hvordan er interessen for å bruke slike tilbud når dere er på hytta/i fritidshuset?

Aktiviteter som vi prioriterer til daglig.	Aldri benyttet	Ingen interesse	Noe	Meget stor interesse
Guidete fjellvandring	☐	☐	☐	☐
Elgsafari	☐	☐	☐	☐
Leie av stall for egen hest	☐	☐	☐	☐
Videreutvikle heste-/ridetilbudet –tilby korte rideturer (1-2 timer)	☐	☐	☐	☐
Videreutvikle heste-/ridetilbudet – tilby lengre turer og dagsturer	☐	☐	☐	☐
Ridetur med avsluttende servering på Låven på Islandshestsenteret	☐	☐	☐	☐
Guidede tematiske vandring – f eks om dyre- og plantelivet i området	☐	☐	☐	☐
Seterbesøk / oppleve ”aktivt seterliv”	☐	☐	☐	☐
Leie av utstyr for sykkelsturer (sykler, hjelmer m.v)	☐	☐	☐	☐
Tilrettelagte sykkelsturerstier – utenfor dagens veggnett	☐	☐	☐	☐
Leie av skiutstyr	☐	☐	☐	☐
Preparere og/eller smøre skiene profesjonelt (Natrudstilen)	☐	☐	☐	☐
Bruk av treningsfelt for fuglehunder	☐	☐	☐	☐
Fiskekurs	☐	☐	☐	☐
Bruke tilrettelagte fiskeplasser f eks i Åstadalen	☐	☐	☐	☐
Padling i Åstadalen	☐	☐	☐	☐
Serveringstilbud på ”besøkssetre” i helgene/ferieuker	☐	☐	☐	☐
Teknisk skiinstruksjon	☐	☐	☐	☐
Kurs i orientering / turorientering	☐	☐	☐	☐
Golfkurs på Mjøsens bane i Moelv	☐	☐	☐	☐

39.a. Birkebeinerarrangementene

Har noen i husholdningen deltatt i noen av birkebeinerarrangementene?..... ☐ Ja ☐ Nei...

Som:	Deltaker	Frivillig	Supporter til deltaker	Tilskuer	Siste år noen i husholdet deltok
Birkebeinerrennet	☐	☐	☐	☐	
Birkebeinerrittet	☐	☐	☐	☐	
Birkebeinerløpet	☐	☐	☐	☐	
Birkebeinertrippelen	☐	☐	☐	☐	
IngaLåmi	☐	☐	☐	☐	
Ungdomsarrangementene	☐	☐	☐	☐	
Barnas Birkebeinerrenn	☐	☐	☐	☐	
Bruker Birkeb.løypa	☐	☐	☐	☐	

b. Har Birkebeinerarrangementene hatt spesiell betydning for at hytta ble kjøpt? ☐ Ja ☐ Nei

c. Brukes hytta mer fordi noen i husholdning deltar i Birkebeinerarrangementene? ☐ Ja ☐ Nei

d. Har dere noen gang leid ut eller lånt ut hytta til Birkebeinerdeltakere utenom familien? ☐ Leid ut ☐ Lånt ut

e. Deltar dere på noen av ”tilleggshendelsene” til Birkebeinerarrangementene?

Salgsmesser m.v i Håkons Hall på Lillehammer	☐ Ja	☐ Nei
Kulturarrangementer i Lillehammer (konserter etc)	☐ Ja	☐ Nei

f. Har dere noen gang leiet / lånt ut hytta til Birkebeinerdeltakere (utenom familien)? ☐ Ja ☐ Nei

40. Finansiering av skiløypetilbudet har vært diskutert mye de siste årene.

a. Hvordan forholder dere til å betale en årlig avgift for å opprettholde løypetilbudet på dagens nivå?

Vi er villige til å betale en årlig avgift ☐ Ja ☐ Nei ☐ Avhenger av størrelsen på avgiften

Hvis JA, kan dere antyde en øverste grense for årlig avgift per fritidshuskr

b. Det drøftes også andre løsninger på løypekjøringsfinansiering. Kunne dere – alternativt til en avgift – være med på:

☐ Forening etter modell av Skiforeningen i Oslo ☐ Høyere og øremerket avgift til hyttevelforening

41. Hvor fornøyd er du med å ha fritidshus på Sjusjøen/Ljøsheim?

Vurderer du å selge hytta og kjøpe ny annet sted?

☐ Ja ☐ Nei

Har du anbefalt andre å skaffe seg fritidshus på Sjusjøen / Ljøsheim?

☐ Ja ☐ Nei

Kan du tenke deg å bosette deg permanent på hytta her?

☐ Ja ☐ Nei

42. Hvor fornøyd er du med kontakten til grunneierne

☐ Har god kontakt ☐ Kontakten kunne vært bedre ☐ Har ingen kontakt ☐ Har ikke behov for kontakt

Er det noe dere vil peke på når det gjelder slik kontakt? Begrunn dette her.

43. Hvilke informasjonskilder om Sjusjøen bruker dere oftest?

(Sett 1 for det stedet du oftest handler på, og 2 det nest viktigste stedet samt 3 for det tredje viktigste.)

.....LokalavisaTuristinformasjonenHytteaviserRingsaker kommunes internettside

44. Noen spørsmål omkring mulig engasjementer i Ringsaker kommune.

Er noen i husholdningen med i noe lag eller forening i Ringsaker(ut over hyttevelforening) ☐ Ja ☐ Nei

Kan noen i husholdningen tenke seg å delta i lag/foreninger i Ringsaker ☐ Ja ☐ Nei Hvis JA, hva slags?

Kan dere tenke dere å være styremedlem i næringslivsbedrifter i Ringsaker? ☐ Ja ☐ Nei Hvis JA, hvilken bransje?

Er det annet noen av dere kunne tenke dere å delta aktivt i Ringsaker (eks. kor, korps, kulturliv etc)? ☐ Ja ☐ Nei

Kunne dere tenke dere å bosette dere permanent på hytta hvis dette var mulig? ☐ Ja ☐ Ikke nå ☐ Kanskje seinere

45.a. Det vurderes å etablere nye sentrumsfunksjoner på Sjusjøen (i området Gråten- Høyfjellshotellet - Sjusjøvatnet).

Har dere noen ideer om servicetilbud som burde komme der de neste ti årene? Kom med forslag her:

b. Hvordan ønskes da et slikt område utformet?

☐ Som ei gågate med butikker og servicetilbud ☐ Som et kjøpesenterbygg med ulike tilbud ☐ På annen måte, f eks:

46. Hvis det skal bygges ut nye servicetilbud – hvor passer det best for dere å handle?

☐ På Sjusjøen (sentrum) ☐ På Natrudstilen (ved skianlegget) ☐ I Mesnali

Hvis du har hytte på Ljøsheim kan du kort kommentere hvor du vil ha slike handlemuligheter nedenfor,

TIL SLUTT ØNSKER VI NOEN OPPLYSNINGER OM DEN SOM EIER ELLER DISPONERER HYTTA

Hvis det er flere eiere av fritidshuset, så ønsker vi at opplysningene her baseres på den som har fylt ut spørreskjemaet og dennes husholdning. Denne personen omtales derfor nedenfor som "eier".

47. Eieren faste bosted:

Postnummer:

Hvis bosatt i utlandet, hvilket land?

.....

48. Eiernes kjønn og alder

(Oppgi gjerne for begge kjønn-hvis dere er to som svarer)

☐ Mann Født år:

☐ Kvinne Født år:

49. Finnes det i husstanden hjemmeboende barn i noen av følgende aldersgrupper? (Oppgi antall)

..... Under 7 år 7 – 10 år

..... 11 – 14 år , 15 – 19 år

Eldre enn 19 år

50. Utdanning – hva er din høyeste utdanning?

(Oppgi gjerne for begge kjønn-hvis dere er to som svarer)

☐ ☐ Grunnskole ☐ ☐ Videregående skole

☐ ☐ Høgskole/universitet ☐ ☐ Fagbrev

51. Hva slags bransje(r) arbeider du/dere i?

.....

52. a. Har du eller andre i husholdningen et arbeid som gir muligheter til avspassing i form av muligheter til å ta fri under lengre weekender?

☐ Ja ☐ Nei

52. b. I så fall – benyttes slik avspassing til hyttetur?

☐ Hver gang ☐ Ofte ☐ Iblant ☐ Sjelden

53. Hva var husstandens samlede bruttoinntekt i 2010

(med bruttoinntekt menes all inntekt før skatt, dvs. lønn, trygd, bidrag og lignende som husstandens har hatt i 2010).

..... kroner

54. Eier /disponerer husstanden andre fritidsboliger/ overnattingsmuligheter? (Kryss av hvilke)

Eier	Disponerer kun
☐ Annen fritidsbolig på fjellet / innlandet	☐
☐ Annen fritidsbolig i by / tettsted	☐
☐ Annen fritidsbolig ved kysten	☐
☐ Fritidsbolig i utlandet	☐
☐ Bobil / campingvogn	☐
☐ Fritidsbåt med overnattingsmuligheter	☐

55. Personlig tilknytning til Ringsaker / Mjøsområdet (Familiemedlemmer kan også være forfedre)

☐ Familiemedlemmer kommer fra Ringsaker kommune
☐ Familiemedlemmer kommer fra Mjøsområdet
☐ Har tidligere bodd i Ringsaker
☐ Har tidligere bodd i annen kommune i Mjøsområdet

56. Var du med i undersøkelsen i 1992 og 2004?

☐ Ja, jeg eller andre i min husholdning svarte også på tilsvarende spørreskjema i 1992

☐ Ja, jeg eller andre i min husholdning svarte også på tilsvarende spørreskjema i 2004

Takk for at du ville medvirke i denne undersøkelsen!

Publikasjoner fra Høgskolen i Lillehammer f.o.m. 2006

For fullstendig oversikt over publikasjonene i HiLs skriftserie se:

http://hil.no/hil/biblioteket/forskning_og_publicisering/skriftserien_ved_hil

Forskningsrapportserien ISSN 0807-2647

- 133: 2007 Nordby, Halvor "Førstemann inn' – møter mellom ambulansepersonell og foreldre som har mistet barn i krybbedød" (ISBN 82-7184-325-7)
- 134: 2008 Guldvik, I, Johansen, V og Askheim, OP: "Tilgjengelighet ved valg. En evaluering av kommunenes erfaringer med veilederen 'Tilgjengelighet til valg' og kartlegging av tilgjengeligheten ved kommune- og fylkestingvalget 2007" (ISBN 82-7184-326-5)
- 135: 2008 Syversen, Trine Løvold: "NAV-piloten i Nord-Gudbrandsdal: en statusrapport" (82-7184-327-3)
- 136: 2008 Holmengen, Hans: "Innovativ fjellturisme: en evaluering av pilot- og forprosjektene" (82-7184-328-1)
- 137: 2008 Svalastog, Sondre: "The Main Challenges Facing Leisure-time Tourism in Norway". (82-7184-330-3)
- 138: 2009 Lesjø, Jon Helge: "Lokalstyre og ny politisk organisering. Evaluering av Gausdal kommunes modell 2003 - 09." (82-7184-331-1)
- 139: 2009 Halså, Astrid og Aubert, Anne Marie: "Forebyggende arbeid når mor eller far har psykiske helseproblemer. En evaluering av det forebyggende arbeid for barn med psykisk syke foreldre i Asker og Bærum." (82-7184-330-8)
- 140: 2009 Nyhus, Lene, Overland, Bjørn og Monsen, Lars: "Ledelse for læring og endring. Rapport fra en spørreundersøkelse blant skoleledere i videregående skoler i Oppland". (82-7184-334-6)
- 141: 2010 Mehmetoglu, Mehmet: "Sommerturister-2010 i Lillehammerregionen. En sammenligning av norske og utenlandske turister". (ISBN 82-7184-335-4)
- 142: 2010 Svalastog, Sondre: "Om den raskt avtakende konkurransekraft i norsk reiseliv. En produksjonsteoretisk analyse." (ISBN 82-7184-336-2)
- 143: 2010 Johansen, Vegard, Askheim, Ole Petter, Andersen, Jan og Guldvik, Ingrid: "Om den raskt avtakende konkurransekraft i norsk reiseliv. En produksjonsteoretisk analyse." (ISBN 82-7184-337-0)
- 144: 2010 Hausstätter, Rune Sarromaa, Strømhaug, Anette Vensbakk, Bruflot, Mari Klakegg og Gangvik, Maria Bergitte: "En himmel full av tilbud. Kartlegging av masterstudier i tilknytning til grunnskolelærerutdannelsen med særlig vekt på tilbudet innen spesialpedagogikk." (ISBN 82-7184-338-9)
- 145: 2010 Guldvik, Ingrid og Lesjø, Jon Helge: "Lutter velvilje, men mye gjenstår. Politisk deltakelse blant mennesker med funksjonsnedsettelse" (ISBN 82-7184-339-7)
- 146: 2011 Andersen, Jan: "Brukerrepresentasjon i råd og utvalg på lokalt og regionalt nivå." (ISBN 82-7184-340-0)
- 147: 2011 Overland, Bjørn: "Nasjonalt nettverk for kvalitetsvurdering. Rapport om nettverkets aktiviteter og drøftinger 2001 - 2010" (ISBN 82-7184-341-9)
- 148: 2011 Skyttermoen, Torgeir: "Innovasjoner i det offentlige – Styret i statlige forvaltningsorgan." (ISBN 82-7184-342-7)
- 149: 2011 Skyttermoen, Torgeir: "E-portfolio som en mer integrert del av et studium. En aksjonsbasert tilnærming." (ISBN 82-7184-343-5)
- 150: 2011 Mehmetoglu, Mehmet: "Vinterturister-2011 i Lillehammerregionen. En sammenligning av norske og utenlandske turister". (ISBN 82-7184-344-3)
- 151: 2011 Solheim, Liv J. og Berg, Anne Marie: "Godvilje i motvind? Om inkluderende arbeidsliv i statlige virksomheter." (ISBN 82-7184-345-1)
- 152: 2012 Thrane, Christer: "Prestasjoner i lange løp – hvordan noen bakgrunnsfaktorer, trening og langrenns erfaring påvirket sluttiden til deltakerne i Birkebeinerrennet i 2011." (ISBN 82-7184-347-8)
- 153: 2012 Flognfeldt, Thor: "Hyttebrukerundersøkelsen på Sjusjøen 2010/2011." (ISBN 82-7184-348-6)

Arbeidsnotatserien ISSN 0806-8348

- 176: 2007 Bergsvendsen, Trond og Jordet, Hege: "Aktivitetsfag i et sosialpedagogisk perspektiv – Om utvikling av en studentaktiv læringsmodell"
- 177: 2007 Eriksen, Håkon Glommen: "Selvbestemmelse, rettigheter og tvang. Ei skisse til en introduksjon i juss for studenter i barnevern, sosialt arbeid og vernepleie"
- 178: 2007 Støfring, Egil: "På sporet av inkludering? Holisme og kulturell bevissthet"
- 179: 2007 Støfring, Egil: "A Cross-cultural perspective on Local Knowledge"

- 180: 2008 Onshus, Terje: "Nissene på Gåla 2007. En kartlegging av publikums tilfredshet og inntektsvirkninger av arrangementet for regionen.
- 181: 2008 Eriksen, Håkon Glommen: "Selvbestemmelse, rettigheter og tvang. Ei skisse til en introduksjon i juss for studenter i barnevern, sosialt arbeid og vernepleie." 4. utgave.
- 182: 2008 Pryser, Tore: "I varm og kald krig. Tyske hemmelige tjenester i Norden 1930-1950. Danmark og Island."
- 183: 2009 Pryser, Tore: "I varm og kald krig. Tyske hemmelige tjenester i Norden 1930-1950. Finland"
- 184: 2009 Askheim, Ole Petter, Guldvik, Ingrid og Johansen Vegard: "Like muligheter til politisk deltakelse."
- 185: 2009 Austvik, Ole Gunnar: "Strengths and weaknesses related to various empirical methods in interdisciplinary fields like International Political Economy"
- 186: 2009 Austvik, Ole Gunnar: "The generally misguided long-term oil price forecasts; Price formation and policy implications"
- 187: 2009 Nordkvelle, Yngve, Fritze, Yvonne, Haugsbakk, Geir og Svoen, Brit: "Tidsskriftet Seminar.net – en casestudie av et tidsskrift i en remedieringsprosess"
- 188: 2009 Eriksen, Håkon Glommen: "Selvbestemmelse, rettigheter og tvang. En introduksjon i juss for studenter i barnevern, sosialt arbeid og vernepleie." 5. utgave
- 189: 2010 Nordby, Halvor: "Values in social work: A philosophical discussion of normative questions."
- 190: 2010 Eriksen, Håkon Glommen: "Selvbestemmelse, rettigheter og tvang. En introduksjon i juss for studenter i barnevern, sosialt arbeid og vernepleie." 6. utgave
- 191: 2011 Gustafson, Erni: Prosjektet Praktik i Palestina (PiP). Delrapport 1. Juni 2011
- 192: 2011 Eriksen, Håkon Glommen: "Selvbestemmelse, rettigheter og tvang. En introduksjon i juss for studenter i barnevern, sosialt arbeid og vernepleie." 7. utgave

Informasjonsserien ISSN 0809-1609

- 25: 2005 "Forskning og utviklingsarbeid ved Høgskolen i Lillehammer 2004"
- 26: 2005 Rapport fra konferansen "Nasjonale prøve – veivalg og utviklingsmuligheter" på Lillehammer 8.-9. februar 2005.
- 27: 2006 "Forskning og utviklingsarbeid ved Høgskolen i Lillehammer 2005"
- 28: 2007 "Forskning og utviklingsarbeid ved Høgskolen i Lillehammer 2006"
- 29: 2007 "Proceedings 12th International Workshop on Telework, Lillehammer 28th-30th August 2007"
- 30: 2008 "Forskning og utviklingsarbeid ved Høgskolen i Lillehammer 2007"
- 31: 2009 "Forskning og utviklingsarbeid ved Høgskolen i Lillehammer 2008"
- 32: 2010 "Forskning og utviklingsarbeid ved Høgskolen i Lillehammer 2009"
- 33: 2011 "Forskning og utviklingsarbeid ved Høgskolen i Lillehammer 2010"

MJØSBOK

Postboks 194, 2601 Lillehammer. Tlf. 61 28 74 10
Besøksadresse: Gudbrandsdalsvn. 350. Mail: mjosbok@sopp.no

Mjøs bok er SOPPs fagbokhandel på Lillehammer. Mjøs boks hovedoppgave er å betjene hele høyskolemiljøet med faglitteratur. Hvis du har spesielle behov innen faglitteratur, vil vi hjelpe deg så langt det er mulig.

Mjøs bok er Lillehammers største innen faglitteratur, og har også et stort utvalg i skjønnlitteratur.

Vi anbefaler alle å oppleve Mjøs bok «live».

For bestilling av bøker, send e-post til: mjosbok@sopp.no

Høgskolen i Lillehammer / Lillehammer University College
Postboks/P. O. Box 952, 2604 Lillehammer, Norway
Telefon/phone: (+47) 61 28 80 00

www.hil.no